

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ

в схемах і таблицях

Навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів

Дніпро
«МОНОЛИТ»
2021

УДК 336.14
Б 98

*Рекомендовано до друку вченою радою
Дніпровського державного аграрно-економічного університету
(протокол № 7 від 25.03.2021 р.)*

Рецензенти:

М.О. Кужелев – доктор економічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи Університету державної фіскальної служби України;

В. Д. Макогон – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету

І. І. Вініченко – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Б 98 **Бюджетна система України:** навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., **Л. І. Катан**. – Дніпро: Монолит, 2021. – 332 с.
ISBN 978-617-7369-68-3

У навчальному посібнику подано змістовний виклад матеріалу в схемах, таблицях і рисунках відповідно до програми дисципліни «Бюджетна система» та вимог Міністерства освіти і науки України. Посібник містить короткий огляд, термінологічний словник основних понять, практичні завдання, тести для самоперевірки знань, криптограми до вивчення кожної теми.

Для студентів, аспірантів, викладачів, а також практиків, які цікавляться питаннями організації та функціонування бюджетної системи України.

УДК 336.14

ISBN 978-617-7369-68-3

© Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2021

© Качула С.В., Павлова Г.Є., Лисяк Л.В.,
Добровольська О.В., **Катан Л.І.**

ЗМІСТ

Передмова	7
Тема 1. Сутність, призначення та роль бюджету держави	9
1.1. Бюджет як економічна категорія в системі вартісних категорій.....	9
1.2. Функції бюджету.....	11
1.3. Бюджетний механізм, його складові.....	12
1.4. Бюджетна політика.....	15
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	21
<i>Практичні завдання</i>	22
<i>Криптограми</i>	23
<i>Глосарій</i>	24
<i>Контрольні питання</i>	24
Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави	25
2.1. Бюджет держави як особлива форма державного плану.....	25
2.2. Бюджетний процес, його складові.....	27
2.3. Методи бюджетного планування.....	29
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	32
<i>Практичні завдання</i>	33
<i>Криптограми</i>	35
<i>Глосарій</i>	35
<i>Контрольні питання</i>	36
Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	37
3.1. Сутність дефіциту бюджету та його види.....	37
3.2. Профіцит бюджету.....	40
3.3. Бюджетний дефіцит: визначення, причини виникнення, наслідки.....	41
3.4. Джерела фінансування бюджету.....	43
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	45
<i>Практичні завдання</i>	46
<i>Криптограми</i>	48
<i>Глосарій</i>	48
<i>Контрольні питання</i>	49
Тема 4. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи України	50
4.1. Поняття бюджетної системи та бюджетного устрою.....	50
4.2. Структура бюджетної системи.....	51
4.3. Принципи бюджетної системи України.....	53
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	55

<i>Практичні завдання</i>	56
<i>Криптограми</i>	58
<i>Глосарій</i>	59
<i>Контрольні питання</i>	59
Тема 5. Система доходів бюджету	60
5.1. Склад та характеристика доходів бюджетів, їх класифікація.....	60
5.2. Податкові надходження. Неподаткові надходження.....	65
5.3. Доходи від операцій з капіталом. Офіційні трансферти.....	69
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	70
<i>Практичні завдання</i>	72
<i>Криптограми</i>	74
<i>Глосарій</i>	75
<i>Контрольні питання</i>	75
Тема 6. Система видатків бюджету	76
6.1. Сутність видатків бюджету, їх класифікація.....	76
6.2. Види видатків бюджетів. Джерела та забезпечення здійснення видатків бюджетів. Розмежування видатків між бюджетами.....	79
6.3. Бюджетне фінансування, його сутність, форми і методи.....	83
6.4. Розпорядники бюджетних коштів.....	86
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	89
<i>Практичні завдання</i>	91
<i>Криптограми</i>	94
<i>Глосарій</i>	95
<i>Контрольні питання</i>	95
Тема 7. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	96
7.1. Зміст і складові міжбюджетних відносин. Методи бюджетного регулювання.....	96
7.2. Законодавче забезпечення бюджетного регулювання.....	101
7.3. Види міжбюджетних трансфертів. Розподіл та порядок надання міжбюджетних трансфертів.....	101
7.4. Розподіл та порядок надання міжбюджетних трансфертів.....	103
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	110
<i>Практичні завдання</i>	111
<i>Криптограми</i>	113
<i>Глосарій</i>	114
<i>Контрольні питання</i>	114
Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	115
8.1. Необхідність і склад видатків бюджету на розвиток економіки.....	115

8.2. Особливості планування і фінансування видатків, пов'язаних з економічною діяльністю.....	119
8.3. Фінансова підтримка малого підприємництва.....	122
8.4. Склад видатків на науку, джерела їх фінансування.....	125
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	129
<i>Практичні завдання</i>	132
<i>Криптограми</i>	133
<i>Глосарій</i>	134
<i>Контрольні питання</i>	135

Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу 136

9.1. Порядок здійснення видатків установ соціальної сфери.....	136
9.2. Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення.....	138
9.3. Державна допомога сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.....	142
9.4. Субсидії населенню на відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг.....	146
9.5. Склад видатків на освіту. Видатки на загальноосвітні школи.....	154
9.6. Система заробітної плати вчителів. Планування видатків бюджетів на освіту.....	157
9.7. Склад видатків на охорону здоров'я. Система оплати праці працівників галузі охорони здоров'я	164
9.8. Організація роботи Національної служби здоров'я України.....	171
9.9. Склад видатків на духовний та фізичний розвиток, їх планування.....	174
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	177
<i>Практичні завдання</i>	178
<i>Криптограми</i>	183
<i>Глосарій</i>	184
<i>Контрольні питання</i>	185

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління 186

10.1. Склад видатків бюджету на оборону	186
10.2. Склад видатків бюджету на громадський порядок, безпеку та судову владу.....	190
10.3. Видатки бюджету на державне управління, їх склад.....	191
10.4. Оплата праці державних службовців.....	197
<i>Тести для самоперевірки знань</i>	204
<i>Практичні завдання</i>	206
<i>Криптограми</i>	207
<i>Глосарій</i>	208
<i>Контрольні питання</i>	208

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	209
11.1.Сутність державного боргу, його класифікація.....	209
11.2.Державні (місцеві) запозичення.....	213
11.3.Система управління державним боргом. Обслуговування державного боргу.....	218
11.4.Державний борг і економічна безпека держави	223
<i>Тести для самоперевірки знань.....</i>	224
<i>Практичні завдання.....</i>	226
<i>Криптограми.....</i>	227
<i>Глосарій.....</i>	228
<i>Контрольні питання.....</i>	229
Список рекомендованих джерел.....	230
Відповіді на тести і практичні завдання.....	234
Додатки.....	239

*Присвячується до 100-річчя
Дніпровського державного аграрно-
економічного університету*

ПЕРЕДМОВА

Запорукою проведення в Україні ефективної бюджетно-податкової політики є реалістичне і ефективне планування та виконання бюджету. Виконання поставленої задачі вимагає не лише адміністративних можливостей Уряду, а й правильно побудованої бюджетної системи, яка забезпечить процедуру ефективного планування, виконання та контролю за формуванням доходів та витрат держави. Кінцевою метою реформування управління бюджетом в Україні є створення бюджетної системи, здатної виконувати три основні функції сучасної бюджетної системи: по-перше, забезпечити контроль за видатками, щоб вони відповідали законодавству про бюджет; по-друге, стабілізувати економіку шляхом своєчасного та ефективного коригування фіскальних агрегатів; по-третє, сприяти підвищенню ефективності надання послуг за допомогою процедур, що стимулюють більшу продуктивність.

Курс «Бюджетна система» відноситься до обов'язкових навчальних дисциплін підготовки фахівців галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за освітньо-професійними програмами «Фінанси, банківська справа та страхування» та «Облік і оподаткування».

Мета викладання дисципліни: формування знань та набуття практичних навичок з організації та функціонування бюджетної системи України.

Завдання вивчення дисципліни: вивчення теоретичних засад формування і використання бюджету держави; бюджетного устрою і принципів побудови бюджетної системи; державного кредиту та управління державним боргом; методів і джерел формування доходів бюджету; напрямів і форм фінансування видатків, оволодіння методикою визначення обсягів бюджетних видатків та їх впливу на реалізацією функцій держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Бюджетна система» студенти повинен:

знати: призначення та функції бюджету; сутність, складові та стратегічні перспективи бюджетної політики; бюджетне законодавство та його розвиток; бюджетний процес на загальнодержавному і місцевому рівнях; основи управління бюджетним дефіцитом; поняття та структуру бюджетного устрою та бюджетної системи; особливості використання інструментарію міжбюджетних відносин; сутність та характеристику доходів та видатків державного та місцевих бюджетів; сутність та особливості управління державним боргом;

вміти: формулювати задачі бюджетної політики; визначати напрями бюджетної політики; аналізувати зміни в бюджетному законодавстві; аналізувати концептуальні основи функціонування дефіциту бюджету;

оцінювати джерела фінансування бюджетного дефіциту; розробляти заходи щодо забезпечення фінансування бюджетів; визначати напрями вдосконалення управління державним боргом.

Предмет вивчення дисципліни – фінансові відносини, що виникають на різних рівнях бюджетного регулювання та відносини бюджетів з ланками фінансової системи, які будуються на засадах бюджетної політики, принципах та закономірностях бюджетного механізму.

Навчальний посібник відповідає типовій програмі нормативної дисципліни «Бюджетна система» і призначений для студентів, які навчаються за освітнім ступенем «бакалавр», а також усіх, хто цікавиться даною проблематикою. Він містить 11 тем, у яких досліджуються теоретичні та практичні аспекти функціонування бюджетної системи України.

Усі складові посібника логічно пов'язані між собою. Послідовність викладу тем дисципліни допомагає орієнтуватися в процесі вивчення програмного матеріалу, формувати необхідні для майбутнього фахівця компетенції.

Увагу зосереджено на викладенні складних теоретичних питань у вигляді схем, таблиць та рисунків, що дозволить краще вивчити дисципліну. Для закріплення знань наводяться тестові завдання, практичні завдання та криптограми. Пошук відповідей на тести й успішне розв'язування практичних завдань дадуть можливість студенту забезпечувати самоконтроль за засвоєнням програми дисципліни, перевіряти правильність відповідей і розрахунків за відповідями, наведеними в кінці навчального посібника. Наведений в кінці кожної теми глосарій допоможе в поглибленому вивченні та запам'ятовуванні основних термінів.

Авторський колектив висловлює подяку рецензентам навчального посібника д.е.н., професору, директору навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи Університету державної фіскальної служби України Кужелеву М.О., д.е.н., професору, професору кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету Макогон В.Д., д.е.н., професору, завідувачу кафедри економіки Дніпровського державного аграрно-економічного університету Вініченку І.І. за конструктивні поради та рекомендації щодо його покращання, ректору Дніпровського державного аграрно-економічного університету, доктору наук з державного управління, професору, Заслуженому працівнику освіти України Кобцю А. С., першому проректору - проректору з навчальної роботи, професору, кандидату с.-г. наук Онопрієнку Д. М. за сприяння до видання цього навчального посібника.

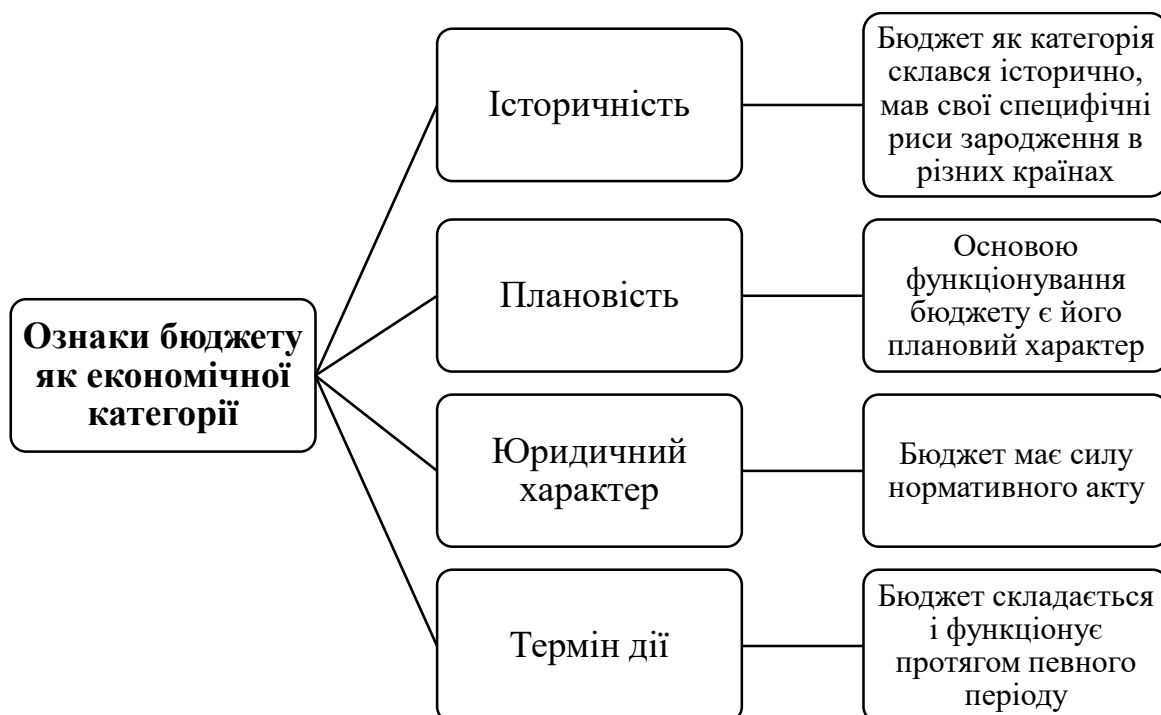

ТЕМА 1.

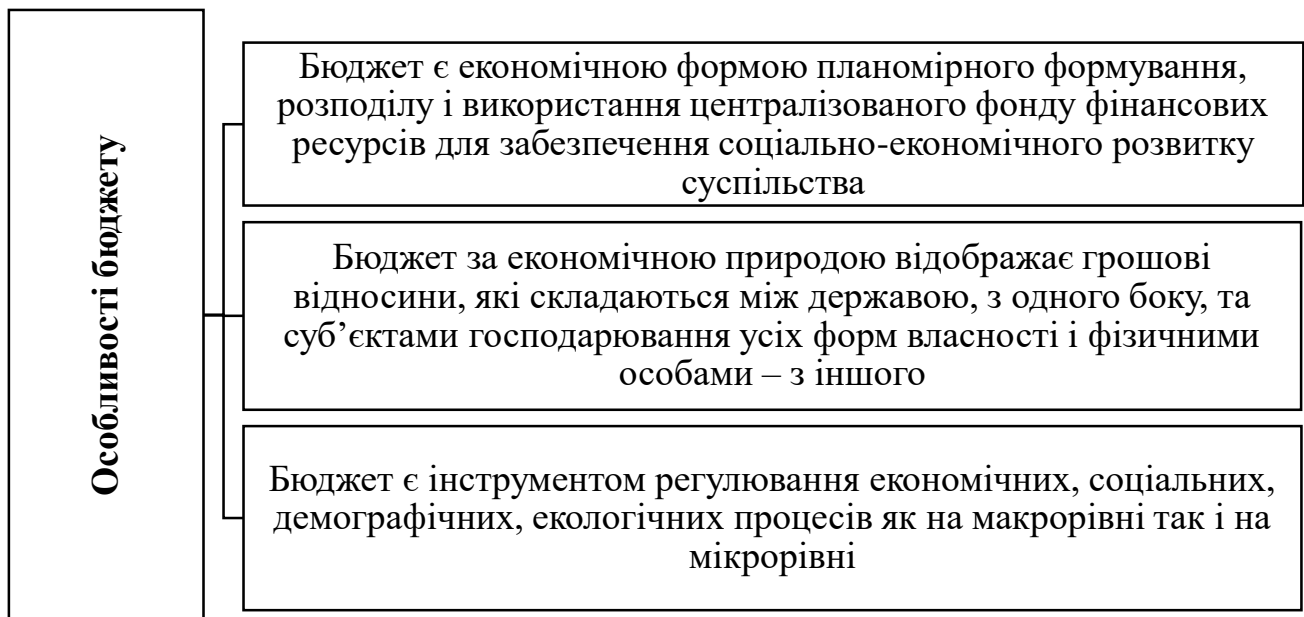
СУТНІСТЬ, ПРИЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВИ

1.1. Бюджет як економічна категорія в системі вартісних категорій

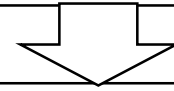
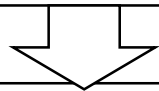
Існування бюджету як економічної категорії об'єктивно зумовлено існуванням інституту держави та товарно-грошових відносин.

Економічна природа бюджету виявляється саме в тому, що за його допомогою держава надає суспільству унікальні блага й послуги, які істотно впливають на рівень добробуту та якість життя. До таких благ належать оборона країни, національна безпека й правопорядок, благоустрій, захист довкілля, освіта, охорона здоров'я, наука, культура тощо. У бюджеті сконцентровані інтереси держави, суб'єктів господарювання та населення. Між ними відбувається постійне протиборство за присвоєння певної частини суспільного продукту. Тому *головне призначення бюджету полягає у зрівноваженні інтересів усіх суб'єктів суспільства.*

Вплив бюджету на соціально-економічні процеси може здійснюватися

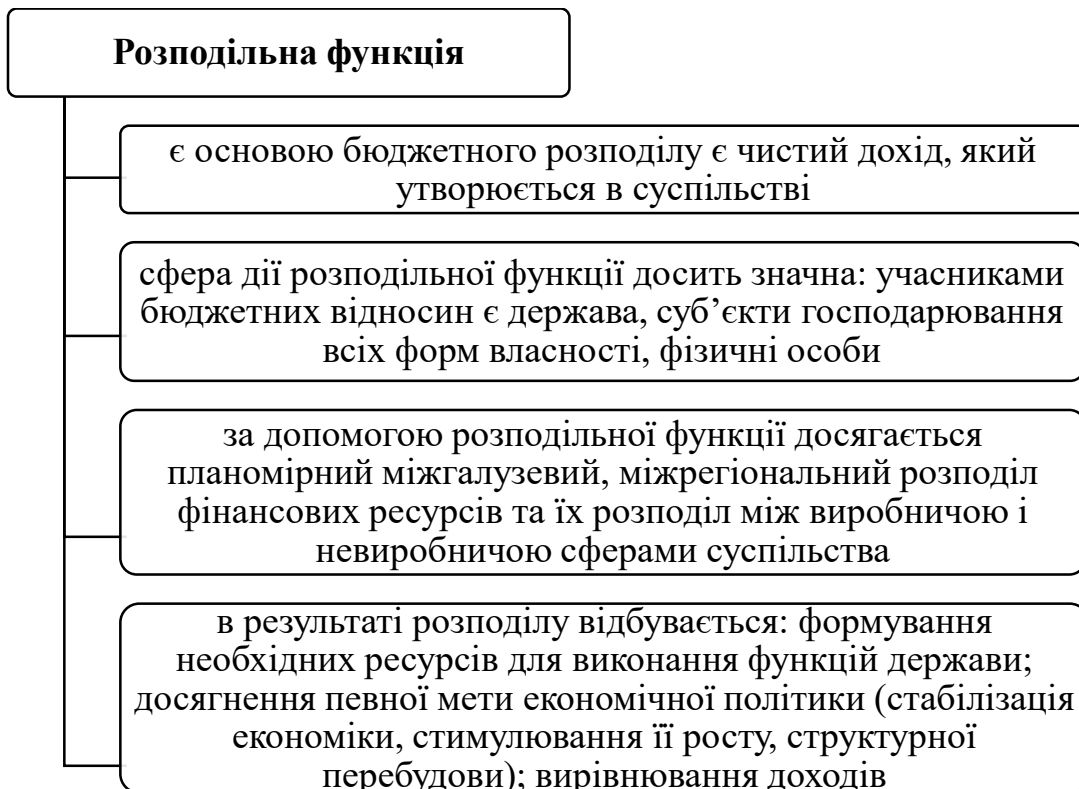

<i>прямими методами</i>	<i>непрямими методами</i>
Законодавчі та інші нормативні акти, що регулюють взаємовідносини всіх учасників економічних відносин: держави, суб'єктів господарювання, населення	Дії державних органів щодо перерозподілу бюджетних ресурсів, визначення їх складових, основні напрями їх використання

Фактори, що впливають на формування і використання бюджету:

економічні	соціальні	політичні
<ul style="list-style-type: none"> ✓ валовий внутрішній продукт; ✓ національний дохід; ✓ продуктивність суспільної праці; ✓ фонд споживання. ✓ фонд накопичення; ✓ фонд державних капітальних вкладень. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ обсяг та рівень заробітної плати; ✓ прожитковий мінімум; ✓ обсяг соціальних гарантій держави; ✓ мережа соціально-культурних установ. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення обороноздатності країни; ✓ організація управління державою; ✓ регулюючі функції держави.

1.2. Функції бюджету

Контрольна функція

бюджет об'єктивно - через формування і використання централізованого фонду фінансових ресурсів – відображає економічні процеси, що відбуваються у структурних ланках економіки

основу функції складає рух бюджетних коштів, які відображаються у відповідних показниках надходжень і витрат бюджету

виконання контрольної функції сприяє оптимальному рухові бюджетних ресурсів як в частині їх формування так і розподілу

на основі контрольної функції бюджету діє система контролю та аудиту у бюджетному процесі. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами і здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками

1.3. Бюджетний механізм, його складові

Бюджетний механізм

сукупність засобів, які застосовує держава з метою організації бюджетних відносин та забезпечення належних умов для економічного і соціального розвитку

передбачає застосування спеціальних методів, форм, способів, важелів мобілізації, розподілу та використання бюджетних коштів — інструментів державного регулювання економіки у сфері бюджетних відносин

є активним елементом державного управління економікою. Істотний вплив на нього справляють завдання, що стоять перед суспільством на певному етапі розвитку. На кожному етапі розвитку цивілізованої держави органи державної влади й управління повинні розробити такий бюджетний механізм, який би забезпечив виконання поставлених завдань

Функціонування бюджетного механізму визначається

<i>Кількісними характеристиками</i>	<i>Якісними характеристиками</i>
<i>Визначається обсягом фінансових ресурсів, що мобілізуються і використовуються бюджетною системою для виконання цілей і завдань, окреслених бюджетною політикою</i>	<i>Показує технологію формування і використання фінансових ресурсів (інструментарій здійснення руху фондів грошових коштів) з метою забезпечення виконання кількісних характеристик</i>

До структури бюджетного механізму входять взаємозалежні елементи, діапазон дії яких обмежений бюджетним законодавством:

Методи	Інструменти	Важелі
<i>виступають як засоби впливу на процес формування оптимального обсягу ресурсів бюджету та їх ефективного і результативного використання</i>	<i>це засоби, що застосовуються для виконання завдань, передбачених бюджетною політикою, вони вказують на економічний зміст окремої сукупності бюджетних відносин</i>	<i>діють у межах бюджетного інструменту, з їх допомогою здійснюється стимулювання або обмеження впливу на процес формування і використання фінансових ресурсів</i>

Призначення бюджетного механізму зводиться до двох основних функцій:

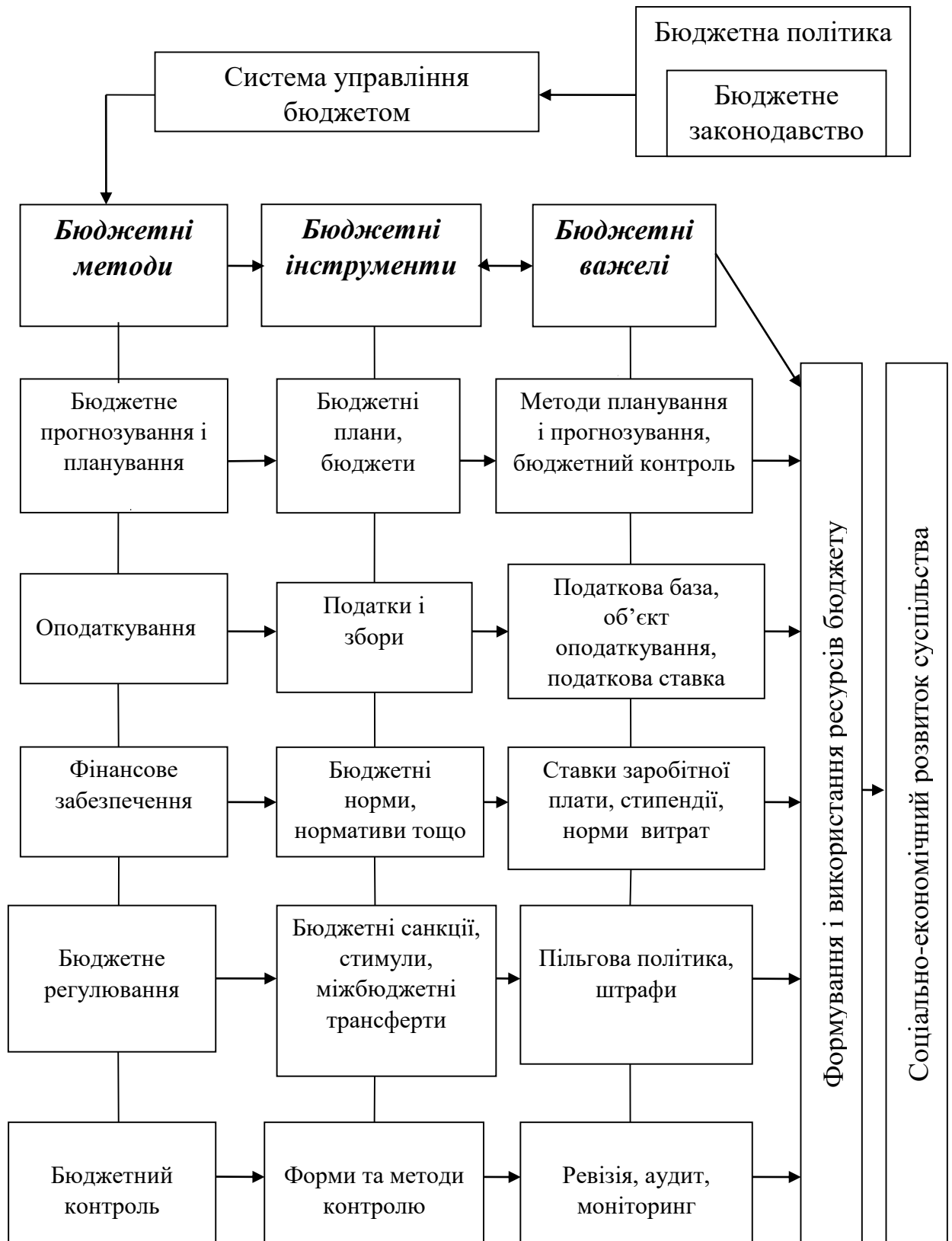
Бюджетне забезпечення

здійснюється через використання методів бюджетного фінансування, кредитування тощо. Кожний з цих методів має враховувати умови визначення обсягів фінансування, періодичність передачі коштів, норми витрат на конкретний вид витрат та ін. При кредитуванні визначаються умови надання кредитів

Бюджетне регулювання

являє собою метод здійснення функцій управління економічними і соціальними процесами. Використовуючи їх, держава через встановлення форм і методів акумуляції фінансових ресурсів та їх використання стимулює або локалізує певні явища і процеси. Виділяючи кошти на розвиток економіки, держава стимулює розвиток таких виробництв, які в умовах ринку не можуть забезпечити свій розвиток за рахунок власних ресурсів

Складові бюджетного механізму

1.4. Бюджетна політика

Бюджетна політика – сукупність заходів держави з організації та використання бюджетних ресурсів для забезпечення її економічного і соціального розвитку.

Бюджетна політика спрямовується на оптимізацію та раціоналізацію формування доходів і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у економіку, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів у сфері міжбюджетних відносин, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу.

Стратегічною метою бюджетної політики є створення державою необхідних економічних, правових та організаційних засад щодо підвищення ролі бюджету як інструменту формування і оптимального розподілу фінансових ресурсів між різними ланками бюджетної системи для ефективного її розвитку, спрямованого на економічне зростання та підвищення життєвого рівня населення. За цих умов активний вплив бюджетної системи на фінансові зв'язки і потоки між різними секторами економіки виступає необхідною умовою для забезпечення економічного росту.

Зміст бюджетної політики включає:

Зміст бюджетної політики включає:		
<i>Визначення науково обґрунтованої системи бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку суспільства</i>	<i>Оптимізацію та раціоналізацію формування доходів і використання державних фінансових ресурсів на перспективу і поточний період</i>	<i>Здійснення практичних дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей.</i>
Формується на основі вивчення потреб сучасного стану суспільного розвитку, аналізу стану економіки і соціальної сфери, стратегічних пріоритетів держави	Визначальними вважаються досягнення цілей і завдань, передбачених економічною політикою з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів впливу, можливостей зростання бюджетних ресурсів	

Бюджетна система повинна бути визначальною формою відносин, що реалізують фінансові інтереси і цілі держави. Звідси **головним пріоритетним напрямком бюджетної політики України** має стати фінансове оздоровлення підприємств реального сектора шляхом створення сприятливих макроекономічних умов і проведення зваженої податкової реформи.

Залежно від характеру завдань і тривалості періоду щодо їх реалізації бюджетна політика поділяється на

<i>Бюджетну стратегію</i>	<i>Бюджетну тактику</i>
<p>довгостроковий курс бюджетної політики, розрахований на перспективу, що передбачає вирішення глобальних завдань, визначених економічною стратегією. <i>Повинна бути відносно стабільною</i></p>	<p>Методи реалізації бюджетної політики на коротший період. <i>Має бути гнучкою</i></p>

Складання та схвалення Бюджетної декларації

(документ середньострокового бюджетного планування, що визначає засади бюджетної політики і показники державного бюджету на середньостроковий період та є основою для складання проекту Державного бюджету України і прогнозів місцевих бюджетів (ст.33 Бюджетного Кодексу України))

Показники Бюджетної декларації визначаються з урахуванням положень та показників, визначених на відповідні бюджетні періоди Бюджетною декларацією, схваленою у попередньому бюджетному періоді.

Національний банк України подає Президенту України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України:

до 1 березня року, що передує плановому, - орієнтовну інформацію про розрахунок частини прогнозованого прибутку до розподілу, яка підлягатиме перерахуванню до державного бюджету, на середньостроковий період;

до 15 березня року, що передує плановому, - прогнозні монетарні показники і показники валютно-курсової політики на середньостроковий період, у тому числі обмінний курс гривні у середньому за рік та на кінець року;

до 15 квітня року, що передує плановому, - уточнену інформацію про розрахунок частини прогнозованого прибутку до розподілу, яка підлягатиме перерахуванню до державного бюджету, на середньостроковий період.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного і соціального розвитку, подає Міністерству фінансів України:

до 1 березня року, що передує плановому, - орієнтовні основні прогностичні макроекономічні показники економічного і соціального розвитку України на середньостроковий період;

до 15 квітня року, що передує плановому, - уточнені основні прогностичні макроекономічні показники економічного і соціального розвитку України на середньостроковий період.

Міністерство фінансів України розробляє та у визначені ним терміни доводить до головних розпорядників коштів державного бюджету інструкції з підготовки пропозицій до Бюджетної декларації та орієнтовні граничні показники видатків державного бюджету та надання кредитів з державного бюджету на середньостроковий період.

Головні розпорядники коштів державного бюджету відповідно до вимог інструкцій та орієнтовних граничних показників видатків державного бюджету та надання кредитів з державного бюджету на середньостроковий період, доведених Міністерством фінансів України, готують пропозиції до Бюджетної декларації, включаючи інформацію щодо цілей державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник коштів державного бюджету, та показників їх досягнення.

Міністерство фінансів України здійснює аналіз поданих головними розпорядниками коштів державного бюджету пропозицій до Бюджетної декларації на відповідність доведеним орієнтовним граничним показникам видатків державного бюджету та надання кредитів з державного бюджету і вимогам доведених інструкцій.

На основі такого аналізу Міністр фінансів України приймає рішення про включення пропозицій головних розпорядників коштів державного бюджету до Бюджетної декларації.

Міністерство фінансів України вживає заходів для усунення розбіжностей з головними розпорядниками коштів державного бюджету. Якщо узгодження не досягнуто, Міністерство фінансів України додає відповідну інформацію до Бюджетної декларації, що подається Кабінету Міністрів України

Міністерство фінансів України до 15 травня року, що передує плановому, подає Бюджетну декларацію на розгляд Кабінету Міністрів України.

Кабінет Міністрів України щороку, не пізніше 1 червня року, що передує плановому, схвалює Бюджетну декларацію, яка набуває статусу офіційного документа та оформлюється постановою Кабінету Міністрів України. З дня схвалення Бюджетної декларації втрачає чинність Бюджетна декларація, схвалена у попередньому бюджетному періоді.

Кабінет Міністрів України подає до Верховної Ради України Бюджетну декларацію разом із фінансово-економічним обґрунтуванням у триденний строк з дня її схвалення. Фінансово-економічне обґрунтування має містити розрахунки і пояснення до положень і показників, визначених Бюджетною декларацією (включаючи пояснення відмінностей від Бюджетної декларації, схваленої у попередньому бюджетному періоді, орієнтовні показники витрат державного бюджету за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету із зазначенням пріоритетних напрямів).

Верховна Рада України розглядає Бюджетну декларацію за спеціальною процедурою, визначеною Регламентом Верховної Ради України.

Бюджетна декларація містить положення щодо:

1) основних прогнозних макроекономічних показників економічного і соціального розвитку України (із зазначенням показників номінального і реального обсягу валового внутрішнього продукту, індексів споживчих цін та цін виробників, рівня безробіття, припущень щодо курсу гривні до долара США в середньому за рік та на кінець року, а також інших показників, врахованих під час розроблення Бюджетної декларації);

2) загальних показників доходів і фінансування державного бюджету, повернення кредитів до державного бюджету, загальних граничних показників видатків державного бюджету та надання кредитів з державного бюджету (з розподілом на загальний та спеціальний фонди);

3) частки прогнозного річного обсягу валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через зведений бюджет України, пріоритетних завдань податкової політики, показників за основними видами доходів державного бюджету (з розподілом на загальний та спеціальний фонди);

4) дефіциту (профіциту) державного бюджету, показників за основними джерелами фінансування державного бюджету (з розподілом на загальний та спеціальний фонди), а також державного боргу, гарантованого державою боргу і надання державних гарантій;

5) розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та рівня його забезпечення;

6) пріоритетних завдань фінансового забезпечення реалізації державної політики у різних сферах діяльності (включаючи фінансове забезпечення судової влади та її незалежності);

7) обсягу державних капітальних вкладень на розроблення та реалізацію державних інвестиційних проектів із зазначенням пріоритетних напрямів таких капітальних вкладень, обсягу коштів державного фонду регіонального розвитку, обсягу коштів державного дорожнього фонду

8) граничних показників видатків державного бюджету та надання кредитів з державного бюджету головним розпорядникам коштів державного бюджету (з розподілом на загальний та спеціальний фонди), а також цілей державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник коштів державного бюджету, та показників їх досягнення за результатами попереднього бюджетного періоду, очікуваних у поточному бюджетному періоді та прогнозних на середньостроковий період у межах визначених граничних показників;

9) взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами (включаючи положення та показники, необхідні для складання прогнозів місцевих бюджетів);

10) загальної оцінки фіскальних ризиків та їх впливу на показники державного бюджету;

11) інших питань, необхідних для складання проекту закону про Державний бюджет України.

Тести для самоперевірки знань

1. До бюджетних стимулів належать:

- а) штрафи;
- б) податкові ставки;
- в) податкові пільги;
- г) бюджетне регулювання.

2. Основою розробки бюджетної стратегії є:

- а) бюджетне прогнозування;
- б) бюджетне планування;
- в) бюджетний процес;
- г) бюджетна класифікація.

3. Основою розробки бюджетної тактики є:

- а) бюджетне прогнозування;
- б) бюджетне планування;
- в) бюджетний процес;
- г) бюджетна класифікація.

4. До економічних факторів, що впливають на формування і використання бюджету відносяться:

- а) продуктивність суспільної праці;
- б) прожитковий мінімум;
- в) обсяг соціальних гарантій держави;
- г) організація управління державою.

5. Кількісна характеристика бюджетного механізму визначається:

- а) технологією формування і використання фінансових ресурсів;
- б) структурою бюджетного механізму;
- в) комплексною взаємодією бюджетних методів;
- г) обсягом фінансових ресурсів, що мобілізуються і використовуються бюджетною системою.

6. Якісна характеристика бюджетного механізму визначається:

- а) технологією формування і використання фінансових ресурсів;
- б) структурою бюджетного механізму;
- в) комплексною взаємодією бюджетних методів;
- г) обсягом фінансових ресурсів, що мобілізуються і використовуються бюджетною системою.

7. Засоби впливу на процес формування оптимального обсягу ресурсів бюджету та їх найбільш економічного розміщення і використання – це:

- а) інструменти бюджетного механізму;
- б) важелі бюджетного механізму;
- в) методи бюджетного механізму;
- г) бюджетне забезпечення.

8. Як економічна категорія бюджет:

- а) сукупність економічних відносин між державою, з одного боку, та фізичними і юридичними особами, з іншого, з приводу розподілу та

перерозподілу ВВП, а за певних умов – і НБ з метою формування та використання централізованого фонду грошових коштів, призначеного для забезпечення виконання державою її функцій;

б) нормативний документ, в якому подається розпис доходів і видатків;

в) централізований грошовий фонд держави;

г) виступає провідною ланкою сфери державних фінансів і важливою складовою фінансової системи в цілому.

9. Як правова категорія бюджет:

а) сукупність економічних відносин між державою, з одного боку, та фізичними і юридичними особами, з іншого, з приводу розподілу та перерозподілу ВВП, а за певних умов – і НБ з метою формування та використання централізованого фонду грошових коштів, призначеного для забезпечення виконання державою її функцій;

б) нормативний документ, в якому подається розпис доходів і видатків;

в) централізований грошовий фонд держави;

г) виступає провідною ланкою сфери державних фінансів і важливою складовою фінансової системи в цілому.

10. Міністерство фінансів України подає Бюджетну декларацію на розгляд Кабінету Міністрів України до:

а) 1 квітня року, що передує плановому;

б) 1 травня року, що передує плановому;

в) 15 квітня року, що передує плановому;

г) 15 травня року, що передує плановому.

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:

1. Категорійне поняття «бюджет» склалося історично та в різних країнах має свої специфічні риси зародження

2. Бюджет діє протягом певного періоду

3. Бюджет враховує тільки інтереси держави

4. Головне призначення бюджету полягає у наданні суспільству унікальних благ й послуг, які істотно впливають на рівень добробуту та якість життя

5. До економічних факторів, що впливають на формування і використання бюджету відносяться ВВП, національний доход, фонд споживання, обсяг соціальних гарантій держави

6. Роль стимулюючої функції бюджету полягає в акумуляції коштів у бюджеті і використанні їх на здійснення соціальних програм, спрямованих на розвиток охорони здоров'я, культури, освіти, підтримку незаможних

7. В бюджетних відносинах знаходить своє відображення розподільча і контролююча функція фінансів

8. Бюджетний механізм є активним елементом державного управління економікою

9. Стратегічною метою бюджетної політики є оптимізація та раціоналізація формування доходів і використання державних фінансових ресурсів

10. Головним пріоритетним напрямком бюджетної політики України є фінансове оздоровлення підприємств реального сектора шляхом створення сприятливих макроекономічних умов і проведення зваженої податкової реформи

Завдання 2. Поєднайте термін і його значення.

Термін	Значення
А. Конституція України	1. План формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади України, органами місцевого самоврядування України протягом бюджетного періоду
Б. Державний бюджет України	2. Кодифікований Закон України, ухвалений 8 липня 2010 року
В. Бюджетне планування	3. Визначення вірогідних показників доходів і видатків бюджету на перспективу
Г. Бюджетне прогнозування	4. науково обґрунтований процес визначення джерел формування і напрямків використання бюджетних фінансових ресурсів для забезпечення пропорційного й динамічного соціально-економічного розвитку суспільства
Д. Бюджетний кодекс України	5. Основний Закон України

Криптограми

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

розмовна назва фізичної особи, навчання / робота якого оплачується з бюджетних коштів держави (наприклад: викладачі, медперсонал, поліція та ін.)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства

--	--	--	--	--	--	--	--

швидкодіючий механізм бюджетної політики

--	--	--	--	--	--	--

Глосарій

Бюджетний механізм – сукупність засобів, які застосовує держава з метою організації бюджетних відносин та забезпечення належних умов для економічного і соціального розвитку.

Бюджетна політика – сукупність заходів держави з організації та використання бюджетних ресурсів для забезпечення її економічного і соціального розвитку.

Бюджетна стратегія — це довгостроковий курс бюджетної політики держави, що розрахований на перспективу та зумовлює розв'язання крупномасштабних завдань, які визначаються загальнонаціональною стратегією соціально-економічного розвитку країни.

Бюджетна тактика є швидкодіючим механізмом бюджетної політики в країні, гнучким методом пошуку короткострокової рівноваги, стабілізації та пристосування до умов, що постійно змінюються.

Бюджетне забезпечення здійснюється через використання методів бюджетного фінансування, кредитування тощо.

Бюджетне регулювання являє собою метод здійснення функцій управління економічними і соціальними процесами.

Контрольні питання

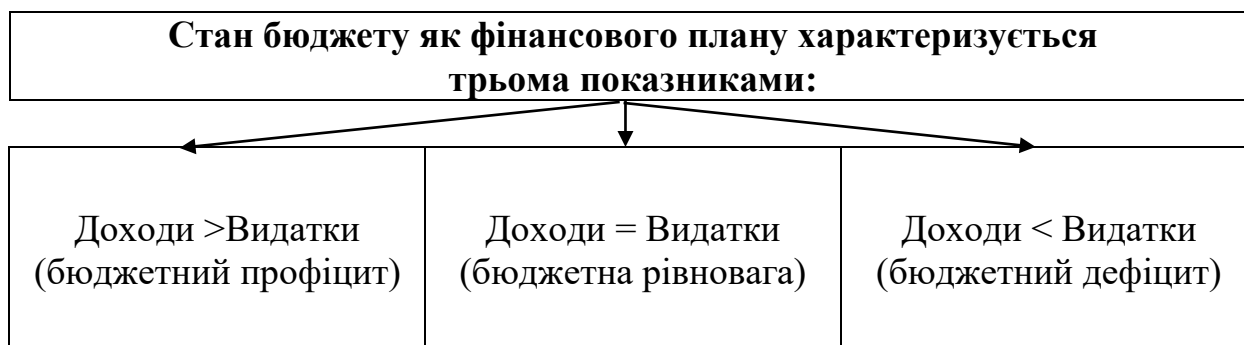
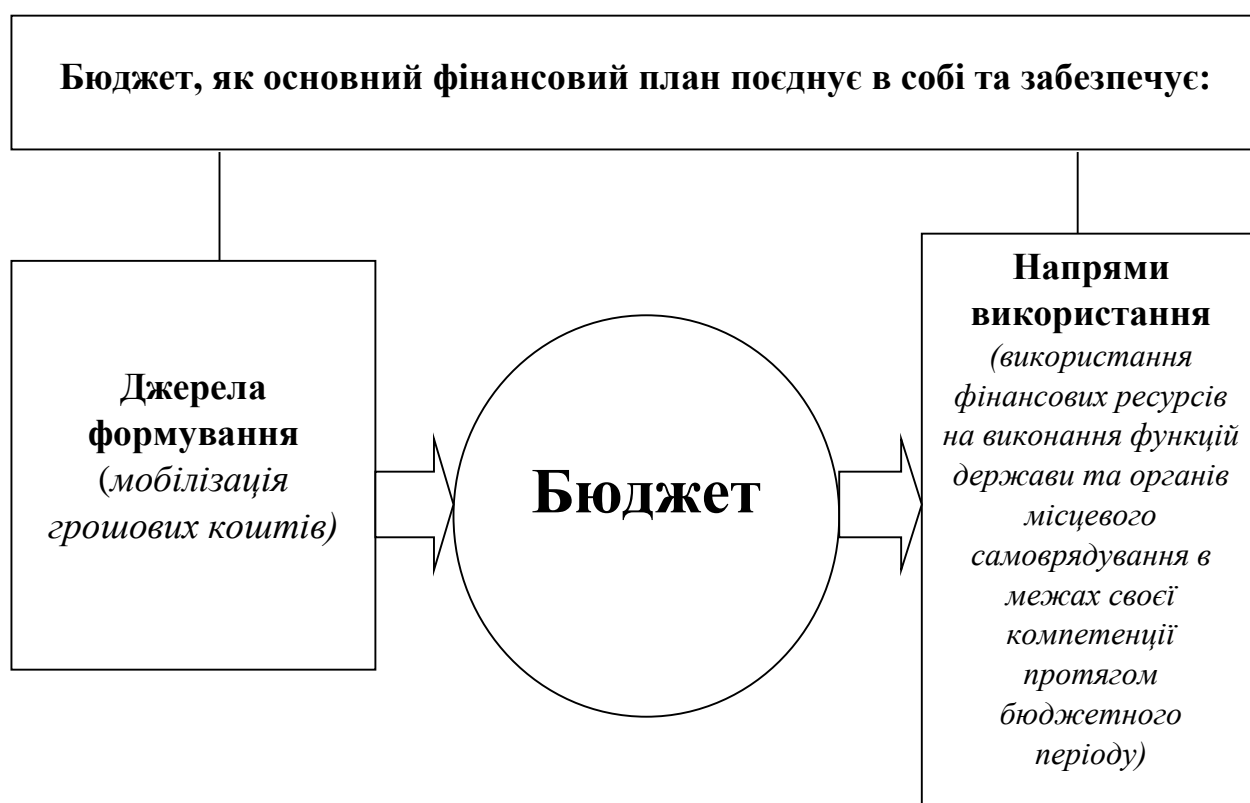
1. Яке призначення бюджету в економіці держави?
2. Як використовується бюджет у процесах регулювання економікою та забезпечення добробуту населення?
3. Яка роль бюджетного механізму в економіці держави?
4. Охарактеризуйте складові елементи бюджетного механізму.
5. Яку роль відіграє механізм формування бюджетних ресурсів у вирішенні актуальних проблем економічного розвитку?
6. Що визначає зміст бюджетної політики?
7. Яка основна мета бюджетної політики?
8. Які чинники визначають бюджетну політику?
9. Охарактеризуйте напрями бюджетної політики на сучасному етапі.

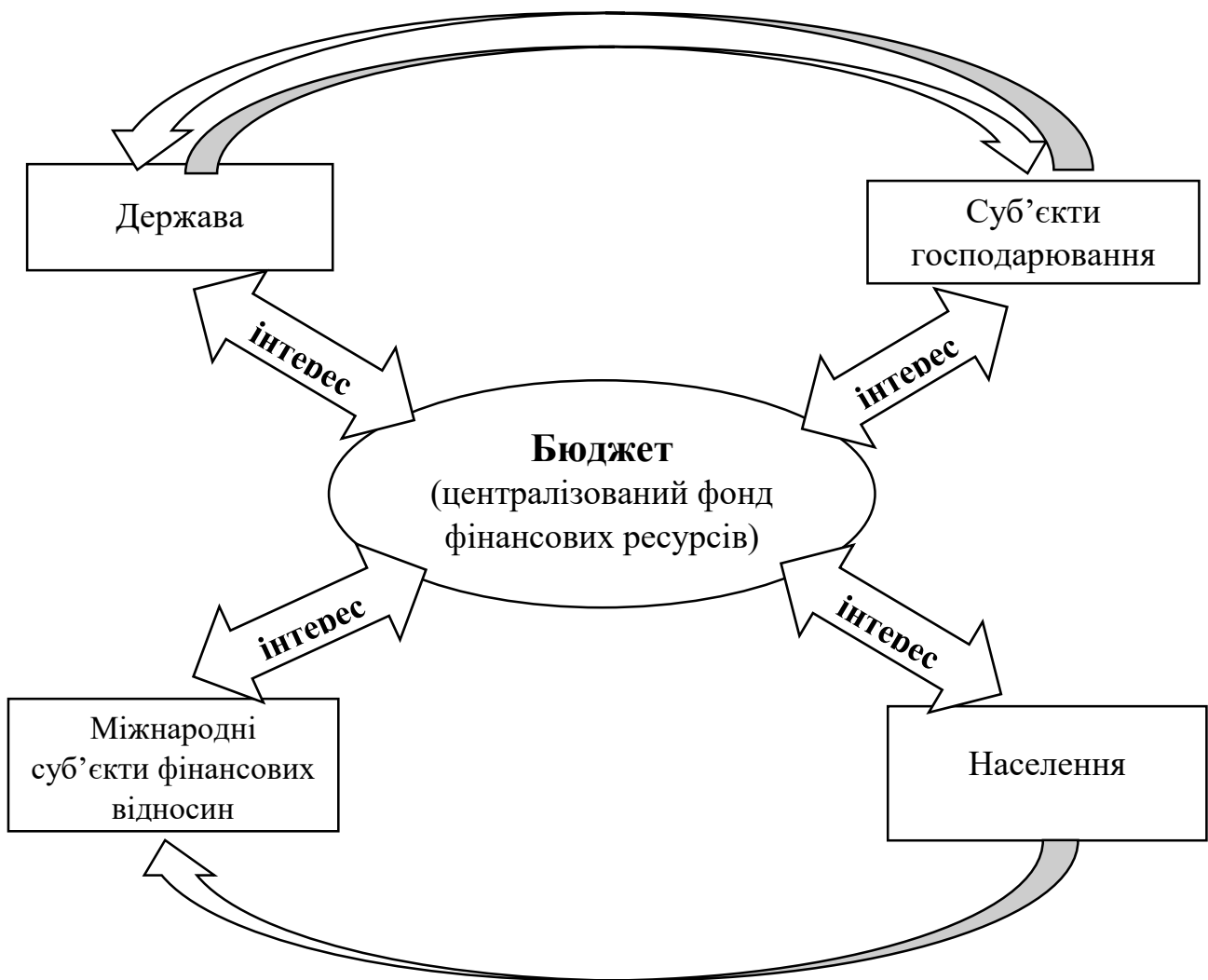

ТЕМА 2. БЮДЖЕТ ЯК ОСНОВНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ДЕРЖАВИ

2.1. Бюджет держави як особлива форма державного плану

Бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду (стаття 2. «Визначення основних термінів» Бюджетного Кодексу України).

Складові частини бюджету
(стаття 13 Бюджетного Кодексу України)

Загальний фонд
1) всі доходи бюджету, крім тих, що призначені для зарахування до спеціального фонду бюджету; 2) всі видатки бюджету, що здійснюються за рахунок надходжень загального фонду бюджету; 3) кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету без визначення цільового спрямування та надання кредитів з бюджету, що здійснюється за рахунок надходжень загального фонду бюджету); 4) фінансування загального фонду бюджету.

Спеціальний фонд
1) доходи бюджету (включаючи власні надходження бюджетних установ), які мають цільове спрямування; 2) видатки бюджету, що здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету (у тому числі власних надходжень бюджетних установ); 3) кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету з визначенням цільового спрямування та надання кредитів з бюджету, що здійснюється за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету); 4) фінансування спеціального фонду бюджету.

2.2. Бюджетний процес, його складові

Організація бюджетного процесу в Україні регламентується Бюджетним кодексом України, рішеннями Верховної Ради України, місцевих рад та місцевих виконавчих органів.

Бюджетний процес являє собою регламентовану нормами права діяльність, яка пов'язана зі складанням, розглядом, затвердженням, виконанням бюджетів, контролем за їх виконанням, розглядом та затвердженням звітів про виконання бюджетів, що входять до складу бюджетної системи України.

Підставою для річної звітності є дані облікових реєстрів та зведених звітів і вона є логічним завершенням періодичної звітності.

На всіх стадіях бюджетного процесу здійснюються фінансовий контроль і аудит та оцінка ефективності використання бюджетних коштів.

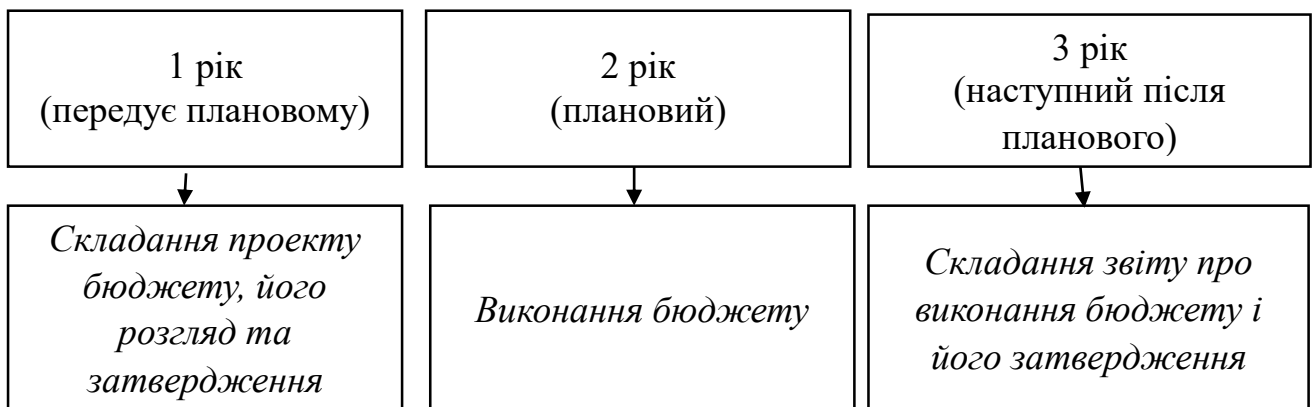

Контроль за дотриманням бюджетного законодавства покладений на Верховну Раду, Рахункову палату, Міністерство фінансів, Державну казначейську службу України, Державну аудиторську службу України, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних місцевих рад.

Усі стадії бюджетного процесу повторюються систематично *щорічно*. Бюджет складається та затверджується на рік, що має назву *бюджетного року або бюджетного періоду*.

В Україні бюджетний рік співпадає з календарним роком. У Великобританії, Канаді, Японії він починається з 1 квітня, в Італії - з 1 липня, в США - з 1 жовтня).

Бюджетний процес триває протягом 3-х років:

2.3. Методи бюджетного планування

Бюджетне планування - це науково обґрунтований процес визначення джерел створення і напрямів використання бюджетних ресурсів із метою забезпечення стабільного економічного і соціального розвитку.

Це суб'єктивна діяльність людей, а тому її ефективність обумовлена базуванням на об'єктивних законах розвитку суспільства, аналізі фінансового стану економіки, тенденціях руху бюджетних ресурсів.

Об'єктом бюджетного планування є бюджетна діяльність держави, державних установ і організацій.

Предметом бюджетного планування виступають бюджетні ресурси та їх рух при здійсненні відтворювальних процесів в економіці.

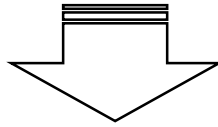
Сферою є розподіл і перерозподіл бюджетних ресурсів на всіх стадіях відтворювального процесу.

Прогнозування бюджетних ресурсів може ґрунтуватися лише на узагальнюючих макроекономічних показниках економічного і соціального розвитку.

Важливе значення для їх прогнозування має врахування показників інфляції, обмінного курсу національної валюти, державного боргу.

Точність прогнозних розрахунків залежить від значень показників у базисному періоді, величини і динаміки заданих параметрів розвитку економіки у прогнозованому періоді, структури і внутрішньої характеристики моделі для розрахунку показника.

МЕТОДИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ

Метод економічного аналізу

Шляхом зіставлення планових показників з фактичними визначається рівень виконання бюджетних показників за попередній період. У процесі аналізу даних минулого періоду визначається рівень ефективності використання бюджетних коштів

Метод екстраполяції

Бюджетні показники визначаються на основі виявленої стійкої динаміки їх розвитку. Розрахунок бюджетних показників відбувається на основі досягнутого у попередньому періоді розвитку і його коригуванні на відносно стійкі темпи зростання за встановленими коефіцієнтами. Його головний недолік полягає у перенесенні минулих тенденцій на майбутнє і, крім того, він не стимулює виявлення резервів та не сприяє економії бюджетних коштів.

Нормативний метод

Планові бюджетні показники розраховуються на основі встановлених прогресивних норм і фінансово-бюджетних нормативів. Цей метод може стати достатньо ефективним, якщо норми відповідатимуть таким вимогам:

- мають бути науково обґрунтованими;
- мають бути прогресивними, тобто орієнтуватися на передовий досвід;

Балансовий метод

Із застосуванням цього методу досягається рівність між доходами і видатками бюджету кожної ланки бюджетної системи та узгоджуються фінансові ресурси з їх потребою.

Програмно-цільовий метод

Особливість полягає у формуванні бюджету за програмами, зосередженні на результатах, стратегічному підході у плануванні, прозорості у витрачанні бюджетних коштів.

Основні ознаки бюджетного процесу, що здійснюється з використанням положень програмно-цільового методу:

Середньострокове планування. Для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку процес бюджетного планування не обмежується однорічною перспективою – бюджетні показники розраховуються на декілька наступних за планом прогнозних років

Увага на результатах. Перенесення акценту з утримання наявної мережі бюджетних установ на результати їх діяльності. Забезпечення оптимального співвідношення бюджетних видатків з досягнутими результатами.

Відповідальність. За кожним учасником бюджетного процесу закріплено повноваження щодо ефективного витрачання бюджетних коштів. Кожен учасник несе відповідальність за свої дії або бездіяльність на кожній стадії бюджетного процесу.

Прозорість бюджетного процесу. Залучення громадськості до участі в бюджетному процесі шляхом підготовки та проведення громадських слухань з питань діяльності місцевого самоврядування та бюджету.

Завдання бюджетного планування

- 1) визначення обсягів валового внутрішнього продукту та національного доходу на плановий рік;
- 2) відповідно до функцій, які бере на себе держава, визначення співвідношення між обсягами ресурсів, що залишатимуться у розпорядженні юридичних і фізичних осіб та централізуються державою;
- 3) встановлення обсягу фінансових ресурсів, що необхідний державі для виконання своїх функцій, визначення частини, яку передбачається мобілізувати податковим методом, а яку неподатковим;
- 4) визначення обсягу доходів за окремими джерелами і загального обсягу доходів бюджету з урахуванням резервів їх збільшення;
- 5) визначення видатків бюджету за всіма підрозділами бюджетної класифікації та загального обсягу видатків з урахуванням економного, ефективного і раціонального використання бюджетних коштів;
- 6) раціональне розподілення доходів і видатків бюджету між окремими ланками бюджетної системи та збалансування всіх бюджетів нижчого рівня;
- 7) утворення державних матеріальних та бюджетних резервів.

Тести для самоперевірки знань

1. *Оберіть визначення терміну «бюджет»:*

а) сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права;

б) план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду;

в) регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання, звітування про виконання та контроль за дотриманням бюджетного законодавства;

г) документ, підготовлений і поданий головним розпорядником бюджетних коштів Міністерству фінансів України або місцевим фінансовим органам.

2. *Проблеми, пов'язані з не наповненням бюджету належними коштами та проблеми невідповідності дохідної та видаткової частин бюджету держава регулює за допомогою:*

а) бюджетної політики;

б) податкової політики;

в) митної політики;

г) грошово-кредитної політики.

3. *Складовою частиною якого фонду є бюджет розвитку місцевого бюджету?*

а) загального фонду місцевого бюджету;

б) спеціального фонду місцевого бюджету;

в) позабюджетного фонду;

г) резервного фонду бюджету.

4. *Оберіть першу стадію бюджетного процесу:*

а) складання проектів бюджетів;

б) розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);

в) виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);

г) складання та розгляд Бюджетної декларації (прогнозу місцевого бюджету) і прийняття рішення щодо них.

5. *У бюджетному процесі програмно-цільовий метод:*

а) застосовується на рівні державного бюджету та на рівні місцевих бюджетів;

б) застосовується на рівні державного бюджету;

в) застосовується на рівні місцевих бюджетів;

г) не застосовується.

6. *Оберіть другу стадію бюджетного процесу:*

- а) складання проектів бюджетів;
- б) розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);
- в) виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);
- г) складання та розгляд Бюджетної декларації (прогнозу місцевого бюджету) і прийняття рішення щодо них.

7. *Бюджетний період для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему України, становить:*

- а) один календарний рік;
- б) два календарних роки;
- в) три календарних роки;
- г) чотири календарних роки.

8. *Звітність про виконання Державного бюджету є:*

- а) місячною, квартальною, річною та податковою;
- б) місячною, квартальною, податковою, фінансовою;
- в) оперативною, місячною, квартальною та річною;
- г) квартальною, річною.

9. *Для середньострокового бюджетного планування середньостроковий період включає плановий та наступні за плановим:*

- а) один бюджетний період;
- б) два бюджетні періоди;
- в) три бюджетні періоди;
- г) чотири бюджетні періоди.

10. *Вкажіть четверту стадію бюджетного процесу:*

- а) складання проектів бюджетів;
- б) розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);
- в) виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);
- г) складання та розгляд Бюджетної декларації (прогнозу місцевого бюджету) і прийняття рішення щодо них.

Практичні завдання

Завдання 1. *Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:*

1. Бюджет, як основний фінансовий план поєднує в собі та забезпечує джерела формування та напрями використання
2. Організація бюджетного процесу в Україні регламентується КМУ.
3. У Бюджетному кодексі законодавче закріплено три великі стадії бюджетного процесу.
4. За терміном складання і подання звітність про виконання Державного бюджету України є оперативною, місячною, квартальною та річною

5. Проблеми, пов'язані з не наповненням бюджету належними коштами та проблеми невідповідності дохідної та видаткової частин бюджету держава регулює за допомогою бюджетної політики.

6. Бюджетний процес триває протягом одного року.

7. На всіх стадіях бюджетного процесу здійснюються фінансовий контроль і аудит та оцінка ефективності використання бюджетних коштів.

8. Точність прогнозних розрахунків бюджетних ресурсів залежить від методу прогнозування.

9. Прогнозування бюджетних ресурсів може ґрунтуватися лише на узагальнюючих макроекономічних показниках економічного і соціального розвитку.

10. Підставою для річної звітності є дані облікових реєстрів та зведених звітів і вона є логічним завершенням періодичної звітності.

Завдання 2. Заповніть пусті клітинки в схемі «Головні етапи формування місцевих бюджетів»

Криптограми

--	--	--	--	--	--

розпис доходів і видатків держави, який затверджується органами законодавчої і представницької влади у вигляді Закону

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

реальний фінансовий інструмент забезпечення програми розвитку територій

--	--	--	--	--	--	--

один із принципів бюджетного планування

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--

сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

за допомогою даного методу вдається досягти узгодженості між джерелами доходів і видатків за видами та регіонами

Глосарій

Бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Бюджетний процес – регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Бюджетний період – строк, протягом якого діє затверджений бюджет.

Бюджетне планування - це науково обґрунтований процес визначення джерел створення і напрямів використання бюджетних ресурсів із метою забезпечення стабільного економічного і соціального розвитку.

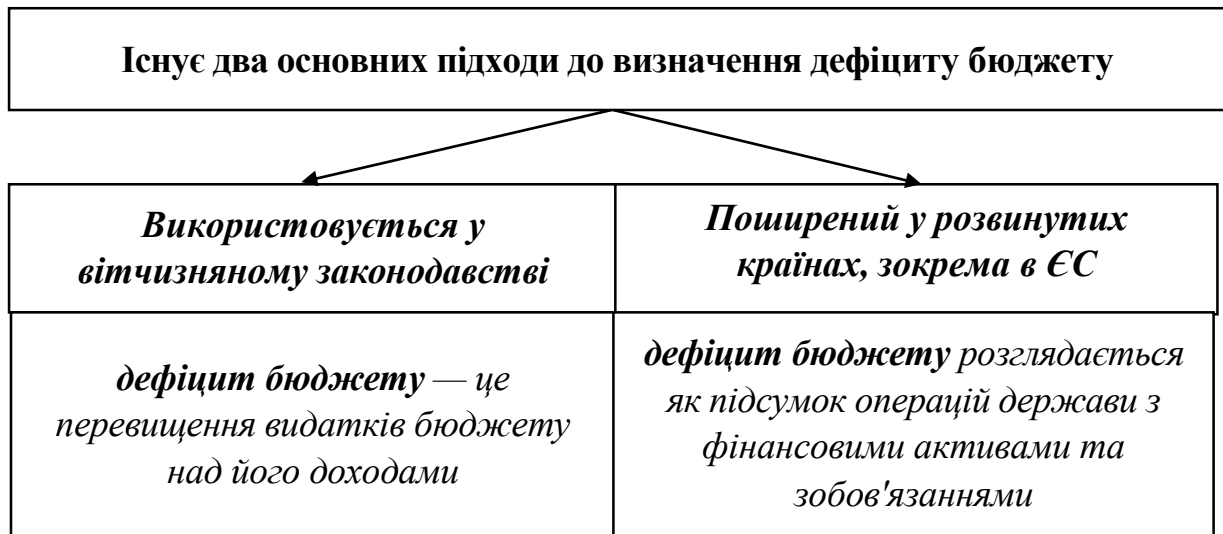
Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі - метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу.

Контрольні питання

1. Назвіть джерела формування бюджету розвитку, напрями його використання.
2. Які завдання вирішуються в процесі бюджетного планування ?
3. Назвіть етапи бюджетного процесу.
4. Яке місце посідає бюджет у системі фінансових планів в Україні?
5. Перелічіть фактори, що впливають на формування бюджету.
6. Перелічіть складові програмно-цільового методу.
7. Які групи результативних показників використовують у вітчизняній практиці для оцінки ефективності бюджетної програми?
8. Коли було впроваджено середньострокове планування в Україні на законодавчому рівні?
9. В чому сутність середньострокового планування?

ТЕМА 3. БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ І ДЖЕРЕЛА ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ

3.1. Сутність дефіциту бюджету та його види.

До «Великої депресії» 30-х років вважалося, що щорічно збалансований бюджет є бажаною метою державних фінансів, але кожного року **збалансований бюджет має власні недоліки: він виключає фіскальну діяльність держави як антициклічну, стабілізуючу силу.** Припустимо, що економіка раптово стикається з тривалим періодом безробіття та зниженням доходів. Тоді **держави з метою збалансування бюджету має або збільшити податки, або обмежити власні видатки, або поєднати ці заходи, які є стримувальними за характером і кожен з них ще більшою мірою зменшує, а не стимулює ділову активність і сукупний попит.**

За визначенням науковців **бюджетний дефіцит** є економічною категорією, що відображає співвідношення між доходами і видатками бюджету з перевищенням видатків. Бюджетний дефіцит є наслідком певного стану економічних відносин, які виникають між учасниками суспільного виробництва в процесі використання фінансових ресурсів понад їх наявну величину [Ю.В. Пасічник. Бюджетна система України, 2008 р. 670 с.]

Дефіцит бюджету — це перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету) [БКУ, стаття 2, п.21)]

Концепції бюджетного дефіциту

Назва	Зміст
Загальний дефіцит	"Фактичний" чи "касовий", утворюється державними витратами, які перевищують державні доходи та субсидії
Зовнішній дефіцит	Дорівнює зовнішнім видаткам держави за винятком державних надходжень від зовнішніх джерел
Внутрішній дефіцит	Загальний дефіцит "мінус" зовнішній дефіцит
Операційний дефіцит	Визначається як загальний дефіцит за винятком інфляційної частки процентних платежів
Первинний дефіцит	Різниця між величиною загального дефіциту і сумою всіх процентних платежів
Поточний бюджетний дефіцит / надлишок	Утворюється поточними державними доходами за винятком поточних видатків

Рівень дефіциту бюджету визначається

Відношення частки видатків бюджету, які не забезпечені доходами, до всіх видатків бюджету (в %)

Відношення частки видатків бюджету, які не забезпечені доходами, до обсягу валового внутрішнього продукту (в %)

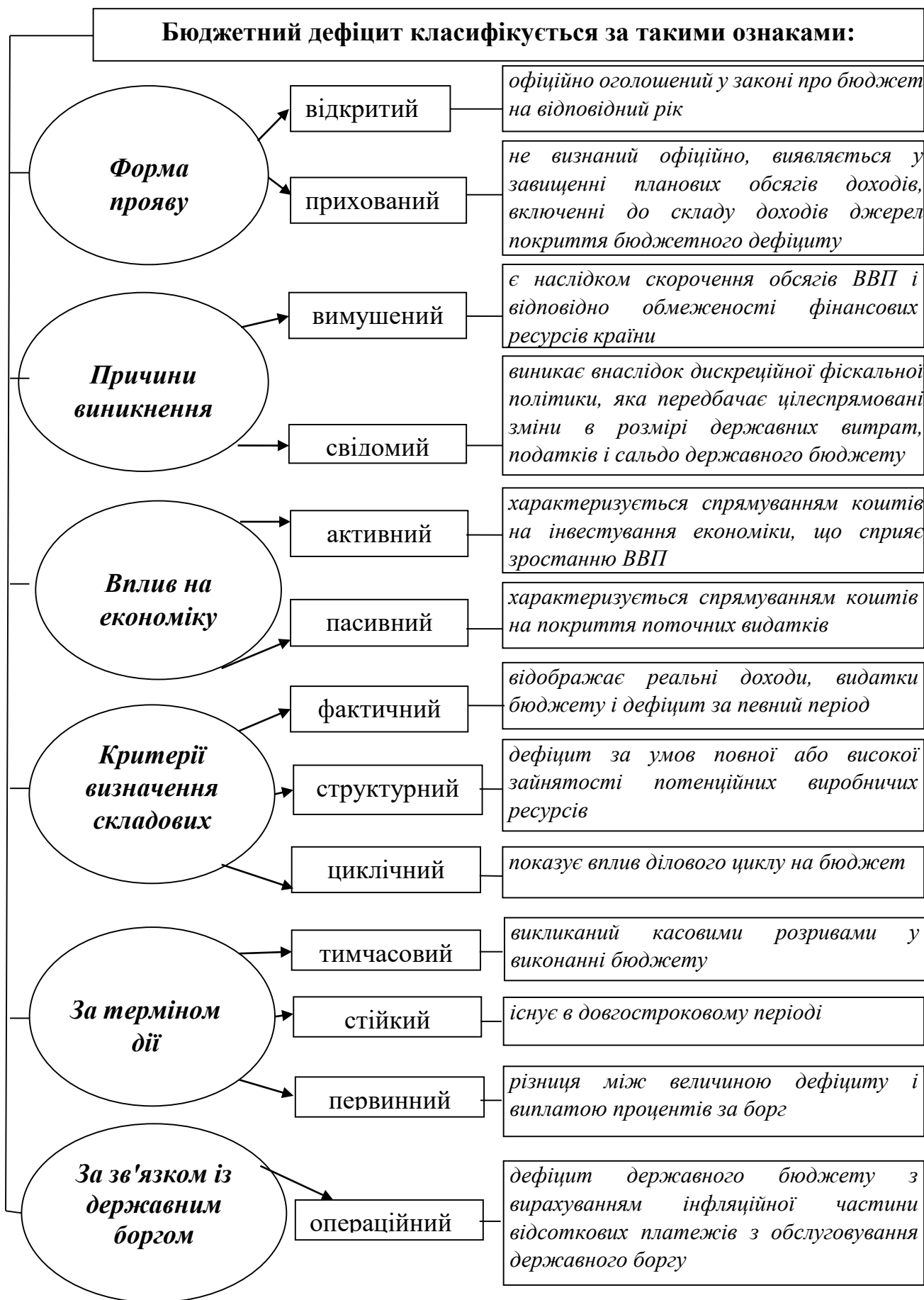
Граничний обсяг річного дефіциту у відповідному бюджетному періоді визначається

Державного бюджету України

місцевого бюджету

Законом про
Державний бюджет
України

Рішенням про
місцевий бюджет

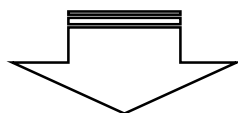

3.2. Профіцит бюджету.

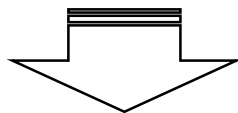
Профіцит бюджету - перевищення доходів бюджету над його видатками (з урахуванням різниці між поверненням кредитів до бюджету та наданням кредитів з бюджету).

Відповідно до ст. 14 Бюджетного Кодексу України:

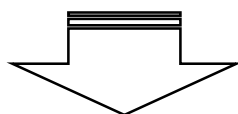
Профіцит бюджету затверджується з метою погашення боргу, забезпечення встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів та придбання цінних паперів.

Оборотний залишок бюджетних коштів - частина залишку коштів загального фонду відповідного бюджету, яка утворюється для покриття тимчасових касових розривів.

Оборотний залишок бюджетних коштів встановлюється у розмірі не більше 2 відсотків планових видатків загального фонду бюджету і затверджується у законі про Державний бюджет України (рішенні про місцевий бюджет).

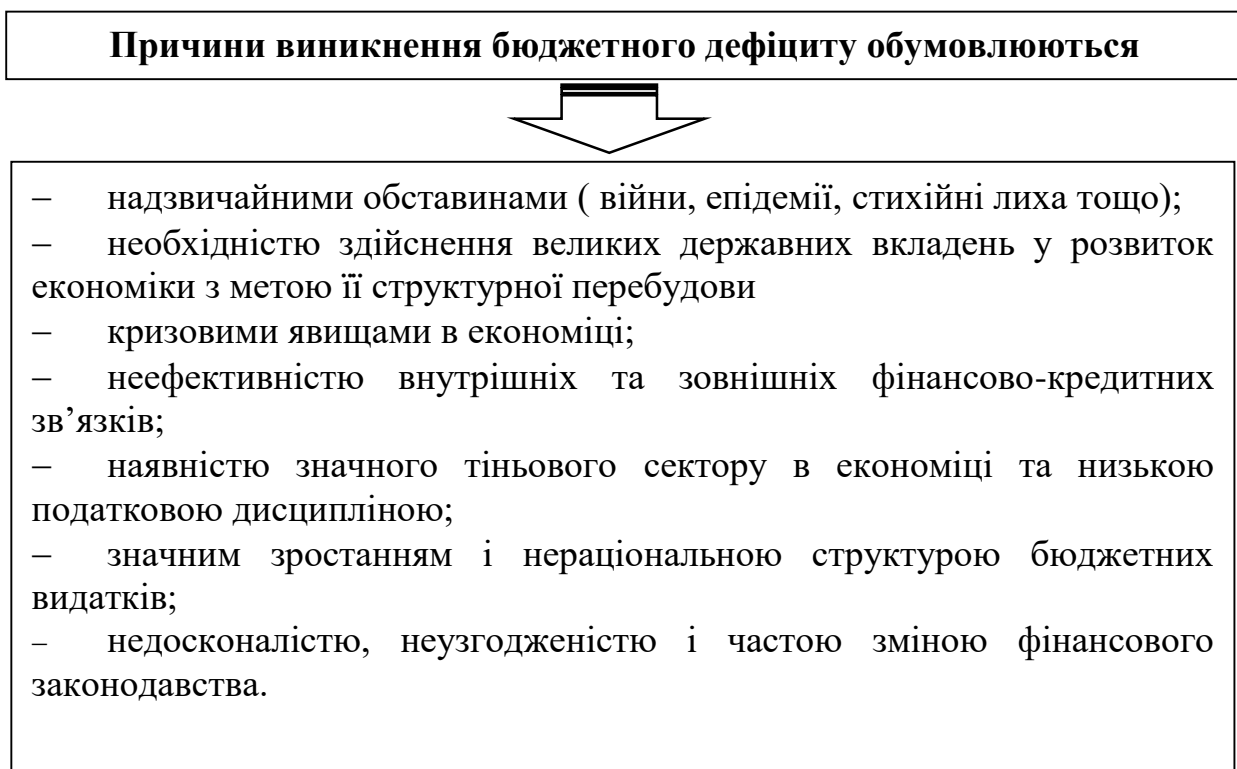
На кінець бюджетного періоду оборотний залишок бюджетних коштів має бути збережений у встановленому розмірі.

Перевищення залишку коштів загального фонду бюджету над оборотним залишком бюджетних коштів на кінець бюджетного періоду становить вільний залишок бюджетних коштів, який використовується на здійснення витрат бюджету згідно із законом про Державний бюджет України та/або змінами до нього (змінами до рішення про місцевий бюджет).

3.3. Бюджетний дефіцит: визначення, причини виникнення, наслідки.

В світовій практиці одним із важливіших методів боротьби з хронічними дефіцитами є застосування *спеціальних фінансальних правил* - правил і процедур у сфері фінансової політики стосовно величини і розподілу державних видатків, джерел їхнього фінансування:

Правила збалансованого бюджету:	Правила запозичень:	Боргові та резервні правила:
збалансованість поточних бюджетних доходів і видатків; циклічний бюджетний баланс; встановлення граничних розмірів частки бюджетного дефіциту у ВВП	обмеження або заборона використання окремих джерел державних запозичень	встановлення лімітів щодо акумулювання державного боргу у % до ВВП, формування спеціальних резервних фондів для запобігання фінансовій кризі

Стратегічні напрями подолання дефіциту бюджету

- підвищення ефективності суспільного виробництва, яке сприятиме зростанню обсягів фінансових ресурсів суспільства;
- сприяння проведенню ринкових реформ, що дозволить забезпечити скорочення бюджетного фінансування економіки;
- розширення повноважень органів місцевого самоврядування;
- удосконалення податкової системи;
- оптимізація і реструктуризація видатків бюджетів;
- удосконалення міжбюджетних відносин і механізму їх регулювання;
- удосконалення механізму управління бюджетним дефіцитом і бюджетним боргом.

3.4. Джерела фінансування бюджету.

Прийняття бюджетів на відповідний бюджетний період з дефіцитом дозволяється при наявності обґрунтованих джерел його фінансування.

Джерела фінансування бюджету (БКУ стаття 15)

кошти від державних (місцевих) внутрішніх та зовнішніх запозичень

кошти від приватизації державного майна (включаючи інші надходження, безпосередньо пов'язані з процесом приватизації) - щодо державного бюджету

повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів

вільний залишок бюджетних коштів з дотриманням умов, визначених Бюджетним Кодексом, включаючи залишок коштів державного бюджету, сформований за рахунок понадпланових державних запозичень, здійснених у попередньому бюджетному періоді

Джерелами формування спеціального фонду Державного бюджету України в частині фінансування є:

кредити (позики), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів

інші надходження, визначені законом про Державний бюджет України

Класифікація джерел фінансування бюджетного дефіциту

За способом залучення

Емісійні – пов’язані з додатковим залученням грошової маси для покриття державних видатків і супроводжуються емісією грошей

Неемісійні – відображають взаємовідносини між державою як позичальником і юридичними і фізичними особами, урядами інших країн та міжнародними фінансовими організаціями як кредиторами

За характером впливу на інфляційні процеси

Інфляційні – джерелом виступає монетизація дефіциту, яка відбувається за надання урядові позик центрального банку, купівля центральним банком державних цінних паперів, завдяки додатковій емісії грошей

Неінфляційні – включають запозичення на внутрішніх і зовнішніх фінансових ринках, залишки бюджетних коштів, накопичення заборгованості

За рівнями управління

Центральні – емісійні і неемісійні джерела, які використовуються урядом для покриття дефіциту державного бюджету

Місцеві – неемісійні джерела, які використовуються органами місцевого самоврядування для фінансування дефіцитів місцевих бюджетів

В Україні емісійні кошти Національного банку України забороняється прямо чи опосередковано залучати для фінансування дефіциту бюджету. Національний банк не має права надавати кредити в національній та іноземній валюті, як прямо, так і опосередковано через державну установу, іншу юридичну особу, майно якої перебуває у державній власності, на фінансування витрат Державного бюджету України. Також, Національний банк не має права купувати на первинному ринку цінні папери, емітовані Кабінетом Міністрів України, державною установою, іншою юридичною особою, майно якої перебуває у державній власності.

Тести для самоперевірки знань

1. Як розрізняється бюджетний дефіцит відповідно до форм прояву?

- а) активний , пасивний;
- б) вимушений, свідомий;
- в) відкритий, прихований;
- г) негативний, позитивний.

2. За критерієм визначення складових частин бюджетного дефіциту виділяють:

- а) активний , пасивний;
- б) стійкий, тимчасовий;
- в) фактичний, структурний, циклічний;
- г) вимушений, свідомий.

3. За напрямом дефіцитного фінансування бюджетні дефіцити розрізняють як:

- а) активний і пасивний;
- б) стійкий, тимчасовий;
- в) фактичний, структурний, циклічний;
- г) негативний, позитивний;

4. За причинами виникнення бюджетний дефіцит буває:

- а) активний і пасивний;
- б) вимушений і свідомий.
- в) фактичний, структурний, циклічний;
- г) негативний, позитивний;

5. Чи дозволяється затвердження бюджету з дефіцитом?

- а) дозволяється за будь-яких умов;
- б) дозволяється у разі наявності обґрунтованих джерел фінансування бюджету;
- в) дозволяється, якщо бюджет минулого року виконано з профіцитом;
- г) не дозволяється.

6. Визначений Бюджетною декларацією показник дефіциту державного бюджету на кожен рік середньострокового періоду не може перевищувати:

- а) 3% прогнозного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України на відповідний рік;
- б) 5% прогнозного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України на відповідний рік;
- в) 7% прогнозного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України на відповідний рік;
- г) 10% прогнозного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України на відповідний рік.

7. За яких умов місцеві бюджети можуть затверджуватися з профіцитом за загальним фондом?

а) у разі спрямування до бюджету розвитку коштів загального фонду місцевого бюджету;

б) для забезпечення встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів;

в) у разі спрямування до бюджету розвитку коштів загального фонду місцевого бюджету та для забезпечення встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів;

г) у разі спрямування до загального фонду бюджету коштів спеціального фонду та для забезпечення встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів.

8. Профіцитний бюджет характерний для періоду:

а) економічного зростання;

б) економічного спаду;

в) початку світової кризи;

г) стабілізації.

9. Профіцит бюджету затверджується з метою:

а) стабілізації економічної ситуації в країні;

б) забезпечення встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів;

в) забезпечення виконання покладених на Уряд і державу функцій;

г) правильна відповідь відсутня.

10. Оборотний залишок бюджетних коштів встановлюється у розмірі не більше:

а) 5 % планових видатків загального фонду бюджету;

б) 5 % планових видатків спеціального фонду бюджету;

в) 2 % планових видатків загального фонду бюджету;

г) 2 % планових видатків спеціального фонду бюджету.

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:

1. До «Великої депресії» 30-х років вважалося, що щорічно збалансований бюджет є бажаною метою державних фінансів.

2. Рівень дефіциту бюджету визначається як загальний дефіцит за винятком інфляційної частки процентних платежів.

3. Профіцит бюджету затверджується з метою продажу цінних паперів.

4. На кінець бюджетного періоду оборотний залишок бюджетних коштів має бути збережений у встановленому розмірі.

5. Бюджетний дефіцит є наслідком певного стану економічних відносин, які виникають між учасниками суспільного виробництва в процесі використання фінансових ресурсів понад їх наявну величину.

6. Оборотний залишок бюджетних коштів встановлюється у розмірі не більше 5 відсотків планових видатків загального фонду бюджету і затверджується у законі про Державний бюджет України.

7. Профіцитний бюджет характерний для періоду економічного зростання та застосовується як засіб для попередження економічного буму, за яким неминуче настає економічний спад.

8. Зростання бюджетного дефіциту спричиняє посилення інфляційних процесів в країні.

9. Для покриття витрат понад наявний обсяг фінансових ресурсів визначають основні напрями використання бюджетних ресурсів із метою забезпечення стабільного економічного і соціального розвитку.

10. Важливим елементом стратегії макроекономічного управління є зменшення розміру бюджетного дефіциту.

Завдання 2. Згрупувати джерела фінансування бюджетного дефіциту за наступними ознаками: за способом залучення, за характером впливу на інфляційні процеси, за рівнями управління:

Класифікація джерел фінансування бюджетного дефіциту

Емісійні – пов’язані з додатковим залученням грошової маси для покриття державних видатків і супроводжуються емісією грошей

Місцеві - неемісійні джерела, які використовуються органами місцевого самоврядування для фінансування дефіцитів місцевих бюджетів

Інфляційні – джерелом виступає монетизація дефіциту, яка відбувається за надання урядові позик центрального банку, купівля центральним банком державних цінних паперів, завдяки додатковій емісії грошей

Центральні – емісійні і неемісійні джерела, які використовуються урядом для покриття дефіциту державного бюджету

Неемісійні – відображають взаємовідносини між державою як позичальником і юридичними і фізичними особами, урядами інших країн та міжнародними фінансовими організаціями як кредиторами

Неінфляційні – включають запозичення на внутрішніх і зовнішніх фінансових ринках, залишки бюджетних коштів, накопичення заборгованості

Криптограми

--	--	--	--	--	--	--	--

перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету)

--	--	--	--	--	--	--	--

перевищення доходів бюджету над його видатками (з урахуванням різниці між поверненням кредитів до бюджету та наданням кредитів з бюджету)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

різниця між фактичним і структурним бюджетом

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

визначається як різниця між надходженнями від повної зайнятості за наявних податкових ставок і фактичних видатків

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

дефіцит, який виникає через несвоєчасне фінансування запланованих у бюджеті призначень унаслідок недоотримання запланованих доходів

Глосарій

Дефіцит бюджету - це перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету).

Загальний дефіцит утворюється державними витратами, які перевищують державні доходи та субсидії.

Зовнішній дефіцит дорівнює зовнішнім видаткам держави за винятком державних надходжень від зовнішніх джерел.

Внутрішній дефіцит загальний дефіцит "мінус" зовнішній дефіцит.

Операційний дефіцит визначається як загальний дефіцит за винятком інфляційної частки процентних платежів

Профіцит бюджету - перевищення доходів бюджету над його видатками (з урахуванням різниці між поверненням кредитів до бюджету та наданням кредитів з бюджету).

Оборотний залишок бюджетних коштів - частина залишку коштів загального фонду відповідного бюджету, яка утворюється для покриття тимчасових касових розривів.

Регулювання бюджетного дефіциту полягає в тому, щоб з урахуванням грошового потенціалу за допомогою маневрування фінансовими ресурсами адаптуватися до росту граничних суспільних витрат виробництва.

Беземісійний метод покриття бюджетного дефіциту - покриття дефіциту бюджету шляхом залучення до фінансування дефіциту бюджету зовнішніх джерел (кредити міжнародних фінансових об'єднань, іноземних держав, безоплатна та безповоротна фінансова допомога для здійснення цільових програм міжнародного значення) та внутрішніх джерел (кредити НБУ, доходи від операцій з цінними паперами), що призводить до виникнення внутрішнього та зовнішнього боргу держави.

Емісійний метод покриття бюджетного дефіциту - використання грошово-кредитної емісії, що призводить до негативних явищ у економіці країни.

Контрольні питання

1. Визначте та проаналізуйте негативні наслідки бюджетного дефіциту.
  2. Назвіть основні заходи, які застосовуються щодо зменшення бюджетного дефіциту.
  3. Проаналізуйте показники, які визначають рівень дефіциту бюджету.
  4. Назвіть основні заходи щодо скорочення бюджетного дефіциту.
  5. Коли дозволяється прийняття бюджету з дефіцитом?
  6. Чи можуть бути емісійні кошти Національного банку джерелом фінансування дефіциту Державного бюджету?
  7. Які методи оптимізації бюджетного дефіциту Ви знаєте?
  8. Перелічіть причини виникнення бюджетного дефіциту.
  9. Чи призводить дефіцит бюджету до зростання державного боргу?
- Обґрунтуйте свою відповідь.

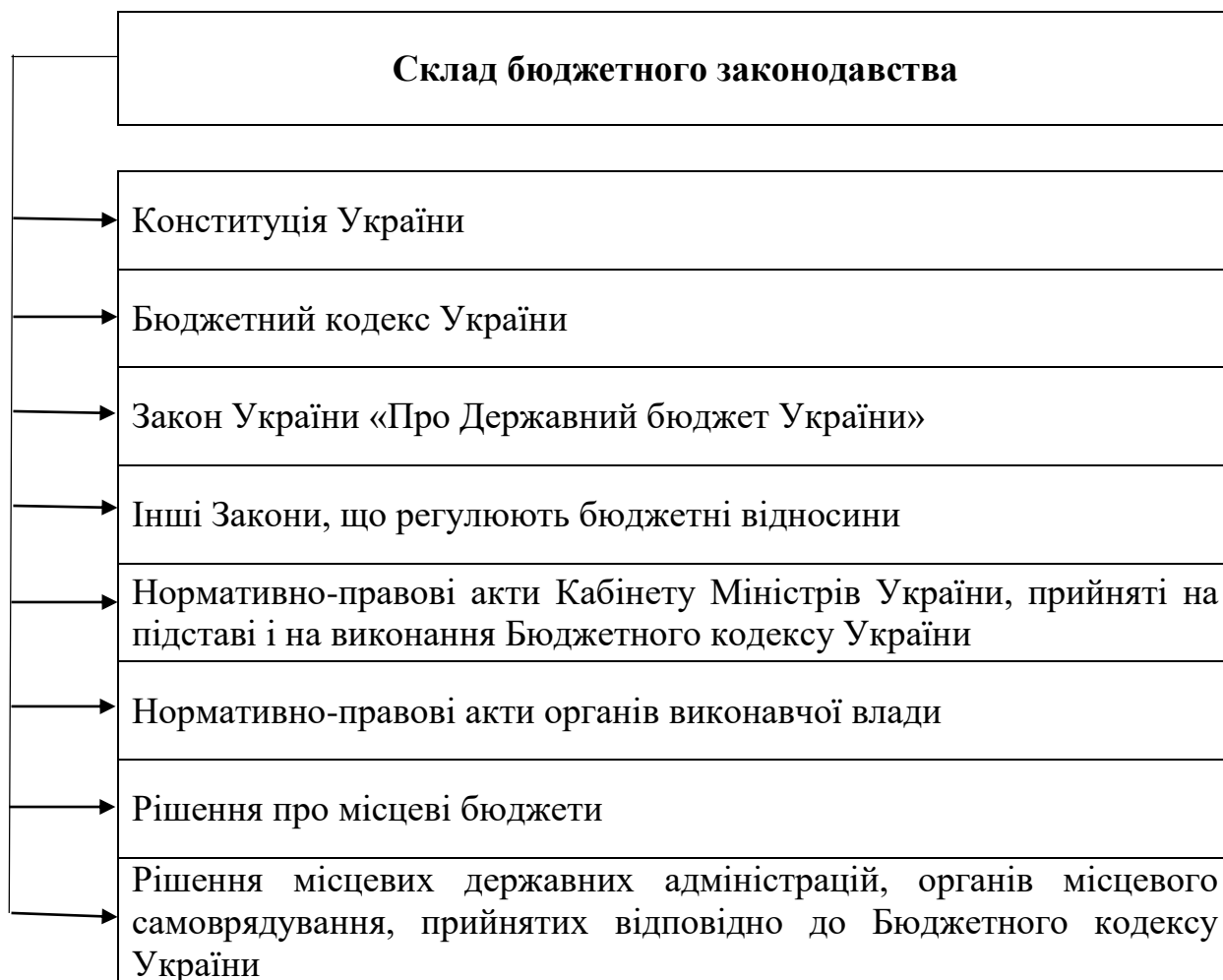
ТЕМА 4. БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ І ПОБУДОВА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

4.1. Поняття бюджетної системи та бюджетного устрою

Бюджетна система України має глибоке коріння, її становлення відбувалося ще в часи Київської Русі, Гетьманщини, Запорозької Січі.

Сучасна бюджетна система сформувалась на базі бюджетних відносин, які мали місце в Радянському Союзі.

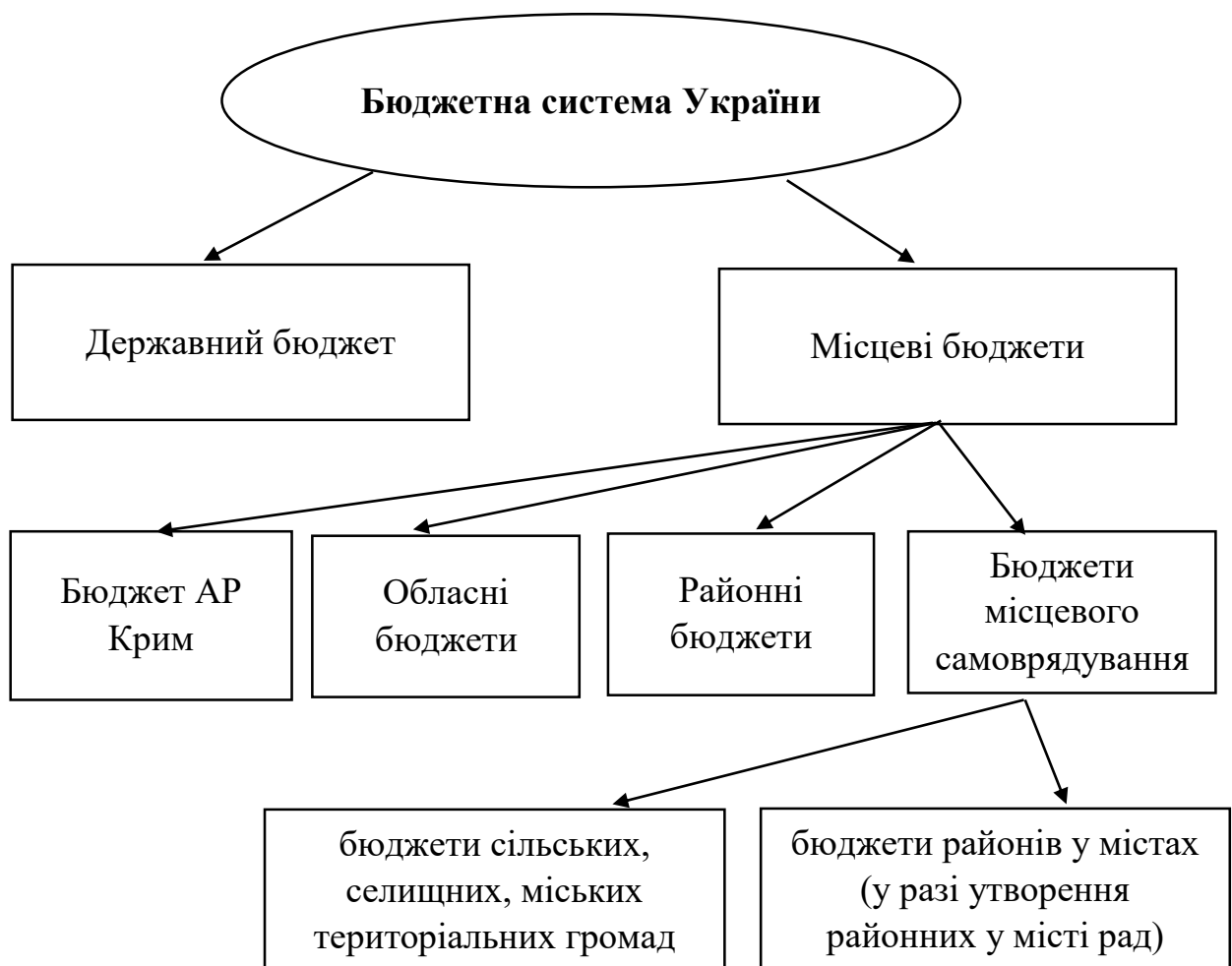
Нині здійснюється реформування всіх сторін соціально-економічного устрою держави, у тому числі формуються нові ознаки бюджетної системи.

Бюджетна система України - сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права (стаття 2. «Визначення основних термінів» Бюджетного Кодексу України).

Бюджетний устрій – це організація та принципи побудови бюджетної системи, її структура, взаємозв'язок між окремими ланками.

4.2. Структура бюджетної системи

Зведений бюджет України

Сукупність показників бюджетів, що використовуються для аналізу і прогнозування економічного і соціального розвитку держави (ст. 6 БКУ).
Зведений бюджет України включає показники Державного бюджету України, зведеного бюджету Автономної Республіки Крим та зведених бюджетів областей, міст Києва та Севастополя.

Складові зведеного бюджету України

Зведений бюджет Автономної Республіки Крим

включає показники бюджету Автономної Республіки Крим, районних бюджетів та бюджетів місцевого самоврядування на території Автономної Республіки Крим

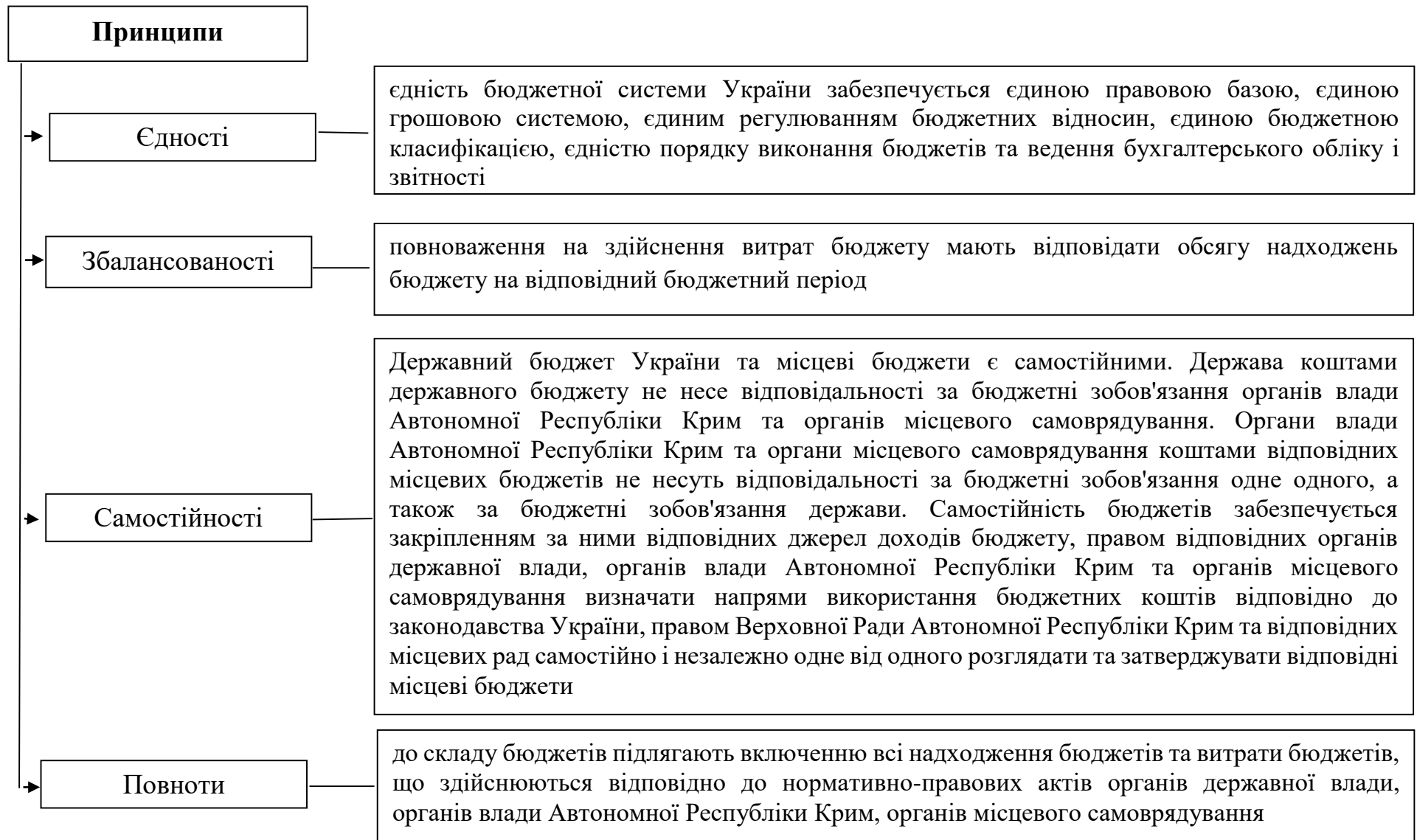
Зведений бюджет області

включає показники обласного бюджету, районних бюджетів та бюджетів місцевого самоврядування на території цієї області

Зведений бюджет міської територіальної громади, у складі якої утворені райони у місті

включає показники міського бюджету та бюджетів районів у місті (у разі утворення районних у місті рад)

4.3. Принципи бюджетної системи України

Тести для самоперевірки знань

1. Бюджетна система України - це:

а) сукупність місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права;

б) єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів;

в) сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій;

г) сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

2. Місцевими бюджетами є:

а) обласні бюджети, бюджети районів, бюджети міст обласного значення і бюджети об'єднаних територіальних громад;

б) бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах), бюджети об'єднаних територіальних громад;

в) бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування;

г) бюджети об'єднаних територіальних громад.

3. Якщо бюджет формується на реалістичних макроекономічних показниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил, то дотримується:

а) принцип збалансованості;

б) принцип повноти;

в) принцип обґрунтованості;

г) принцип субсидіарності.

4. Місцеві бюджети затверджуються рішенням відповідної місцевої ради до:

а) 15 грудня (включно) року, що передуює плановому;

б) 20 грудня (включно) року, що передуює плановому;

в) 25 грудня (включно) року, що передуює плановому;

г) 30 грудня (включно) року, що передуює плановому.

5. Сільський бюджет затверджується:

а) сільською радою;

б) обласною радою;

в) районною у місті радою;

г) Верховною Радою.

6. Районний бюджет затверджується:

а) обласною радою;

- б) міською радою;
- в) районною радою;
- г) Верховною Радою.

7. Місцевий бюджет виконується за розписом, який затверджується:

- а) Міністром фінансів України;
- б) головним розпорядником бюджетних коштів;
- в) одержувачем бюджетних коштів;
- г) керівником місцевого фінансового органу.

8. Зведений бюджет міської територіальної громади, у складі якої утворені райони у місті, включає:

- а) показники обласного бюджету, зведених бюджетів районів, бюджетів міст обласного значення і бюджетів об'єднаних територіальних громад;
- б) показники Державного бюджету України, зведеного бюджету Автономної Республіки Крим та зведених бюджетів областей, міст Києва та Севастополя;
- в) показники районного бюджету, бюджетів міст районного значення, селищних та сільських бюджетів;
- г) показники міського бюджету та бюджетів районів у місті (у разі утворення районних у місті рад).

9. Якщо до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження бюджетів та витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, то дотримується:

- а) принцип збалансованості;
- б) принцип повноти;
- в) принцип обґрунтованості;
- г) принцип субсидіарності.

10. Якщо повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період, то дотримується:

- а) принцип збалансованості;
- б) принцип повноти;
- в) принцип обґрунтованості;
- г) принцип субсидіарності.

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:

1. Бюджетна система України має глибоке коріння, її становлення відбувалося ще в часи Київської Русі, Гетьманщини, Запорозької Січі.
2. Сучасна бюджетна система сформувалась на базі бюджетних відносин, які мали місце в Радянському Союзі.
3. Зведений бюджет області включає показники обласного бюджету, бюджетів міст обласного підпорядкування.

4. Бюджетні позички - явище, зворотне дотації, тобто передача коштів бюджетного надлишку з бюджетів нижчого рівня до бюджету вищого рівня.

5. Зведений бюджет є сукупністю показників бюджетів, що використовуються для аналізу і прогнозування економічного і соціального розвитку держави.

6. Згідно Бюджетного кодексу України, бюджетна система ґрунтується на 5 принципах.

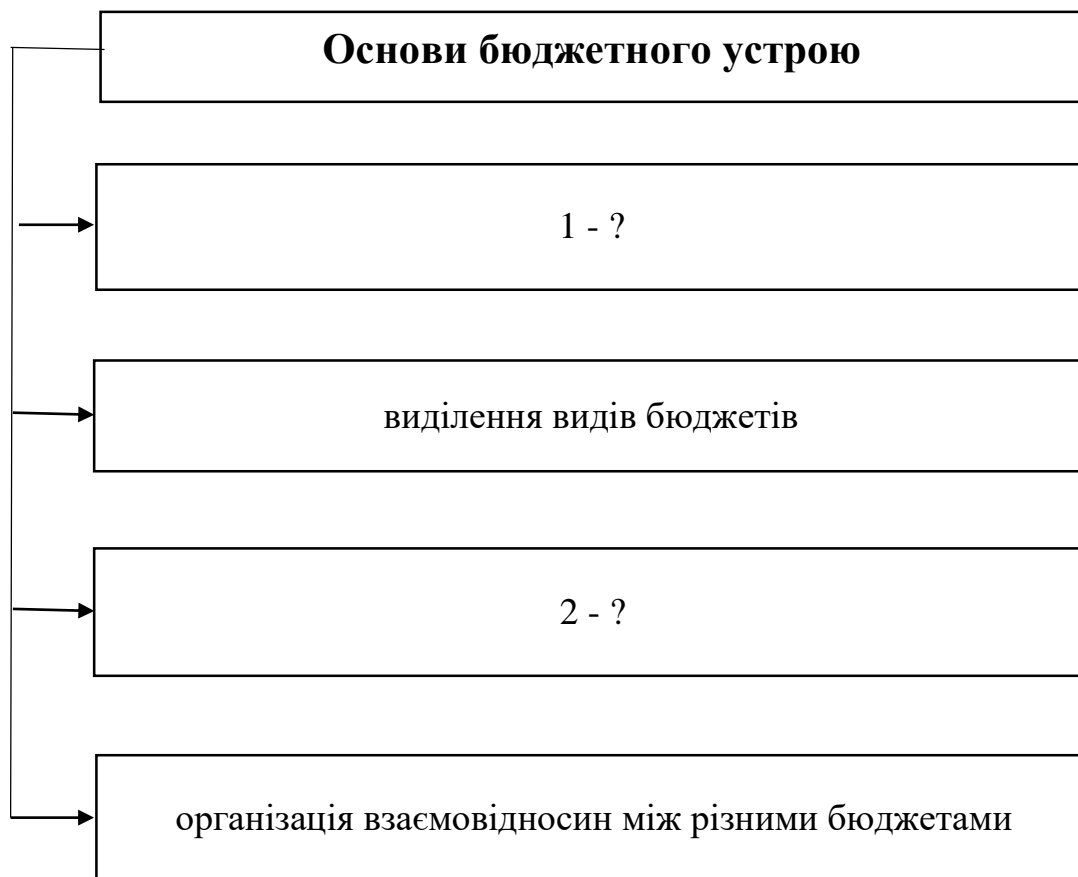
7. Бюджетний устрій України визначається сукупністю юридичних норм та державним устроєм.

8. Бюджетний устрій – це державний бюджет і бюджети органів місцевого самоврядування.

9. Складовими елементами бюджетної системи є її структура, принципи побудови і організація функціонування.

10. Принцип повноти полягає у відображенні у бюджеті всіх доходів і видатків.

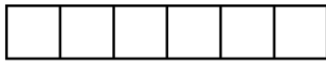
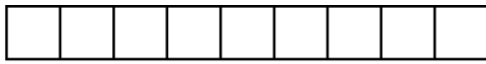
Завдання 2. Заповніть пусті клітинки в схемі

Криптограми

принцип бюджетної системи, сутність якого полягає у відображенні у бюджеті всіх доходів та видатків

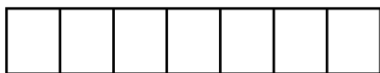
організація і принципи побудови бюджетної системи, її структура і взаємозв'язок між бюджетами

відображає складові бюджету, тобто це сукупність усіх бюджетів, які формуються і діють на території певної країни згідно з її бюджетним устроєм

сукупність показників усіх бюджетів, що використовуються для аналізу і прогнозування економічного та соціального розвитку держави

Місцевими бюджетами є бюджет Автономної Республіки Крим, ??? , районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування (вставте пропущене слово)

Глосарій

Бюджетна система України - сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права (стаття 2. «Визначення основних термінів» Бюджетного Кодексу України).

Бюджетний устрій – це організація та принципи побудови бюджетної системи, її структура, взаємозв'язок між окремими ланками.

Зведений бюджет є сукупністю показників бюджетів, що використовуються для аналізу і прогнозування економічного і соціального розвитку держави.

Зведений бюджет України включає показники Державного бюджету України, зведеного бюджету Автономної Республіки Крим та зведених бюджетів областей, міст Києва та Севастополя.

Зведений бюджет Автономної Республіки Крим включає показники бюджету Автономної Республіки Крим, районних бюджетів та бюджетів місцевого самоврядування на території Автономної Республіки Крим.

Зведений бюджет області включає показники обласного бюджету, районних бюджетів та бюджетів місцевого самоврядування на території цієї області.

Зведений бюджет міської територіальної громади, у складі якої утворені райони у місті, включає показники міського бюджету та бюджетів районів у місті (у разі утворення районних у місті рад).

Бюджети місцевого самоврядування бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад, а також бюджети районів у містах (у разі утворення районних у місті рад).

Місцеві бюджети бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування

Контрольні питання

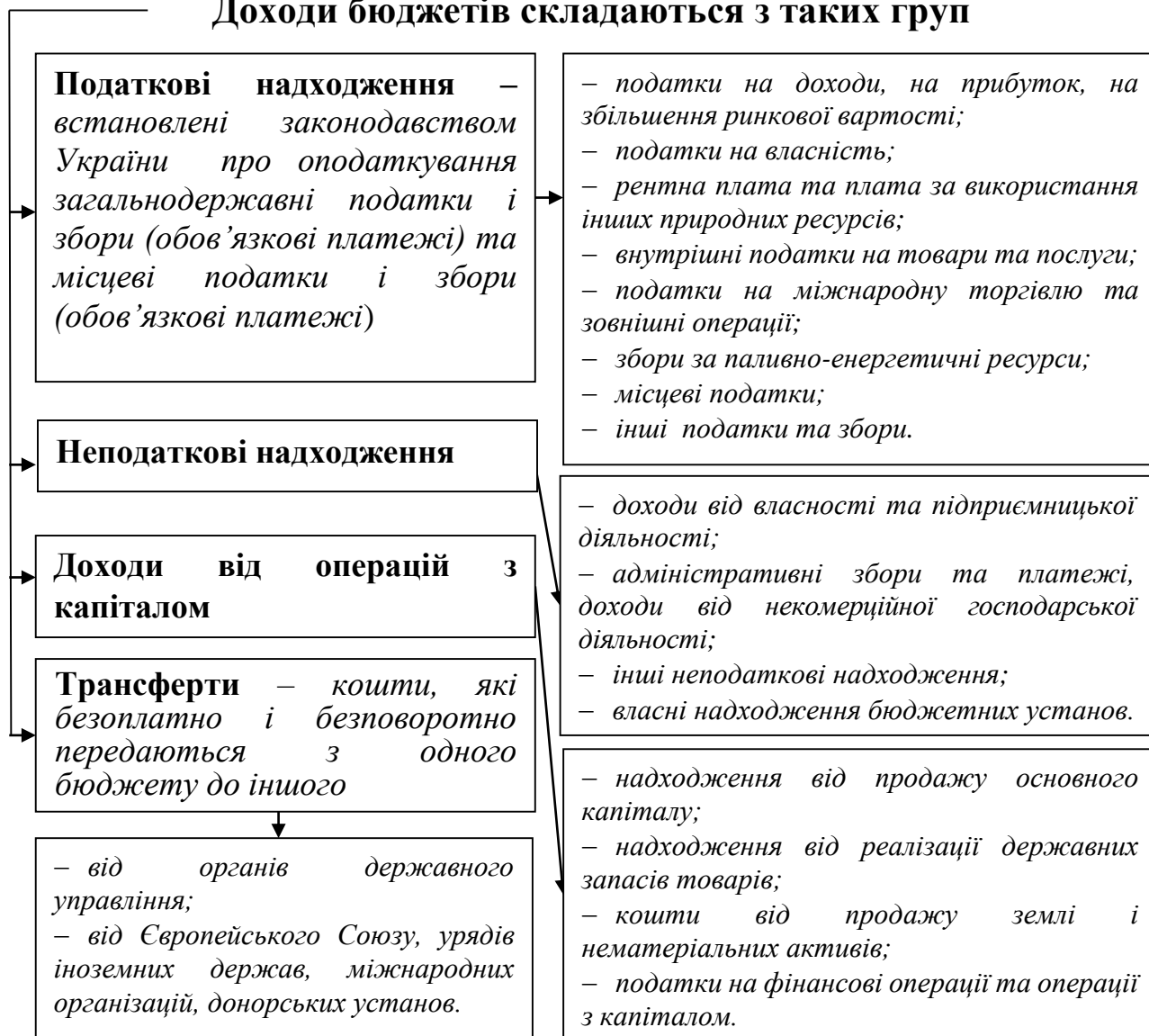
1. Чим визначається бюджетний устрій України ?
2. Які бюджети відносяться до бюджетів місцевого самоврядування?
3. Нормативно-правова база функціонування бюджетної системи
4. Охарактеризуйте бюджетну систему України
5. Як називається документ, що підготовлено головним розпорядником бюджетних коштів та який містить пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для виконання покладених на нього функцій на середньостроковий період?

ТЕМА 5. СИСТЕМА ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

5.1. Склад та характеристика доходів бюджетів, їх класифікація

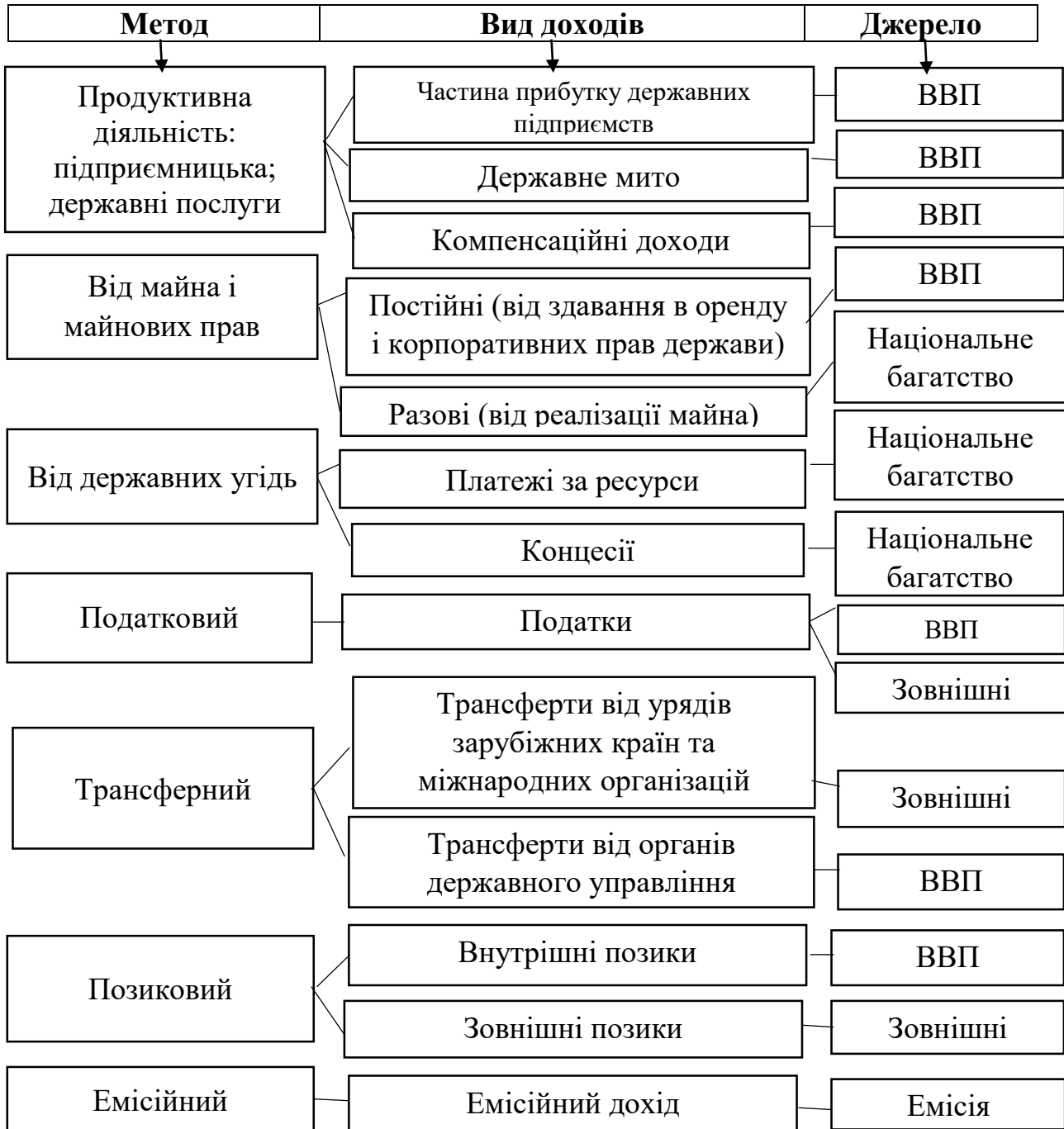
Доходи бюджету – економічні відносини, які виникають у держави з юридичними і фізичними особами в процесі формування централізованого бюджетного фонду країни та бюджетних ресурсів регіонального рівня.

Доходи бюджетів складаються з таких груп

Склад доходів бюджетів, форми мобілізації грошових ресурсів до бюджетів залежать від системи і методів господарювання, а також від завдань, що вирішуються суспільством в той чи інший період.

Сукупність усіх видів доходів бюджетів, що формуються різними методами, їх взаємопов'язане застосування становлять *систему доходів бюджетів*.

Бюджетна класифікація – це єдине систематизоване згрупування доходів, видатків (в тому числі кредитування за вирахуванням погашення) та фінансування бюджету за ознаками економічної сутності, функціональної діяльності, організаційного устрою та іншими ознаками відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів.

Діюча класифікація доходів затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 14 січня 2011 року N 11.

Згідно класифікації код доходів бюджету складається з восьми цифр:

1

Перша цифра восьмизначного коду класифікації доходів бюджету відповідає групі доходів. Доходи бюджету складаються з 4 основних груп, а саме: податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом; офіційні трансферти;

2

Друга цифра восьмизначного коду класифікації доходів бюджету відповідає номеру підгрупи бюджетної класифікації.

3,4

Третя та четверта цифри восьмизначного коду класифікації доходів бюджету відповідають розділу

5,6

П'ята та шоста цифри восьмизначного коду класифікації доходів бюджету визначають різновидність надходження

7,8

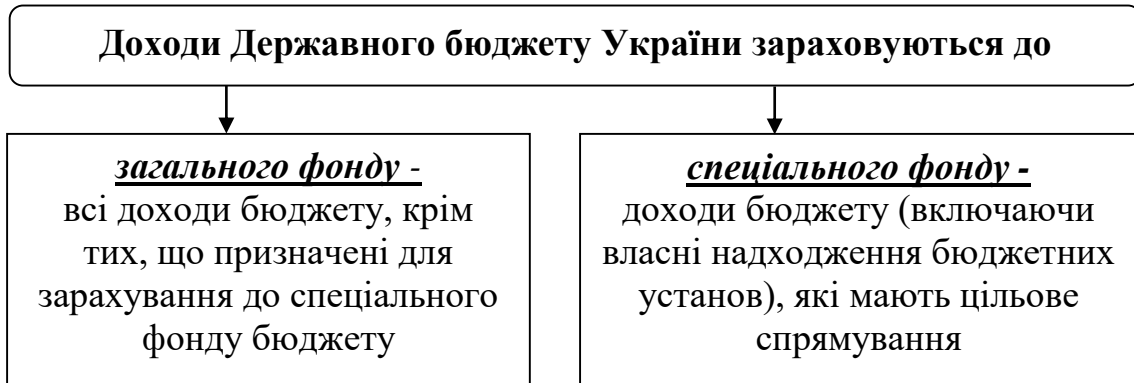
Сьома та восьма цифри восьмизначного коду класифікації доходів бюджету віднесені для кодування види бюджету.

Наприклад*:

№ з/п	Доходи	Код
	Податок на прибуток підприємств комунальної форми власності	
	Медична субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	

*рішення завдання виконується на базі додатка А

Державні доходи - це грошові відносини з приводу розподілу вартості валового внутрішнього продукту, це частина внутрішнього валового продукту, що використовується державою для здійснення своїх функцій.

Доходи Державного бюджету України

Склад доходів Державного бюджету України визначається ст.29 Бюджетного кодексу України

Якщо законом встановлено новий вид доходу державного бюджету, його зарахування до загального фонду визначається законом про Державний бюджет України на період до внесення відповідних змін до Бюджетного Кодексу

Закон про Державний бюджет України у виняткових випадках може відносити на відповідний бюджетний період окремі види доходів загального фонду Державного бюджету України (або їх частину) до спеціального фонду Державного бюджету України.

Доходи місцевих бюджетів виражають сферу економічних відносин суспільства, яка пов'язана з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів регіонального рівня і використовується місцевими органами влади для забезпечення поточних і перспективних завдань розвитку регіону

Доходи місцевих бюджетів України

Склад доходів місцевих бюджетів України визначається:

Загальний фонд

Доходи загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад – **стаття 64**

Доходи загального фонду районних бюджетів – **стаття 64-1**

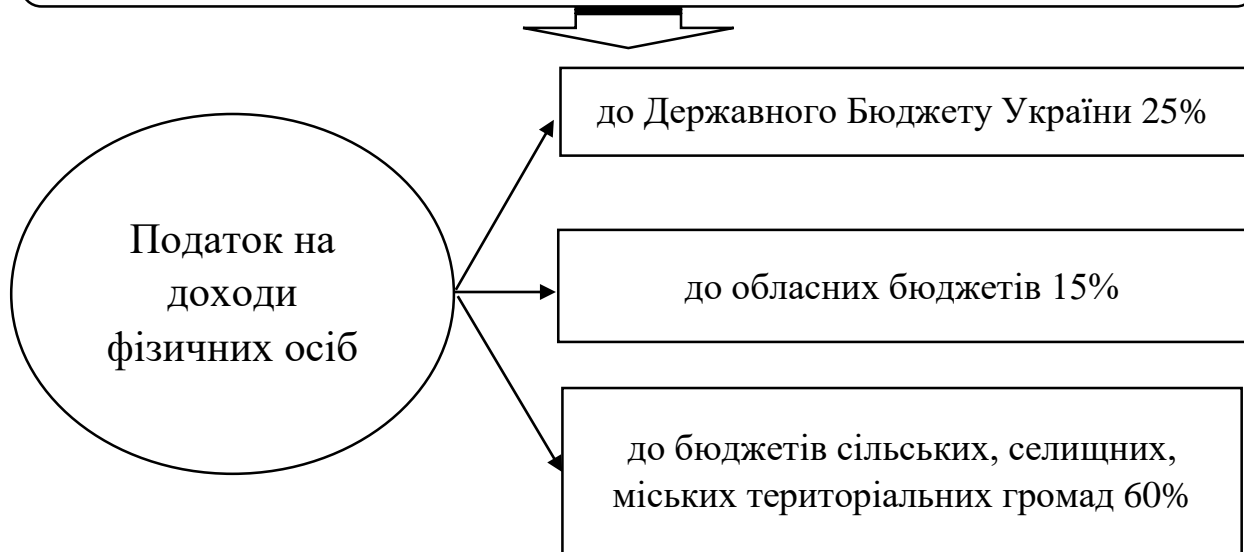
Доходи загального фонду бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів – **стаття 66**

Доходи загального фонду бюджетів міст районного значення, сільських, селищних бюджетів – **стаття 69**

Спеціальний фонд

Надходження спеціального фонду місцевих бюджетів – **статті 69-1, 71** (Бюджет розвитку місцевих бюджетів)

Зарахування податку з доходів фізичних осіб до місцевих бюджетів згідно з вимогами Бюджетного кодексу України

Приклад

Необхідно розподілити доходи між державним та місцевими бюджетами (обласними, районними, міськими, сільськими, селищними) відповідно до положень Бюджетного кодексу України:

- акцизний податок із вироблених в Україні товарів, сплачений підприємством, що зареєстровано на території міста обласного значення – **ст. 29 п. 2, пп. 7, Державний бюджет.**
- власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок коштів міської територіальної громади – **ст. 69-1, п. 1, пп. 6, бюджет міської територіальної громади.**

5.2. Податкові надходження. Неподаткові надходження.

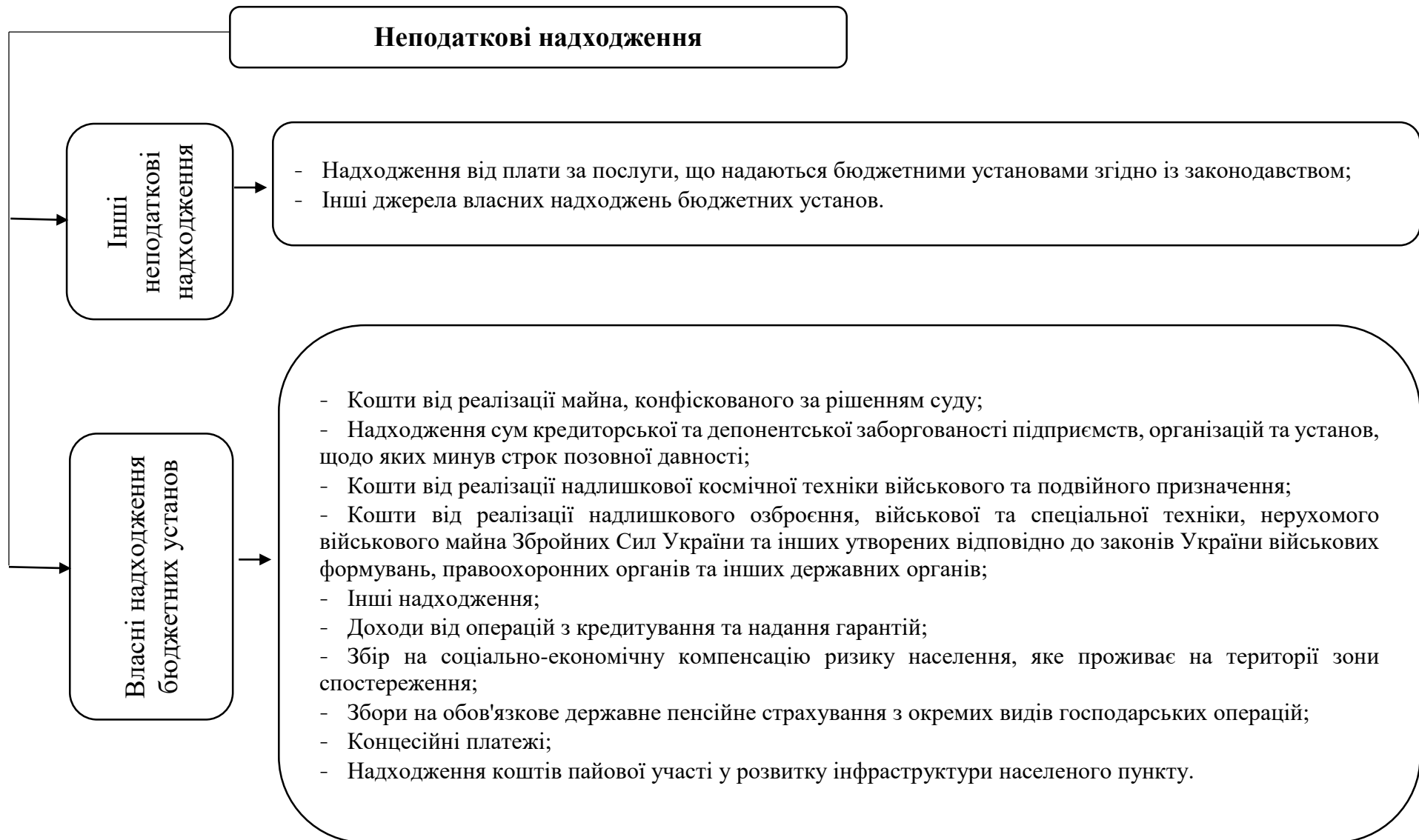
Неподаткові надходження

Доходи від власності та підприємницької діяльності

- Частина чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного бюджету, та дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність;
- Кошти, що перераховуються Національним банком України відповідно до Закону України "Про Національний банк України";
- Відрахування коштів, отриманих від проведення державних лотерей в Україні;
- Плата за розміщення тимчасово вільних коштів державного бюджету;
- Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів;
- Інші надходження;
- Кошти від використання (реалізації) частини виробленої продукції, що залишається у власності держави відповідно до угод про розподіл продукції, та/або кошти у вигляді грошового еквівалента такої державної частини продукції";
- Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва.

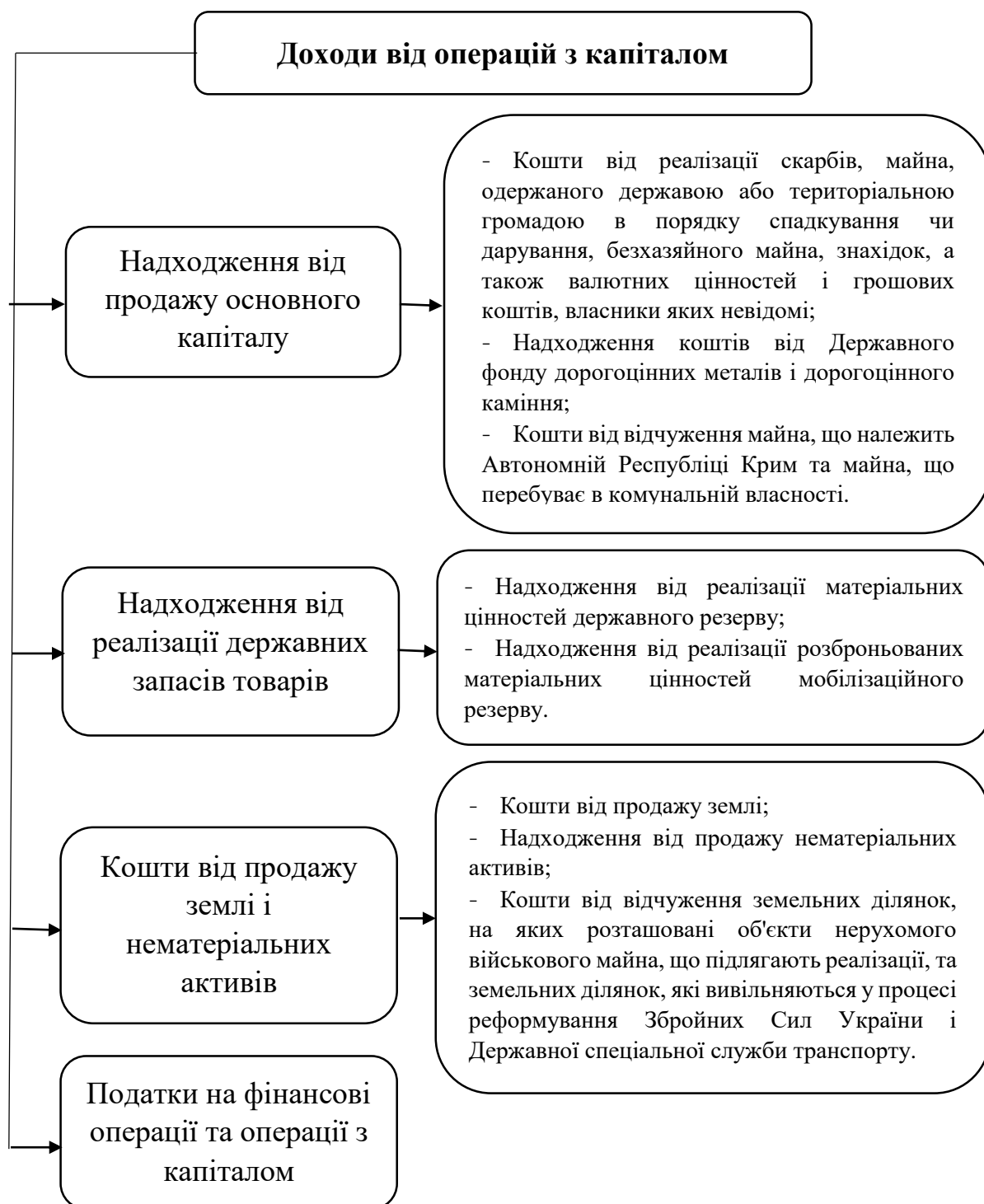
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності

- Плата за надання адміністративних послуг;
- Судовий збір;
- Кошти, отримані за вчинення консульських дій;
- Виконавчий збір;
- Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим державним майном;
- Державне мито;
- Єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України;
- Орендна плата за водні об'єкти (їх частини), що надаються в користування на умовах оренди Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, районними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, місцевими радами;
- Портовий (адміністративний) збір;

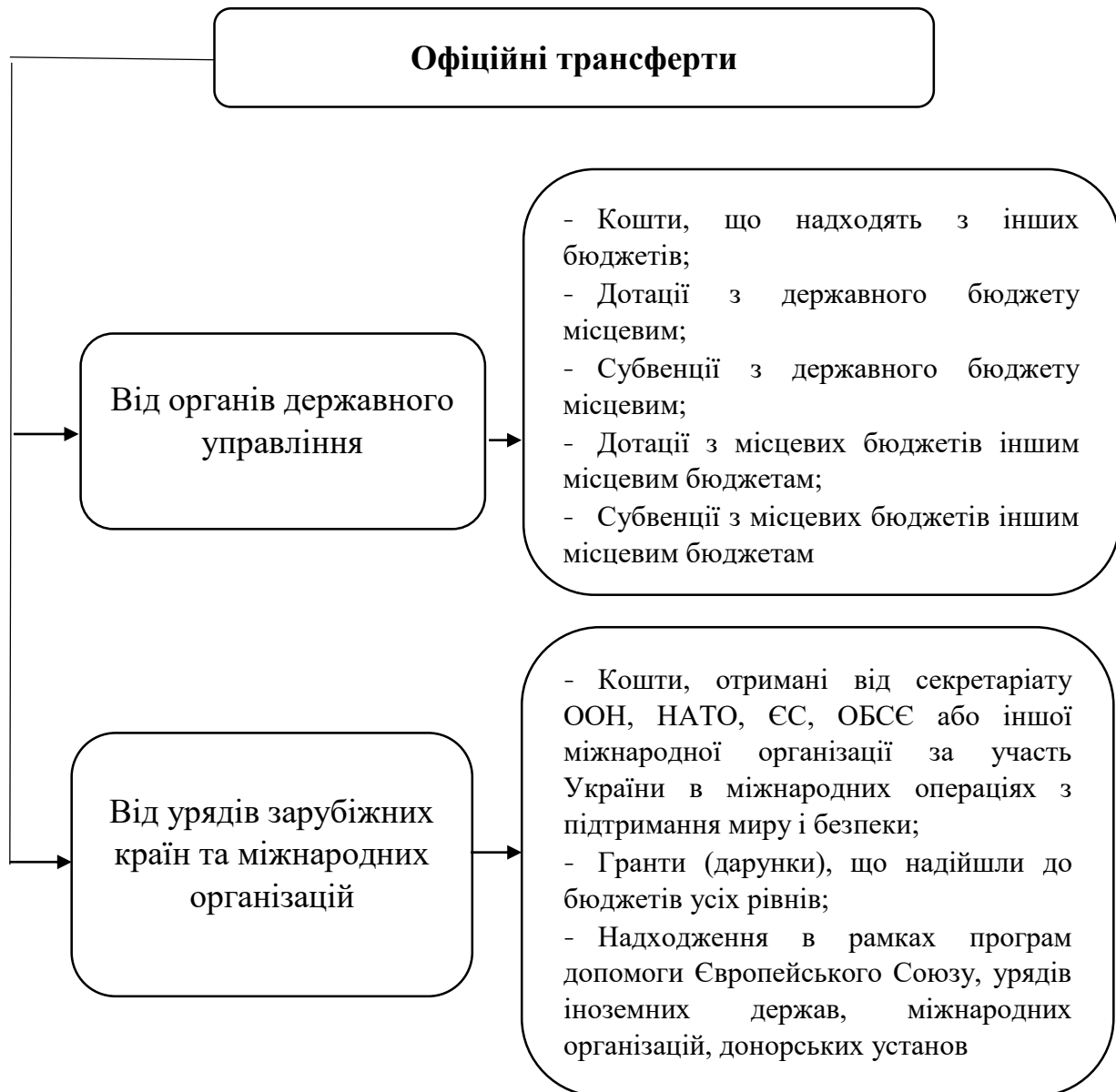

5.3. Доходи від операцій з капіталом. Офіційні трансферти.

Доходи від операцій з капіталом – це доходи від продажу капітальних активів (основних фондів, державних запасів і резервів, землі).

Трансферти – кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Тести для самоперевірки знань

1. Згідно з бюджетною класифікацією доходів ПДВ належить до:

- а) податкових надходжень;
- б) неподаткових надходжень;
- в) доходів від операцій з капіталом;
- г) державних цільових фондів.

2. Який з названих обов'язкових платежів належить до місцевих податків і зборів?

- а) податок на майно;
- б) комунальний податок;
- в) податок на доходи фізичних осіб;
- г) податок на прибуток підприємств комунальної форми власності.

3. Власні надходження бюджетних установ - це:

- а) видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів;
- б) кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом;
- в) кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності;
- г) повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.

4. Податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України – це:

- а) доходи бюджету;
- б) міжбюджетні трансферти;
- в) залишок бюджетних коштів;
- г) місцеве запозичення.

5. Військовий збір зараховується до:

- а) загального фонду Державного бюджету України;
- б) спеціального фонду Державного бюджету України;
- в) загального фонду місцевого бюджету;
- г) спеціального фонду місцевого бюджету.

6. Кабінет Міністрів України схвалює проект закону про Державний бюджет України та подає його разом з відповідними матеріалами Верховній Раді України та Президенту України не пізніше:

- а) 15 березня року, що передує плановому;
- б) 15 липня року, що передує плановому;
- в) 15 вересня року, що передує плановому;
- г) 15 грудня року, що передує плановому.

7. Податки і збори та інші доходи державного бюджету визнаються зарахованими до державного бюджету з дня:

- а) зарахування на єдиний казначейський рахунок;
- б) оплати у комерційному банку;
- в) зарахування на рахунок у комерційному банку;
- г) зарахування на рахунок Державної фіскальної служби України.

8. Належні відповідно до законодавства надходження бюджету та витрати бюджету- це:

- а) бюджетні кошти;
- б) розпис бюджету;
- в) бюджетне зобов'язання;
- г) кошторис.

9. Рентна плата за транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України зараховується до:

- а) загального фонду Державного бюджету України;
- б) спеціального фонду Державного бюджету України;
- в) загального фонду місцевого бюджету;
- г) спеціального фонду місцевого бюджету.

10. Єдиний податок зараховується до доходної частини:

- а) державного бюджету;
- б) районних бюджетів;
- в) бюджетів місцевого самоврядування;
- г) обласних бюджетів.

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:

1. Доходи бюджету складаються з 4 основних груп.
2. Відповідно до бюджетної класифікації податкові надходження поділяють на 4 групи.
3. Відповідно до бюджетної класифікації офіційні трансферти об'єднують дві групи надходжень.
4. Перша цифра восьмизначного коду класифікації доходів бюджету відповідає групі доходів.
5. Податки, збори та обов'язкові платежі є основною формою участі держави у розподілі і перерозподілі ВВП з метою залучення його частки до основного централізованого фонду грошових коштів держави.
6. Відповідно до бюджетної класифікації доходи від операцій з капіталом об'єднують чотири групи надходжень.
7. Третя та четверта цифри восьмизначного коду класифікації доходів бюджету визначають різновидність надходження.
8. Сучасна держава за допомогою оподаткування юридичних і фізичних осіб вилучає у своє розпорядження необхідну для неї частку ВВП.
9. Сьома та восьма цифри восьмизначного коду класифікації доходів бюджету віднесені для кодування виду бюджету.
10. Методологія розвинутих країн світу передбачає зарахування позик не до доходів бюджету, а до джерел його фінансування.

Завдання 2.

Розподілити доходи між державним і місцевими бюджетами (обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування (бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад, а також бюджети районів у містах (у разі утворення районних у місті рад)) відповідно до положень Бюджетного кодексу України. Вказати, які з цих доходів зараховуються: до загального фонду відповідного бюджету; до спеціального фонду відповідного бюджету:

- 1) військовий збір, сплачений установою комунальної форми власності на території району;
- 2) податок на доходи фізичних осіб, сплачений на території сільської територіальної громади;
- 3) плата за ліцензії на право роздрібної торгівлі тютюновими виробами на території міста;
- 4) дивіденди, нараховані за акції господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно комунальної власності міста;
- 5) екологічний податок, сплачений на території місцевої територіальної громади;
- 6) рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення на території села;
- 7) податок на прибуток підприємства, розташованого на території селища;
- 8) вивізне мито, сплачене підприємством, що належить до комунальної власності і розташовано на території міста обласного значення;
- 9) власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок коштів бюджету міської територіальної громади;
- 10) плата за державну реєстрацію джерел іонізуючого випромінювання підприємством, що знаходиться на території міста.

Завдання 3

Необхідно вказати коди бюджетної класифікації з нижческазаних доходів:

- 1) акцизний податок з заводу, що виробляє пиво;
- 2) штраф за порушення безпеки дорожнього руху;
- 3) плата за ліцензії на право оптової торгівлі тютюновими виробами;
- 4) державне мито, пов'язане з оформленням закордонного паспорту;
- 5) портовий (адміністративний) збір, що надходить від риболовних портів у м. Одеса;
- 6) грант, отриманий бюджетною установою;
- 7) кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення до розмежування земель державної та комунальної власності з розстроченням платежу;
- 8) кошти, що надходять за взаємними розрахунками до державного бюджету з місцевих бюджетів;

9) субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу;

10) кошти від реалізації спадкового майна.

Криптограми

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів і внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

кошти, які безоплатно і безповоротно передають з одного бюджету до іншого

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

податки, які встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства, вони є обов'язковими до сплати в межах адміністративно-територіальних одиниць та зараховуються до їх бюджетів

Глосарій

Доходи бюджету – економічні відносини, які виникають у держави з юридичними і фізичними особами в процесі формування централізованого бюджетного фонду країни та бюджетних ресурсів регіонального рівня.

Бюджетна класифікація – це єдине систематизоване згрупування доходів, видатків (в тому числі кредитування за вирахуванням погашення) та фінансування бюджету за ознаками економічної сутності, функціональної діяльності, організаційного устрою та іншими ознаками відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів.

Податкові надходження - встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори та місцеві податки і збори.

Доходи від операцій з капіталом – це доходи від продажу капітальних активів (основних фондів, державних запасів і резервів, землі).

Трансферти – кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Позиковий метод формування доходів дає можливість наповнити державну казну за допомогою внутрішніх та зовнішніх позик, які, на відміну від усіх інших видів доходів, є лише тимчасовими надходженнями.

Власні надходження бюджетних установ - кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності.

Надходження бюджету - доходи бюджету, повернення кредитів до бюджету, кошти від державних (місцевих) запозичень, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів

Органи, що контролюють справляння надходжень бюджету - органи державної влади, а також органи місцевого самоврядування, уповноважені здійснювати контроль за правильністю та своєчасністю справляння податків і зборів, інших надходжень бюджету.

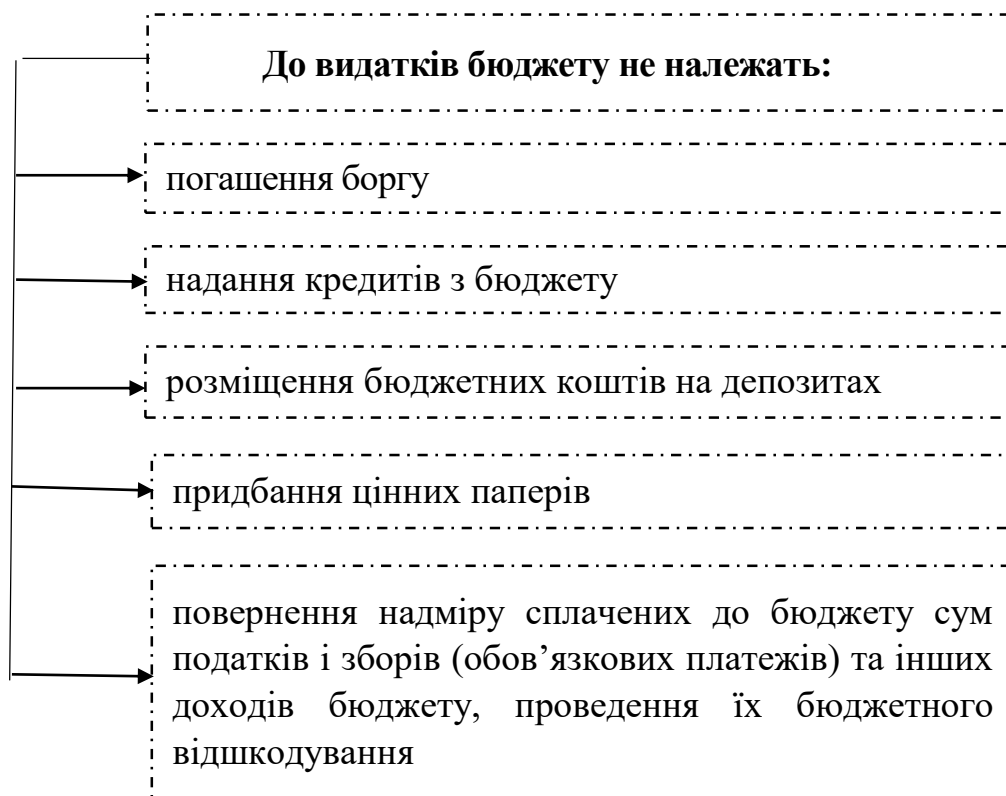
Контрольні питання

1. З яких груп складаються доходи бюджету?
2. Дайте характеристику податкових надходжень.
3. Розкрийте економічний зміст неподаткових надходжень до бюджету.
4. Що включають доходи від операцій з капіталом?
5. В чому полягає сутність та призначення офіційних трансфертів?

ТЕМА 6. СИСТЕМА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ

6.1. Сутність видатків бюджету, їх класифікація

Видатки бюджету - кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування; компенсація частини суми штрафних (фінансових) санкцій, що перераховується покупцям (споживачам) за рахунок штрафних (фінансових) санкцій, застосованих органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, за наслідками проведеної перевірки за зверненням або скаргою покупця (споживача) про порушення платником податків установленого порядку проведення розрахункових операцій (стаття 2. «Визначення основних термінів» Бюджетного Кодексу України).

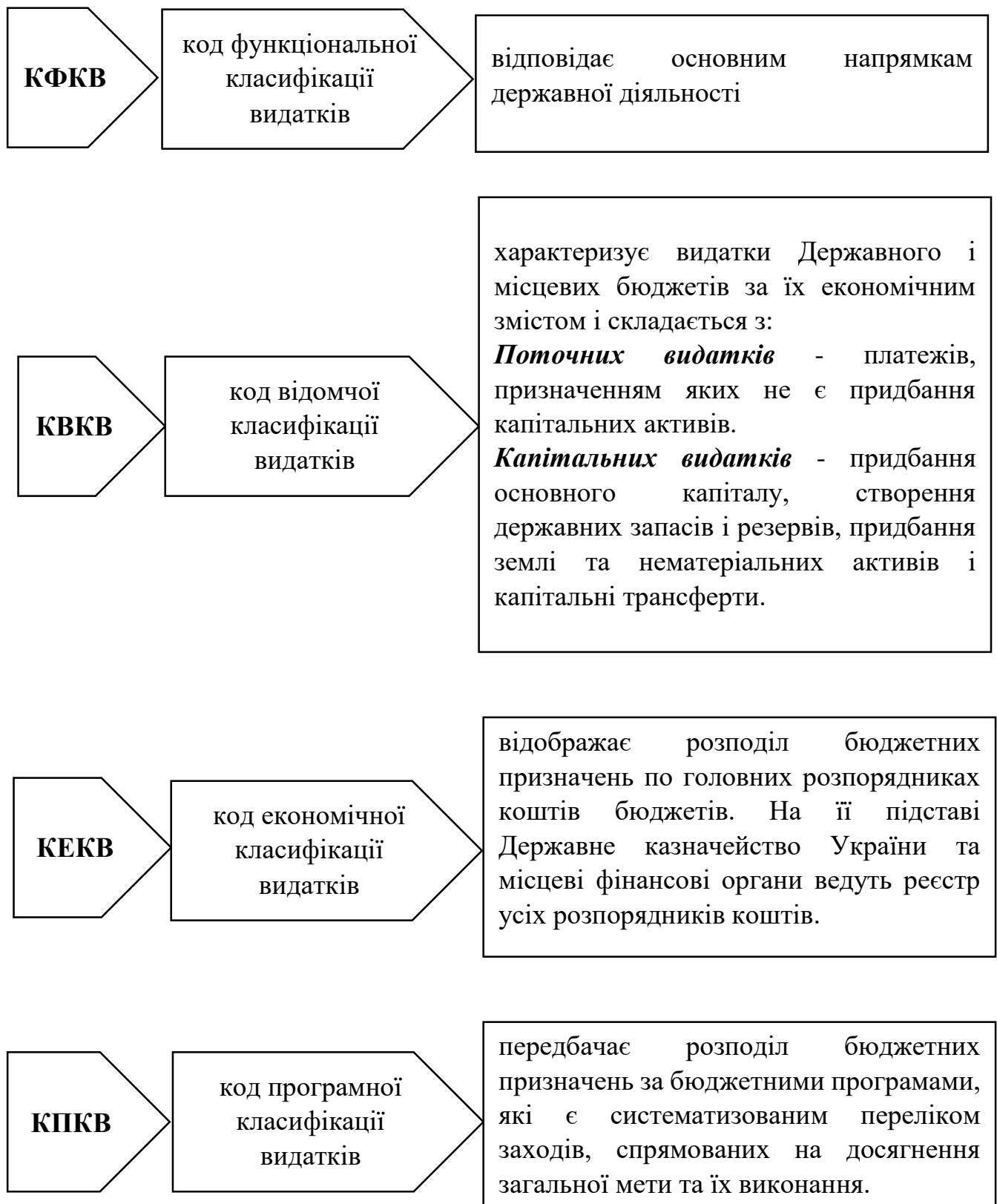
Призначення бюджетних видатків полягає у задоволенні найважливіших потреб суспільства у розвитку економіки і соціальної сфери, державного управління, оборони, забезпечення громадського порядку, безпеки держави тощо.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ

здійснюється за такими ознаками:

Згідно діючої бюджетної класифікації України в класифікації видатків виділяють:

Приклад розв'язку завдання*:

Вказати коди бюджетної класифікації наступних видатків:

№ з/п	Видатки	Код КФКВ	Код КЕКВ	Код КВКВ
	Виплата заробітної плати працівникам Дніпровського державного аграрно-економічного університету Міністерства освіти і науки України		2	
2	Виплата заробітної плати працівникам ЗОШ № 142 Дніпровського міського управління освіти і науки України		2	

*рішення завдання виконується на базі додатка А

6.2. Види видатків бюджетів. Джерела та забезпечення здійснення видатків бюджетів. Розмежування видатків між бюджетами

Виходячи з суспільних потреб, функцій та завдань держави, видатки Державного бюджету розділено за функціональними ознаками на десять основних груп:

- загальнодержавні функції;
- оборона;
- громадський порядок, безпека та судова влада;
- економічна діяльність;
- охорона навколишнього природного середовища;
- житлово-комунальне господарство;
- охорона здоров'я;
- духовний та фізичний розвиток;
- освіта;
- соціальний захист та соціальне забезпечення.

Розмежування видатків за ланками бюджетної системи має на меті забезпечення стабільного та об'єктивного порядку здійснення видатків на забезпечення бюджетними послугами, підвищення відповідальності за своєчасність і якість їх надання. У главі 14 БК встановлено правові норми щодо розмежування видатків між бюджетами. Розмежування видатків між місцевими бюджетами здійснюється на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання послуги та наближення її безпосередньо до споживача.

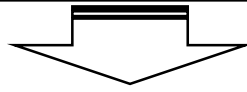
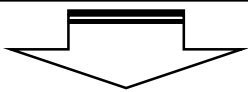
Розмежування видатків між бюджетами може ґрунтуватися на принципах відомчої підпорядкованості та територіального розташування.

Принцип відомчої підпорядкованості означає, що суб'єкт бюджетного фінансування отримує кошти з того бюджету, який відповідає рівню органу управління цим суб'єктом.

Принцип територіального розташування означає, що фінансування здійснюється з бюджету тієї адміністративної одиниці, на території якої міститься суб'єкт фінансування. Нині основним є принцип відомчої підпорядкованості.

Розмежування видів видатків, визначених пунктами 2 і 3 частини першої статті 82 Бюджетного Кодексу, між місцевими бюджетами здійснюється на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання гарантованих послуг та наближення їх до безпосереднього споживача

1 ГРУПА	2 ГРУПА	3 ГРУПА
<p>видатки на функціонування бюджетних установ та реалізацію заходів, які забезпечують необхідне першочергове надання гарантованих послуг і які розташовані найближче до споживачів</p>	<p>видатки на функціонування бюджетних установ та реалізацію заходів, які забезпечують надання основних гарантованих послуг для всіх громадян України</p>	<p>видатки на функціонування бюджетних установ та реалізацію заходів, які забезпечують гарантовані послуги для окремих категорій громадян, або реалізацію програм, потреба в яких існує в усіх регіонах України</p>

З Д І Й С Н Ю Ю Т Ь С Я

з бюджетів місцевого самоврядування

з бюджетів місцевого самоврядування, а також районних бюджетів

з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів

Приклад

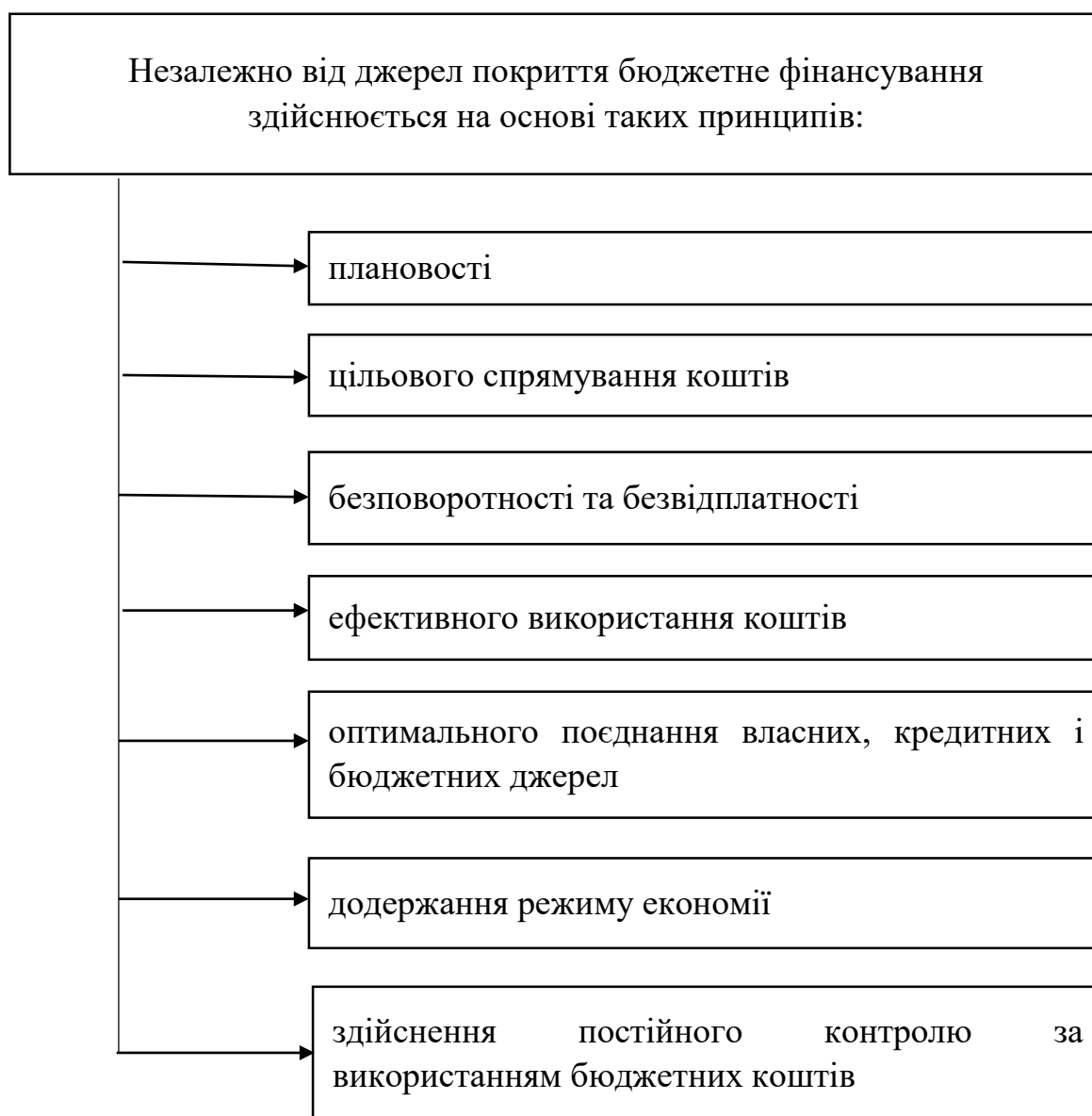
Необхідно розподілити видатки між державним та місцевими бюджетами (обласними, сільськими, селищними, міськими територіальними громадами) відповідно до положень Бюджетного кодексу України:

- щорічна разова допомога ветеранам війни - ст. 87, п. 1, пп. 9 б, Державний бюджет.
- станції екстреної (швидкої) медичної допомоги – ст. 90, п. 1, пп. 3 а, обласні бюджети.

6.3. Бюджетне фінансування, його сутність, форми і методи

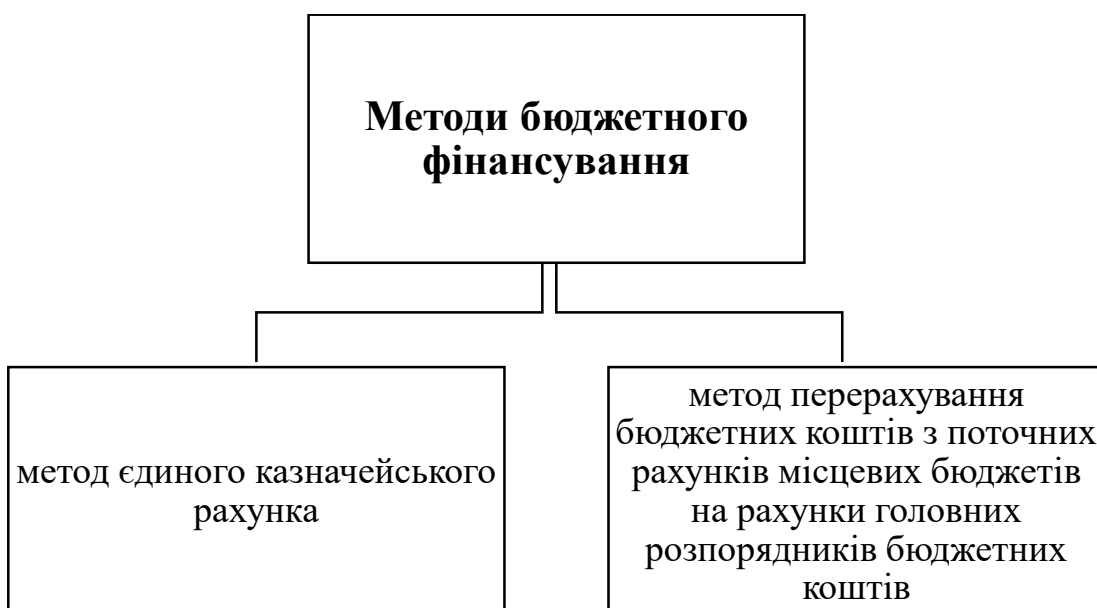
Бюджетне фінансування - це безповоротне, безвідплатне виділення коштів з бюджету, що забезпечує процес розширеного відтворення, утримання соціальної сфери, обороноздатність та апарат управління державою з дотриманням режиму економії за постійного здійснення контролю.

Бюджетне призначення – повноваження головного розпорядника бюджетних коштів, надане цим Кодексом, законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), яке має кількісні, часові і цільові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування.

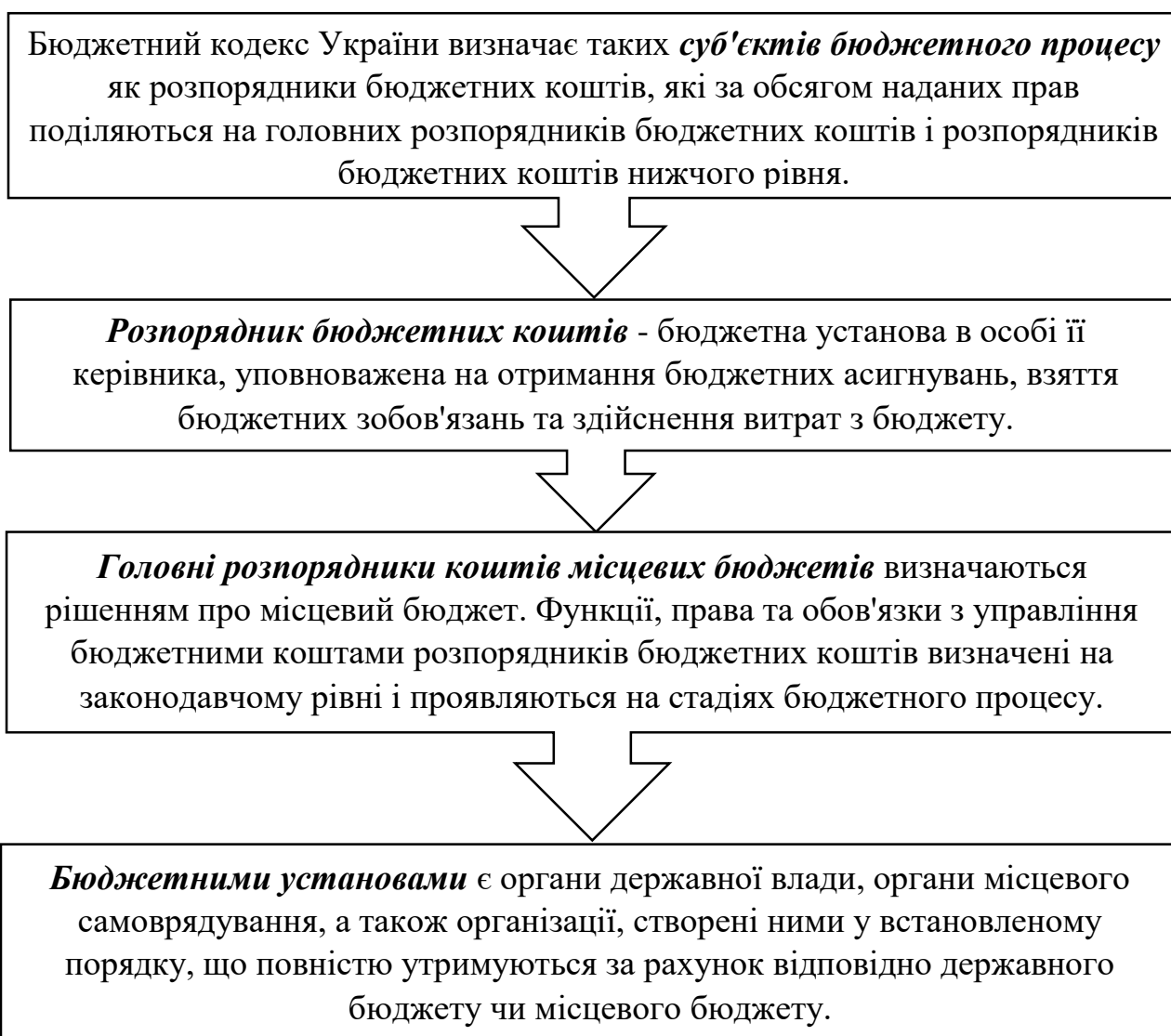

Кошторис доходів і видатків бюджетної установи або організації є основним плановим документом, який підтверджує повноваження щодо отримання доходів та здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання нею своїх функцій і досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень.

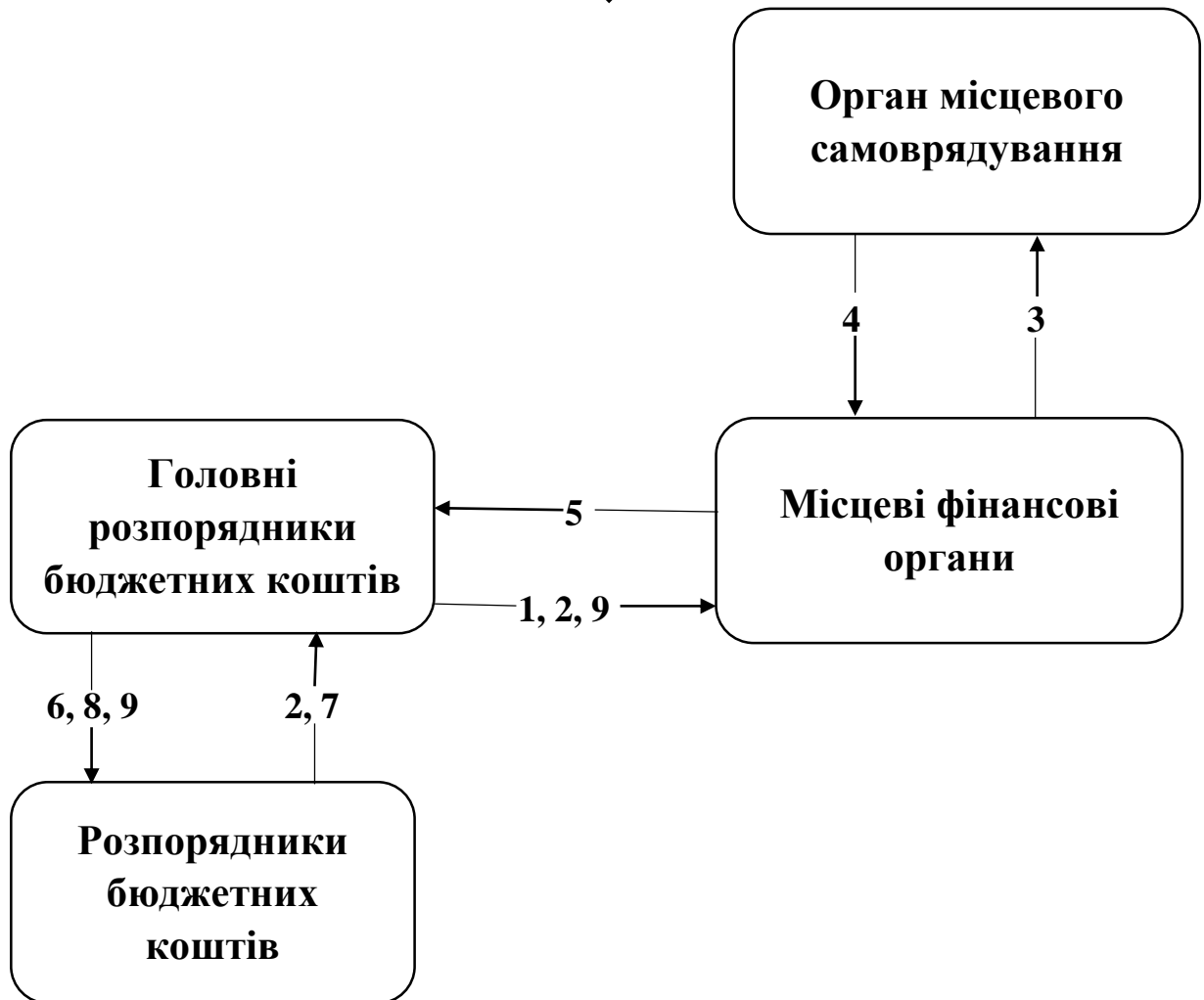

Оснoву бюджетного фінансування складає бюджетне нормування, зміст якого полягає у визначенні науково обґрунтованих обсягів витрат на відповідну розрахункову одиницю. У процесі бюджетного нормування визначаються норми видатків та фінансові нормативи бюджетної забезпеченості. Залежно від того, в яких одиницях вимірювання відображаються норми, розрізняють дві основні групи норм: **матеріальні та фінансові**.

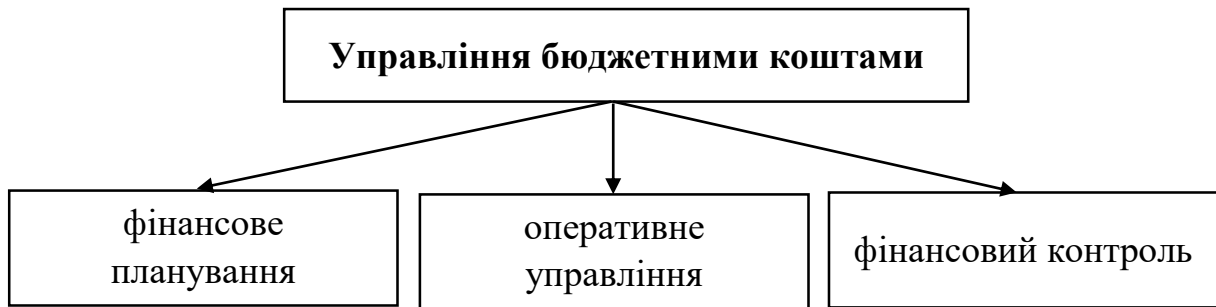
6.4. Розпорядники бюджетних коштів

Взаємодія розпорядників коштів з іншими учасниками бюджетного процесу на етапі планування

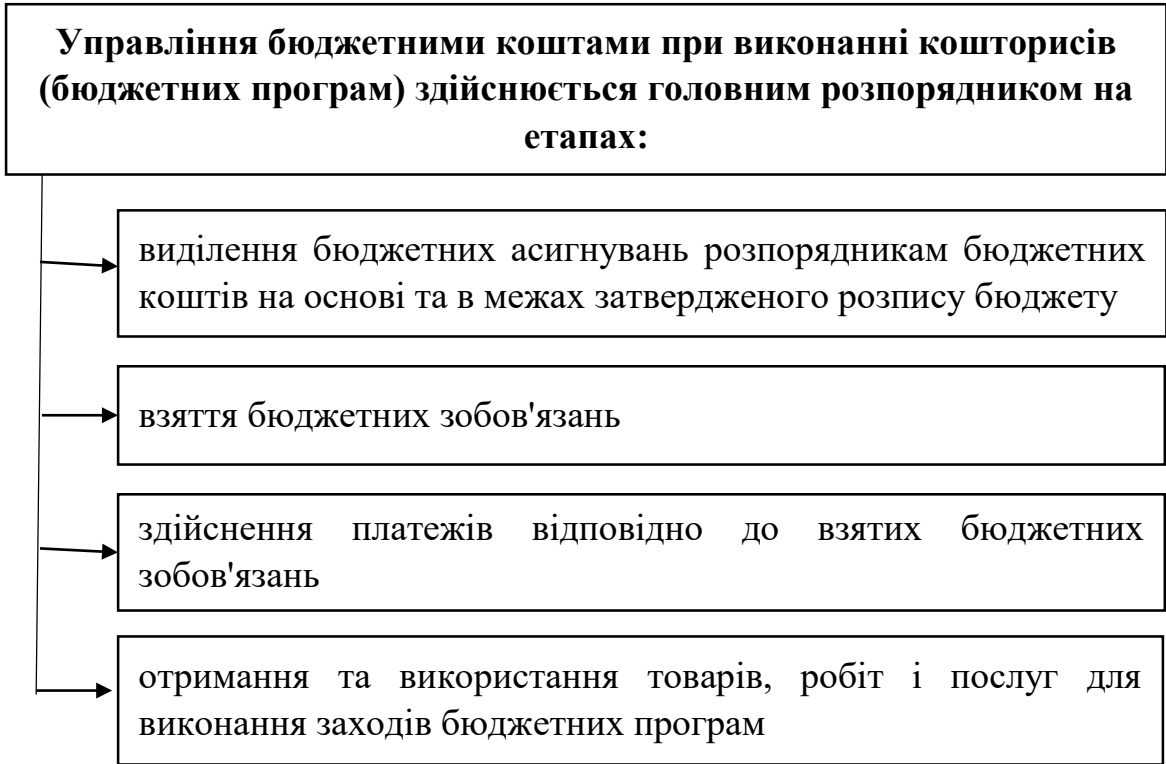
- 1 – план діяльності розпорядника коштів;
- 2 – бюджетний запит;
- 3 – пропозиції (проект рішення) про місцевий бюджет, зміни до нього;
- 4 – рішення про місцевий бюджет на відповідний рік, зміни до нього;
- 5 – витяг з розпису місцевого бюджету;
- 6 – лімітна довідка;
- 7 – проект кошторису, зміни до нього;
- 8 – затверджений кошторис;
- 9 – паспорт бюджетної програми.

Фінансове планування — це один з елементів діяльності, пов'язаної з управлінням фінансами, складова частина всього народногосподарського планування

Оперативне управління — управління бюджетними коштами державними органами, на які покладено практичні завдання забезпечення розробки і здійснення фінансової політики в Україні

Фінансовий контроль — це один із видів фінансової діяльності держави з перевірки суб'єктів господарювання всіх форм власності шляхом застосування встановлених чинним законодавством методів контрольної діяльності для виявлення недоліків у фінансовій звітності підприємств, установ, організацій в процесі створення, розподілу, використання грошових фондів.

При здійсненні видатків бюджету відповідно до вимог Бюджетного кодексу України обов'язковим для розпорядників бюджетних коштів є дотримання таких вимог:

керівники бюджетних установ утримують чисельність працівників та здійснюють фактичні видатки на заробітну плату, включаючи видатки на премії та інші види заохочень чи винагород, матеріальну допомогу, лише в межах фонду заробітної плати, затвердженого для бюджетних установ у кошторисах;

розпорядники бюджетних коштів забезпечують у повному обсязі проведення розрахунків за електричну та теплову енергію, водопостачання, водовідведення, природний газ та послуги зв'язку, які споживаються бюджетними установами, та укладають договори за кожним видом енергоносіїв у межах встановлених відповідним головним розпорядником бюджетних коштів обґрунтованих лімітів споживання;

за наявності простроченої кредиторської заборгованості із заробітної плати стипендій, а також за спожиті комунальні послуги та енергоносії розпорядники бюджетних коштів у межах бюджетних асигнувань за загальним фондом не беруть бюджетні зобов'язання та не здійснюють платежі за іншими заходами, пов'язаними з функціонуванням бюджетних установ (крім захищених видатків бюджету), до погашення такої заборгованості

Тести для самоперевірки знань

1. Що відображає відомча класифікація видатків бюджету?

- а) фінансування поточного утримання бюджетних установ;
- б) фактичне використання міністерствами і відомствами бюджетних коштів, бюджетних асигнувань між безпосередніми отримувачами коштів з бюджету;
- в) фінансування поточного утримання міністерств і відомств;
- г) перелік головних розпорядників бюджетних коштів для систематизації видатків та кредитування бюджету за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів.

2. Що відображає економічна класифікація видатків бюджету?

- а) поточні видатки і видатки розвитку;
- б) поточні і капітальні видатки;
- в) статті та підстатті видатків, елементи цільових витрат;
- г) поточні і капітальні видатки, кредитування з вирахуванням погашення.

3. За цільовим призначенням видатки класифікують:

- а) видатки на здійснення загальнодержавних функцій;
- б) видатки розвитку;
- в) дотації;

г) видатки на розвиток виробничої сфери.

4. Витрати бюджету - це:

а) видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів;

б) кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом;

в) кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності;

г) повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.

5. Захищеними видатками бюджету визнаються видатки:

а) загального фонду бюджету, обсяг яких може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень;

б) загального фонду бюджету, обсяг яких не може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень;

в) спеціального фонду бюджету, обсяг яких може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень;

г) спеціального фонду бюджету, обсяг яких не може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень.

6. За рахунок коштів якого бюджету здійснюються видатки на виплату щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни?

а) місцевих бюджетів;

б) обласного бюджету;

в) державного бюджету;

г) державного та місцевих бюджетів.

7. Видатки бюджету - це:

а) надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів;

б) кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом;

в) кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності;

г) повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.

8. Якщо розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання публічних послуг до їх безпосереднього споживача, то дотримується:

- а) принцип збалансованості;
- б) принцип повноти;
- в) принцип обґрунтованості;
- г) принцип субсидіарності.

9. Яка класифікація видатків та кредитування бюджету дозволяє органам Казначейства України скласти та вести єдиний реєстр розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів?

- а) функціональна класифікація видатків бюджету;
- б) економічна класифікація видатків бюджету;
- в) відомча класифікація видатків та кредитування бюджету;
- г) програмна класифікація видатків та кредитування бюджету.

10. Дайте повну відповідь, які видатки забороняється планувати та здійснювати з місцевих бюджетів:

- а) видатки, не віднесені до місцевих бюджетів Бюджетним Кодексом;
- б) видатки, віднесені до місцевих бюджетів Бюджетним Кодексом;
- в) видатки на утримання бюджетних установ одночасно з різних бюджетів, крім випадків, визначених Бюджетним Кодексом;
- г) видатки, не віднесені до місцевих бюджетів Бюджетним Кодексом та видатки на утримання бюджетних установ одночасно з різних бюджетів, крім випадків, визначених Бюджетним Кодексом.

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:

1. До видатків бюджету не належать придбання цінних паперів.
2. Згідно діючої бюджетної класифікації України в класифікації видатків виділяють п'ять кодів класифікації видатків.
3. Кошторис доходів і видатків бюджетної установи або організації є другорядним документом, головний – тарифікаційний список.
4. Основу бюджетного фінансування складає бюджетне нормування.
5. Залежно від того, в яких одиницях вимірювання відображаються норми, розрізняють три основні групи норм.
6. Кожен учасник бюджетного процесу діє тільки в межах своїх повноважень і несе відповідальність згідно з чинним законодавством.
7. Управління бюджетними коштами включає такі основні елементи, як фінансове планування, оперативне управління і фінансовий контроль.
8. Розпорядник бюджетних коштів - органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету.
9. Головні розпорядники коштів місцевих бюджетів визначаються рішенням про місцевий бюджет.
10. Основу бюджетного фінансування складає бюджетне планування.

Завдання 2.**Розподілити видатки по видах бюджетів, вказавши ст., п., пп.**

№ з/п	Видатки	Держбюджет	Обласний бюджет	Бюджет сільських, селищних, міських територіальних громад
1.	Центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф			
2.	Міські програми і заходи щодо реалізації державної політики стосовно дітей, молоді, жінок, сім'ї			
3.	Місцеві програми громадського здоров'я			
4.	Санаторії для хворих на туберкульоз			
5.	Правоохоронна діяльність у місті			
6.	Професійно-технічна освіта на умовах обласного замовлення			
7.	Суд у місті обласного значення			
8.	Територіальні центри соціального обслуговування на території міста			
9.	Проведення обласного референдуму			
10.	Програма підтримки суспільного телебачення і радіомовлення			

Завдання 3.**Вкажіть коди бюджетної класифікації з нижче вказаних видатків:**

№ з/п	Найменування видатків	КФКВ	КВКВ	КЕКВ
1	Видатки на придбання ролетів комунального закладу освіти - дошкільного навчального закладу (ясла-садка)			
2	Оплата монтажу пожежної сигналізації управління соціального захисту населення			
3	Придбання кондиціонерів для обласного перинатального центру			
4	Державна підтримка концерту, організатором якого є громадська організація			
5	Оплата послуг за розробку веб-сайту театрально-художнього коледжу			
6	Оплата послуг з установки лічильників води у районній лікарні			
7	Придбання дезінфікувальних засобів для амбулаторії			
8	Оплата поточного ремонту приміщення філармонії			
9	Придбання будівельних матеріалів для капітального ремонту амбулаторії			
10	Передплата періодичних видань обласного музею			

Криптограми

--	--	--	--	--	--	--	--

кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених законом про державний бюджет на відповідний бюджетний період, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

видатки бюджету на фінансування підприємств, установ, організацій і органів, визначені на початок бюджетного року, а також на фінансування заходів щодо соціального захисту населення

--	--	--	--

Бюджетна класифікація, яка призначена для чіткого розмежування видатків бюджетних установ та одержувачів бюджетних коштів за економічними характеристиками операцій, що здійснюють відповідно до функцій держави та місцевого самоврядування (аббревіатура).

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

затверджений у встановленому порядку або прийнятий належним чином фінансово-плановий документ, який містить відповідні статті і суми витрат коштів на утримання органів державної влади, установ та організацій; на виробничу діяльність, капітальне б/влівництво тощо.

--	--	--	--	--	--	--	--

видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів

Глосарій

Видатки бюджету - кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування; компенсація частини суми штрафних (фінансових) санкцій, що перераховується покупцям (споживачам) за рахунок штрафних (фінансових) санкцій, застосованих органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, за наслідками проведеної перевірки за зверненням або скаргю покупця (споживача) про порушення платником податків установленого порядку проведення розрахункових операцій;

Витрати бюджету - видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів.

Поточні видатки - платежі, призначенням яких не є придбання капітальних активів.

Капітальні видатки - придбання основного капіталу, створення державних запасів і резервів, придбання землі та нематеріальних активів і капітальні трансферти.

Бюджетне призначення – повноваження головного розпорядника бюджетних коштів, надане цим Кодексом, законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), яке має кількісні, часові і цільові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування.

Кошторисне фінансування – це забезпечення державними грошовими коштами установ і організацій соціально-культурної сфери, оборони, органів державного управління та соціального захисту населення.

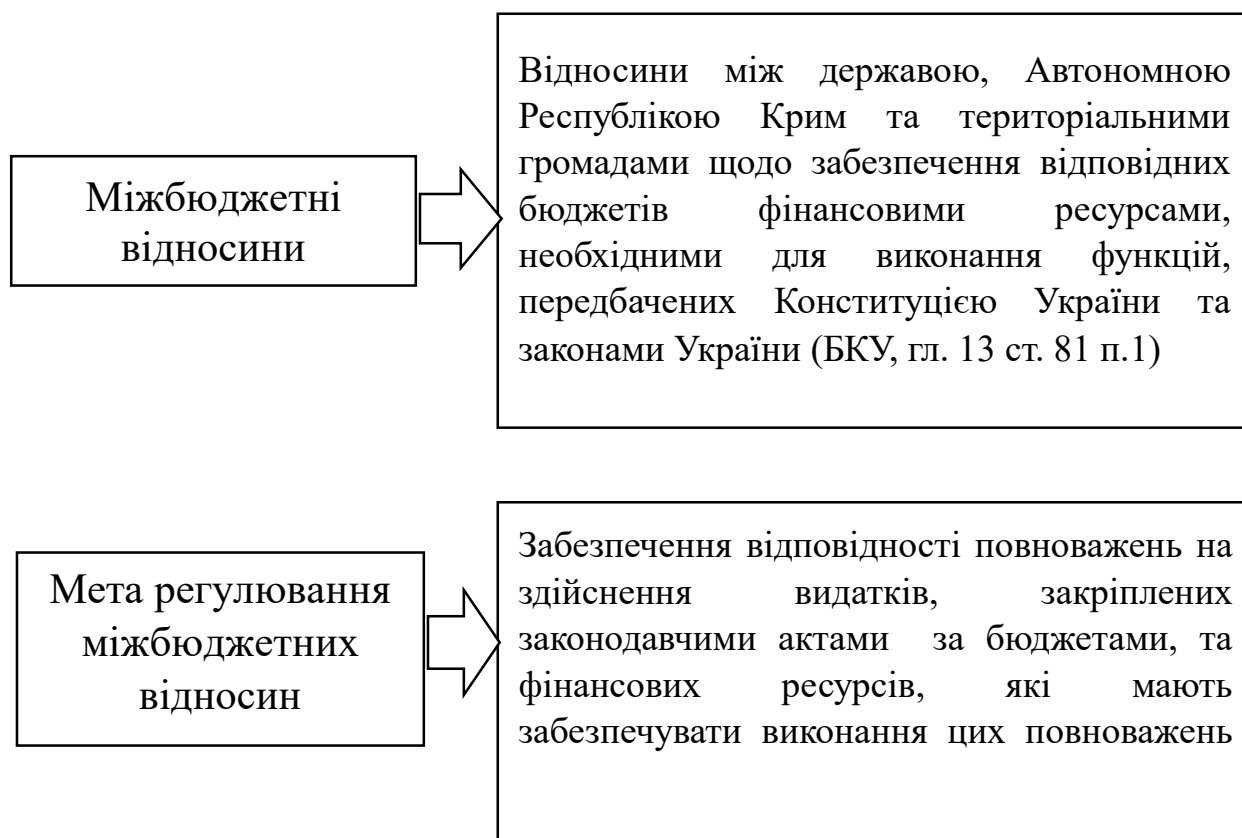
Контрольні питання

1. В чому полягає призначення державного бюджету?
2. Яка структура видатків державного бюджету?
3. Яка структура видатків місцевих бюджетів?
4. Розкрийте взаємовідносини державного бюджету з місцевими.
5. У чому полягає взаємозв'язок між державним і місцевими бюджетами?
6. Укажіть критерії розмежування видатків між місцевими бюджетами.
7. Охарактеризуйте роль місцевих бюджетів у регулюванні економічного і соціального розвитку територій.

ТЕМА 7. МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ І СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО ВИРІВНЮВАННЯ

7.1. Зміст і складові міжбюджетних відносин. Методи бюджетного регулювання

Бюджетне регулювання – це комплекс заходів щодо управління рухом фінансових ресурсів між різними видами бюджетів, що пов'язана з територіальним розподілом і перерозподілом ВВП для фінансового забезпечення потреб соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Основою міжбюджетних відносин є розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи, яке проведене у відповідності з розподілом повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування.

Кінцеве збалансування бюджетів досягається за рахунок перерозподільних процесів в межах бюджетної системи:

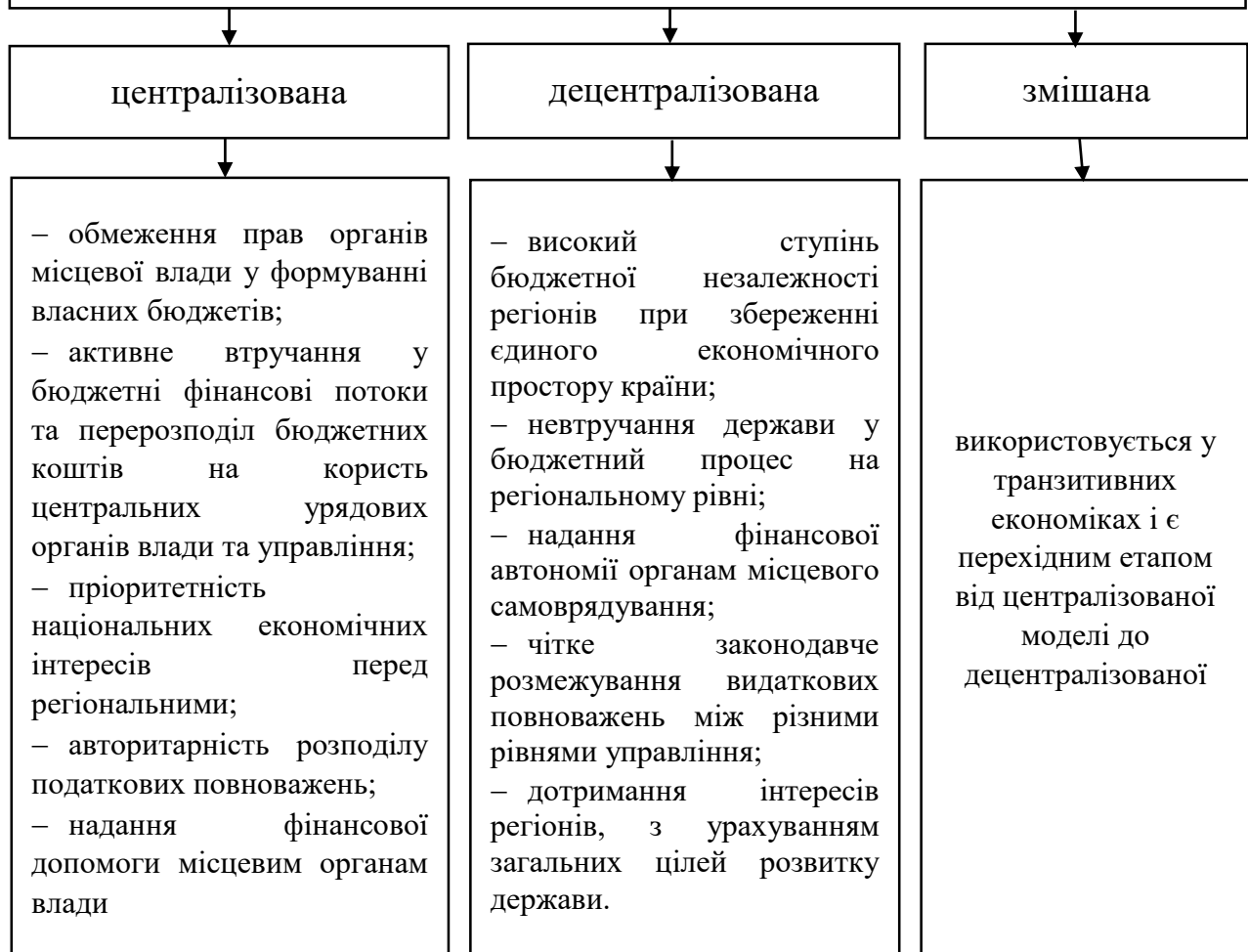
Надання коштів «бідним» у фінансовому розумінні територіям (форми фінансової допомоги – базова дотація, субвенції)

Вилучення коштів у відносно «багатих» у фінансовому розумінні територій (формою вилучення є реверсні дотації)

Основні завдання регулювання міжбюджетних відносин:

- 1) досягнення збалансованості між видатками і доходами бюджетів;
- 2) забезпечення обґрунтованого розподілу дохідних джерел і видаткових повноважень між бюджетами;
- 3) створення зацікавленості органів місцевого самоврядування у зростанні і розвитку податкового
- 4) взаємоув'язка обсягів одержаної фінансової допомоги у вигляді міжбюджетних трансфертів з конкретними зусиллями щодо мобілізації доходів;
- 5) забезпечення ефективного і раціонального вирівнювання дохідного потенціалу територіальних одиниць.

Світова практика виробила наступні форми регулювання бюджету (моделі бюджетного федералізму), що використовуються при формуванні міжбюджетних відносин:

Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування зобов'язані забезпечити здійснення видатків, визначених із відповідних місцевих бюджетів з додержанням розподілу цих видатків між бюджетами, визначеного Бюджетним кодексом.

Забороняється:

- планувати та здійснювати видатки, не віднесені до місцевих бюджетів Бюджетним кодексом;
- здійснювати впродовж бюджетного періоду видатки на фінансування бюджетних установ одночасно з різних бюджетів.

Бюджетне регулювання доходів – це надання коштів із загальнодержавних дохідних джерел, що закріплені за бюджетами вищих рівнів, бюджетам нижчих рівнів з метою їх збалансування на необхідному для виконання планів економічного та соціального розвитку певної території рівні.

Методи бюджетного регулювання

Метод відсоткових відрахувань

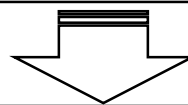
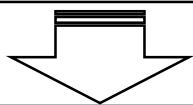
від територіальних надходжень загальнодержавних податків і зборів за нормативами, що встановлюються щорічно радою вищого рівня у своєму законодавчому акті про бюджет на наступний рік (законі чи рішенні про бюджет);

Нормативи відрахувань від певних податків та зборів фіксуються на досить тривалий період. Іноді вони визначаються в Конституції країни, як наприклад у ФРН.

Метод міжбюджетних трансфертів.

Необхідність застосування міжбюджетних трансфертів впливає з того, що в системі державних фінансів, за даного розподілу податків та функцій між рівнями держави, виникають вертикальний та горизонтальний дисбаланси, які можуть бути подолані лише передачею коштів від державного бюджету до бюджетів нижчого рівня. Основним призначенням міжбюджетних трансфертів і є подолання різноманітних дисбалансів і диспропорцій у бюджетній системі країни, зокрема вертикального та горизонтального дисбалансів місцевих бюджетів.

Подолання вертикальних і горизонтальних фіскальних дисбалансів шляхом фінансового вирівнювання є однією з головних цілей державної фінансової політики на регіональному рівні з метою усунення асиметричності соціально-економічного розвитку територій.

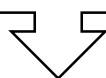

Вертикальний фінанський дисбаланс – означає недостатність фінансових ресурсів в місцевому бюджеті обсягу покладених на нього завдань щодо надання гарантованих державою соціальних послуг, внаслідок розподілу повноважень між центральною та місцевою владою.
Вертикальний фінанський дисбаланс пов'язаний з дефіцитністю місцевих бюджетів.

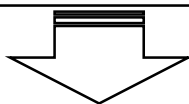
Горизонтальний фінанський дисбаланс – це невідповідність між обсягами фінансових ресурсів певного бюджету місцевого самоврядування і обсягами завдань та обов'язків, які покладаються на місцеві органи влади щодо надання державних і громадських послуг в обсягах, що надаються іншими територіями відповідно до затверджених соціальних стандартів.

Бюджетне регулювання фіскальних дисбалансів здійснюється за допомогою фінансового вирівнювання.

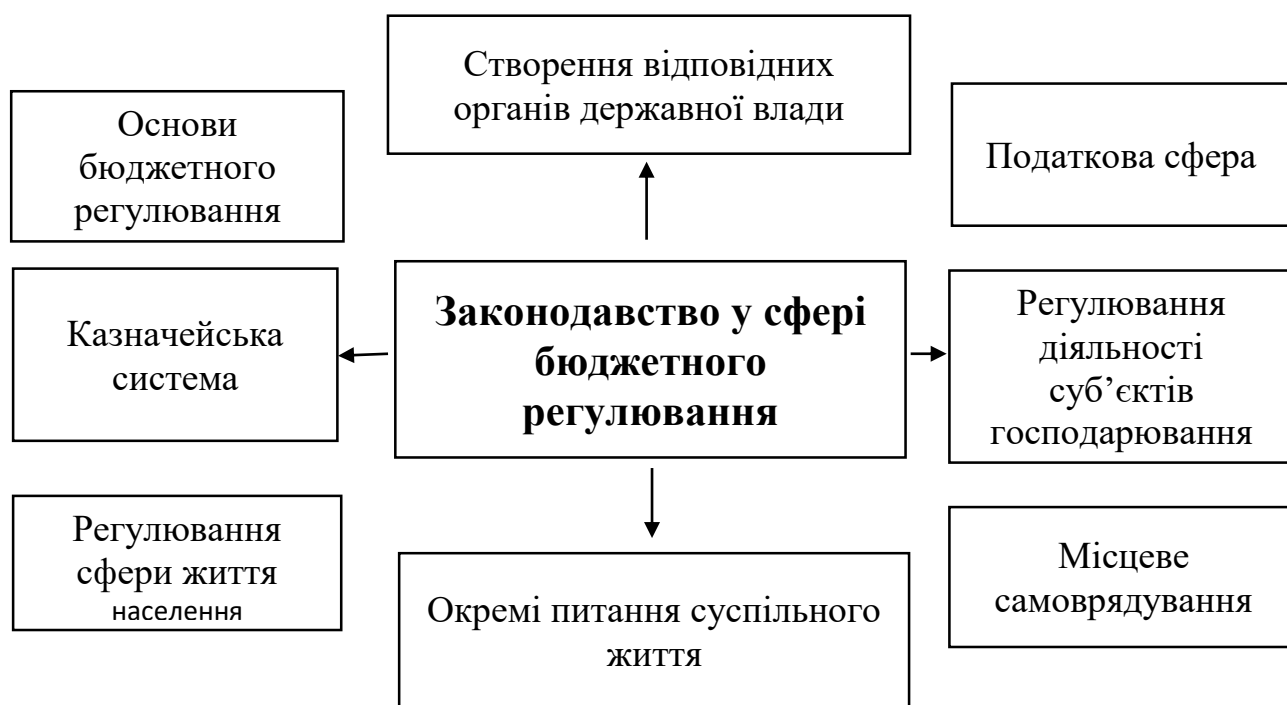

Фінансове вирівнювання – це процес усунення вертикальних і горизонтальних фіскальних дисбалансів.

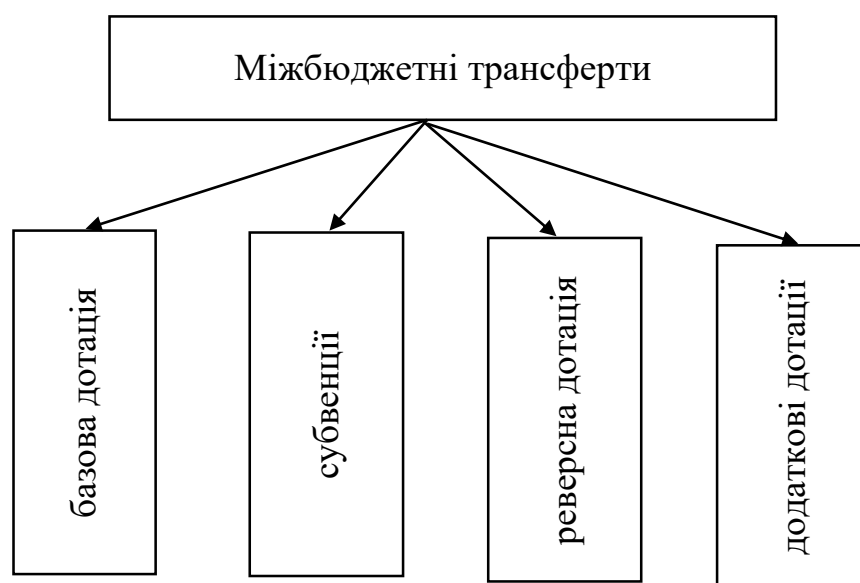
З урахуванням змін до Бюджетного кодексу України з 2015 р. систему балансування замінено системою бюджетного вирівнювання, яка передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя.

7.2. Законодавче забезпечення бюджетного регулювання.

7.3. Види міжбюджетних трансфертів. Розподіл та порядок надання міжбюджетних трансфертів

Види міжбюджетних трансфертів та особливості їх формування унормовані главою 16 Бюджетного кодексу України

У Державному бюджеті України можуть передбачатися такі трансферти місцевим бюджетам:

- базова дотація
- субвенції на здійснення державних програм соціального захисту
- додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок надання пільг, встановлених державою
- додаткова дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я
- субвенція на виконання інвестиційних проектів
- освітня субвенція
- субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами
- медична субвенція
- субвенція на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження
- субвенція на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах
- інші додаткові дотації та інші субвенції

Порядок та умови надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам визначаються Кабінетом Міністрів України.

Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, яка вперше визначена законом про Державний бюджет України, затверджуються Кабінетом Міністрів України не пізніше 30 днів з дня набрання ним чинності.

Розподіл додаткових дотацій між місцевими бюджетами здійснюється на підставі критеріїв, визначених Кабінетом Міністрів України.

У Державному бюджеті України затверджується обсяг міжбюджетних трансфертів окремо для кожного з відповідних місцевих бюджетів, якщо є підстави для надання та отримання відповідних міжбюджетних трансфертів.

7.4. Розподіл та порядок надання міжбюджетних трансфертів

Базова та реверсна дотації є сучасною основою горизонтального вирівнювання. Саме з їх допомогою стару систему балансування (розподілу міжбюджетних трансфертів) замінено системою бюджетного вирівнювання, що передбачає *горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя*.

Вирівнювання здійснюється лише за двома податками:

- за податком на прибуток підприємств для обласних бюджетів;
- за податком на доходи фізичних осіб для бюджетів місцевого самоврядування.

Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності обласних бюджетів здійснюється окремо за надходженнями податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб з урахуванням таких параметрів:

1) кількість населення;

2) надходження податку на прибуток підприємств, визначеного пунктом 1-1 частини першої статті 66 Бюджетного Кодексу України, за останній звітний бюджетний період;

3) надходження податку на доходи фізичних осіб, визначеного пунктом 1 частини першої статті 66 Бюджетного Кодексу України, за останній звітний бюджетний період;

4) індекси податкоспроможності відповідного обласного бюджету, що визначаються окремо за надходженнями податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб.

Індекс податкоспроможності відповідного обласного бюджету є коефіцієнтом, що визначає рівень податкоспроможності такого бюджету порівняно з аналогічним середнім показником по всіх обласних бюджетах України у розрахунку на одну людину.

При здійсненні вирівнювання враховується значення індексу податкоспроможності відповідного обласного бюджету.

Якщо значення індексу:

в межах 0,9-1,1 - вирівнювання не здійснюється;

менше 0,9 - надається базова дотація відповідному обласному бюджету в обсязі 80 відсотків суми, необхідної для досягнення значення такого індексу забезпеченості відповідного бюджету 0,9;

більше 1,1 - передається реверсна дотація з відповідного обласного бюджету в обсязі 50 відсотків суми, що перевищує значення такого індексу 1,1.

Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів місцевого самоврядування, крім бюджетів міст Києва та Севастополя і районів у містах, здійснюється з урахуванням таких параметрів:

1) кількість населення;

2) надходження податку на доходи фізичних осіб, визначеного пунктом 1 частини першої статті 64 Бюджетного Кодексу України, за останній звітний бюджетний період;

3) індекс податкоспроможності відповідного бюджету

Індекс податкоспроможності є коефіцієнтом, що визначає рівень податкоспроможності бюджету місцевого самоврядування порівняно з аналогічним середнім показником по всіх бюджетах місцевого самоврядування в Україні (крім бюджетів міст Києва та Севастополя) у розрахунку на одну людину.

При здійсненні вирівнювання враховується значення індексу податкоспроможності відповідного бюджету.

Якщо значення індексу:

в межах 0,9-1,1 - вирівнювання не здійснюється;

менше 0,9 - надається базова дотація відповідному бюджету в обсязі 80 відсотків суми, необхідної для досягнення значення такого індексу забезпеченості відповідного бюджету 0,9;

більше 1,1 - передається реверсна дотація з відповідного бюджету в обсязі 50 відсотків суми, що перевищує значення такого індексу 1,1.

Індекси податкоспроможності місцевих бюджетів не можуть змінюватися і переглядатися частіше, ніж один раз на рік, крім випадків:

→ – виділення нових або зміни статусу вже існуючих адміністративно-територіальних одиниць;

→ – зміни місцезнаходження суб'єктів господарювання - платників податків;

→ – зміни податкового законодавства.

Зміна обсягу надходжень податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб за відповідний бюджетний період повинна бути підтверджена органами стягнення.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим та місцеві ради можуть передбачати у відповідних бюджетах такі види міжбюджетних трансфертів:

→ – субвенції на утримання об'єктів спільного користування чи ліквідацію негативних наслідків діяльності об'єктів спільного користування;

→ – субвенції на виконання інвестиційних проектів, у тому числі на будівництво або реконструкцію об'єктів спільного користування;

→ – дотації та інші субвенції.

Умови надання субвенцій, зазначених у цій частині статті, визначаються відповідним договором сторін, якщо інше не встановлено Бюджетним Кодексом України.

Освітня субвенція спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у таких типах закладів освіти (ст. 103² БКУ):

- 1) початкові школи, гімназії (крім дошкільних підрозділів у таких закладах), ліцеї;
- 2) спеціальні школи;
- 3) заклади спеціалізованої освіти: мистецькі, спортивні, військові (військово-морські, військово-спортивні), наукові ліцеї, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою;
- 4) дитячі будинки, навчально-реабілітаційні центри, інклюзивно-ресурсні центри;
- 5) заклади професійної (професійно-технічної) освіти державної та комунальної власності в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти;
- 6) заклади фахової передвищої освіти і коледжі державної та комунальної власності в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти.

У законі про Державний бюджет України затверджуються обсяги освітньої субвенції окремо для бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів і бюджетів місцевого самоврядування.

Освітня субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, та затверджується Кабінетом Міністрів України і має враховувати, зокрема, такі параметри:

- 1) кількість учнів закладів загальної середньої освіти, учнів, які здобувають повну загальну середню освіту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти державної та комунальної власності, студентів, які здобувають повну загальну середню освіту в закладах фахової передвищої освіти і коледжах державної та комунальної власності, у міській та сільській місцевості, гірських населених пунктах;
- 2) розрахункова наповнюваність класів;
- 3) навчальні плани.

Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості, що використовується для розподілу освітньої субвенції, визначається Кабінетом Міністрів України з урахуванням зазначених параметрів.

При цьому у складі освітньої субвенції передбачається резерв коштів, обсяг якого не може перевищувати 1 відсотка загального обсягу субвенції.

Кабінет Міністрів України здійснює розподіл резерву освітньої субвенції та може визначати напрями використання таких коштів.

Залишки коштів за освітньою субвенцією на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти державної та комунальної власності, зазначених у частині першій цієї статті 103² БКУ.

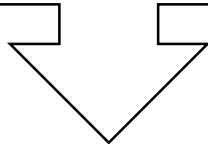
Субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами спрямовується на надання державної підтримки для здобуття освіти дітьми сліпими та із зниженим зором, глухими та із зниженим слухом, з тяжкими порушеннями мовлення, із затримкою психічного розвитку, з порушеннями опорно-рухового апарату, з порушенням інтелектуального розвитку, із складними порушеннями розвитку (у тому числі з розладами аутичного спектра) у закладах та установах освіти відповідно до частини другої статті 103³ БКУ.

У законі про Державний бюджет України затверджуються обсяги зазначеної субвенції окремо для бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів, бюджетів міст Києва та Севастополя відповідно до кількості осіб з особливими освітніми потребами.

Розподіл субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами здійснюється між місцевими бюджетами у порядку, визначеному Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними державними адміністраціями відповідно до кількості осіб з

особливими освітніми потребами, та затверджується рішенням про бюджет Автономної Республіки Крим, рішенням про обласний бюджет.

У законі про Державний бюджет України затверджуються **обсяги медичної субвенції** окремо для бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів і районних бюджетів, міських (міст Києва та Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення) бюджетів та бюджетів об'єднаних територіальних громад.

Медична субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, та затверджується Кабінетом Міністрів України і має враховувати, зокрема, такі параметри (ст. 103⁴ БКУ):

1) кількість населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

2) коригуючі коефіцієнти, що враховують відмінності у вартості надання медичної допомоги;

3) особливості надання медичної допомоги у гірських населених пунктах.

У складі медичної субвенції передбачається резерв коштів, обсяг якого не може перевищувати 1 відсотка загального обсягу субвенції.

Кабінет Міністрів України здійснює розподіл резерву медичної субвенції та може визначати напрями використання таких коштів.

Залишки коштів за медичною субвенцією на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і можуть використовуватися у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я.

Тести для самоперевірки знань

1. Кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого – це:

- а) доходи бюджету;
- б) міжбюджетні трансферти;
- в) залишок бюджетних коштів;
- г) місцеве запозичення.

2. Індекс відносної податкоспроможності відповідного бюджету місцевого самоврядування – це

а) рівень податкоспроможності відповідного бюджету у порівнянні з аналогічним середнім показником по всіх бюджетах місцевого самоврядування в Україні (крім бюджетів міст Києва та Севастополя) у розрахунку на одну людину;

б) рівень податкоспроможності бюджету, який розраховується з використанням економіко-математичних методів та коригуючих коефіцієнтів на основі даних про фактичне виконання відповідного бюджету за три останні бюджетні періоди;

в) співвідношення між середньою податкоспроможністю по країні та податкоспроможністю окремої території та в розрахунку на одну людину;

г) правильно а і б.

3. Індeksi відносної податкоспроможності відповідних бюджетів не можуть змінюватися і переглядатися частіше, ніж:

- а) два рази на рік;
- б) один раз на рік;
- в) один раз на три роки;
- г) правильно а і б.

4. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості, що використовується для розподілу освітньої субвенції, визначається:

- а) Кабінетом Міністрів України;
- б) Верховною Радою України;
- в) Міністерством фінансів України;
- г) Президентом України.

5. Трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій – це:

- а) базова дотація;
- б) реверсна дотація;
- в) дотація вирівнювання;
- г) додаткова дотація.

6. Кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій – це:

- а) реверсна дотація;
- б) базова дотація;

- в) додаткова дотація;
- г) стабілізаційна дотація.

7. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності обласних бюджетів здійснюється за надходженнями:

- а) податку на прибуток підприємств;
- б) податку на доходи фізичних осіб;
- в) податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб;
- г) вірна відповідь відсутня.

8. Відповідному бюджету надається базова дотація в обсязі 80 відсотків суми, необхідної для досягнення значення такого індексу забезпеченості відповідного бюджету, якщо значення індексу податкоспроможності відповідного бюджету знаходиться в межах:

- а) 0,9-1,1;
- б) менше 0,9;
- в) більше 1,1;
- г) дорівнює 10.

9. В яких межах знаходиться значення індексу податкоспроможності відповідного бюджету, якщо передається реверсна дотація з відповідного бюджету в обсязі 50 відсотків суми, що перевищує значення такого індексу:

- а) 0,9-1,1;
- б) менше 0,9;
- в) більше 1,1;
- г) дорівнює 0.

10. Вирівнювання не здійснюється, якщо значення індексу податкоспроможності відповідного бюджету знаходиться в межах:

- а) 0,9-1,1;
- б) менше 0,9;
- в) більше 1,1;
- г) дорівнює 0.

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:

1. Індекси податкоспроможності місцевих бюджетів не можуть змінюватися і переглядатися частіше, ніж два рази на рік.

2. Зміна обсягу надходжень податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб за відповідний бюджетний період повинна бути підтверджена органами стягнення.

3. У законі про Державний бюджет України затверджуються обсяги зазначеної субвенції окремо для обласних бюджетів.

4. Освітня субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

5. Міністерство фінансів України здійснює розподіл резерву освітньої субвенції та може визначати напрями використання таких коштів

6. Залишки коштів за освітньою субвенцією на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді.

7. Місцева державна адміністрація не може приймати рішення щодо розподілу та перерозподілу обсягів трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам.

8. Освітня субвенція спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у закладах фахової передвищої освіти.

9. Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах надається за рахунок джерел формування загального фонду державного бюджету.

10. Надання державою податкових пільг, які зменшують доходи місцевих бюджетів, має супроводжуватися наданням додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію відповідних втрат доходів місцевих бюджетів.

Завдання 2. Розрахувати розмір міжбюджетних трансфертів для міської територіальної громади К:

Варіант	Податок на доходи фізичних осіб, тис. грн.*	Кількість населення, тис. чол.*	Надходження ПДФО (60%) в середньому по Україні на 1 жителя, грн.*
1	1510757,80	372,16	1529,03
2	5013475,20	993,09	1529,03
3	2578321,7	766,23	1529,03
4	975241,4	554,36	1529,03
5	474125,45	298,47	1529,03
6	3478241,54	872,41	1529,03
7	7465259,46	1745,42	1529,03
8	4883466,28	1287,54	1529,03
9	5336639,19	1409,35	1529,03
10	5789812,09	1531,16	1529,03
11	6242985,00	1652,97	1529,03
12	6696157,91	1774,78	1529,03
13	7149330,81	1896,58	1529,03
14	7602503,72	2018,39	1529,03
15	8055676,63	2140,20	1529,03

*умовні дані

Криптограми

--	--	--	--	--	--	--	--	--

міжбюджетний трансферт для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про її надання

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

кошти, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів (або з місцевих бюджетів до державного, або між місцевими) у вигляді дотацій, субвенцій

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників закладів освіти

--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій

Глосарій

Базова дотація – це трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій.

Реверсна дотація – кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій.

Індекс податкоспроможності є коефіцієнтом, що визначає рівень податкоспроможності бюджету місцевого самоврядування порівняно з аналогічним середнім показником по всіх бюджетах місцевого самоврядування в Україні (крім бюджетів міст Києва та Севастополя) у розрахунку на одну людину.

Міжбюджетні трансферти - кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Субвенції - міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції.

Освітня субвенція – субвенція, яка спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у типах закладів освіти зазначених в ст. 103² БКУ.

Медична субвенція – субвенція, яка спрямовується на видатки місцевих бюджетів, передбачені у пункті 3 частини першої статті 89 (крім підпункту "г") та пункті 3 частини першої статті 90 цього Кодексу, для оплати поточних видатків, крім видатків на оплату комунальних послуг та енергоносіїв.

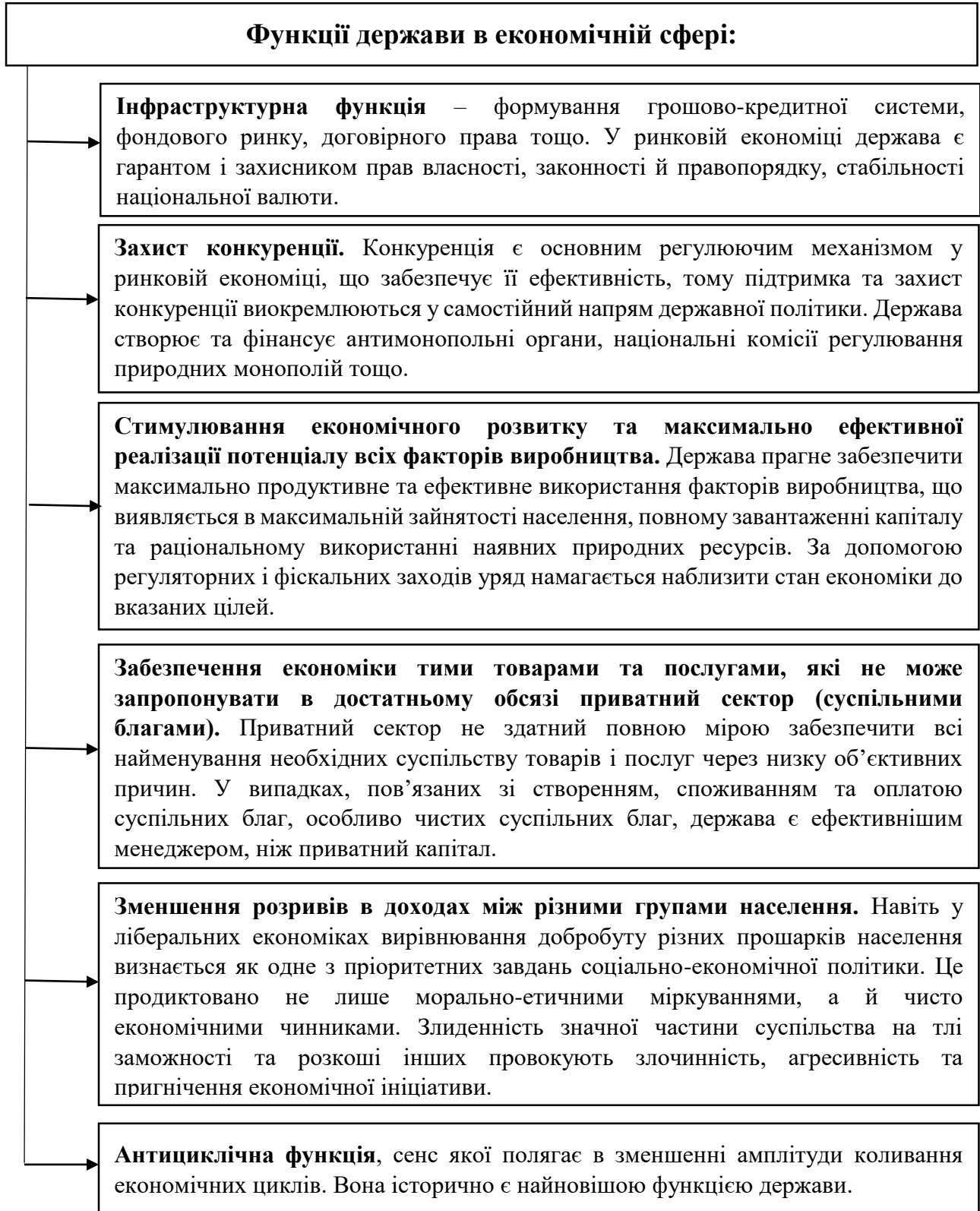
Основне призначення міжбюджетних трансфертів - подолання різноманітних дисбалансів і диспропорцій у бюджетній системі країни, зокрема вертикального та горизонтального дисбалансів місцевих бюджетів.

Контрольні питання

1. У яких принципах визначається сутність міжбюджетних відносин?
2. Дайте визначення бюджетного регулювання.
3. Охарактеризуйте методи бюджетного регулювання.
4. Яка мета впровадження міжбюджетних відносин в Україні?
5. Передумови існування міжбюджетних відносин в Україні.

ТЕМА 8. ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ ТА НАУКУ

8.1. Необхідність і склад видатків бюджету на розвиток економіки.

Реалізацію економічної функції держави забезпечують видатки на економічну діяльність та науку. Бюджетні видатки мають спрямовуватися насамперед на стабілізацію економіки, створення необхідного ринкового середовища, підтримання пріоритетних і базових галузей економіки (зокрема енергетичної, вугільної, нафтогазової галузей, сільського господарства, житлово-комунального господарства, транспортного комплексу, оборонної промисловості), розвиток наукомістких інноваційних технологій, модернізацію інфраструктури тощо.

Необхідність бюджетного фінансування економічної діяльності держави зумовлена наступними причинами:

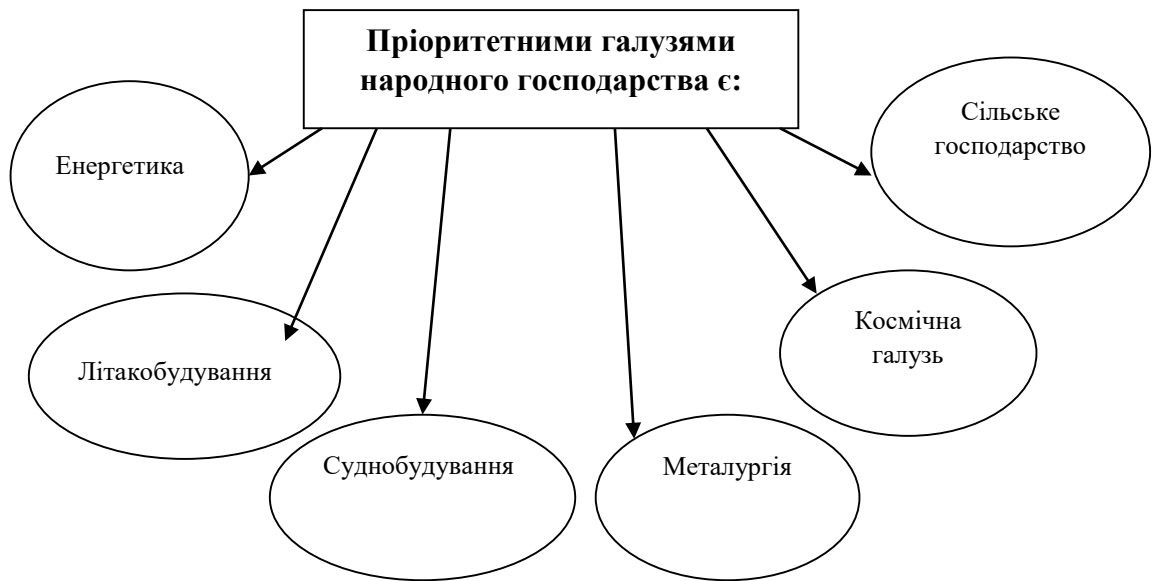
Наявності галузей і сфер економіки, які є стратегічно важливими, пріоритетними та справляють неабиякий вплив на соціально-економічне становище країни, однак без державної підтримки не мають достатніх фінансових можливостей для виробництва і розвитку

Функціонуванням та розвитком наукомістких та технологічно складних виробництв, які можуть розвиватися лише за допомогою фінансової підтримки

Фінансування видатків бюджету на економічну діяльність може здійснюватись у таких формах:

- кошторисне фінансування;
- фінансування інвестиційних проектів (бюджетні інвестиції)
- державні субвенції, дотації (державні трансферти)
- бюджетні кредити

Відповідно до функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету видатки на економічну діяльність поділяються на такі групи:

- загальна економічна, торговельна та трудова діяльність
- сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство
- паливно-енергетичний комплекс
- інша промисловість та будівництво
- транспорт
- зв'язок, телекомунікації та інформатика
- інші галузі економіки
- фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в галузях економіки
- інша економічна діяльність

8.2. Особливості планування і фінансування видатків, пов'язаних з економічною діяльністю.

Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств надається:

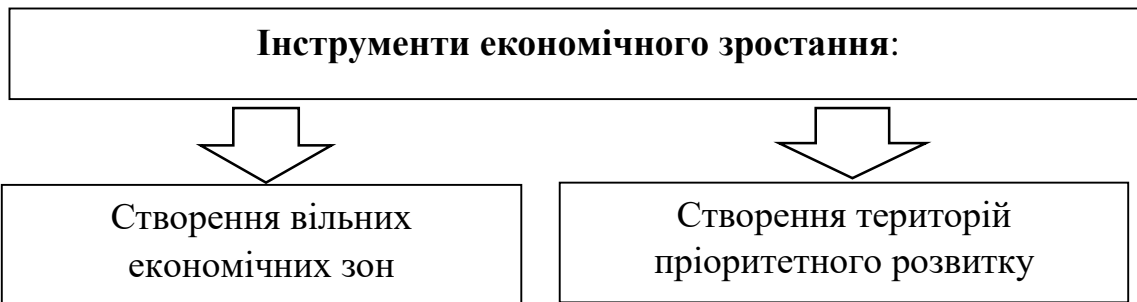
(Постанова КМУ «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств»)

- ↓
- 1) фермерському господарству, яке має чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній рік до 20000000 гривень, у власності та/або користуванні якого перебувають землі сільськогосподарського призначення; зареєстрованому в поточному році фермерському господарству, у власності та/або користуванні якого перебувають землі сільськогосподарського призначення, незалежно від обсягу чистого доходу (виручки);
  - 2) сільськогосподарському кооперативу, до складу якого входять одне і більше фермерських господарств, які відповідають вимогам, зазначеним у підпункті 1 цього пункту, а інші - фізичні особи, у власності та/або користуванні кожної з яких перебувають землі сільськогосподарського призначення або тварини, ідентифіковані та зареєстровані відповідно до законодавства.

Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств надається одержувачам за такими напрямками:

- ↓
- часткова компенсація вартості насіння сільськогосподарських рослин вітчизняного виробництва, закупленого у фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб, які здійснюють виробництво та/або його реалізацію (далі - часткова компенсація вартості насіння);
  - часткова компенсація витрат, пов'язаних з наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами;
  - фінансова підтримка сільськогосподарських кооперативів;
  - часткова компенсація вартості придбаної сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва;
  - бюджетна субсидія на одиницю оброблюваних угідь (1 гектар) - новоствореним фермерським господарствам;
  - бюджетна субсидія на одиницю оброблюваних угідь (1 гектар) для фермерських господарств (крім новостворених);
  - здешевлення кредитів;
  - спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного напрямку продуктивності фермерському господарству, у власності якого перебуває від п'яти корів, ідентифікованих та зареєстрованих відповідно до законодавства.

З метою розширення ефективності залучення приватних інвестицій слід запроваджувати визнані світовою практикою форми *державно-приватного партнерства*.

Фінансова підтримка підприємств із бюджету надається з метою запобігання банкрутства, відновлення платоспроможності, оздоровлення фінансового стану підприємств, забезпечення їхньої ефективної господарської діяльності й підвищення конкурентоспроможності продукції (робіт, послуг).

8.3. Фінансова підтримка малого підприємництва.

Фінансова державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва

Надання фінансової державної підтримки здійснюється спеціально уповноваженим органом у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, іншими органами виконавчої влади, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, Українським фондом підтримки підприємництва та іншими загальнодержавними фондами, регіональними та місцевими фондами підтримки підприємництва.

Фінансова державна підтримка надається за рахунок державного та місцевих бюджетів. (ЗУ «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» ст.16)

Основними видами фінансової державної підтримки є:

1) часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва;

2) часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями;

3) надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого і середнього підприємництва;

4) надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи;

5) надання позик на придбання і впровадження нових технологій;

6) компенсація видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами;

7) фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій;

8) інші види не забороненої законодавством фінансової державної підтримки.

Державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва у сфері інновацій, науки і промислового виробництва може здійснюватися шляхом:

1) надання фінансової підтримки для утворення об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва у сфері інновацій, науки та промислового виробництва, у тому числі бізнес-інкубаторів, інноваційних бізнес-інкубаторів, науково-технологічних центрів, центрів трансферу технологій;

2) сприяння розвитку венчурного підприємництва;

3) створення системи економічних стимулів для розвитку економіки на основі технологічних інновацій;

4) передачі наукової продукції, створеної за рахунок бюджетних коштів, для її впровадження у виробництво;

5) створення умов для залучення суб'єктів малого і середнього підприємництва до укладення договорів субпідряду у сфері інновацій та промислового виробництва;

6) стимулювання залучення іноземних інвестицій і розвитку взаємовигідної міжнародної інноваційної співпраці;

7) створення умов для поширення кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами.

Державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва включає фінансову, інформаційну, консультаційну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки і промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування мають право надавати, крім визначених частиною першою цієї статті видів державної підтримки, інші види державної підтримки за рахунок коштів місцевих бюджетів.

(ЗУ «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» ст.15)

8.4. Склад видатків на науку, джерела їх фінансування.

Знання стають все більш вирішальним фактором розвитку економіки, оскільки складовими «трикутника знань» є освіта, наука та інновації

Держава застосовує фінансово-кредитні та податкові інструменти для створення економічно сприятливих умов для ефективного провадження наукової і науково-технічної діяльності відповідно до законодавства України, забезпечення до 2025 року збільшення обсягу фінансування науки за рахунок усіх джерел до 3 відсотків валового внутрішнього продукту - показника, визначеного Лісабонською стратегією Європейського Союзу.
(ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність» ст.47)

Державні наукові установи та заклади вищої освіти звільняються від сплати ввізного мита та податку на додану вартість з наукових приладів, обладнання, запасних частин і витратних матеріалів до них, реактивів, зразків, наукової літератури в паперовому та електронному вигляді, що ввозяться в Україну для забезпечення власної наукової та науково-технічної діяльності (крім підакцизних товарів).

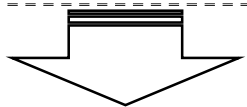
(ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність» ст.47)

Одним із основних інструментів реалізації державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності є бюджетне фінансування. Бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.
(ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність» ст.48)

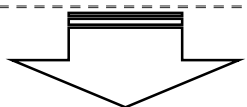

Обсяг коштів державного бюджету, що спрямовується на наукову і науково-технічну діяльність, щорічно визначається у законі України про Державний бюджет України окремим рядком як частка валового внутрішнього продукту (у відсотках).

Фінансування основної діяльності державних наукових установ, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, наукових досліджень закладів вищої освіти здійснюється у межах видатків, передбачених у кошторисах на зазначені цілі.

Фінансування окремих наукових і науково-технічних програм, проєктів та надання грантів здійснюється на договірних засадах, передбачає проведення конкурсного відбору за результатами наукової і науково-технічної експертизи або процедури закупівлі відповідно до законодавства.

Фінансування головним розпорядником бюджетних коштів окремих наукових і науково-технічних програм та проєктів, виконавцями яких є установи, що належать до сфери його управління, а також надання їм грантів здійснюються у затвердженому ним порядку.

До наукових досліджень і розробок належать:

Фундаментальні дослідження - експериментальні або теоретичні дослідження спрямовані на одержання нових знань про закономірності розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язку. Результатом їх виконання є гіпотези, теорії, методи тощо. Фундаментальні дослідження можуть закінчуватися рекомендаціями щодо проведення прикладних досліджень для визначення можливостей практичного використання одержаних наукових результатів, науковими публікаціями та ін.

Прикладні дослідження - оригінальні дослідження, що здійснюються для отримання нових знань, але призначені, головним чином, для здійснення конкретної практичної мети чи завдання. Прикладні дослідження визначають можливі шляхи використання результатів фундаментальних досліджень, нові методи розв'язання проблем, сформульованих раніше.

Науково-технічні розробки - систематичні роботи, що базуються на існуючих знаннях, отриманих у результаті досліджень і/чи практичного досвіду, і направлені на створення нових матеріалів, продуктів, процесів, пристроїв, послуг, систем або методів. Ці роботи можуть бути також спрямовані на значне вдосконалення об'єктів, що вже існують.

Види діяльності, що належать до науково-технічних розробок:

– розробка певної конструкції інженерного об'єкта чи технічної системи (конструкторські роботи);

– розробка ідеї та варіантів нового об'єкта, у тому числі нетехнічного, на рівні креслення чи іншої системи знакових засобів (проектні роботи);

– розробка технологічних процесів, тобто способів об'єднання фізичних, хімічних, технологічних та інших процесів із трудовими у цілісну систему, що виробляє певний корисний результат (технологічні роботи).

Згідно із Законом « Про наукову і науково-технічну діяльність» базове фінансування основної діяльності державних наукових установ, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, наукових досліджень університетів, академій, інститутів здійснюється для:

- 1) проведення фундаментальних наукових досліджень;
- 2) підтримки найважливіших для держави напрямів прикладних наукових досліджень і науково-технічних розробок, зокрема в інтересах національної безпеки та оборони;
- 3) розвитку інфраструктури наукової і науково-технічної діяльності;
- 4) розвитку матеріально-технічної бази для провадження наукової і науково-технічної діяльності;
- 5) збереження та розвитку наукових об'єктів, що становлять національне надбання;
- 6) підготовки наукових кадрів;
- 7) розроблення наукових засад державної політики у відповідних сферах та наукового забезпечення виконання завдань і функцій, покладених на відповідні органи виконавчої влади;
- 8) забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв.

Згідно із Законом « Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» пріоритетні напрями розвитку науки і техніки на період до 2021 року:

- 1) фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави;
- 2) інформаційні та комунікаційні технології;
- 3) енергетика та енергоефективність;
- 4) раціональне природокористування;
- 5) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань;
- 6) нові речовини і матеріали.

Тести для самоперевірки знань

1. Сутність інфраструктурної функції держави в економічній сфері:

- а) формування грошово-кредитної системи, фондового ринку, договірних права тощо;
- б) забезпечення максимально продуктивного та ефективного використання факторів виробництва, що виявляється в максимальній зайнятості населення, повному завантаженні капіталу та раціональному використанні наявних природних ресурсів;
- в) вирівнювання добробуту різних прошарків населення визнається як одне з пріоритетних завдань соціально-економічної політики;
- г) зменшення амплітуди коливання економічних циклів.

2. Сутність антициклічної функції держави в економічній сфері:

- а) формування грошово-кредитної системи, фондового ринку, договірних права тощо;
- б) забезпечення максимально продуктивного та ефективного використання факторів виробництва, що виявляється в максимальній зайнятості населення, повному завантаженні капіталу та раціональному використанні наявних природних ресурсів;
- в) вирівнювання добробуту різних прошарків населення визнається як одне з пріоритетних завдань соціально-економічної політики;
- г) зменшення амплітуди коливання економічних циклів.

3. Фінансування видатків бюджету на економічну діяльність може здійснюватись у таких формах:

- а) кошторисне фінансування; фінансування інвестиційних проектів (бюджетні інвестиції); державні субвенції, дотації (державні трансферти); бюджетні кредити;
- б) кошторисне фінансування; боргове фінансування; комерційне фінансування; бюджетне фінансування;
- в) фінансування інвестиційних проектів (бюджетні інвестиції); бюджетні кредити;
- г) державні субвенції, дотації (державні трансферти); бюджетні кредити.

4. До наукових досліджень і розробок належать:

- а) фундаментальні дослідження та прикладні дослідження;
- б) прикладні дослідження та науково-технічні розробки;
- в) фундаментальні дослідження та науково-технічні розробки;
- г) фундаментальні дослідження, прикладні дослідження та науково-технічні розробки.

5. Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки це:

- а) науково, економічно та соціально обґрунтовані напрями науково-технічного розвитку на довгостроковий період (понад 5 років), яким надається пріоритетна державна підтримка з метою формування ефективного сектору

наукових досліджень і науково-технічних розробок для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, сталого розвитку, національної безпеки України та підвищення якості життя населення;

б) науково, економічно та соціально обґрунтовані напрями науково-технічного розвитку на довгостроковий період (понад 10 років), яким надається пріоритетна державна підтримка з метою формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних розробок для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, сталого розвитку, національної безпеки України та підвищення якості життя населення;

в) науково, економічно та соціально обґрунтовані напрями науково-технічного розвитку на короткостроковий період (не більше 3 років);

г) напрями фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних розробок, що визначаються на середньостроковий період (до 5 років) у рамках пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки з метою забезпечення їх реалізації.

6. Пріоритетні тематичні напрями наукових досліджень і науково-технічних розробок це:

а) науково, економічно та соціально обґрунтовані напрями науково-технічного розвитку на довгостроковий період (понад 5 років), яким надається пріоритетна державна підтримка з метою формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних розробок для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, сталого розвитку, національної безпеки України та підвищення якості життя населення;

б) науково, економічно та соціально обґрунтовані напрями науково-технічного розвитку на довгостроковий період (понад 10 років), яким надається пріоритетна державна підтримка з метою формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних розробок для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, сталого розвитку, національної безпеки України та підвищення якості життя населення;

в) науково, економічно та соціально обґрунтовані напрями науково-технічного розвитку на короткостроковий період (не більше 3 років);

г) напрями фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних розробок, що визначаються на середньостроковий період (до 5 років) у рамках пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки з метою забезпечення їх реалізації.

7. Державна дослідницька інфраструктура це:

а) структурний підрозділ наукової установи, університету, академії, інституту або юридична особа, основною діяльністю якого є виготовлення та апробація дослідних зразків, корисних моделей, нових продуктів, технологічних процесів, надання відповідних послуг, пов'язаних з цією діяльністю, тощо;

б) об'єднання наукових установ та (або) закладів вищої освіти державної форми власності, що створюється з метою оптимального використання їхніх ресурсів (кадрів, матеріалів, устаткування, обчислювальних ресурсів та зберігання банків даних і знань) та координації їх ефективного використання для проведення наукових, науково-технічних досліджень і науково-технічних розробок на найвищому рівні, а також забезпечення спільного проведення заходів щодо якісної підготовки фахівців у відповідних галузях знань;

в) інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження;

г) організаційна форма наукових досліджень, що передбачає подорож, поїздку, відрядження наукового працівника (групи наукових працівників) з метою здобуття емпіричних відомостей для отримання практичного досвіду та подальших теоретичних узагальнень у відповідній галузі наук.

8. Ад'юнкт це:

а) вчений, який проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження у рамках підготовки в аспірантурі у закладі вищої освіти/науковій установі для здобуття ступеня доктора філософії;

б) фізична особа, яка проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні (прикладні) результати;

в) вчений, який проводить наукові дослідження у рамках підготовки в ад'юнктурі вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання) для здобуття ступеня доктора філософії;

г) вчений, який проходить підготовку в докторантурі наукової установи (закладу вищої освіти) для здобуття наукового ступеня доктора наук.

9. Наукова діяльність це:

а) структурний підрозділ наукової установи, університету, академії, інституту або юридична особа, основною діяльністю якого є виготовлення та апробація дослідних зразків, корисних моделей, нових продуктів, технологічних процесів, надання відповідних послуг, пов'язаних з цією діяльністю, тощо;

б) об'єднання наукових установ та (або) закладів вищої освіти державної форми власності, що створюється з метою оптимального використання їхніх ресурсів (кадрів, матеріалів, устаткування, обчислювальних ресурсів та зберігання банків даних і знань) та координації їх ефективного використання для проведення наукових, науково-технічних досліджень і науково-технічних розробок на найвищому рівні, а також забезпечення спільного проведення заходів щодо якісної підготовки фахівців у відповідних галузях знань;

в) інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження;

г) організаційна форма наукових досліджень, що передбачає подорож, поїздку, відрядження наукового працівника (групи наукових працівників) з метою здобуття емпіричних відомостей для отримання практичного досвіду та подальших теоретичних узагальнень у відповідній галузі наук.

10. Аспірант це:

а) вчений, який проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження у рамках підготовки в аспірантурі у закладі вищої освіти/науковій установі для здобуття ступеня доктора філософії;

б) фізична особа, яка проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні (прикладні) результати;

в) вчений, який проводить наукові дослідження у рамках підготовки в ад'юнктурі вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання) для здобуття ступеня доктора філософії;

г) вчений, який проходить підготовку в докторантурі наукової установи (закладу вищої освіти) для здобуття наукового ступеня доктора наук.

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:

1. Реалізацію економічної функції держави забезпечують видатки на економічну діяльність та науку.

2. До прямих фінансових методів державного регулювання економіки відносяться прискорена амортизація основних фондів; стимулювання підтримки підприємств із боку підприємницьких організацій: банків, страхових компаній, корпорацій тощо.

3. До непрямих фінансових методів державного регулювання економіки відносяться кредитування, тобто надання кредитів на пільгових умовах; пайове фінансування тощо.

4. Фінансова підтримка підприємствам державного сектору на тимчасові потреби у випадку фінансових ускладнень може надаватися лише на безповоротній основі.

5. Бюджетні кредити надаються підприємствам державного сектору на тимчасові потреби у випадку фінансових ускладнень і можуть бути безвідсотковими або з невисокою відсотковою ставкою.

6. Основні напрями розвитку економіки визначаються Кабінетом Міністрів України, установами Національної академії наук України, науково-дослідними установами.

7. Державна фінансова підтримка малого підприємництва може здійснюватися через встановлення пільг в оподаткуванні.

8. В Україні наукові заклади можуть бути поділені за двома рівнями.

9. Згідно із Законом "Про науку і науково-технічну діяльність" за рахунок бюджетних коштів фінансуються лише фундаментальні дослідження і розроблення.

10. Бюджетне фінансування науково-технічних робіт здійснюється шляхом базового, цільового та контрактного фінансування.

Завдання 2. Згідно Бюджетної класифікації, визначити групи видатків за функціональною класифікацією видатків:

Код	Найменування
0400	
0410	
0411	
0412	

Криптограми

--	--	--	--	--

фінансові чи інші ресурси, надані на безоплатній і безповоротній основі державою, юридичними, фізичними особами, у тому числі іноземними, та (або) міжнародними організаціями для розвитку матеріально-технічної бази для провадження наукової і науково-технічної діяльності, проведення конкретних фундаментальних розробок

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--

вчений віком до 35 років включно, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, або вчений віком до 40 років включно, який має науковий ступінь доктора наук

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

науковий та (або) науково-технічний (прикладний) результат, призначений для реалізації

--	--	--	--	--	--

фізична особа, яка проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні (прикладні) результати

Глосарій

Економічна діяльність держави – це загальновизнане поняття, що характеризує державу як суб'єкта національної економіки та охоплює усі економічні процеси, в перебіг яких вона втручається прямо чи опосередковано за допомогою регулювання, стимулювання або добиваючись досягнення стримуючого ефекту.

Інфраструктурна функція держави в економічній сфері – полягає у формуванні та підтримці функціонування економічної системи через створення публічних інститутів, передусім грошово-кредитної системи, фондового ринку, договірних права тощо.

Видатки бюджету на економічну діяльність – це фінансування заходів держави щодо пріоритетного розвитку як окремих галузей економіки країни так і усього її господарського комплексу.

Бюджетні інвестиції – це такі бюджетні ресурси, що направляються не на споживання, а на придбання та створення активів довгострокового користування з метою отримання економічного та соціального ефекту в майбутньому.

Прямі бюджетні інвестиції – це виділення державних асигнувань на капітальні вкладення в реальний сектор економіки, тобто в основний капітал підприємств виробничої сфери.

Інвестиційна програма (проект) – комплекс заходів, визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництва, регіонів, виконання яких здійснюється з використанням коштів державного та/або місцевих бюджетів чи через надання державних та/або місцевих гарантій.

Бюджетні кредити – кредити, які надаються, як правило, підприємствам державного сектора економіки на тимчасові потреби у разі фінансових

ускладнень. Такі кредити мають невисоку процентну ставку або можуть взагалі бути безпроцентними.

Бюджетні трансферти – це невідплатні та безповоротні платежі з бюджету.

Державна дотація – являє собою виділення з бюджету коштів на покриття збитків суб'єктів господарювання в тому разі, коли збитковість визначається певною фінансовою політикою держави в сфері ціноутворення (як правило, обмеження рівня цін). Державна дотація може повністю відшкодувати збитки підприємства чи покривати їх частково, що визначається станом бюджету.

Видатки на науку – фінансування державних і міждержавних науково-технічних програм та фундаментальних досліджень.

Контрольні питання

1. Назвіть склад видатків з бюджету на економічну діяльність держави.
2. Охарактеризуйте структуру витрат бюджетів на розвиток економіки.
3. У чому суть фінансової підтримки агропромислового комплексу?
4. Які особливості організації фінансування з бюджету агропромислового комплексу?
5. Назвіть особливості організації фінансування місцевої інфраструктури.
6. Яке призначення й роль малого підприємництва в економіці держави?
7. Які напрями фінансової підтримки малих підприємств здійснюються в Україні?
8. Охарактеризуйте інші видатки, пов'язані з економічною діяльністю держави.
9. Назвіть особливості фінансового планування та фінансування науково-дослідних організацій.

ТЕМА 9.
ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ І
СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ

9.1. Порядок здійснення видатків установ соціальної сфери.

Бюджетні установи - органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими.

Для здійснення програм та заходів, які проводяться за рахунок коштів бюджету, бюджетні асигнування надаються
розпорядникам бюджетних коштів

Розпорядник бюджетних коштів - бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань, довгострокових зобов'язань за енергосервісом, середньострокових зобов'язань у сфері охорони здоров'я та здійснення витрат бюджету

За обсягом наданих прав розпорядники бюджетних коштів поділяються на:

головних розпорядників
бюджетних коштів

розпорядників бюджетних
коштів нижчого рівня

Будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету здійснюються лише за наявності відповідного бюджетного призначення

Розпорядники бюджетних коштів беруть бюджетні зобов'язання та здійснюють платежі тільки в межах бюджетних асигнувань, встановлених кошторисами

Здійснення повноважень розпорядниками бюджетних коштів

Бюджетне асигнування – повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження

Бюджетне зобов'язання – будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому

Бюджетне призначення - повноваження головного розпорядника бюджетних коштів, надане Бюджетним кодексом, законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), яке має кількісні, часові і цільові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування

Кошторис - основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень

Кошторис має такі складові

загальний фонд

містить обсяг надходжень із загального фонду бюджету та розподіл видатків за повною економічною класифікацією видатків на виконання основних функцій або розподіл надання кредитів з бюджету за класифікацією кредитування бюджету

спеціальний фонд

містить обсяг надходжень із спеціального фонду бюджету на конкретну мету та їх розподіл за повною економічною класифікацією видатків згідно із законодавством, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних з виконанням установою основних функцій, або розподіл надання кредитів з бюджету згідно із законодавством за класифікацією кредитування бюджету

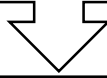
9.2. Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення

Видатки бюджету на соціальний захист населення – це насамперед видатки, спрямовані на адресну підтримку малозабезпечених громадян, встановлення певного рівня забезпечення прожиткового мінімуму для різних груп населення, соціальний захист осіб, що опинилися в екстремальних умовах (біженці, безпритульні тощо).

Стаття 46 Конституції України

Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Важливою умовою ефективності фінансування соціальних витрат є встановлення державних соціальних стандартів і нормативів

Мета встановлення державних соціальних стандартів і нормативів:

визначення механізму реалізації соціальних прав і державних соціальних гарантій громадян, визначених Конституцією України

визначення пріоритетів державної соціальної політики щодо забезпечення потреб людини в матеріальних благах і послугах та фінансових ресурсів для їх реалізації

визначення та обґрунтування розмірів видатків з Державного бюджету та місцевих бюджетів України, соціальних фондів на соціальний захист і соціальне забезпечення населення та утримання соціальної сфери

На основі соціальних стандартів повинні визначатися розміри основних соціальних гарантій, мінімальних розмірів заробітної плати та пенсії за віком, інших видів соціальних виплат і допомоги.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування

мають забезпечувати

Рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого Законом України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік

Згідно з бюджетною класифікацією видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення включають:

**Соціальний захист та соціальне
забезпечення
КФКВ 1000**

**Соціальний захист на
випадок непрацездатності
КФКВ 1010**

**Соціальний захист
пенсіонерів
КФКВ 1020**

**Соціальний захист
ветеранів війни та праці
КФКВ 1030**

**Соціальний захист сім'ї,
дітей та молоді
КФКВ 1040**

**Соціальний захист
безробітних
КФКВ 1050**

**Допомога у вирішенні
житлового питання
КФКВ 1060**

**Соціальний захист інших
категорій населення
КФКВ 1070**

**Фундаментальні та
прикладні дослідження і
розробки у сфері
соціального захисту
КФКВ 1080**

**Інша діяльність у сфері
соціального захисту
КФКВ 1090**

**Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення
за джерелами фінансування**

**Видатки, що фінансуються за рахунок
коштів державного бюджету**

- виплата пенсій військовослужбовцям
- державні програми соціальної допомоги;
- державна підтримка громадських об'єднань осіб з інвалідністю і ветеранів на виконання загальнодержавних програм (проектів, заходів);
- державні програми і заходи стосовно дітей, молоді, жінок, сім'ї;
- державні програми підтримки будівництва (реконструкції) житла для окремих категорій громадян;
- забезпечення функціонування державних реабілітаційних установ для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю;
- компенсація дефіциту коштів Пенсійного фонду України для фінансування виплати пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- державна підтримка громадських об'єднань на виконання заходів щодо національно-патріотичного виховання;
- житлові субсидії населенню та пільги на оплату житлово-комунальних послуг;
- допомогу сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам з інвалідністю з дитинства, дітям з інвалідністю, тимчасову державну допомогу дітям

Вказані заходи мають загальнодержавний характер, оскільки залежать лише від загальної політичної та економічної ситуації в інших країнах, через проблеми якої і відбувається вимушена міграція.

**Видатки, що фінансуються за
рахунок коштів місцевих бюджетів**

- державні програми соціального забезпечення: притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей та соціальні гуртожитки для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- державні програми підтримки будівництва (реконструкції) житла для окремих категорій громадян;
- сільські, селищні та міські програми і заходи щодо реалізації державної політики стосовно дітей, молоді, жінок, сім'ї, у тому числі утримання та програми центрів соціальних служб;
- республіканські Автономної Республіки Крим та обласні програми і заходи з реалізації державної політики стосовно дітей, молоді, жінок, сім'ї, в тому числі утримання та програми республіканського Автономної Республіки Крим і обласних центрів соціальних служб;
- місцеві програми соціального захисту окремих категорій населення;
- програми соціального захисту малозабезпеченої категорії учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян.

Вказані заходи (переважна більшість видатків на соціальний захист населення) фінансується за рахунок надання коштів із державного бюджету у вигляді субвенцій до місцевих бюджетів.

9.3. Державна допомога сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.

Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям із дітьми та перелік документів, необхідних для призначення допомоги, встановлюється відповідно до
Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»

Цей Закон відповідно до Конституції України встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей і спрямований на забезпечення пріоритету державної допомоги сім'ям з дітьми у загальній системі соціального захисту населення.

Дитина

особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом вона не набуває прав повнолітньої раніше.

Сім'я з дітьми

поєднане родинними зв'язками та зобов'язаннями щодо утримання коло осіб, у якому виховуються рідні, усиновлені діти, а також діти, над якими встановлено опіку чи піклування.

Малозабезпечена сім'я з дітьми

сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний доход нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї.

Прожитковий мінімум для сім'ї

визначена для кожної сім'ї залежно від її складу сума прожиткових мінімумів, розрахованих і затверджених відповідно до Закону України "Про прожитковий мінімум" для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення.

Середньомісячний сукупний доход сім'ї

обчислений у середньому за місяць доход усіх членів сім'ї з усіх джерел надходжень протягом шести місяців, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги.

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами

з січня 2021 р.
567,50 грн.

з липня 2021 р.
594,75 грн.

з грудня 2021 р.
620,25 грн.

Розмір виплат з тимчасової непрацездатності залежить від страхового стажу:

50% середньої зарплати – при страховому стажі до **3 років**
60% середньої зарплати – при страховому стажі **3-5 років**
70% середньої зарплати – при страховому стажі **5-8 років**
100% середньої зарплати страховий стаж **понад 8 років**

Декретні виплати для безробітної жінки

з 1 грудня 2020 року	2 383 гривні
з 1 липня 2021 року	2 635 гривень
з 1 грудня 2021 року	2 749 гривень

Право на державну допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами мають вагітні жінки (у тому числі неповнолітні), які не застраховані в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Підставою для призначення допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами є видана лікувально-профілактичним закладом довідка встановленого зразка, заява матері, що складається за формою, затвердженою Мінпраці, а також довідка:

- з основного місця служби, навчання про те, що жінка служить, навчається;*
- ліквідаційної комісії про те, що жінка звільнена з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи та організації;*
- центру зайнятості про те, що жінка зареєстрована в центрі зайнятості як безробітна;*
- Пенсійного фонду України про те, що жінка, яка є фізичною особою - підприємцем, перебуває (не перебуває) на обліку в органах Пенсійного фонду України та не бере участь на добровільних засадах у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням.*
- особи, які усиновили чи взяли під опіку дитину протягом двох місяців з дня її народження, подають рішення про усиовлення чи встановлення опіки.*

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами призначається, якщо звернення за нею надійшло не пізніше ніж через шість місяців з дня закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

Виплачується жінкам за весь період відпустки, тривалість якої становить 70 календарних днів до пологів і 56 (у разі ускладнених пологів або народження двох чи більше дітей - 70) календарних днів після пологів.

Жінкам, віднесеним до 1-4 категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, допомога виплачується за 180 календарних днів зазначеної відпустки (90 - до пологів і 90 - після пологів).

Допомога обчислюється сумарно та призначається жінкам у повному обсязі незалежно від кількості днів відпустки, фактично використаних до пологів.

Допомога при народженні дитини надається одному з батьків дитини, опікуну, які постійно проживають разом з дитиною, з метою створення належних умов для її повноцінного утримання та виховання.

Вид допомоги	Розмір допомоги в 2021 році, грн.
Допомога при народженні дитини	41280,00
одноразова виплата:	10320,00
щомісячна виплата:	860,00

Допомога при народженні дитини призначається за умови, що звернення за її призначенням надійшло не пізніше ніж через 12 календарних місяців після народження дитини.

Для призначення допомоги при народженні дитини органу соціального захисту населення за умови пред'явлення паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, подається:

- заява одного з батьків (опікуна), з яким постійно проживає дитина, що складається за формою, затвердженою Мінсоцполітики;
- копія свідоцтва про народження дитини (з пред'явленням оригіналу)
- копії свідоцтв про народження кожної дитини, яка враховується під час визначення розміру допомоги (подають особи, що звернулися за призначенням допомоги при народженні другої дитини або наступних дітей (народжених до 30 червня 2014 року),)
- опікуни подають, крім зазначених документів, копію рішення про встановлення опіки.

Розмір державної соціальної допомоги	=	<p style="text-align: center;">Рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований рівень) для сім'ї</p> <p style="text-align: center;">-</p> <p style="text-align: center;">Середньомісячний сукупний дохід (який обчислюється за методикою, встановленою спеціально уповноваженим центральним органом)</p>
---	---	--

Максимальний розмір державної соціальної допомоги не може перевищувати розміру прожиткового мінімуму для малозабезпеченої сім'ї

Середньомісячний сукупний дохід сім'ї визначається згідно з Методикою обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги, що затверджується Мінпраці, Мінекономіки, Мінфіном, Держкомстатом і Держкомсім'ямолоддю.
(наказ 15.11.2001 № 486/202/524/455/3370 в редакції від 02.09.2016)

Розмір соціальної допомоги визначається з урахуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму. Рівень забезпечення прожиткового мінімуму для різних категорій осіб, кожного разу визначаються законом про бюджет на відповідний рік.

Приклад розрахунку допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2021 році:

Сім'я складається з 6 осіб (четверо дітей – 15, 14, 9 та 5 років, батько та мати), середньомісячний дохід сім'ї, який вона отримує складає – 10000 грн.

Середньомісячний дохід визначається на підставі сумування всіх доходів родини за попередні шість місяців перед зверненням за допомогою та діленням суми всіх цих доходів за шість місяців на 6, тобто визначаєте середню суму ваших доходів за один місяць.

Які доходи враховуєте, а які ні, визначено в Методиці: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0112-02>

Далі ви визначаєте, яку ж суму гарантує держава на склад вашої родини, і ви повинні мати.

Визначається ця сума, з урахуванням даних Закону України «Про державний бюджет України» на 2021 рік (це статті 7, 8 та 9).

Так, з 01.01.2021 року родині, зазначеній в прикладі держава гарантує (додаток Б):

на дорослих — 794,5 грн. (2270 грн. прожиткового мінімуму помножуєте на 35 %)

на дитину до шести років — 2497,3 грн. (1921 грн. прожиткового мінімуму помножуєте на 130 %)

на дитину від шести до вісімнадцяти років — 3113,5 грн. (2395 грн. прожиткового мінімуму помножуєте на 130 %)

З 1 січня 2021 року рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги для сім'ї становить: 13426,8 грн. (794,5 грн. x 2 працездатних + 2497,3 грн. x 1 дитина до 6 років + 3113,5 x 3 дітей від 6 до 18 років).

Розмір допомоги з січня 2021 році становить 3426,8 грн. (13426,8 – 10000,00).

Тобто віднімаєте те, що держава гарантує від того, що ви фактично маєте в родині.

Максимальний розмір державної соціальної допомоги з урахуванням збільшення її розміру на кожну дитину, яка входить до складу малозабезпеченої сім'ї, не може бути більшим за прожитковий мінімум для сім'ї.

9.4. Субсидії населенню на відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг.

Житлова субсидія є безповоротною адресною державною соціальною допомогою вразливим споживачам житлово-комунальних послуг - мешканцям домогосподарств, що проживають в житлових приміщеннях (будинках) і не можуть самотужки платити за житлово-комунальні послуги, оплачувати витрати на управління багатоквартирним будинком та витрати на комунальні послуги в такому будинку.

Постанова КМУ від 21.10.1995 р. № 848 «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива»
(остання редакція, згідно якої в Україні діє оновлена програма житлових субсидій відбулася 02.02.2021р.)

Порядок звернення за житловою субсидією

З 1 січня 2021 року в Україні змінилися правила отримання та умови подання для отримання житлових субсидій.

Особа, яка зареєстрована (проживає) у житловому приміщенні, має звернутися до органу соціального захисту населення за місцем реєстрації (фактичного проживання).

З 1 січня 2021 р. заяви з необхідними документами приймаються від громадян структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних держадміністрацій лише у разі надіслання їх на папері поштою або в електронній формі (через офіційний вебсайт Мінсоцполітики, інтегровані з ним інформаційні системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування або Єдиний державний вебпортал електронних послуг). У паперовому вигляді заяви з необхідними документами також приймаються уповноваженими посадовими особами виконавчого органу сільської, селищної, міської ради відповідної територіальної громади та посадовими особами центру надання адміністративних послуг, які передають їх протягом трьох робочих днів з дати їх надходження відповідному структурному підрозділу з питань соціального захисту населення

Громадянин надає:

- заяву про призначення житлової субсидії (за встановленою формою),
- декларацію про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії (за встановленою формою),
- договір найму (оренди) житла (за наявності),
- довідки про доходи (у разі зазначення у декларації доходів, інформація про які відсутня в ДФС, ПФУ)

Заява і декларація можуть бути надіслані поштою або в електронному вигляді з використанням інформаційних систем.

Для розгляду питань, що належать до компетенції комісії, у випадках, передбачених Положенням, структурний підрозділ з питань соціального захисту населення може запропонувати особі, яка звертається за призначенням житлової субсидії, подати додаткові документи, які не передбачені Положенням, але необхідні для розгляду комісією.

Право на отримання житлових субсидій мають сім'ї, у яких плата за житлово-комунальні послуги є більшою за визначений для них обов'язковий платіж.

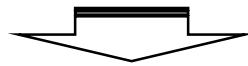
Обов'язковий відсоток платежу розраховується індивідуально для кожної сім'ї за встановленою формулою і залежить виключно від доходів сім'ї

- обчислюється середньомісячний сукупний дохід домогосподарства;
- середньомісячний сукупний дохід ділиться на кількість членів домогосподарства, і визначається середньомісячний дохід на одну особу;
- дохід на одну особу ділиться на розмір прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць, встановленого на 1 січня року, з якого призначається субсидія (розмір прожиткового мінімуму на 01.01.2021 складає 2189 грн.);
- отриманий результат ділиться на 2, а потім множиться на 20%, і таким чином визначається відсоток від середньомісячного сукупного доходу.

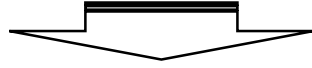
Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 № 247, до завершення карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, і місяця, що настає за місяцем, у якому відмінено карантин, замість 20% базової норми плати за житлово-комунальні послуги застосовується 15%.

Після цього розраховується розмір обов'язкової частини платежу: обов'язковий відсоток платежу множиться на середньомісячний сукупний дохід домогосподарства.

Субсидія призначається одній із зареєстрованих у житловому приміщенні осіб, тобто за місцем реєстрації особи, з урахуванням усіх зареєстрованих осіб. Під час призначення житлової субсидії враховуються також доходи членів сім'ї особи із складу домогосподарства у разі, коли їх зареєстроване (фактичне) місце проживання відмінне від адреси домогосподарства.

За рішенням місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування **субсидія може бути призначена за фактичним місцем проживання особам**, які орендують житло на підставі договору найму, або індивідуальним забудовникам, будинки яких не прийняті в експлуатацію.

За рішенням комісії житлова субсидія може призначатися одному із членів домогосподарства, які не зареєстровані в житловому приміщенні (будинку), але фактично проживають у ньому без укладеного договору найму (оренди) житла, у разі, коли вони є **внутрішньо переміщеними особами**.

Також комісії можуть приймати рішення щодо неврахування при призначенні субсидії **окремих осіб з числа зареєстрованих, які фактично не проживають за місцем реєстрації**.

16 грудня 2020 року на засіданні Уряду було удосконалено порядки надання житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг, а саме:

→ надано можливість отримувати житлову субсидію домогосподарствам, у складі яких є особи, що офіційно працюють за кордоном у країнах, з якими Україною не укладено договорів про соціальне забезпечення, або перебувають за кордоном у період догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;

→ надано право на отримання житлової субсидії на загальних підставах особам, які набули право власності на житло протягом 12 місяців перед зверненням за призначенням субсидії, зокрема, шляхом успадкування, та особам, які не мають доходів і відповідно до законодавства звільнені від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (раніше житлова субсидія їм призначалася лише за рішенням комісії);

→ розширено перелік каналів інформаційної взаємодії між АТ „Ощадбанк” та одержувачами пільг і житлових субсидій шляхом використання месенджерів;

→ встановлено порядок повернення надміру (помилково) виплачених громадянам пільг та житлових субсидій у грошовій безготівковій формі.

Субсидія на оплату житлово-комунальних послуг призначається з місяця звернення за її призначенням до дати закінчення опалювального сезону і розраховується на неопалювальний сезон (з 1 травня по 30 вересня) та опалювальний сезон (з 1 жовтня по 30 квітня).

Субсидія не призначається коли:

загальна площа житлового приміщення перевищує 130 м² для квартир у багатоквартирному будинку, 230 м² для індивідуальних будинків (крім житлових приміщень дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей, багатодітних сімей, сімей, у яких на початок місяця, з якого призначається субсидія, проживають троє і більше дітей, з урахуванням тих, над якими встановлено опіку чи піклування, а також за винятком житлових приміщень (будинків), на які оформлено два і більше окремі особові рахунки, за умови, що загальна площа частини житлового приміщення кожного домогосподарства, на яку призначається субсидія, не перевищує 130 м² для квартири, 230 м² для індивідуального будинку, а також житлових приміщень, якими забезпечено за рахунок державного чи місцевого бюджету осіб з інвалідністю з ураженнями опорно-рухового апарату, які пересуваються на візках);

будь-хто із складу домогосподарства або член сім'ї особи із складу домогосподарства протягом 12 місяців перед зверненням за призначенням житлової субсидії, призначенням житлової субсидії без звернення здійснив купівлю земельної ділянки, квартири (будинку), транспортного засобу (механізму), будівельних матеріалів, інших товарів довгострокового вжитку або оплатив (одноразово) будь-які послуги, крім житлово-комунальних послуг у межах норм споживання та медичних послуг, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності, на суму, яка на час звернення перевищує 50 тис гривень;

якщо будь-хто із складу домогосподарства або член сім'ї особи із складу домогосподарства має у власності транспортний засіб, що підлягає державній реєстрації і з дати випуску якого минуло менше п'яти років (крім мопеда і причепа). При цьому не враховуються транспортні засоби, одержані безоплатно чи придбані на пільгових умовах через структурні підрозділи з питань соціального захисту населення, у тому числі за рахунок грошової допомоги на придбання автомобіля;

якщо у складі домогосподарства або сім'ї члена домогосподарства є особи, що досягли 18-річного віку станом на початок періоду, за який враховуються доходи для призначення житлової субсидії, і в цьому періоді, за інформацією ДФС, Пенсійного фонду України, у них відсутні доходи, які враховуються під час призначення житлової субсидії, вони отримували середньомісячний сукупний дохід менший за розмір мінімальної заробітної плати, встановленої станом на початок періоду, за який враховуються доходи для призначення житлової субсидії, вони не сплатили єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у розмірі, не меншому ніж мінімальний, сумарно протягом трьох місяців у періоді, за який враховуються доходи для призначення житлової субсидії, крім військовослужбовців, а також осіб, щодо яких наявна заборгованість роботодавця із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, або осіб, які відповідно до законодавства звільнені від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

якщо громадянин не повернув надміру перераховану (виплачену) суму житлової субсидії за попередні періоди її одержання на вимогу структурного підрозділу з питань соціального захисту населення або не сплачує суми до повернення, визначені відповідним структурним підрозділом з питань соціального захисту населення;

МОНЕТИЗАЦІЯ СУБСИДІЙ ТА ПІЛЬГ НА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ

В листопаді 2019 року замість звичайних субсидій в Україні перейшли на монетизовану форму виплати.

Розмір пільги щомісячно розраховує орган соціального захисту населення. Суму пільги розраховують, виходячи з розміру знижки, на яку пільговик має право згідно з законом. Також на суму впливають ціни і тарифи на житлово-комунальні послуги та державні соціальні нормативи у сфері житлово-комунального обслуговування.

Держава виплачує кошти за пільги кожній людині окремо, а саме - видає готівкою або переказує на рахунок «Ощадбанку».

Видача у готівковій формі можлива лише за умови, якщо пільговик написав відповідну заяву до органу соцзахисту.

Пільговик, який отримав готівку, сплачує за спожиті комунальні послуги повну суму платіжки. Ті пільговики, які не написали заяву на отримання пільги готівкою, мають справу з безготівковим розрахунком.

ДОВІДКОВО

Станом на середину січня 2021 року в Україні житлову субсидію отримує понад 3,1 млн домогосподарств, при цьому середній розмір нарахувань їм за місяць становить близько 1633 грн.

Окрім того, майже 1,8 млн сімей користуються пільгами при оплаті житлово-комунальних послуг і мають знижку від 25% до 100% - залежно від категорії пільговика (особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники бойових дій, учасники війни, чорнобильці, діти війни тощо).

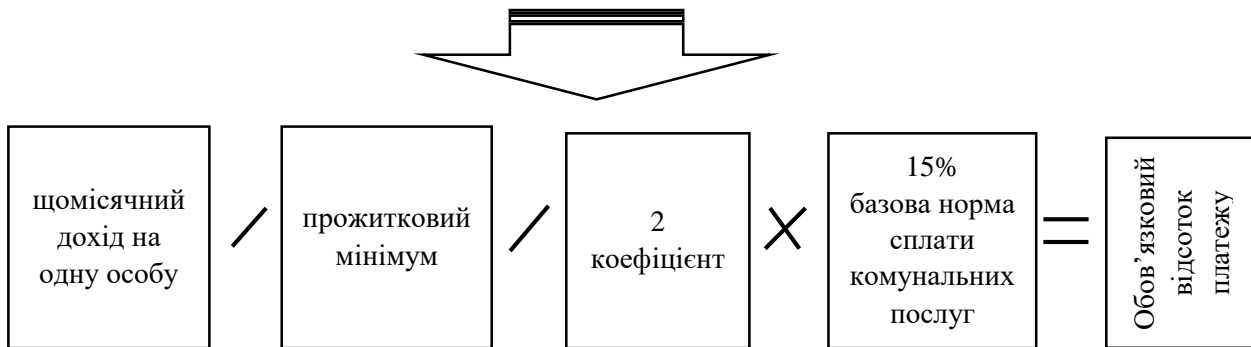
Соціальні норми та нормативи споживання житлово-комунальних послуг

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ				ВОДА	
30 кВт/г на 1 м ² площі		На опалення житла (в опалювальний період)		<i>Єдині соціальні нормативи</i>	
110 кВт/г на сім'ю з 1 особи + 30 кВт/г на наступного мешканця, але не більш як 230 кВт/г на місяць		У будинках, обладнаних стаціонарними електроплитами (при наявності гарячої води)		2,0 м² на особу	Централізоване постачання холодної води (за наявності послуги з постачання гарячої води)
130 кВт/г на сім'ю з 1 особи + 30 кВт/г на наступного мешканця, але не більш як 250 кВт/г на місяць		У будинках, обладнаних стаціонарними електроплитами (при відсутності гарячої води)		1,6 м² на особу	Централізоване постачання гарячої води
70 кВт/г на сім'ю з 1 особи + 30 кВт/г на наступного мешканця, але не більш як 190 кВт/г на місяць		У будинках, не обладнаних стаціонарними електроплитами (при наявності гарячої води)		3,6 м² на особу	Централізована холодна вода (за відсутності гарячої)
100 кВт/г на сім'ю з 1 особи + 30 кВт/г на наступного мешканця, але не більш як 220 кВт/г на місяць		У будинках, не обладнаних стаціонарними електроплитами (при відсутності гарячої води)		3,6 м² на особу	Централізоване водовідведення
ЖИТЛО			ПРИРОДНИЙ ГАЗ		
48,87 м ²	Норма на сім'ю з 1 особи	13,65 м ² опалюваної площі на 1 особу та додаєтьово 35,22 м ² на домогосподарство	4,5 м² на 1 м² площі	На опалення житла (в опалювальний період)	
62,52 м ²	Норма на сім'ю з 2 осіб		5,4 м² на особу	За наявності газової плити в разі відсутності централізованого гарячого водопостачання та газового водонагрівача	
76,17 м ²	Норма на сім'ю з 3 осіб		3,3 м² на особу	За наявності газової плити та централізованого гарячого водопостачання	
89,82 м ²	Норма на сім'ю з 4 осіб		10,5 м² на особу	За наявності газової плити та газового водонагрівача	

За постановою КМУ від 25.03.2020 р. № 247 на період карантину розрахунок житлових субсидій проводиться з урахуванням збільшених на 50 відсотків соціальних нормативів, у межах яких надається субсидія на оплату житлово-комунальних послуг, що встановлені постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014. № 409, незалежно від кількості днів дії карантину на місяць.

Формула розрахунку розміру субсидії 2021 році

Приклад

Визначити право на призначення, загальний розмір житлової субсидії, виходячи з таких даних:

В трикімнатній квартирі загальною площею 70 м² зареєстровані 4 особи: мати, батько, двоє дітей: учень школи (8 років) і студент коледжу (16 років). Загальний місячний розмір плати за житлово-комунальні послуги в межах норм споживання – 2500 грн.

Середньомісячний сукупний дохід сім'ї за наданими довідками за попередній рік склав: 8000 грн.

Рішення.

Отже, розрахунок розміру субсидії для домогосподарства з чотирьох осіб, які мають середньомісячний сукупний дохід 8000 грн. на місяць.

Середньомісячний сукупний дохід сім'ї: 8000 грн;

Чисельність осіб у домогосподарстві: 4 особи;

Середньомісячний сукупний дохід на одну особу: 2000 грн.;

Розмір плати за житлово-комунальні послуги в межах норми: 2500 грн.

Відсоток обов'язкового платежу: $(2000 \text{ грн.} / 2027 \text{ грн.} / 2 * 15\%) = 0,074 (7,4\%)$

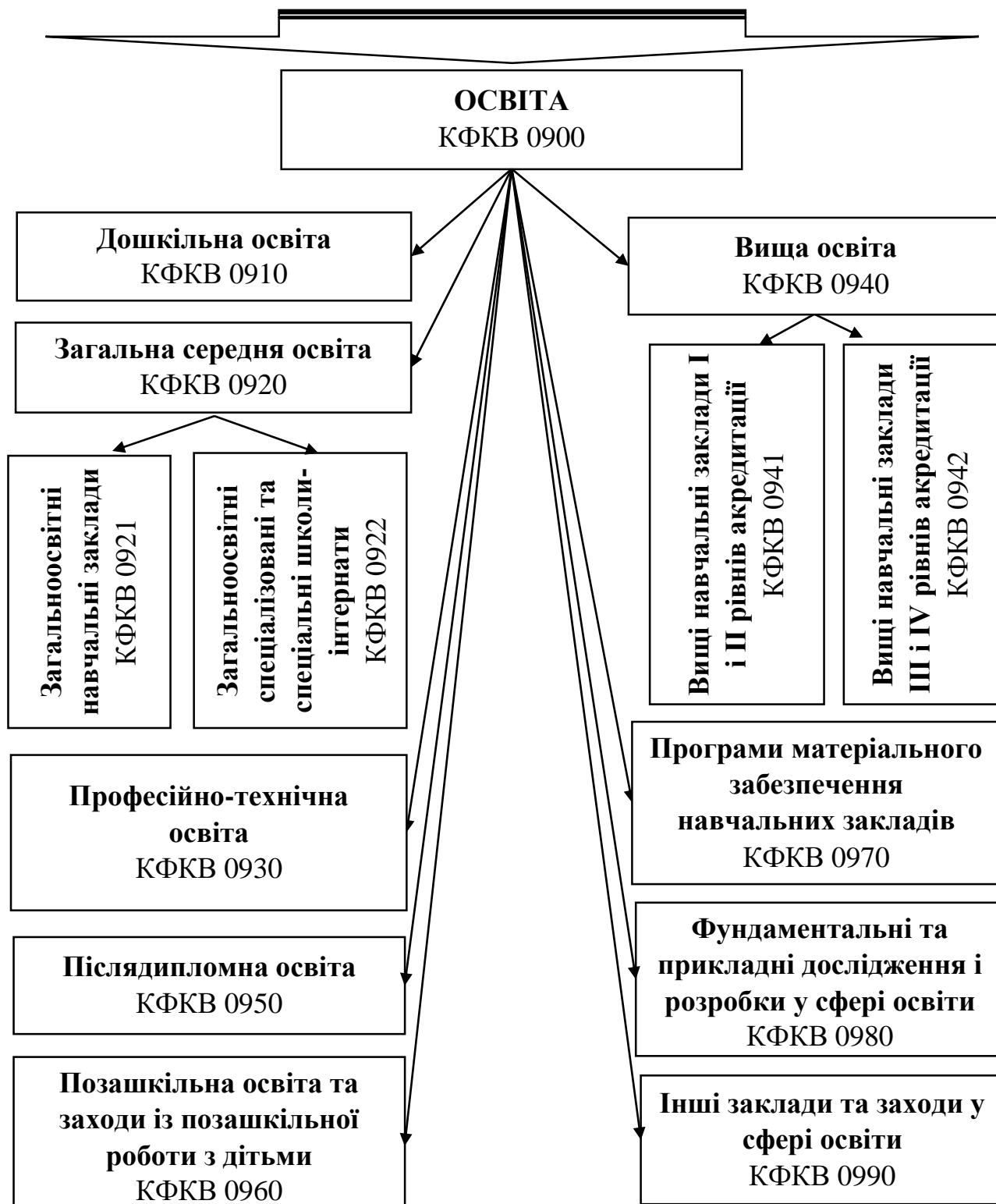
(Прожитковий мінімум на одну людину встановлено в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2020 року - 2027 гривень, з 1 липня - 2118 гривень, з 1 грудня - 2189 гривень (додаток Б))

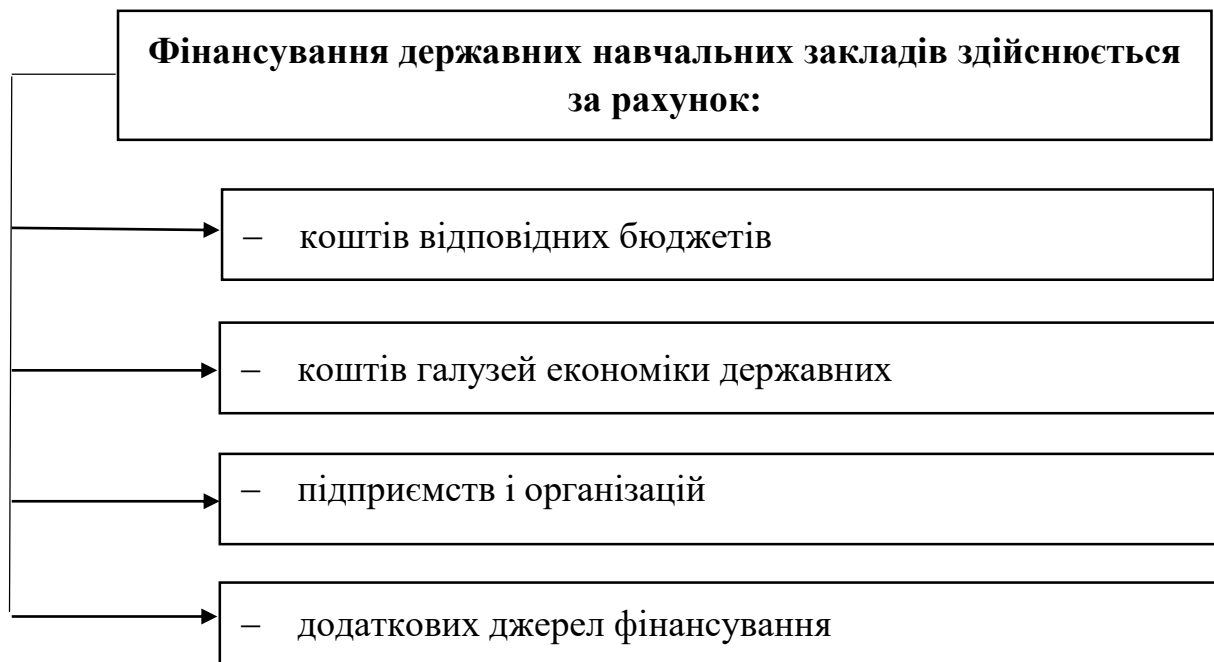
Розмір обов'язкового платежу: $(8000 \text{ грн.} * 7,4 \%) = 592,0 \text{ грн.}$

Розмір субсидії: $2500 \text{ грн.} - 592,0 \text{ грн.} = 1908,0 \text{ грн.}$

9.5. Склад видатків на освіту. Видатки на загальноосвітні школи.

Згідно з бюджетною класифікацією видатки на освіту включають:

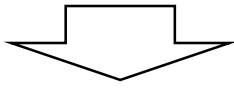
Під час визначення обсягів видатків бюджету та/або надання кредитів з бюджету розпорядників нижчого рівня головні розпорядники повинні враховувати об'єктивну потребу в коштах кожної установи, виходячи з її основних виробничих показників і контингентів, які встановлюються для установ (**кількість класів, учнів у школах, ліжок у лікарнях, дітей у дошкільних закладах** тощо), обсягу виконуваної роботи, штатної чисельності, необхідності здійснення видатків на охорону праці, погашення дебіторської і кредиторської заборгованості та реалізації окремих програм і намічених заходів щодо скорочення витрат у плановому періоді.

(Постанова КМУ від 28.02.2002 № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ», остання редакція 16.03.2021 р.)

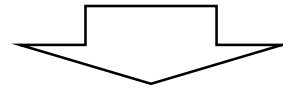
Оперативно-сітьовими показниками для установ освіти є:

- для шкіл – кількість учнів;
- для шкіл-інтернатів – кількість вихованців;
- для дитячих дошкільних закладів – число дітей;
- для вищих навчальних закладів – число студентів.

В основі визначення обсягу видатків на середні загальноосвітні школи - два показники:

вихідний
(кількість учнів)

похідний
(кількість класів)

Ці показники в кошторисі відображаються на дві дати планового бюджетного року:

на 1 січня
на рівні контингенту на
року

на 1 вересня
з урахуванням переходу
учнів із класу в клас та
плану прийому і плану
випуску

Розрахунки здійснюється по групах класів: I- IV; V-IX; X-XI

Кількість класів визначається виходячи з нормативів наповнюваності одного класу. Окрім показників на 1 січня і 1 вересня розраховуються середньорічні показники кількості учнів і класів за такою формулою:

$$K_{\text{ср}} = \frac{K_1 \times 8 + K_2 \times 4}{12},$$

де: $K_{\text{ср}}$ – середньорічний контингент;
 K_1 –контингент на 1 січня;
 K_2 –контингент на 1 вересня;

9.6. Система заробітної плати вчителів. Планування видатків бюджетів на освіту

Система заробітної плати вчителів складається з трьох складових:

а) оплата навчальних годин;

б) доплата за перевірку зошитів;

в) інші доплати.

Основним елементом виступає оплата навчальних годин, яка визначається за формулою:

$$\text{Навантаження} = \frac{(ТС + \text{Надбавка}) \times K_{Г}}{N_{Г}}$$

де ТС – ставка зарплати вчителя

Надбавка - підвищення

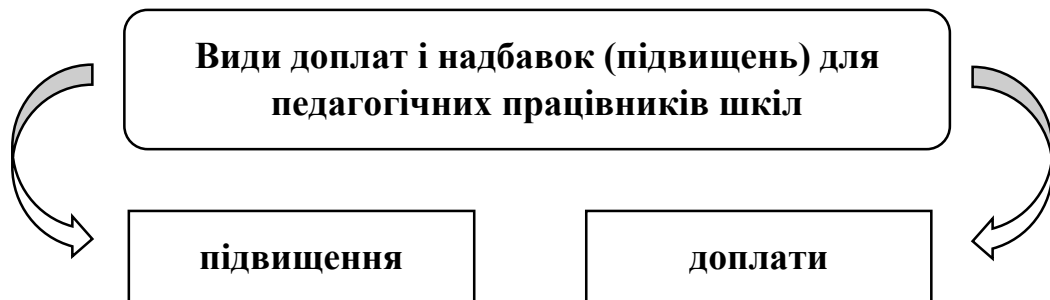
$K_{Г}$ – кількість годин педагогічного навантаження на тиждень;

$N_{Г}$ – норма педагогічного навантаження вчителя на тиждень

Обов'язковим є виконання вимоги щодо першочергового забезпечення бюджетними коштами видатків на оплату праці з нарахуваннями, виплату стипендії, а також на оплату комунальних послуг та енергоносіїв.

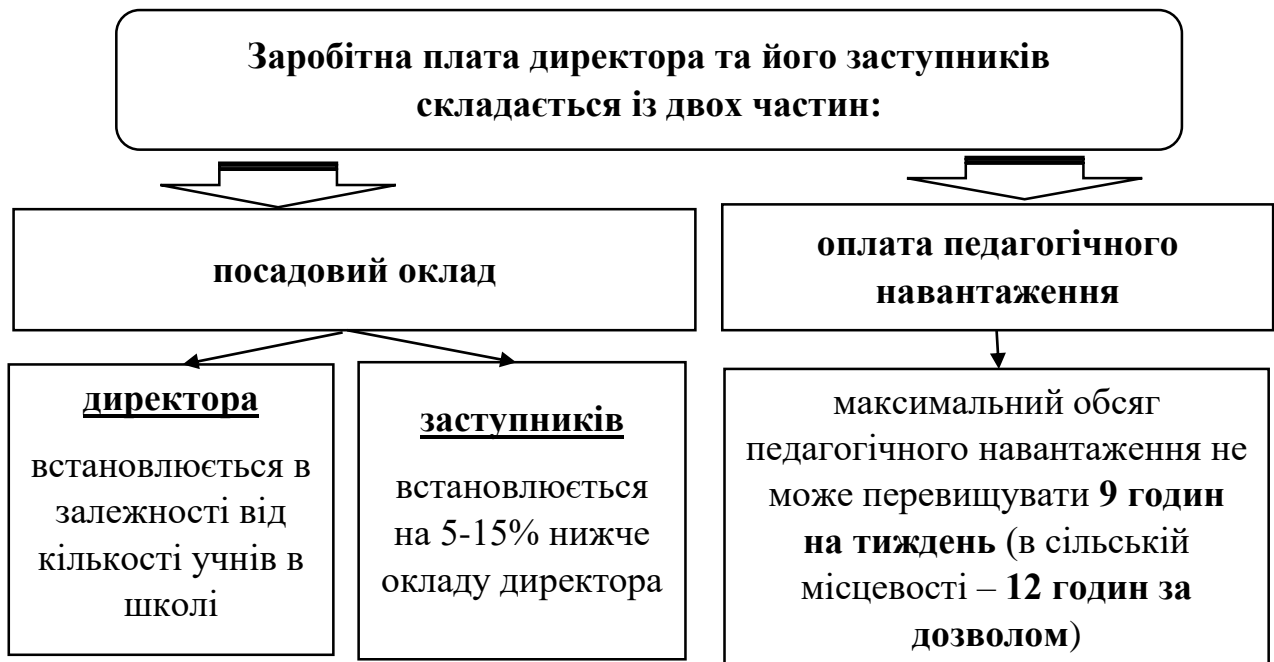
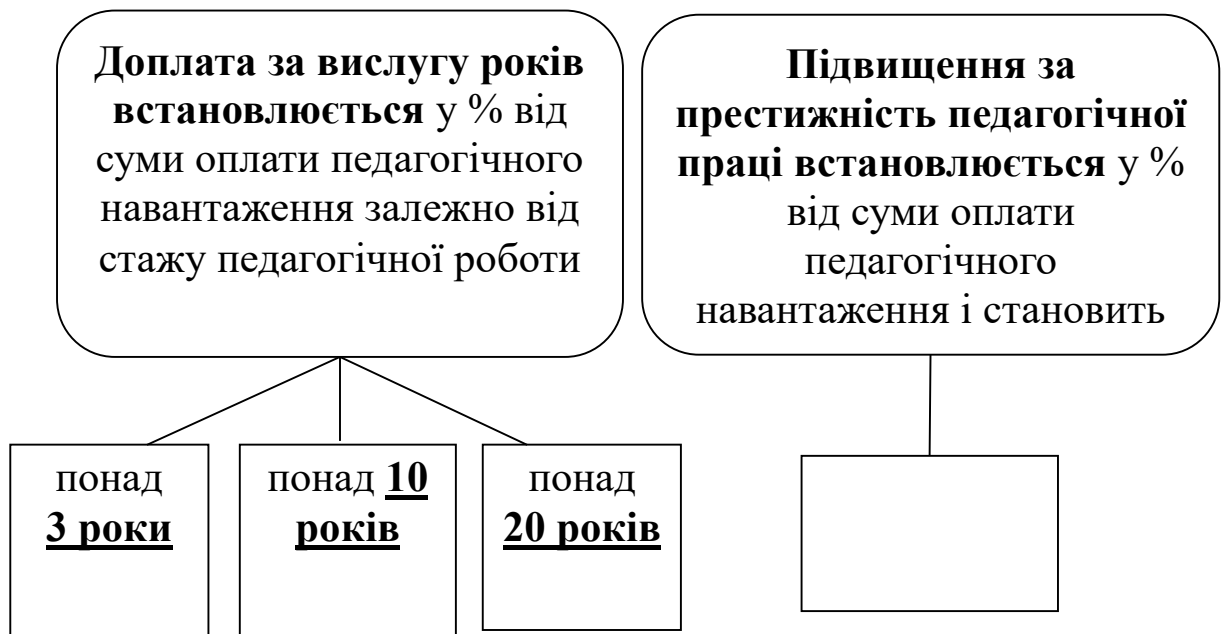

Кваліфікаційна категорія встановлюється при наявності вищої освіти, відповідного стажу педагогічної роботи і інших показників роботи вчителя

- звання народний вчитель
- звання заслужений вчитель
- за вчений ступінь (доктора наук, кандидата наук)
- вчитель-методист
- старший вчитель
- за престижність праці
- за роботу в ліцеї, гімназії, коледжі педагогічним працівникам

- за перевірку зошитів
- за класне керівництво
- за завідування навчальним кабінетом
- за завідування навчально-дослідною ділянкою
- за виконання обов'язків майстра навчальної майстерні
- за керівництво групами продовженого дня
- та інші

Ставки заробітної плати вчителів школи встановлюються в залежності від кваліфікаційної категорії на норму навантаження в тиждень (18 годин), посадовий оклад директора школи – в залежності від кількості учнів. Ставки заробітної плати, доплати і підвищення вчителям визначаються у відповідності з чинним законодавством.

$$\text{Факт. з/п вчителя} = \frac{(\text{ставка} + \text{підвищ.}) \times \text{факт. навантаж. в тиждень}}{\text{норма навантаження}} + \text{допл. в місяць,}$$

Ставки заробітної плати викладачів коледжу встановлюються в залежності від кваліфікаційної категорії, посадовий оклад директора школи – в залежності від кількості студентів. Кількість студентів заочного відділення при встановленні окладу директора визначається з коефіцієнтом 0,4.

$$\text{З/п викл. в місяць} = \text{Вартість 1 год.} \times \frac{\text{Факт. навантаження в рік}}{10} + \text{доплати,}$$

$$\text{Вартість 1 год.} = \frac{\text{ставка} + \text{підвищення}}{10},$$

Норма навантаження – 720 годин на навчальний рік (10 місяців)

При плануванні фонду заробітної плати педагогічного персоналу в загальноосвітніх школах розрахунки середніх показників за даними тарифікації вчителів виконуються за такими формулами (по групах класів):

$$\text{а) Кі - сть педагог. ставок на всі класи} = \frac{\text{Загальна кіль - сть год. роботи в тиждень}}{\text{норма навантаження в тиждень}}$$

$$\text{б) К - сть педагог. ставок на 1 класи} = \frac{\text{К - сть педагог. ставок на всі класи}}{\text{К - сть класів на 01.09. (за даними тарифікації)}}$$

$$\text{в) Середня ставка з/п вчителя в м - ць} = \frac{\text{Фонд з/п в м - ць по тариф. за години роботи}}{\text{К - сть педагогічних ставок на всі класи}}$$

г) Середній розмір

$$\text{доплати за перев. зош - ів на 1 клас в м - ць} = \frac{\text{Допл. за перев. зош - ів в м - ць по тариф. - ції}}{\text{Кількість класів на 01.09. (за даними тариф.)}}$$

Фонд заробітної плати педагогічного персоналу складається з фонду заробітної плати за години роботи та за перевірку зошитів.

Фонд заробітної плати за години роботи в рік = середня ставка заробітної плати в місяць x кількість педагогічних ставок на всі класи (середньорічні) x 12 місяців;

Кількість педагогічних ставок на всі класи (середньорічні) = кількість педагогічних ставок на 1 клас (за даними тарифікації) x середньорічну кількість класів;

Фонд заробітної плати за перевірку зошитів в рік = середній розмір доплат за перевірку зошитів на 1 клас в місяць x середньорічна кількість класів x 12 місяців.

$$K_{сер} = \frac{K_1 \times 8 + K_2 \times 4}{12}$$

де $K_{сер}$ – середньорічна кількість класів (по міській школі);
 K_1 – кількість класів на 1.01 планового року

Приклад розв'язання типових задач

Завдання 1.

Визначити розмір заробітної плати в місяць, виходячи з таких даних:

вчитель української мови та літератури має вищу освіту, вищу кваліфікаційну категорію, звання старший вчитель. Працює в X-XI класах з навантаженням 22 години на тиждень, стаж педагогічної роботи – 12 років. Завідує навчальним кабінетом

Рішення

Ставки заробітної плати, доплати і підвищення вчителям визначаються у відповідності з чинним законодавством. По Схемі тарифних розрядів посад педагогічних працівників визначаємо тарифний розряд вчителя вищої кваліфікаційної категорії (додаток В): ТР 14. По Єдиній тарифній сітці визначаємо розмір тарифної ставки вчителя, враховуючи 10% збільшення (додаток Д): ТС 7107 грн.

Визначаємо види надбавок для педагогічних працівників шкіл. Тобто: вчитель української мови та літератури має вищу освіту, вищу кваліфікаційну категорію, звання старший вчитель:

Надбавка за престижність праці = $7107 * 10\% = 710,70$ грн.

Надбавка за звання старший вчитель = $7107 * 10\% = 710,70$ грн.

Розраховуємо посадовий оклад вчителя:

$$ПО = \frac{(ТС + Н) \times 22}{18} = \frac{(7107 + 710,7 + 710,7) \times 22}{18} = 10423,60 \text{ грн.}$$

Розраховуємо доплати для педагогічних працівників шкіл (додаток Е):

Тобто: вчитель української мови та літератури, стаж педагогічної роботи – 12 років. Завідує навчальним кабінетом:

Доплати:

за стаж = $10423,60 * 20\% = 2084,72$ грн.

за перевірку зошитів = $10423,60 * 20\% = 2084,72$ грн.

за завідування кабінетом = $(7107+710,7+710,7)* 10\% = 852,84$ грн.

Разом доплати = $2084,72 + 2084,72 + 852,84 = 5022,28$ грн.

Фактична з/п вчителя = $10423,60 + 5022,28 = 15445,88$ грн.

Завдання 2.

Необхідно визначити видатки по міській школі:

фонд оплати праці;

нарахування на заробітну плату;

видатки на харчування.

Групи класів	Середньорічна кількість класів	Кількість педагогічних ставок на 1 клас за даними тарифікації	Середня ставка зарплати вчителя в місяць за даними тарифікації (грн.)

Додаткова оплата праці вчителів (включаючи доплату за перевірку зошитів) визначена в сумі 120,8 тис. грн. на рік.

Заробітна плата адміністративно-господарчого та іншого персоналу в рік – 88,3 тис. грн. Нарухування на заробітну плату – 22%.

Середньорічна кількість учнів пільгової категорії для розрахунку видатків на харчування складає – 70, кількість днів харчування одного учня в рік 170, вартість харчування – 12,0 грн. на одного учня в рік.

Рішення

1) кількість педагогічних ставок на всі класи (середньорічні):

I – IV класи = $1,1 * 10,3 = 11,3$ ставок

V – IX класи = $3,1 * 15,7 = 48,7$ ставок

X – XI класи = $2,2 * 3,8 = 8,4$ ставок

2) зарплата вчителів за рік:

I – IV класи = $6950 * 11,3 * 12 = 942420$ грн.

V – IX класи = $12270 * 48,7 * 12 = 7170588$ грн.

X – XI класи = $12715 * 8,4 * 12 = 1281672$ грн.

Разом: 9694680 грн. (9394,68 тис. грн.)

3) Всього ФОП = $9394,68 + 120,8 + 88,3 = 9603,78$ тис. грн.

4) Нарахування на заробітну плату:

$9603,78 * 22\% = 2112,83$ тис. грн.

5) Видатки на харчування:

$70 * 170 * 12 = 142800$ грн. (142,80 тис. грн.)

6) Разом видатки по міській школі:

$9394,68 + 2112,83 + 142,8 = 11650,31$ тис. грн.

Завдання 3.

У відповідності з тарифікаційним списком вчителів міської школи на 1 вересня поточного року загальна кількість годин на тиждень встановлена:

I – IV класи – 156,

V – IX класи – 420,

X – XI класи – 108

Фонд заробітної плати в місяць з урахуванням підвищень відповідно по групах класів склав:

I – IV класи – 61970,1 грн.;

V – IX класи – 220781,48 грн.;

X – XI класи – 92893,5 грн.

Кількість класів по школі складає:

I – IV класи – 6;

V – IX класи – 12;

X – XI класи – 3

Видатки на перевірку зошитів в місяць:

I – IV класи – 2050 грн.;

V – IX класи – 4380 грн.;

X – XI класи – 910 грн.

Необхідно визначити по групах класів:

кількість педагогічних ставок на всі класи і на один клас (з точністю до 0,1);

середні ставки заробітної плати вчителів в місяць (в грн);

середні витрати на перевірку зошитів на 1 клас в місяць (в грн).

Рішення

Кількість педагогічних ставок на всі класи

I – IV класи – $156 / 18 = 8,7$

V – IX класи – $420 / 18 = 23,3$

X – XI класи – $108 / 18 = 6$

Кількість педагогічних ставок на один клас

I – IV класи – $8,7 / 6 = 1,5$

V – IX класи – $23,3 / 12 = 1,9$

X – XI класи – $6 / 3 = 2$

Середня ставка заробітної плати вчителів в місяць

I – IV класи – $61970,1 / 8,7 = 7123$ грн.

V – IX класи – $220781,48 / 23,3 = 9475,6$ грн.

X – XI класи – $92893,5 / 6 = 15482,25$ грн.

Середні витрати на перевірку зошитів на один клас в місяць

I – IV класи – $2050 / 6 = 342$ грн.

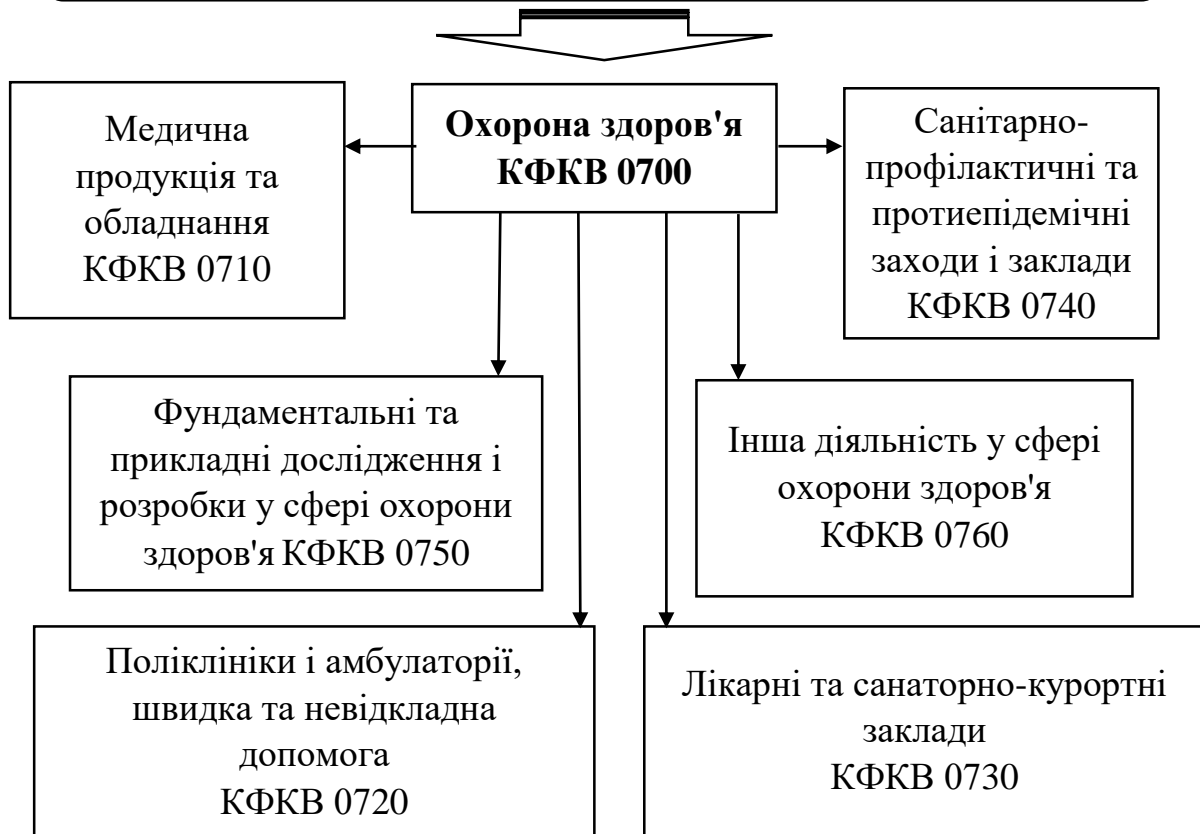
V – IX класи – $4380 / 12 = 365$ грн.

X – XI класи – $910 / 3 = 303$ грн.

9.7. *Склад видатків на охорону здоров'я. Система оплати праці працівників галузі охорони здоров'я*

Згідно з бюджетною класифікацією видатки на охорону здоров'я включають:

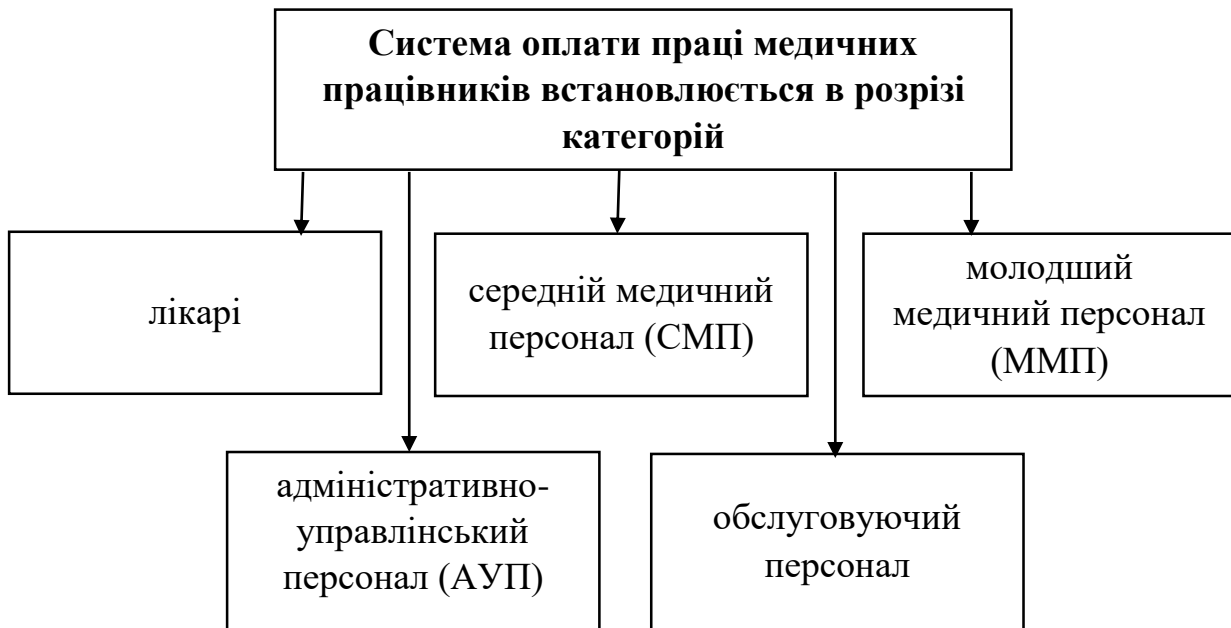

0720 Поліклініки і амбулаторії, швидка та невідкладна допомога

- 0721 - Поліклініки загального профілю та амбулаторії
- 0722 - Спеціалізовані та стоматологічні поліклініки
- 0724 - Центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, станції екстреної (швидкої) медичної допомоги
- 0725 - Фельдшерсько-акушерські пункти
- 0726 - Центри первинної медичної (медико-санітарної) допомоги

0730 Лікарні та санаторно-курортні заклади

- 0731 - Лікарні загального профілю
- 0732 - Спеціалізовані лікарні та інші спеціалізовані заклади
- 0733 - Перинатальні центри, пологові будинки
- 0734 - Санаторно-курортні заклади

Система зарплати лікарів ґрунтується на встановленні ставки зарплати та системи підвищень і надбавок згідно до чинного законодавства. Ставка зарплати залежить від посади (лікар-хірург, лікар-інтерн чи лікарі інших спеціальностей) та кваліфікаційної категорії. Також ставка в частині надбавки може залежати від місцезнаходження лікарні - місто чи сільська місцевість.

Ставки зарплати середнього медичного персоналу залежать від посади (медична сестра, акушерка, фельдшер, зубний лікар), категорії.

Для молодшого медичного персоналу ставки встановлені залежно від посади.

На середній і молодший медперсонал поширюються надбавки за шкідливі умови праці та роботу у вихідні і святкові дні та нічний час.

Підвищення та надбавки медичним працівникам встановлюються:

– за завідування структурним підрозділом (відділенням, кабінетом, відділом, лабораторією тощо);

– за здійснення оперативних втручань лікарів-хірургів усіх найменувань, лікарів-анестезіологів та лікарів ендоскопістів, у тому числі керівників структурних підрозділів, у залежності від обсягу, складності й характеру праці при роботі: в амбулаторно-поліклінічному закладі (відділенні);

– за кваліфікаційну категорію керівника (головного лікаря, його заступників);

– за шкідливі умови праці – в % від схемного посадового окладу згідно переліку;

– за звання: народний лікар, заслужений лікар;

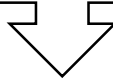
– за науковий ступінь: кандидата наук, доктора наук, за почесні звання – % від тарифного окладу;

– за роботу в нічний час;

– за вислугу років до посадового окладу (з урахуванням підвищень за фактично відпрацьований час без урахування інших доплат та надбавок (графа 12 тарифікаційного списку) залежно від стажу

Планування видатків на утримання установ охорони здоров'я здійснюється за індивідуальними кошторисами.

Найбільшу частку в кошторисі становлять видатки на заробітну плату.

Фонд оплати медичного персоналу планується по 4-х категоріях персоналу: лікарі, середній медичний персонал (СМП), молодший медичний персонал (ММП), адміністративно-господарчий персонал (АУП).

Річний фонд оплати праці складається з планового фонду оплати праці, фонду оплати за роботу в святкові дні, за роботу в нічний час.
Плановий фонд оплати праці планується по кожній групі персоналу таким чином = середньорічна кількість посад x середня ставка заробітної плати в місяць x 12 місяців

Середня ставка зарплати медперсоналу встановлюється на підставі тарифікаційного списку або діленням фонду заробітної плати на кількість посад на момент тарифікації.

Середньорічна кількість посад визначається за тією ж формою, що і середньорічна кількість ліжок, а саме:

$$K_{cp} = \frac{K_1 \times M_1 + K_2 \times M_2 + \dots + K_n \times M_n}{12},$$

де K_{cp} – середньорічна кількість посад;
 K_1 – кількість посад на початок року;
 M_1 – кількість місяців роботи на посадах протягом року до місяця зміни кількості посад;
 K_2, K_n – кількість посад з урахуванням їх зміни протягом року;
 M_2, M_n – кількість місяців роботи на посадах з урахуванням зміни їх кількості.

Додатково до фонду заробітної плати включаються видатки на оплату праці:

– за роботу в святкові дні

Розрахунок видатків на оплату праці в святкові дні проводиться наступним чином:
визначається вартість однієї години по трьом категоріям персоналу:

$$\text{Вартість 1 год.} = \frac{\text{Середня ставка з/п в мі - ць на 1 посаду}}{\text{Середня кількість робочих годин в місяць,}}$$

визначається кількість святкових годин в рік: $10 \cdot 24 = 240$ годин;
визначається сума видатків за рік: Кількість посад * вартість однієї години * Кількість святкових годин в рік.

– за роботу в нічний час

Розрахунок видатків на оплату праці в нічний час проводиться за наступним алгоритмом:

– визначається вартість однієї години по трьом категоріям персоналу;

вартість однієї години = середня ставка зарплати в місяць на 1 посаду /
Середня кількість робочих годин в місяць

– визначається кількість нічних годин в рік: $8 \cdot 365 = 2920$ часов

– визначається сума видатків за рік:

Кількість посад * вартість однієї години * кількість нічних годин в рік * відсоток оплати

Нарахування на заробітну плату планується у % від фонду оплати праці відповідно до законодавства

Приклад розв'язання типових задач

Завдання 1.

Лікар-хірург районної лікарні має вищу кваліфікаційну категорію, зав. відділенням (у відділенні 6 лікарських посад), підвищення за оперативне втручання 40%. Стаж роботи за фахом – 15 років.

Рішення

По Схемі тарифних розрядів посад медичних працівників визначаємо тарифний розряд (ТР) (додаток Ж) та по Єдиній тарифній сітці визначаємо розмір тарифної ставки лікаря (ТС) (додаток Д):

- 1) ТР 14
ТС 6461 грн.
- 2) Підвищення за завідування = $6461 \times 20\% = 1292,2$ грн.
- 3) Підвищення за оперативне втручання = $(6461 + 1292,2) \times 40\% = 3101,28$ грн.
- 4) Посадовий оклад з підвищенням = $6461 + 1292,2 + 3101,28 = 10854,48$ грн.
- 5) За стаж роботи = $10854,48 \times 20\% = 2170,90$ грн. (додаток К)
- 6) ЗПлікаря = $10854,48 + 2170,90 = 13025,38$ грн. (додаток Л)

Завдання 2.

Визначити плановий фонд оплати праці на рік по лікарні. За даними тарифікації встановлені такі показники:

Найменування посад	Фонд оплати праці в місяць (грн.)	Кількість посад
Лікарі		8
Середній медичний персонал		6
Молодший медичний персонал		

В плановому році планується з 1 березня зменшення кількості посад: лікарів – на 3;

середнього медичного персоналу – на 4;

молодшого медичного персоналу – на 5.

При плануванні фонду оплати праці необхідно враховувати видатки на оплату праці по лікарні в святкові дні та нічний час.

Вихідні дані:

Кількість святкових днів – 10;

Кількість персоналу:

Лікарі – 2;

Середній медичний персонал – 3;

Молодший медичний персонал – 3.

% оплати за роботу в нічний час – 35.

Рішення

1) Середня ставка ЗП:

лікарі: $182000/18 = 10111,11$ грн.

СМП: $211600/26 = 8138,46$ грн.

ММП: $187200/28 = 6685,71$ грн.

2) Середньорічна кількість посад:

лікарі: $(18*2+(18-3)*10)/12=15,5$

СМП: $(26*2+(26-4)*10)/12=22,7$

ММП: $(28*2+(28-5)*10)/12=23,8$

3) Плановий ФОП в рік

лікарі: $10111,11 * 15,5 * 12 = 1880,67$ тис. грн.

СМП: $8138,46 * 22,7 * 12 = 2216,92$ тис. грн.

ММП: $6685,71 * 23,8 * 12 = 1909,44$ тис. грн.

Разом 6007,03 тис.грн.

Середньомісячна тривалість робочого часу в годинах

Норма робочого часу на 2021 рік становить:

- при 40-годинному робочому тижні (лікарі) – $1994 \text{ год.}/12 \text{ міс-в} = 166,2 \text{ год.};$

- при 38,5-годинному робочому тижні (СМП, ММП) – $1925 \text{ год.}/12 \text{ міс-в} = 160,4 \text{ год.}$

4) Видатки на оплату праці в святкові дні

лікарі: $(10111,11 / 166,2) * 2 * (10 * 24) = 29,20$ грн.

СМП: $(8138,46 / 160,4) * 3 * (10 * 24) = 36,53$ грн.

ММП: $(6685,71 / 160,4) * 3 * (10 * 24) = 30,01$ грн.

Разом 95,74 тис. грн.

5) Видатки на оплату праці в нічний час

лікарі: $(10111,11/166,2)*2*(365*8)*0,35 = 124,35$ тис. грн.

СМП: $(8138,46/160,4)*3*(365*8)*0,35 = 155,56$ тис. грн.

ММП $(6685,71/160,4)*3*(365*8)*0,35 = 127,80$ тис. грн.

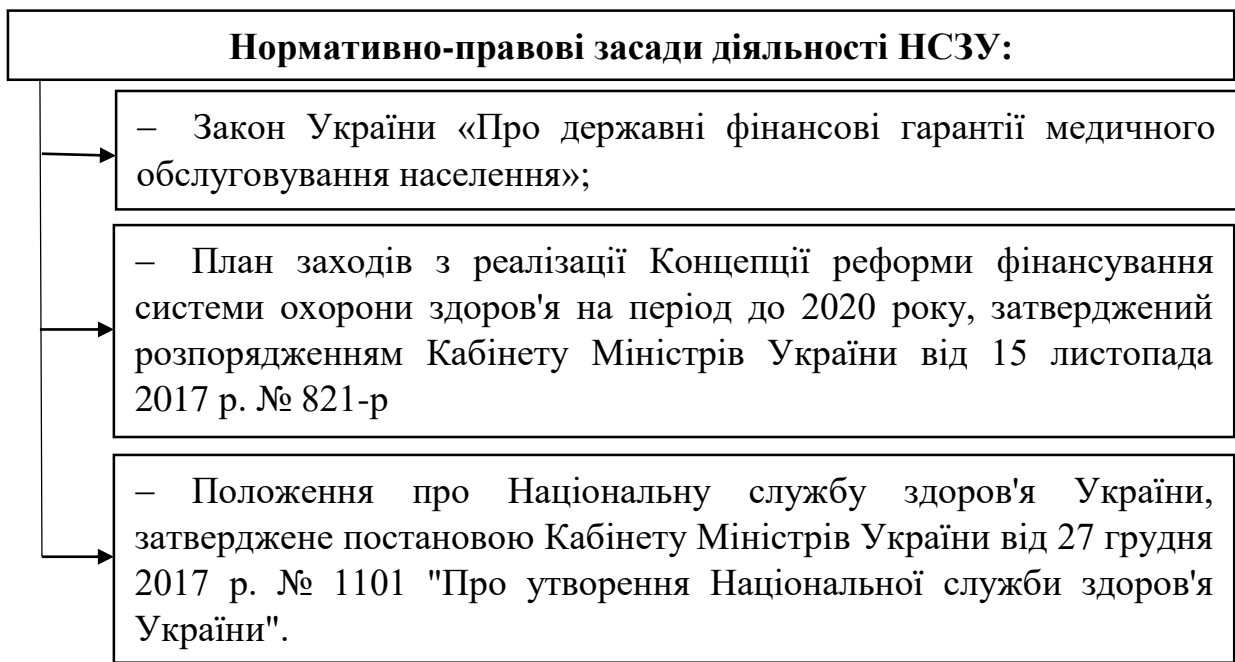
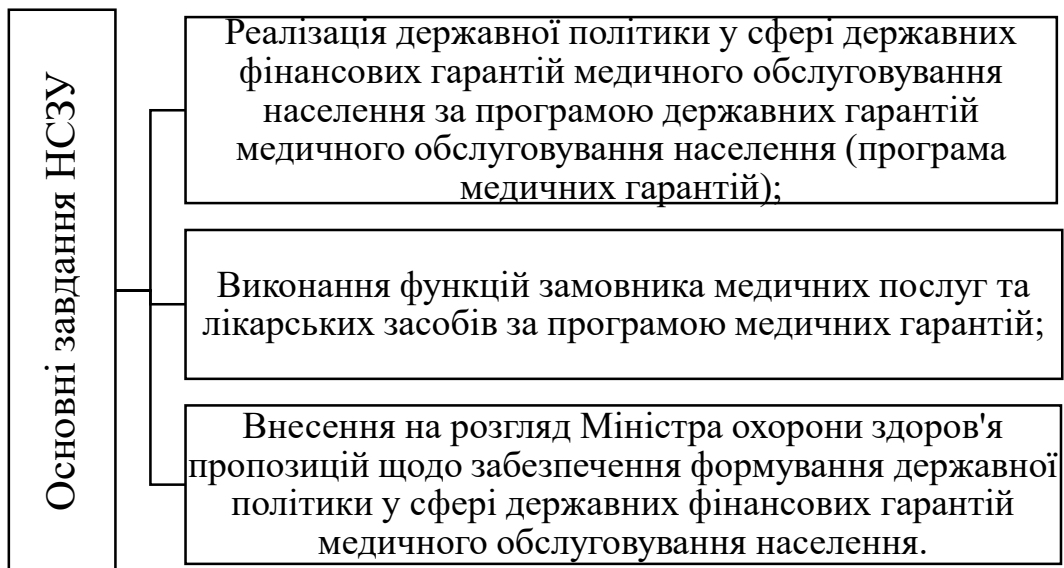
Разом 407,71 тис. грн.

Всього ФОП

$6007,03+95,74+407,71 = 6510,48$ тис. грн.

9.8. Організація роботи Національної служби здоров'я України

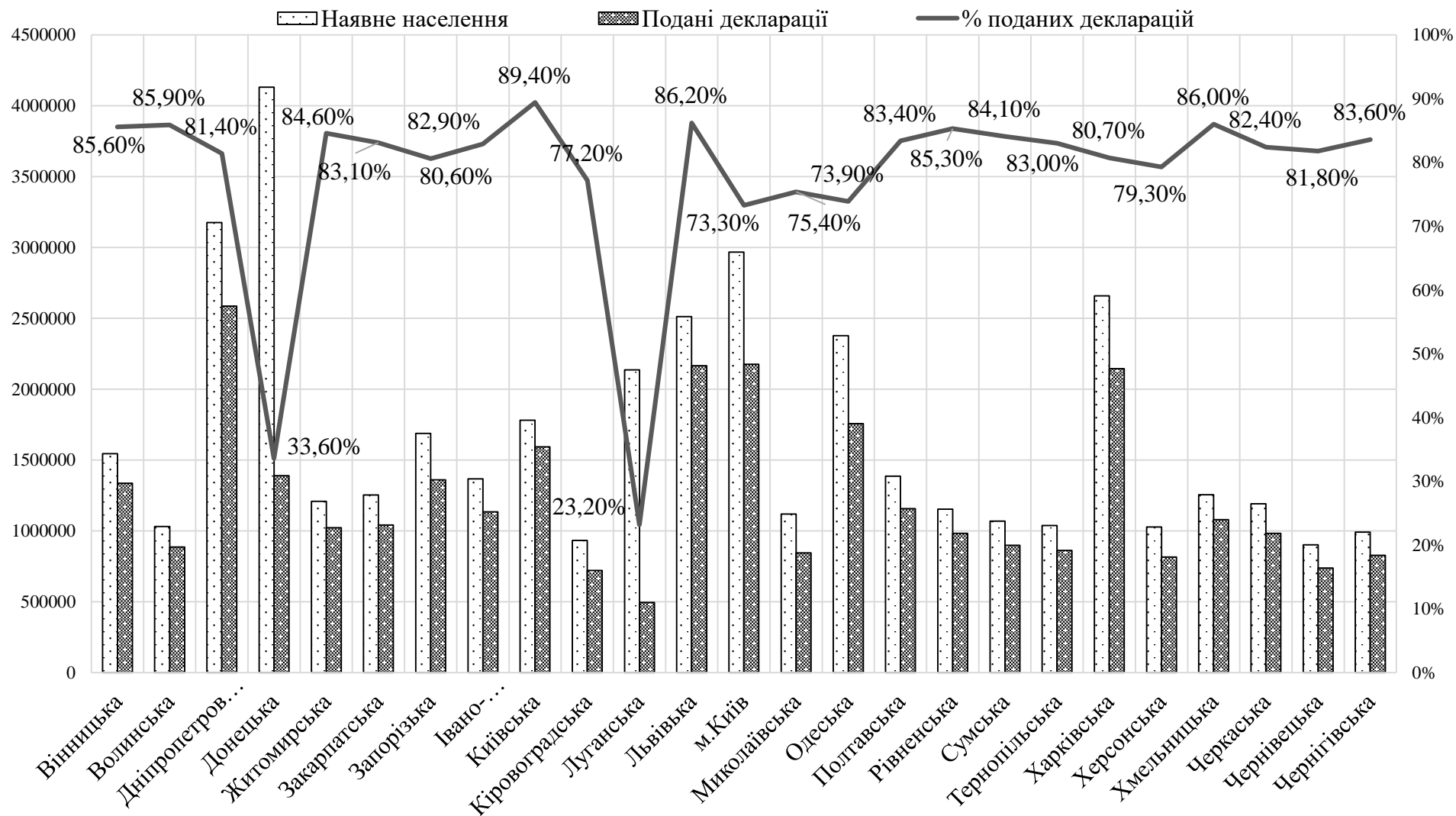
Національна служба здоров'я України (НСЗУ) є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення. Діяльність НСЗУ спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я.

Команда НСЗУ

Первинна медична допомога: співвідношення населення і поданих декларацій*

* дані наведено станом на 31.12.2020

9.9. Склад видатків на духовний та фізичний розвиток, їх планування.

Культура — це галузь, сфера діяльності людей, де утверджуються норми моралі та гуманістичні ідеї, моральні засади в суспільному житті, виховуються глибокі і тверді переконання людей, їх віра в людську гідність, високе призначення, де удосконалюються погляди на істину, формуються відносини між людьми в умовах оновлення суспільного життя.

Згідно з бюджетною класифікацією видатки на «Духовний та фізичний розвиток» включають:

Фізичний розвиток - це процес становлення і змін біологічних форм і функцій організму людини. Він залежить від природних життєвих сил організму та його будови. Фізичний розвиток оцінюється рівнем розвитку фізичних якостей, антропометричними і динамометричними показниками, показниками формування постави.

0821 Театри
0822 Художні колективи, концертні і циркові організації
0823 Кінематографія
0824 Бібліотеки, музеї і виставки
0827 Заповідники
0828 Клубні заклади
0829 Інші заходи і заклади в галузі культури та мистецтва, творчі спілки

**Культура та мистецтво
КВФК 0820**

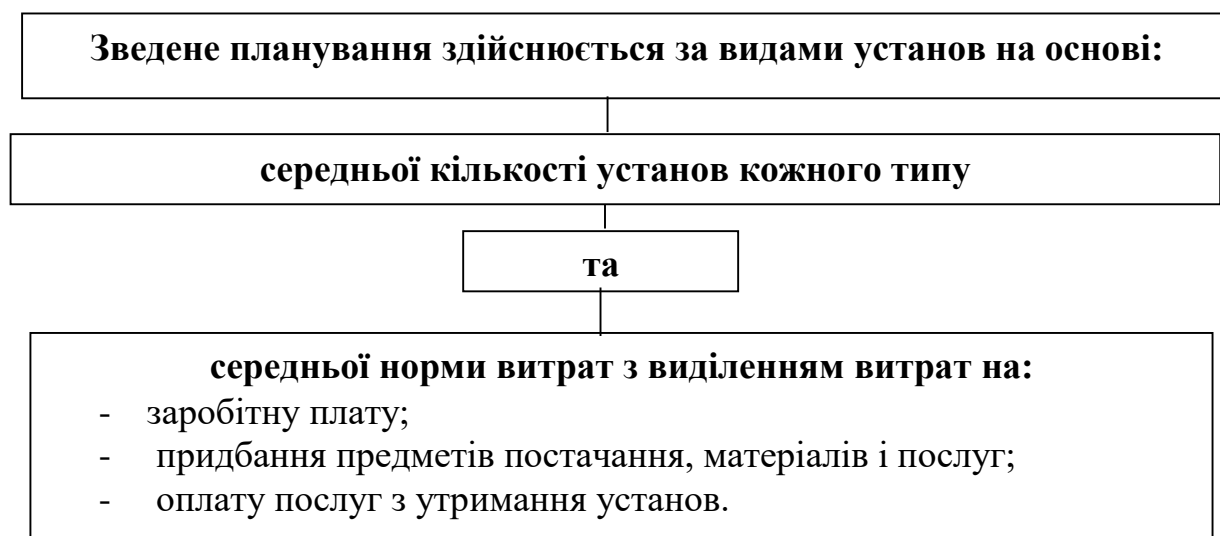
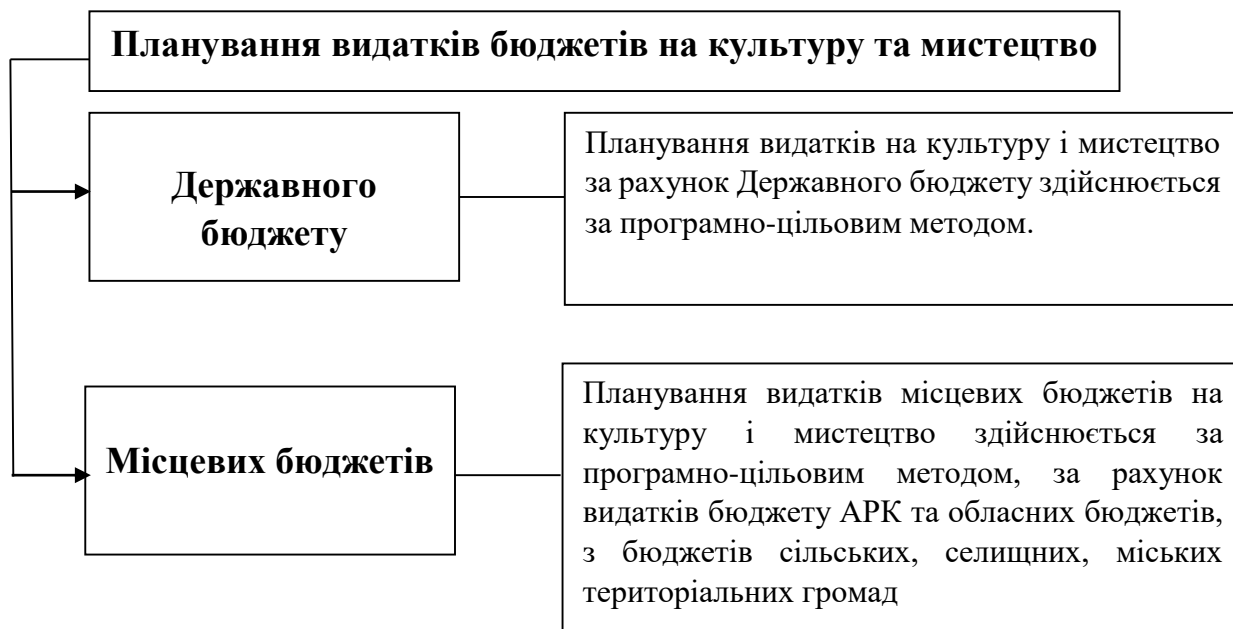
Фінансування культурно-освітніх закладів здійснюється на основі як кошторисного фінансування, так і комерційного розрахунку.

Кошторисному фінансуванню підлягають ті заклади, які не мають реальних можливостей самостійно заробляти гроші і послуги яких повинні мати доступний характер: бібліотеки, музеї, виставки, заповідники, палаци й будинки культури, школи естетичного виховання дітей.

Комерційний розрахунок у культурно-освітніх закладах передбачає повне або часткове покриття витрат за рахунок надання платних послуг.

Установи культури, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів, складають кошторис, який затверджує вища організація.

За основу фінансування музеїв береться норматив музейних фондів на одного працівника. Клуби, палаци і будинки культури фінансуються в змішаному порядку як за рахунок бюджету, так і за рахунок доходів, отриманих від платних послуг

Тести для самоперевірки знань

1. Бюджетна програма - це:

а) сукупність місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права;

б) єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів;

в) сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій;

г) сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

2. Посадовий оклад директора коледжу встановлюється в залежності від таких показників:

а) чисельність студентів;

б) чисельність студентів, категорія;

в) категорія, освіта;

г) стаж роботи, освіта.

3. Медичним працівникам, які залучаються до роботи в нічний час, здійснюється доплата в розмірі:

а) 15 відсотків годинної тарифної ставки (посадового окладу) за кожну годину роботи в нічний час;

б) 25 відсотків годинної тарифної ставки (посадового окладу) за кожну годину роботи в нічний час;

в) 35 відсотків годинної тарифної ставки (посадового окладу) за кожну годину роботи в нічний час;

г) 45 відсотків годинної тарифної ставки (посадового окладу) за кожну годину роботи в нічний час.

4. Вчителям I - IV класів загальноосвітніх шкіл за перевірку зошитів учнів проводиться додаткова оплата в розмірі:

а) 10% ставки заробітної плати;

б) 15 % ставки заробітної плати;

в) на 20% ставки заробітної плати;

г) на 25% ставки заробітної плати.

5. Основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань:

а) план формування доходів та видатків;

б) тарифікаційний список;

в) бюджет бюджетної установи;

г) кошторис бюджетної установи.

6. Посадовий оклад директора школи встановлюється в залежності від:

- а) стажу педагогічної роботи, кількості учнів;
- б) кількості учнів
- в) кількості учнів, категорії;
- г) кваліфікаційної категорії.

7. За звання "Вчитель-методист" ставки заробітної плати і посадові оклади підвищуються:

- а) на 15%;
- б) на 25%;
- в) на 10%;
- г) на 30%.

8. В якому обов'язі встановлена норма навантаження загальноосвітньої школи?

- а) 18 годин в тиждень;
- б) 600 годин в рік;
- в) 720 годин в рік;
- г) 1020 годин в рік.

9. Посадові оклади лікарів-хірургів усіх найменувань підвищуються за здійснення оперативних втручань у залежності від обсягу, складності й характеру їх праці при роботі в денному стаціонарі хірургічного профілю:

- а) до 25 відсотків посадового окладу;
- б) до 40 відсотків посадового окладу;
- в) до 20 відсотків посадового окладу;
- г) до 15 відсотків посадового окладу.

10. Як визначається розмір надбавки за наявність звання «Вчитель-методист» директору школи:

- а) в % від посадового окладу директора;
- б) в % від посадового окладу заступника директора з навчальної роботи;
- в) в % від посадового окладу директора і в % від зарплати вчителя за години роботи;
- г) в % від ставки заробітної плати вчителя.

Практичні завдання

Завдання 1.

Визначити право на призначення соціальної допомоги малозабезпеченій сім'ї, її розмір, виходячи з таких даних: в родині шість осіб: мати, батько, троє дітей 6, 7 та 8 років, дідусь та бабуся. Мати працює неповний робочий день. Дохід родини за попередні 6 місяців склав:

Місяць \ Дохід	I	II	III	IV	V	VI
Дохід батька, грн.	6720	6720	6720	6720	6720	6720
Дохід матері, грн.	2925	2925	2925	2925	2925	2925
Дохід дідуся, грн.	2750	2750	2750	2750	2750	2750
Дохід бабусі, грн.	2470	2470	2470	2470	2470	2470

Вказати джерело фінансування соціальної допомоги, документи, необхідні для її призначення.

Завдання 2

Визначити право на призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченій сім'ї, її розмір, виходячи з таких даних: в сім'ї 5 осіб: мати, батько, троє дітей 4, 8 та 12 років. Мати знаходиться у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею 6-ти років за довідкою лікарні. Дохід сім'ї за попередні 6 місяців склав:

Дохід	1	2	3	4	5	6
Дохід батька, грн.	6500	6580	6583	6565	6565	6570

Вказати джерело фінансування соціальної допомоги, документи, необхідні для її призначення.

Завдання 3

Визначити право на призначення, загальний розмір житлової субсидії, виходячи з таких даних:

В двокімнатній квартирі загальною площею 46 м² зареєстровані 5 осіб: мати, батько, двоє дітей: 6 та 11 років, бабуся. Загальний місячний розмір плати за житлово-комунальні послуги в межах норм споживання – 3160 грн.

Середньомісячний сукупний дохід сім'ї за наданими довідками за попередній рік склав: 11340 грн.

Вказати джерело фінансування житлової субсидії, документи, необхідні для її призначення.

Завдання 4

Визначити право на призначення та загальний розмір житлової субсидії, виходячи з таких даних.

В двокімнатній квартирі прописано два пенсіонери. Загальний місячний розмір плати за житлово-комунальні послуги в межах норм споживання – 2746 грн.

Доход сім'ї за попередні 6 місяців склав:

Місяць	I	II	III	IV	V	VI
Доход						
Пенсія чоловіка (грн.)	2276	2276	2276	2276	2276	2276
Пенсія дружини (грн.)	1968	1968	1968	2043	2043	2043

Вказати джерело фінансування житлової субсидії, документи, необхідні для її призначення.

Завдання 5.

Необхідно провести тарифікацію вчителів середньої школи:

Виписка з тарифікаційного списку

№ за/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Посада, дисципліна	Освіта	Категорія	Кількість годин в тиждень			Стаж роботи (роки)	Примітка
					I-IV	V-IX	X-XI		
1	Шилова І.І.	Вчитель, біологія	вища	I		20		7	Класний керівник в ІХ класі
2	Фурманова К.В.	Вчитель, мова і література	вища	II		8	18	8	Класний керівник в Х класі
3	Алексеева О.П.	Вчитель, комп'ютерна техніка і інформатика	вища	I		6	16	11	Зав. кабінетом з інформатики, обслуговує 14 комп'ютерів
4	Бондарева К.Д.	Вчитель II класу	середня спец.	спец.	16			4	Класний керівник в II класі

Завдання 6.

Необхідно провести тарифікацію викладачів коледжу, виходячи із таких даних:

№ за/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Посада, викладаєма дисципліна	Освіта	Категорія	Факт-не навантаж. на рік	Стаж роботи, роки	Примітка
1	Горюкова П.П.	Старший викладач, філософія	вища	I	1000	15	Завідує навчальним кабінетом; керує цикловою комісією
2	Івченко В.Д.	Викладач, політологія	вища	II	800	14	Являється куратором групи
3	Тимченко Н.О.	Викладач, основи аудиту	вища	спеціаліст	900	7	-

Завдання 7.

Необхідно визначити обсяг видатків на утримання дитячих дошкільних закладів по районному бюджету на плановий рік:

- фонд оплати праці;
- нарахування на заробітну плату;
- видатки на харчування.

Вихідні дані:

1. Контингент дітей на початок планового року – 1860.
2. Зменшення кількості дітей з 1 вересня – на 102 чол.
3. Кількість днів перебування однієї дитини в дитячому закладі в рік – 158.
4. Кількість посад на початок року:
  - педагогічного персоналу – 67;
  - іншого персоналу – 25.
5. Кількість посад на кінець року:
  - педагогічного персоналу – 56;
  - іншого персоналу – 19.
6. Середня ставка заробітної плати на 1 посаду в місяць:
  - педагогічного персоналу – 10950 грн.;
  - іншого персоналу – 5723 грн.
7. Середня норма витрат на харчування на 1 дитину в день – 67,85 грн.

Завдання 8.

Необхідно скласти розрахунки видатків до кошторису будинку-інтернату для інвалідів і престарілих.

Вихідні дані

По дому-інтернату для престарілих і інвалідів встановлені такі показники на плановий рік:

1. Кількість ліжок на початок року – 102.
2. З 1 квітня планується ввести в експлуатацію додатково 10 ліжок.
3. Кількість посад:
  - на початок року – 56;
  - на кінець року – 64.
4. Кількість днів функціонування 1 ліжка в рік – 305.
5. Середній розмір видатків на 1 ліжко в день:
  - харчування – 75,90 грн.;
  - придбання медикаментів – 107,40 грн.
6. Середня ставка заробітної плати на одну посаду в місяць – 9643 грн.
7. Середні норми на 1 ліжко в рік:
  - придбання обладнання – 984 грн.;
  - придбання м'якого інвентарю – 360 грн.
8. Передбачені витрати за окремими кодами економічної класифікації на рік:
  - поточний ремонт обладнання – 108,2 тис. грн.;

- оплата комунальних послуг та енергоносіїв – 287,3 тис. грн.
9. Нарахування на заробітну плату відповідно до законодавства.

Завдання 9

Необхідно визначити видатки по загальноосвітніх школах відділу освіти:

- фонд оплати праці;
- нарахування на заробітну плату.

Групи класів	Кількість класів		Кількість педагогічних ставок на 1 клас за даними тарифікації	Середня ставка зарплати вчителя в місяць за даними тарифікації (грн.)	Середні видатки на перевірку зошитів на 1 клас в місяць (грн.)
	на 01.01 року	на 01.09 року			
I-IV	32	36	2.5	8970	595
V-IX	42	47	1.5	8850	510
X-XI	28	26	1.75	8825	585

Додаткова оплата праці вчителів визначена в сумі 96,25 тис. грн. на рік.

Заробітна плата адміністративно-господарчого та іншого персоналу в рік – 142,0 тис. грн. Нарахування на заробітну плату – відповідно до законодавства.

Завдання 10.

Скласти тарифікаційний список працівників районної лікарні, виходячи з даних:

№ за/п	Прізвище та ініціали	Посада	Кваліфікаційна категорія	Примітки
1	Власов В.Н.	лікар-хірург, зав. відділенням	вища	У відділенні 6 лікарських посад Стаж роботи за фахом – 15 років
2	Суховій Л.П.	лікар-хірург	II кат.	Підвищення за оперативні втручання – 10%. Стаж роботи за фахом – 7 років
3	Котова П.Д.	лікар-інфекціоніст, зав. відділенням	I кат.	У відділенні 8 лікарських посад. Стаж роботи за фахом – 11 років

Ставки заробітної плати працівників галузі охорони здоров'я застосовувати згідно до чинного законодавства.

Завдання 11.

Необхідно визначити обсяг видатків на рік до кошторису лікарні на:

- фонд оплати праці;

- нарахування на заробітну плату;

Вихідні дані:

1. Кількість посад:
  - на 1.01 – 55;
  - з 01.03 – 43.
2. Середня заробітна плата на 1 посаду в місяць – 12950 грн.

Завдання 12.

Необхідно визначити фонд оплати праці по лікарні, виходячи з даних:
За даними тарифікації визначені такі показники:

Посади	Фонд оплати праці в місяць (грн.)	Кількість посад
Лікарі	215200	16
Середній медичний персонал	289008	31
Молодший медичний персонал	150000	20

В плановому році планується з 1 серпня зменшення кількості посад:

- лікарів – на 3;
- середнього медичного персоналу – на 5;
- молодшого медичного персоналу – на 4.

Штатним розписом передбачено 12 ставок адміністративно-господарчого персоналу із середнім окладом 6723 грн.

Криптограми

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

організація, створена органом державної влади для здійснення управлінських, соціально-культурних, науково-технічних або інших функцій некомерційного характеру, діяльність якої фінансується з державного бюджету або за визначених обставин із позабюджетного фонду на основі кошторису доходів і витрат.

--	--	--	--	--	--	--	--

затверджений у встановленому порядку або прийнятий належним чином фінансово-плановий документ, який містить відповідні статті і суми витрат коштів на утримання органів державної влади, установ та організацій

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--

система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

будь-яка допомога, що надається державою або із залученням державних ресурсів у будь-якій формі

--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

безповоротна адресна державна соціальна допомога мешканцям домогосподарств, що проживають в житлових приміщеннях (будинках) і не можуть самотужки платити за житлово-комунальні послуги, оплачувати витрати на управління багатоквартирним будинком

Глосарій

Кошторис бюджетної установи – це основний плановий документ, який підтверджує повноваження щодо отримання доходів та здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання нею своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень.

Розпорядники коштів бюджету - це бюджетні установи в особі їх керівників, уповноважені на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань та здійснення видатків з бюджету.

Лімітна довідка про бюджетні асигнування – це документ, який містить затверджені бюджетні призначення (встановлені бюджетні асигнування) та їх помісячний розподіл, а також інші показники, що згідно із законодавством повинні бути визначені на основі нормативів, і видається відповідно Мінфіном.

Бюджетне призначення - це повноваження, яке надано головному розпоряднику коштів бюджету Законом України про державний бюджет, постановою Верховної Ради Автономної Республіки Крим, рішенням місцевої ради про місцевий бюджет, що має кількісні та часові обмеження, яке дозволяє Мінфіну, Державному казначейству або місцевому фінансовому органу надавати бюджетні асигнування для здійснення платежів на конкретні заходи за рахунок коштів відповідного бюджету.

Бюджетне асигнування - це повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.

Соціальний захист населення - сукупність державних заходів і видатків бюджету, пов'язаних з наданням фінансової допомоги окремим верствам населення, які через незалежні від них причини не мають достатніх для самозабезпечення доходів.

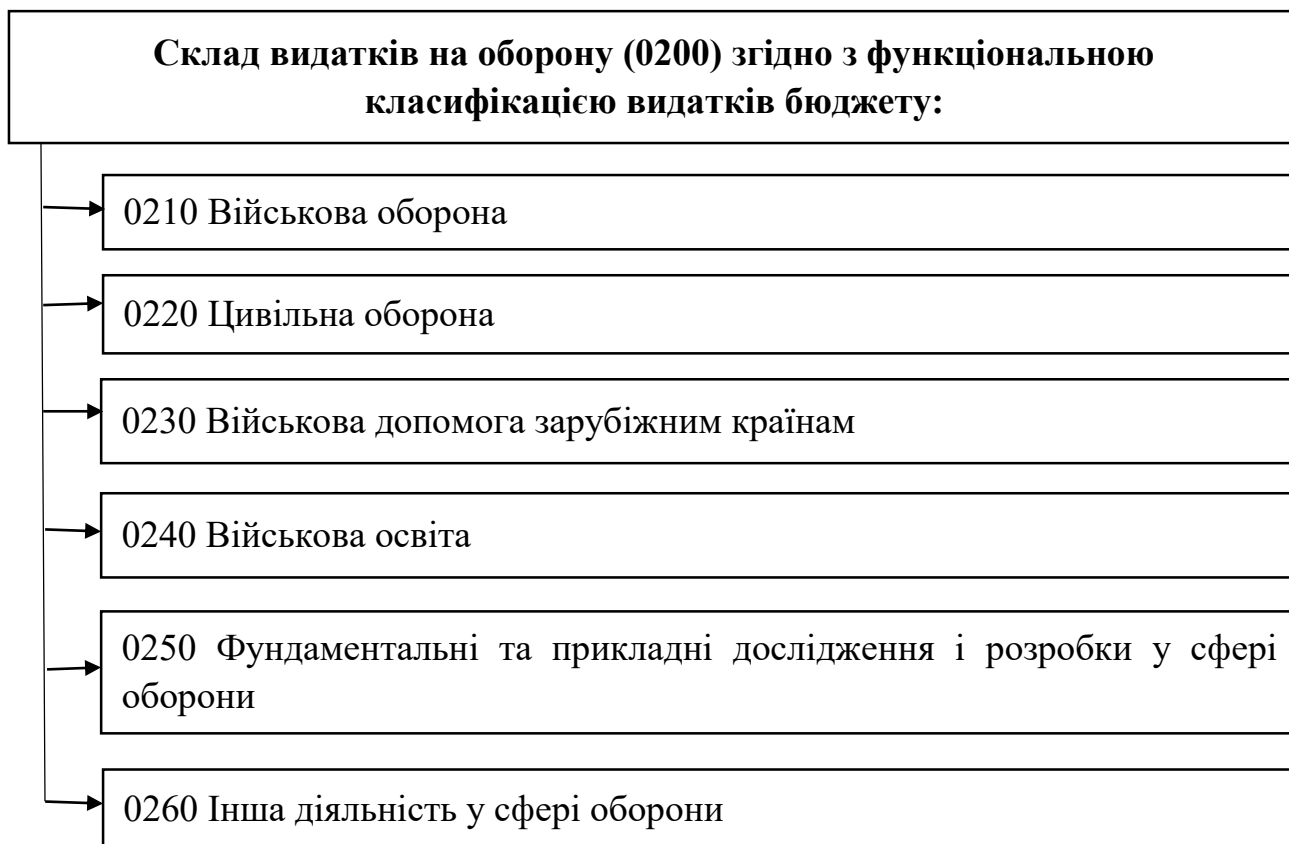
Житлова субсидія є безповоротною адресною державною соціальною допомогою вразливим споживачам житлово-комунальних послуг - мешканцям домогосподарств, що проживають в житлових приміщеннях (будинках) і не можуть самотужки платити за житлово-комунальні послуги, оплачувати витрати на управління багатоквартирним будинком та витрати на комунальні послуги в такому будинку.

Контрольні питання

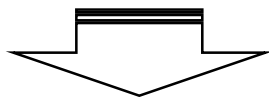
1. Охарактеризуйте принципи бюджетного фінансування.
2. Що є підставою для затвердження кошторисів?
3. Які складові має кошторис бюджетної установи?
4. Який встановлений порядок затвердження кошторисів?
5. Охарактеризуйте систему видатків бюджету на соціальний захист населення.
6. Які види державної допомоги призначаються сім'ям з дітьми ?
7. Який порядок призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям ?
8. Яким категоріям громадян надаються житлові субсидії?
9. Охарактеризуйте склад та структуру видатків бюджету на охорону здоров'я.
10. Назвіть джерела фінансування закладів галузі охорони здоров'я.
11. Назвіть джерела фінансування духовного розвитку та культури.

ТЕМА 10.
ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБОРОНУ ТА УПРАВЛІННЯ

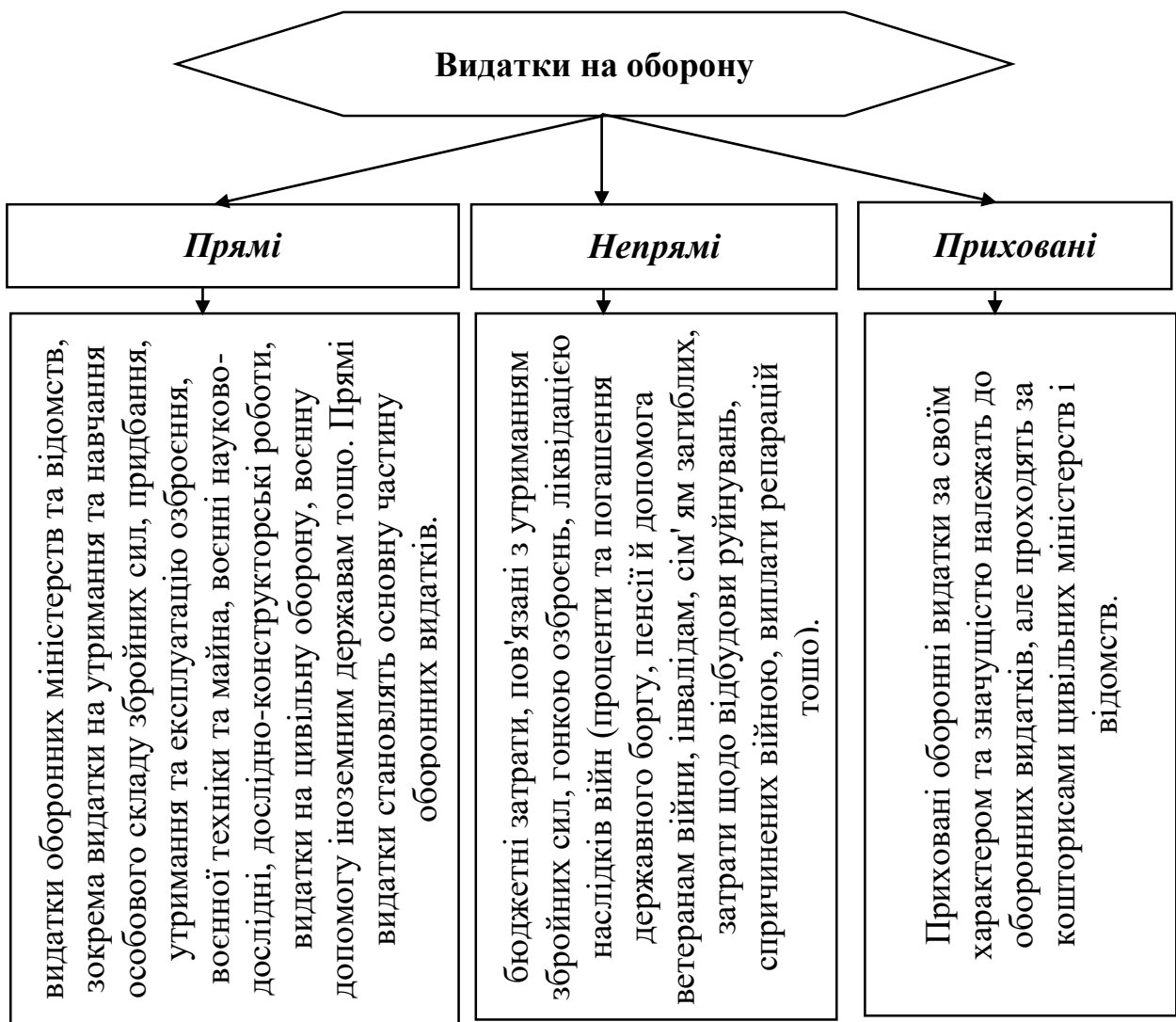
10.1. Склад видатків бюджету на оборону.

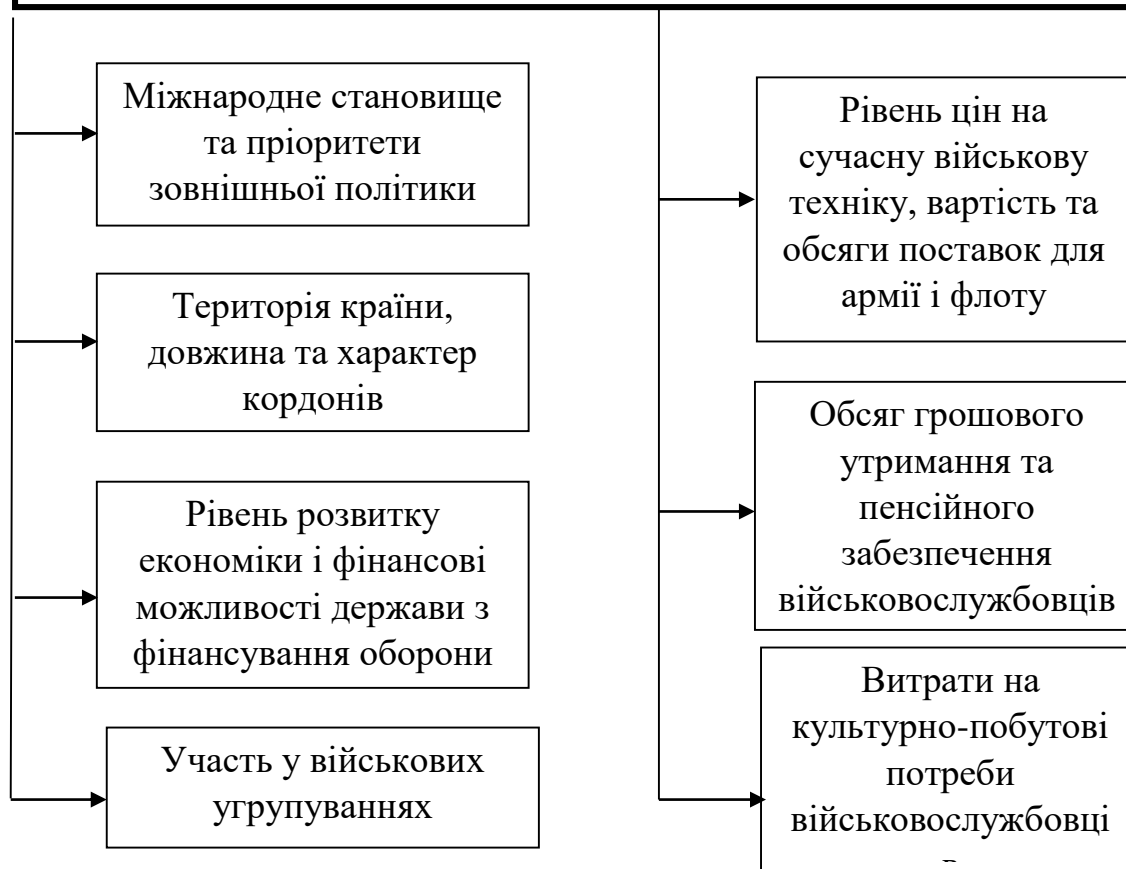
До найважливіших показників, що відбивають прагнення держави забезпечити необхідні умови розвитку збройних сил та інших військових формувань, підтримання їхньої бойової готовності в належному стані, є обсяг та рівень видатків на оборону.

Видатки на оборону держави мають непродуктивний характер, оскільки вони не сприяють приросту ВВП, розвитку продуктивних сил. Разом з тим оборона країни - одна з найважливіших функцій держави, зумовлена необхідністю забезпечення її суверенітету, незалежності й територіальної цілісності, потребами захисту її інтересів у міжнародному співтоваристві. Тому обґрунтування абсолютних обсягів видатків на національну оборону, їх структури є питаннями першорядними.

Чинники, які визначають абсолютні обсяги видатків на оборону і безпеку держави

Фінансування оборони залежить від прийнятої воєнної доктрини. Існують три основні підходи до її формування:

- 1) повна відмова від військових видатків;
- 2) створення могутньої воєнної супердержави;
- 3) фінансування оборони за принципом мінімальної достатності.

Переважна частина зазначених видатків фінансується з державного бюджету (крім заходів та робіт з мобілізаційної підготовки місцевого значення).

Фінансування оборони - це забезпечення фінансовими ресурсами Збройних сил України згідно з кошторисом Міністерства оборони України на рік. Видатки здійснюються в межах сум, затверджених у Державному бюджеті України через систему головних розпорядників бюджетних коштів.

Утримання армійських частин здійснюється на основі кошторису. Основні статті видатків - грошове утримання військовослужбовців та заробітна плата вільнонайманих.

Фінансування на придбання озброєння та військової техніки визначає потреби, пов'язані з постійною заміною техніки й озброєння у зв'язку з закінченням термінів їх експлуатації та моральним старінням.

Фінансування потреб національної оборони держави здійснюється за рахунок і в межах коштів, визначених у законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

Фінансування потреб національної оборони держави може здійснюватися додатково за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України
(ЗУ «Про оборону України» № 1932-ХІІ від 06.12.1991 (редакція від 24.10.2020), ст.2)

Фінансування Збройних Сил України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Фінансування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, які виділяються Міністерству оборони України окремим рядком на утримання Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, а також інших джерел, передбачених законодавством. Фінансування витрат Міністерства оборони України на виконання завдань, до яких можуть залучатися з'єднання, частини і підрозділи Збройних Сил України здійснюється Кабінетом Міністрів України за рахунок коштів, що виділяються у встановленому законом порядку на виконання цих завдань, або додаткових коштів (надходжень).

10.2. Склад видатків бюджету на громадський порядок, безпеку та судову владу.

Склад видатків на «Громадський порядок, безпека та судова влада» (0300) згідно з функціональною класифікацією видатків бюджету:

- 0310 Діяльність із забезпечення громадського порядку, боротьба із злочинністю та охорона державного кордону
- 0320 Протипожежний захист та рятування
- 0330 Судова влада
- 0340 Кримінально-виконавча система та виправні заходи
- 0350 Діяльність у сфері безпеки держави
- 0360 Нагляд за додержанням законів та представницькі функції в суді
- 0370 Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади
- 0380 Інша діяльність у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади

Планування видатків на правоохоронну діяльність і забезпечення безпеки держави здійснюється шляхом складання індивідуальних і зведених кошторисів доходів і видатків.

Фінансування органів управління здійснюється за кошторисом. В основі фінансування лежить штатний розпис. Чисельність персоналу та ставки зарплати встановлюються відповідними керівними структурами. Особливе місце займають видатки на утримання та експлуатацію автотранспорту і поштові й телеграфні витрати.

Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів відповідно до Конституції України.

Забезпечення функціонування судової влади передбачає:

1) окреме визначення у Державному бюджеті України видатків на фінансування судів не нижче рівня, що забезпечує можливість повного і незалежного здійснення правосуддя відповідно до закону;

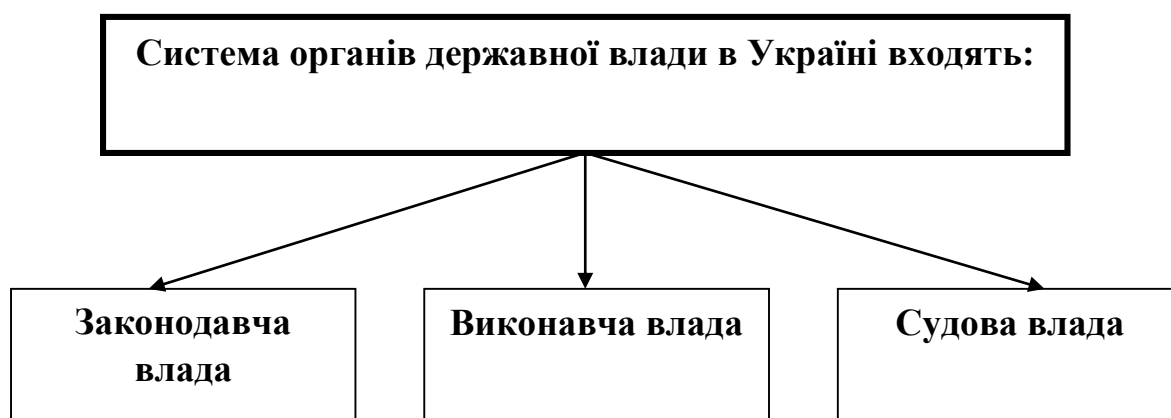
2) законодавче гарантування повного і своєчасного фінансування судів;

3) гарантування достатнього рівня соціального забезпечення суддів.

Фінансування всіх судів в Україні здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Видатки загального фонду Державного бюджету України на утримання судів належать до ***захищених статей видатків Державного бюджету України.***

10.3. Видатки бюджету на державне управління, їх склад.

Видатки на державне управління включають витрати на:

Функціонування законодавчої влади (апарату Верховної Ради України, апарату Верховної Ради Автономної Республіки Крим, забезпечення діяльності народних депутатів, апарату Рахункової палати Верховної Ради України)

Функціонування виконавчої влади (апарату Кабінету Міністрів України, апарату Ради міністрів Автономної Республіки Крим та її місцевих органів, апарату міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування)

Утримання Президента України та його апарату

Утримання фінансових та фіскальних органів

Загальне планування і статистичні служби

Інші видатки (на загальнодержавне Управління (виготовлення національної валюти, бланків цінних паперів, орденів, медалей, монет, паспортизація населення тощо)).

Державне управління (публічне управління, англ. public administration) — вид діяльності держави, здійснення управлінського організуючого впливу шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод.

Державна служба - це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави, зокрема

1) аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування, у тому числі розроблення та проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів;

2) забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів;

3) забезпечення надання доступних і якісних адміністративних послуг;

4) здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства;

5) управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням;

6) управління персоналом державних органів;

7) реалізації інших повноважень державного органу, визначених законодавством.

Державний службовець - це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби.

(ЗУ «Про державну службу» № 889-VIII від 10.12.2015 (редакція від 06.03.2021), ст. 1, п.2)

Державна служба здійснюється з дотриманням таких принципів:

→ 1) верховенства права - забезпечення пріоритету прав і свобод людини і громадянина відповідно до Конституції України, що визначають зміст та спрямованість діяльності державного службовця під час виконання завдань і функцій держави;

→ 2) законності - обов'язок державного службовця діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

→ 3) професіоналізму - компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності, вільне володіння державною мовою і, за потреби, регіональною мовою або мовою національних меншин, визначеною відповідно до закону;

→ 4) патріотизму - відданість та вірне служіння Українському народові;

→ 5) доброчесності - спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень;

→ 6) ефективності - раціональне і результативне використання ресурсів для досягнення цілей державної політики;

→ 7) забезпечення рівного доступу до державної служби - заборона всіх форм та проявів дискримінації, відсутність необґрунтованих обмежень або надання необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу та її проходження;

→ 8) політичної неупередженості - недопущення впливу політичних поглядів на дії та рішення державного службовця, а також утримання від демонстрації свого ставлення до політичних партій, демонстрації власних політичних поглядів під час виконання посадових обов'язків;

→ 9) прозорості - відкритість інформації про діяльність державного службовця, крім випадків, визначених Конституцією та законами України;

→ 10) стабільності - призначення державних службовців безстроково, крім випадків, визначених законом, незалежність персонального складу державної служби від змін політичного керівництва держави та державних органів.

Посади державної служби в державних органах поділяються на категорії та підкатегорії залежно від порядку призначення, характеру та обсягу повноважень, змісту роботи та її впливу на прийняття кінцевого рішення, ступеня посадової відповідальності, необхідного рівня кваліфікації та професійних компетентностей державних службовців.

Встановлюються такі категорії посад державної служби:

1) категорія "А" (вищий корпус державної служби) - посади:

- Керівника Апарату Верховної Ради України та його заступників;
- керівника апарату (секретаріату) постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України;
- Державного секретаря Кабінету Міністрів України та його заступників, державних секретарів міністерств;
- керівників центральних органів виконавчої влади, які не є членами Кабінету Міністрів України, та їх заступників;
- керівників апаратів Конституційного Суду України, Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів та їх заступників, керівників секретаріатів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та їх заступників, Голови Державної судової адміністрації України та його заступників;
- керівників державної служби в інших державних органах, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, та їх заступників;

2) категорія "Б" - посади:

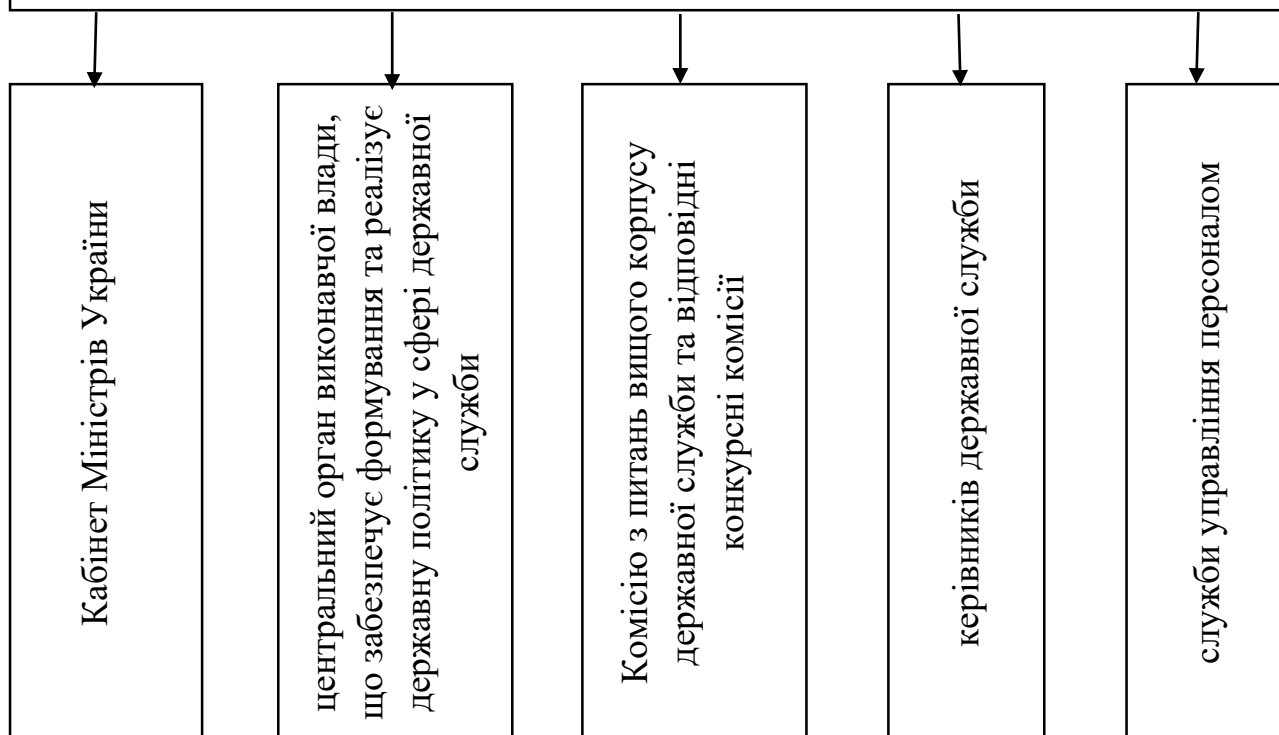
- керівників та заступників керівників державних органів, юрисдикція яких поширюється на територію Автономної Республіки Крим, однієї або кількох областей, міст Києва і Севастополя, одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення;
- керівників державної служби у державних органах, юрисдикція яких поширюється на територію Автономної Республіки Крим, однієї або кількох областей, міст Києва і Севастополя, одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення;
- керівників та заступників керівників структурних підрозділів державних органів незалежно від рівня юрисдикції таких державних органів;

3) категорія "В" - інші посади державної служби, не віднесені до категорій "А" і "Б".

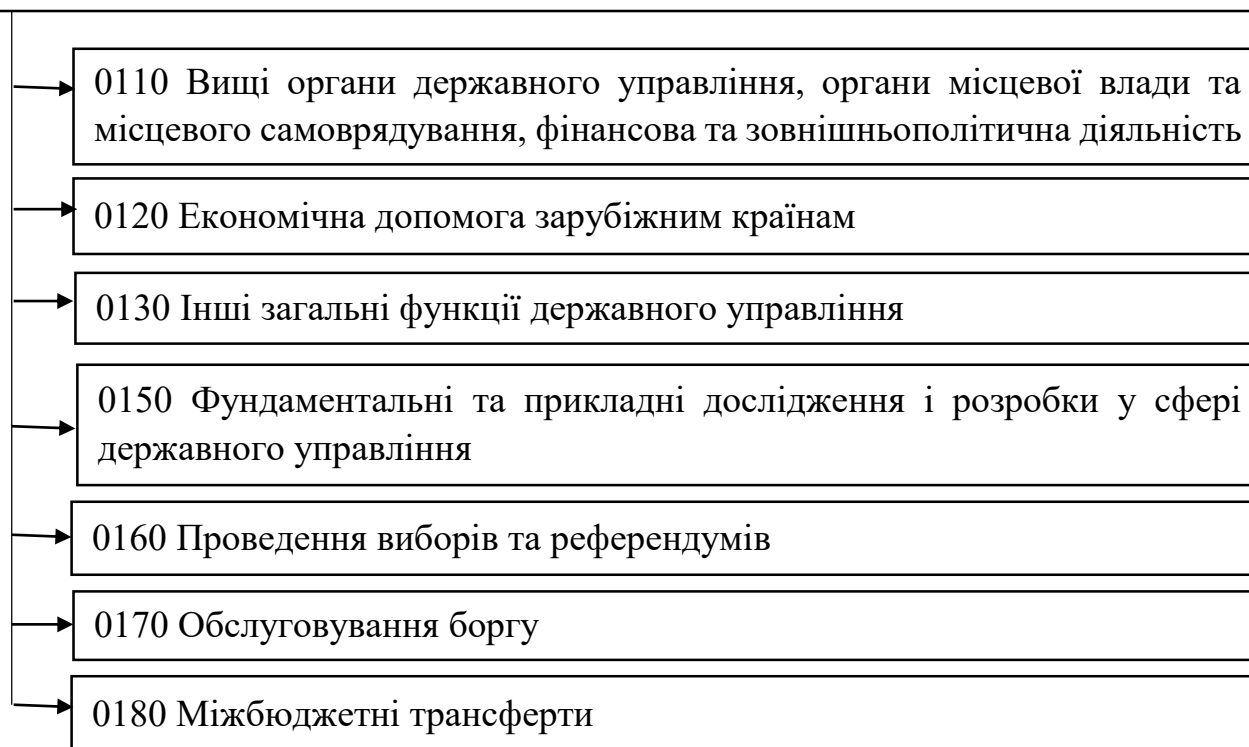
Кількість посад державної служби категорій "А" і "Б" в державному органі повинна становити не більше третини його штатної чисельності.

Визначення підкатегорій посад державної служби та порівняння посад державної служби проводиться КМУ за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби.

Система управління державною службою включає:

Склад видатків на «Загальнодержавні функції» (0100) згідно з функціональною класифікацією видатків бюджету:

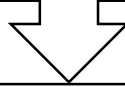
10.4. Оплата праці державних службовців.

Заробітна плата державних службовців складається з посадових окладів, премій, доплати за ранги, надбавки за вислугу років на державній службі та інших надбавок.

Посадові оклади державних службовців установлюються залежно від складності та рівня відповідальності виконуваних службових обов'язків. Доплата за ранг провадиться відповідно до рангу, власного державному службовцю

Держава забезпечує достатній рівень оплати праці державних службовців для професійного виконання посадових обов'язків, заохочує їх до результативної, ефективної, добросовісної та ініціативної

Заробітна плата державного службовця складається з:

1) посадового окладу

2) надбавки за вислугу років

3) надбавки за ранг державного

4) премії (у разі встановлення)

За результатами роботи та щорічного оцінювання службової діяльності державним службовцям можуть встановлюватися премії. До премій державного службовця належать:

1) премія за результатами щорічного оцінювання службової діяльності;

2) місячна або квартальна премія відповідно до особистого внеску державного службовця в загальний результат роботи державного органу;

3) місячна або квартальна премія за належне виконання умов контракту про проходження державної служби (у разі укладення).

загальний розмір місячної або квартальної премій, які може отримати державний службовець за рік, не може перевищувати 30 відсотків фонду його посадового окладу за рік

Джерелом формування фонду оплати праці державних службовців є державний бюджет

Фонд оплати праці державних службовців формується за рахунок коштів державного бюджету, а також коштів, які надходять до державного бюджету в рамках програм допомоги Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ. Порядок використання таких коштів, які надходять до державного бюджету, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Скорочення бюджетних асигнувань не може бути підставою для зменшення посадових окладів та надбавок до них

Порядок формування фонду оплати праці державних службовців у державному органі, а також порядок преміювання державних службовців затверджуються Кабінетом Міністрів України

Складові заробітної плати та особливості оплати праці державних службовців центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, їх територіальних органів визначаються Митним кодексом України та Податковим кодексом України

З метою встановлення розмірів посадових окладів державні органи поділяються за такими рівнями:

1) Апарат Верховної Ради України, Секретаріат Кабінету Міністрів України, постійно діючий допоміжний, допоміжні, консультативно-дорадчі органи, утворені Президентом України, апарати (секретаріати) Ради національної безпеки і оборони України, Центральної виборчої комісії, Рахункової палати, Конституційного Суду України, Верховного Суду, Офісу Генерального прокурора;

2) міністерства, центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом, який встановлений законом, апарати (секретаріати) вищих спеціалізованих судів, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

3) інші державні органи, юрисдикція яких поширюється на всю територію України;

4) державні органи, юрисдикція яких поширюється на територію Автономної Республіки Крим, однієї або кількох областей, міст Києва та Севастополя;

5) державні органи, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення.

Схема посадових окладів на посадах державної служби та умови оплати праці державних службовців, з якими укладаються контракти про проходження державної служби, визначаються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби.

Мінімальний розмір посадового окладу у державних органах, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення, не може бути менше двох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом.

Кабінет Міністрів України може встановлювати додаткові коригуючі коефіцієнти оплати праці для різних державних органів з урахуванням соціально-економічних, демографічних, кліматичних, екологічних та інших особливостей адміністративно-територіальних одиниць, на територію яких поширюється юрисдикція таких органів.

Надбавки, доплати, премії та компенсації на державній службі

Надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 3 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 50% посадового окладу

Розмір надбавки за ранг державного службовця визначається Кабінетом Міністрів України під час затвердження схеми посадових окладів на посадах державної служби

Виплата за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків тимчасово відсутнього державного службовця встановлюється керівником державної служби державному службовцю за поданням його безпосереднього керівника у розмірі 50% посадового окладу тимчасово відсутнього державного службовця

Виплата за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків за вакантною посадою державної служби встановлюється керівником державної служби за поданням безпосереднього керівника державним службовцям, між якими здійснено розподіл обов'язків за вакантною посадою, пропорційно додатковому навантаженню за рахунок економії фонду посадового окладу за відсутньою посадою

Компенсація за роботу, що передбачає доступ до державної таємниці, виплачується в розмірі та порядку, визначених Кабінетом Міністрів України

Премії виплачуються в межах фонду преміювання залежно від особистого внеску державного службовця в загальний результат роботи державного органу

Фонд преміювання державного органу встановлюється у розмірі 20 % загального фонду посадових окладів за рік та економії фонду оплати праці

Типове положення про преміювання затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері трудових відносин, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби.

Встановлення премій державним службовцям здійснюється керівником державної служби відповідно до затвердженого ним Положення про преміювання у відповідному державному органі, погодженого з виборним органом первинної профспілкової організації (за наявності).

Премія за результатами оцінювання службової діяльності та місячна або квартальна премія державним службовцям, які займають посади державної служби категорії "А", встановлюються суб'єктом призначення відповідно до статті 52 ЗУ «Про державну службу»

Суддівська винагорода виплачується судді з дня зарахування його до штату відповідного суду, якщо інше не встановлено Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Суддівська винагорода складається з посадового окладу та доплат за:

- 1) вислугу років;
- 2) перебування на адміністративній посаді в суді;
- 3) науковий ступінь;
- 4) роботу, що передбачає доступ до державної таємниці.

Базовий розмір посадового окладу судді становить:

- 1) судді місцевого суду - 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року;
- 2) судді апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду - 50 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року;
- 3) судді Верховного Суду - 55 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року

До базового розміру посадового окладу, визначеного частиною третьою цієї статті, додатково застосовуються такі регіональні коефіцієнти:

- 1) 1,1 - якщо суддя здійснює правосуддя у суді, що розташований у населеному пункті з кількістю населення щонайменше сто тисяч осіб;
- 2) 1,2 - якщо суддя здійснює правосуддя у суді, що розташований у населеному пункті з кількістю населення щонайменше п'ятсот тисяч осіб;
- 3) 1,25 - якщо суддя здійснює правосуддя у суді, що розташований у населеному пункті з кількістю населення щонайменше один мільйон осіб.

У випадку, якщо суд розміщується в декількох населених пунктах, застосовується регіональний коефіцієнт за місцезнаходженням органу, який провів державну реєстрацію такого суду.

**Щомісячна доплата суддям за вислугу років у розмірі
(за наявності стажу роботи):**

більше 3 років – 15% посадового окладу	більше 5 років – 20% посадового окладу	більше 10 років – 30% посадового окладу	більше 15 років – 40% посадового окладу	більше 20 років – 50% посадового окладу	більше 25 років – 60% посадового окладу	більше 30 років – 70% посадового окладу	більше 35 років – 80% посадового окладу
--	--	---	---	---	---	---	---

Суддям, які обіймають посади заступника голови суду, секретаря, голови судової палати, секретаря Пленуму Верховного Суду, секретаря Великої Палати Верховного Суду, виплачується щомісячна доплата в розмірі 5 відсотків посадового окладу судді відповідного суду, голові суду – **10 відсотків посадового окладу судді відповідного суду.**

Суддям виплачується щомісячна доплата за науковий ступінь кандидата (доктора філософії) або доктора наук із відповідної спеціальності в розмірі відповідно **15 і 20 відсотків посадового окладу судді відповідного суду.**

Суддям виплачується щомісячна доплата за роботу, яка передбачає доступ до державної таємниці, у розмірі залежно від ступеня секретності інформації: відомості та їх носії, що мають ступінь секретності "Цілком таємно", - **10 відсотків посадового окладу судді відповідного суду**; відомості та їх носії, що мають ступінь секретності "Таємно", - **5 відсотків посадового окладу судді відповідного суду.**

Тести для самоперевірки знань

1. Бюджетні установи - це:

а) органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету;

б) органи державної влади, а також органи місцевого самоврядування, уповноважені здійснювати контроль за правильністю та своєчасністю справляння податків і зборів, інших надходжень бюджету;

в) суб'єкти господарювання, громадські чи інші організації, уповноважені розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою, та отримує на їх виконання кошти бюджету;

г) установи в особі їх керівників, уповноважені на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань, довгострокових зобов'язань за енергосервісом та здійснення витрат бюджету.

2. Комплекс заходів, що застосовуються керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності розпорядника бюджетних коштів і підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління – це:

а) внутрішній контроль;

б) внутрішній аудит;

в) запобігання порушенням бюджетного законодавства;

г) аналіз та оцінка стану фінансової і господарської діяльності.

3. Розмір доплати за вислугу років державному службовцю визначається:

а) в % від мінімальної зарплати;

б) в % від окладу з урахуванням доплати за ранг;

в) в % від окладу;

г) в % від середньої зарплати.

4. Народні депутати, комітети формують свої пропозиції до проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік:

а) не пізніше 1 квітня року, що передує плановому;

б) не пізніше 1 березня року, що передує плановому;

в) не пізніше 1 грудня року, що передує плановому;

г) не пізніше 1 жовтня року, що передує плановому.

5. Річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України подається Кабінетом Міністрів України не пізніше:

а) 1 квітня року, наступного за звітним;

б) 1 травня року, наступного за звітним;

в) 15 квітня року, наступного за звітним;

г) 15 травня року, наступного за звітним.

6. Основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень:

- а) план формування доходів та видатків;
- б) тарифікаційний список;
- в) бюджет бюджетної установи;
- г) кошторис бюджетної установи.

7. Джерелом формування фонду оплати праці державних службовців є:

- а) державний бюджет;
- б) обласний бюджет;
- в) бюджети територіальних громад;
- г) місцеві бюджети.

8. Як визначається розмір надбавок до посадових окладів за ранги державних службовців?

- а) в % від мінімальної заробітної плати;
- б) в % від середньої заробітної плати
- в) в % від окладу;
- г) в абсолютній сумі.

9. Оберіть визначення терміну «управління бюджетними коштами»:

а) метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу;

б) сукупність дій, пов'язаних із здійсненням запозичень, обслуговуванням і погашенням державного (місцевого) боргу, інших правочинів з державним (місцевим) боргом, що спрямовані на досягнення збалансованості бюджету та оптимізацію боргового навантаження;

в) операції з повернення позичальником кредитів (позик) відповідно до умов кредитних договорів та/або випуску боргових цінних паперів;

г) сукупність дій учасника бюджетного процесу відповідно до його повноважень, пов'язаних з формуванням та використанням бюджетних коштів, здійсненням контролю за дотриманням бюджетного законодавства, які спрямовані на досягнення цілей, завдань і конкретних результатів своєї діяльності та забезпечення ефективного, результативного і цільового використання бюджетних коштів.

10. Одночасно з кошторисом на затвердження вищестоящої організації подається:

- а) обсяг виконуваної роботи у плановому періоді;
- б) калькуляція;
- в) штатний розпис установи;
- г) намічені заходи щодо скорочення витрат.

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:

1. До найважливіших показників, що відбивають прагнення держави забезпечити необхідні умови розвитку збройних сил та інших військових формувань, підтримання їхньої бойової готовності в належному стані, є обсяг та рівень видатків на оборону.
2. Видатки на оборону держави мають непродуктивний характер, оскільки вони не сприяють приросту ВВП, розвитку продуктивних сил.
3. Видатки на оборону поділяються на дві групи.
4. Фінансування оборони залежить від прийнятої воєнної доктрини. Існують три основні підходи до її формування.
5. До системи органів державної влади в Україні входять лише законодавча та виконавча влади.
6. Управління є однією з основних функцій держави.
7. Видатки на правоохоронну діяльність і гарантування безпеки держави зумовлені природою і функціями держави, необхідністю захисту її внутрішніх і зовнішніх інтересів.
8. Надбавка за вислугу років виплачується державним службовцям в абсолютній сумі.
9. Заробітна плата державних службовців складається з посадових окладів, премій, доплати за ранги, надбавки за вислугу років на державній службі та інших надбавок.
10. Утримання армійських частин здійснюється на основі кошторису.

Завдання 2. Поєднайте термін і його значення.

Термін	Значення
А. Видатки на оборону	1. Незалежна і самостійна гілка державної влади, яка здійснюється судами
Б. Оборона України	2. Державні органи, що на підставі відповідного законодавства здійснюють правоохоронну діяльність
В. Судова влада	3. Видатки на функціонування законодавчої, виконавчої та судової влади, утримання Президента України та його апарату фінансових і фіскальних органів
Г. Правоохоронні органи	4. Грошові витрати на підготовку оборони держави, що включають утримання збройних сил, розвиток оборонної промисловості, воєнні дослідження, а також видатки на ліквідацію їх наслідків
Д. Видатки на державне управління	5. Комплекс політичних, економічних, екологічних, воєнних, соціальних і правових заходів щодо забезпечення незалежності, територіальної цілісності, захисту інтересів держави і мирного життя народу

Криптограми

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--

мова, якій Конституцією України надано статус мови офіційного спілкування посадових осіб державних органів та органів місцевого самоврядування під час виконання посадових обов'язків, а також мови діловодства і документації цих органів

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу з установленими відповідно до законодавства посадовими обов'язками

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

організація, створена органом державної влади для здійснення управлінських, соціально-культурних, науково-технічних або інших функцій некомерційного характеру, діяльність якої фінансується з державного бюджету або за визначених обставин із позабюджетного фонду на основі кошторису доходів і витрат

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

сукупність витрат державного бюджету України, призначених для утримання та забезпечення збройних сил України

Глосарій

Прямі оборонні видатки – це видатки оборонних міністерств та відомств, зокрема видатки на утримання та навчання особового складу збройних сил, придбання, утримання та експлуатацію озброєння, військової техніки та майна, військові науково-дослідні, дослідно-конструкторські роботи, видатки на цивільну оборону, військову допомогу іноземним державам тощо.

Непрямі оборонні видатки - це бюджетні затрати, пов'язані з утриманням збройних сил, гонкою озброєнь, ліквідацією наслідків війн (проценти та погашення державного боргу, пенсії й допомога ветеранам війни, інвалідам, сім'ям загиблих, затрати щодо відбудови руйнувань, спричинених війною, виплати репарацій тощо).

Приховані оборонні видатки за своїм характером та значущістю належать до оборонних видатків, але проходять за кошторисами цивільних міністерств і відомств.

Фінансування оборони - це забезпечення фінансовими ресурсами Збройних сил України згідно з кошторисом Міністерства оборони України на рік. Видатки здійснюються в межах сум, затверджених у Державному бюджеті України через систему головних розпорядників бюджетних коштів.

Посада - це визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу та його апарату, на яку покладено встановлене нормативними актами коло службових повноважень.

Посадова особа - керівники та заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій.

Контрольні питання

1. Розкрийте економічний зміст і призначення витрат на оборону.
2. Проаналізуйте чинники, що впливають на обсяги видатків на оборону та безпеку держави.
3. Який склад витрат на оборону згідно з функціональною класифікацією?
4. Який склад витрат на правоохоронну діяльність і забезпечення безпеки держави згідно з функціональною класифікацією?
5. Назвіть склад видатків на державне управління за функціональною та економічною класифікацією.
6. Перелічіть джерела фінансування витрат на управління.
7. Обґрунтуйте необхідність скорочення витрат на управління.
8. Від чого залежить фінансування оборони?
9. Як здійснюється планування видатків бюджету на оборону?

ТЕМА 11.

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

11.1. Сутність державного боргу, його класифікація.

Державний борг - загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення.

(БКУ, ст. 2)

Державні запозичення проводяться з метою покриття бюджетного дефіциту на державному і регіональному рівнях, цільового фінансування різноманітних програм, поповнення необхідних резервних активів, а також для рефінансування раніше здійснених державних запозичень.

Головними причинами створення і збільшення державного боргу є:

– трансформаційний спад виробництва і звуження на цій основі податкової бази;

– циклічні спади в економіці;

– несприятливий інвестиційний клімат;

– збільшення державних видатків без відповідного зростання доходів;

– зменшення податків з метою стимулювання економіки без відповідного зменшення державних витрат;

– вплив політичних циклів

Економічна суть державного боргу виявляється через його функції

фіскальна

залучення державою
необхідних коштів для
фінансування бюджетних
видатків

регулювальна

коригування обсягів
грошової маси через
купівлю–продаж цінних
паперів НБУ

**Державний
борг**

загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення.

**Гарантований
державою борг**

загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України щодо повернення отриманих та непогашених станом на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями.

**Гарантований
АРКрим чи
територіальною
групадою
міста борг**

загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України щодо повернення отриманих та непогашених станом на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено місцевими гарантіями.

Кабінет міністрів України надає державні гарантії відповідно до встановленого порядку виключно в межах повноважень та граничного обсягу надання державних гарантії встановлених законом про державний бюджет України на відповідний рік.

Державні гарантії надаються на забезпечення виконання зобов'язань позичальників (резидентів України) які не мають простроченої заборгованості перед державою, за умови покриття позичальниками гарантійних ризиків держави належним чином та у повному обсязі.

Формою надання державної гарантії є державна порука.

Основними способами реалізації державних гарантій та запозичень можуть бути: випуск (емісія) державних цінних паперів; укладення угод про позику та гарантійних угод; інші способи, передбачені законодавством України.

Державний борг

**Боргові зобов'язання
Автономної Республіки Крим**

**Боргові зобов'язання місцевого
самоврядування**

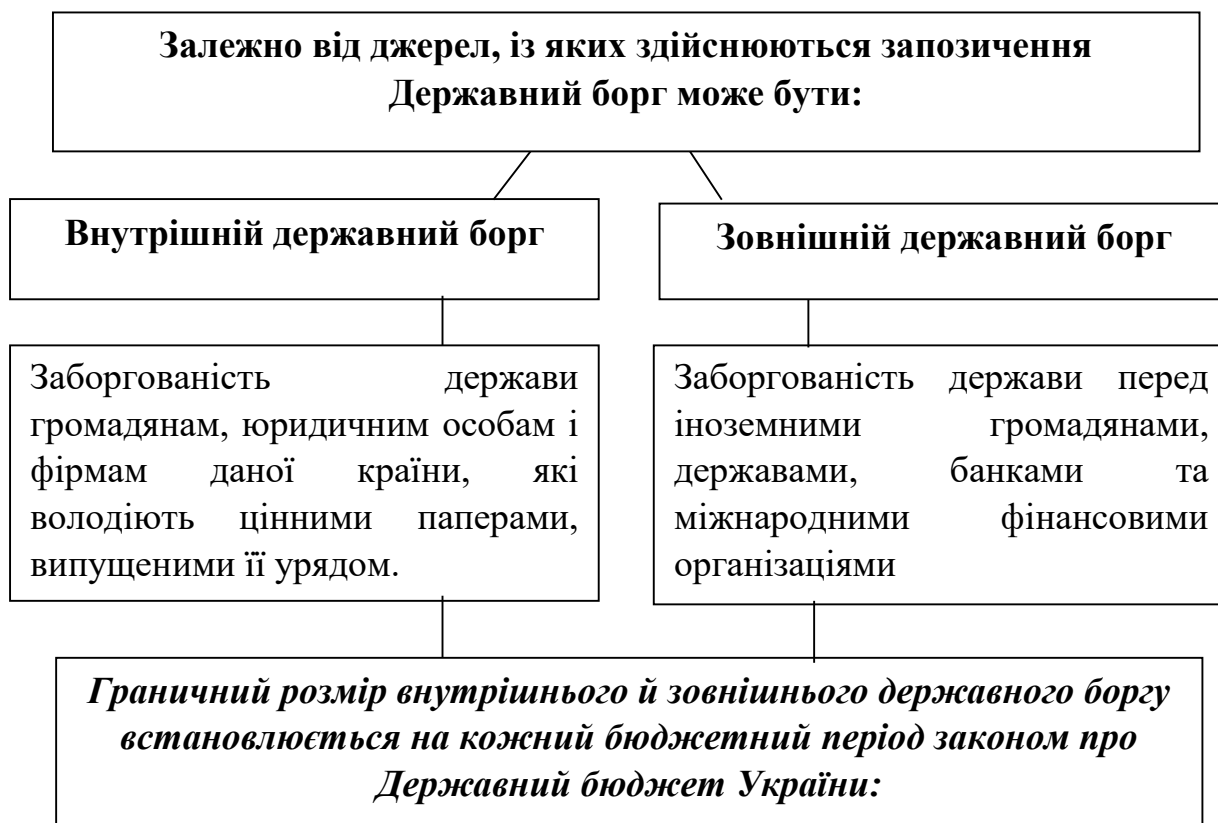
Державний борг

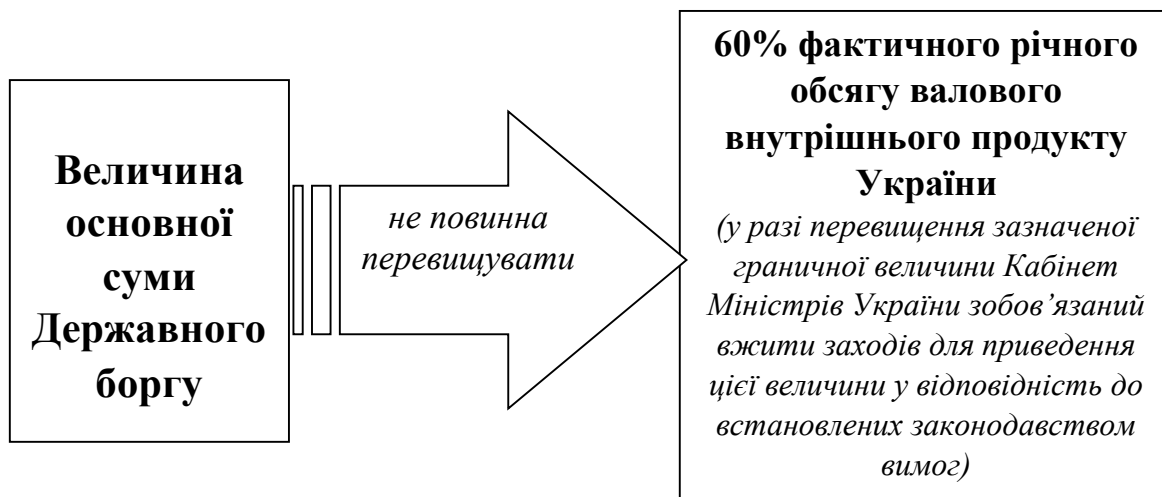
Прямий борг

Загальна сума боргових зобов'язань країни за отримані та непогашені на визначену дату кредити (позики), які з'являються в результаті державних запозичень.

Гарантований борг

Загальна сума боргових зобов'язань резидентів України за отримані та непогашені на визначену дату кредити (позики), що з'являються унаслідок запозичення, забезпечені державними гарантіями.

11.2. Державні (місцеві) запозичення.

Державне запозичення - операції, пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного бюджету.

Державні внутрішні та зовнішні запозичення

здійснюються в межах граничного обсягу державного боргу. Право на здійснення державних внутрішніх та зовнішніх запозичень у межах, визначених законом про Державний бюджет України, належить державі в особі Міністра фінансів України або особі, яка виконує його обов'язки (далі - Міністр фінансів України), за дорученням Кабінету Міністрів України.

Місцеві внутрішні та зовнішні запозичення

мають право здійснювати місцеві внутрішні запозичення (за винятком випадків, передбачених статтею 73 Бюджетного Кодексу).

Місцеві зовнішні запозичення можуть здійснювати лише міські ради міст з чисельністю населення понад п'ятсот тисяч жителів за офіційними даними органів державної статистики на час ухвалення рішення про здійснення місцевих запозичень. При цьому місцеві зовнішні запозичення шляхом отримання кредитів (позик) від міжнародних фінансових організацій можуть здійснювати всі міські ради.

Право на здійснення місцевих запозичень у межах, визначених рішенням про місцевий бюджет, з урахуванням статті 74 Бюджетного Кодексу належить Автономній Республіці Крим, територіальній громаді міста в особі керівника місцевого фінансового органу за дорученням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, міської ради.

Державне запозичення може здійснюватися лише з метою:

→ – фінансування дефіциту державного бюджету;

→ – підтримки платіжного балансу та поповнення валютних резервів;

→ – на інші цілі, встановлені законодавством України в кожному окремому випадку

Державний кредит – сукупність грошових коштів, мобілізованих державою яка виступає в ролі позичальника та гаранта.

Кредити (позики) від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів) залучаються державою на підставі міжнародних договорів України і відносяться до державних зовнішніх запозичень.

Кошти для реалізації таких інвестиційних програм (проектів), а також витрати на обслуговування та погашення відповідних кредитів (позик) передбачаються у законі про Державний бюджет України протягом усього строку дії кредитних договорів. Відповідні міжнародні договори не потребують ратифікації, якщо інше не встановлено законом.

Державні боргові зобов'язання розподіляються на:

прямі боргові зобов'язання

зобов'язання, що беруться державою як безпосереднім позичальником шляхом випуску державних цінних паперів, укладання угод про позику або іншими шляхами, передбаченими законодавством України

умовні (гарантовані) боргові зобов'язання

зобов'язання, що беруться безпосередньо юридичними особами та гарантуються державою, у тому числі зобов'язання за кредитами МВФ, крім випадків їх безпосереднього спрямування до державного бюджету. До вступу в силу державних гарантій операції за зазначеними зобов'язаннями не відображаються в показниках державного бюджету

Місьцеве запозичення - операції з отримання до бюджету Автономної Республіки Крим чи міського бюджету кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування бюджету Автономної Республіки Крим чи міського бюджету.

Місцевий борг - загальна сума боргових зобов'язань Автономної Республіки Крим чи територіальної громади міста з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок місцевого запозичення.

Особливості здійснення місцевих запозичень і надання місцевих гарантій
(ст. 74 БКУ)

Місцеві запозичення здійснюються з метою фінансування бюджету розвитку:

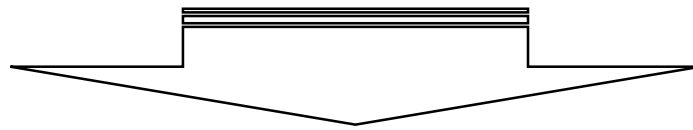
- бюджету Автономної Республіки Крим, міських бюджетів та використовуються для створення, приросту чи оновлення стратегічних об'єктів довготривалого користування або об'єктів, що забезпечують виконання завдань Верховної Ради Автономної Республіки Крим та міських рад, спрямованих на задоволення інтересів населення Автономної Республіки Крим і міських територіальних громад;
- обласних бюджетів та використовуються для створення, приросту чи оновлення стратегічних об'єктів довготривалого користування або об'єктів, що забезпечують виконання завдань обласних рад, спрямованих на задоволення спільних інтересів територіальних громад області, відновлення та реконструкцію об'єктів спільної власності територіальних громад або державної власності, що перебувають в управлінні обласних рад, обласних державних адміністрацій, а також будівництва, реконструкції, капітального ремонту автомобільних доріг загального користування державного, місцевого значення.

Загальний обсяг місцевого боргу та гарантованого Автономною Республікою Крим, обласною радою чи міською територіальною громадою боргу (без урахування гарантійних зобов'язань, що виникають за кредитами (позиками) від міжнародних фінансових організацій) станом на кінець бюджетного періоду **не може перевищувати 200 відсотків (для міста Києва - 400 відсотків)** середньорічного прогнозного обсягу надходжень бюджету розвитку (без урахування обсягу місцевих запозичень та капітальних трансфертів (субвенцій) з інших бюджетів), визначеного відповідно до показників на наступні за плановим два бюджетні періоди у прогнозі відповідного місцевого бюджету.

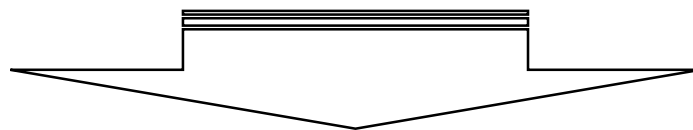

Видатки на обслуговування місцевого боргу здійснюються за рахунок коштів загального фонду місцевого бюджету.

Видатки місцевого бюджету на обслуговування місцевого боргу не можуть перевищувати **10 відсотків видатків загального фонду місцевого бюджету** протягом будь-якого бюджетного періоду, коли планується обслуговування місцевого боргу.

Якщо у процесі здійснення платежів з погашення та обслуговування місцевого боргу та гарантованого місцевого боргу, обумовлених договором між кредитором та позичальником та/або правочином надання місцевої гарантії, порушується графік платежів, що призводить до нарахування та сплати будь-яких штрафних санкцій, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, відповідні обласна та міська ради не мають права здійснювати нові місцеві запозичення та надавати місцеві гарантії протягом трьох наступних років.

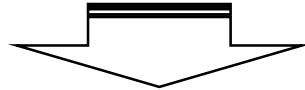

Порядок здійснення місцевих запозичень і надання місцевих гарантій встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до умов, визначених Бюджетним Кодексом України.

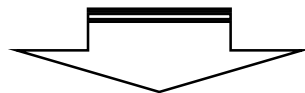
(ст. 74 п.8 БКУ)

11.3. Система управління державним боргом. Обслуговування державного боргу.

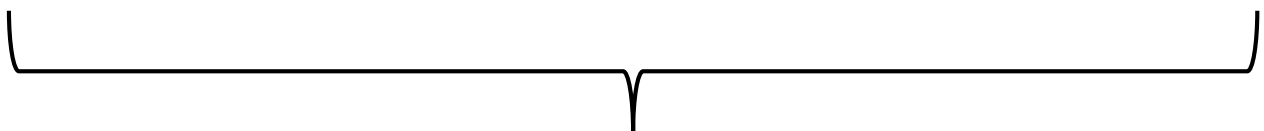
Під управлінням державним боргом слід розуміти комплекс заходів, що приймаються державою в особі її уповноважених органів щодо визначення місць і умов розміщення і погашення державних позик, а також забезпечення гармонізації інтересів позичальників, інвесторів і кредиторів.

Стратегічною метою управління державним боргом є забезпечення необхідними обсягами ліквідних коштів загального державного управління та мінімізація витрат пов'язаних з ризиками, погашенням та обслуговуваннями державного боргу, створення передумов макроекономічної стабільності у коротко – та довготерміновому періодах.

Основними завданнями управління державним боргом є оптимізація структури державного боргу, мінімізація витрат на обслуговування державного боргу, мінімізацію ризиків, пов'язаних з цим боргом, сприяння розвитку внутрішнього ринку державних запозичень.

Управління державним боргом - сукупність заходів, що приймаються державою в особі її уповноважених органів щодо визначення місць і умов розміщення та погашення державних позик, а також забезпечення гармонізації інтересів позичальників, інвесторів і кредиторів.

У процесі управління державним боргом вирішуються такі завдання:

1) пошук ефективних умов запозичення коштів з точки зору мінімізації вартості боргу;

2) недопущення неефективного та нецільового використання запозичених коштів;

3) забезпечення своєчасної та повної сплати суми основного боргу та нарахованих відсотків;

4) визначення оптимального співвідношення між внутрішніми та зовнішніми запозиченнями за умови збереження фінансової рівноваги в країні;

5) забезпечення стабільності валютного курсу та фондового ринку країни.

Для ефективного управління державним боргом потрібно дотримуватись наступних принципів:

безумовності – забезпечення режиму безумовного виконання державою всіх зобов'язань перед інвесторами і кредиторами, які держава, як позичальник, прийняла на себе при укладанні договору позики;

зниження ризиків – розміщення і погашення позик таким чином, щоби максимально знизити вплив коливань кон'юнктури світового ринку капіталів і спекулятивних тенденцій ринку цінних паперів на ринок державних зобов'язань;

оптимальності структури – підтримання оптимальної структури боргових зобов'язань за термінами обертання і погашення;

зберігання фінансової незалежності – підтримка оптимальної структури боргових зобов'язань держави між інвесторами-резидентами і інвесторами – нерезидентами;

прозорості – дотримання відкритості при випуску позик, забезпечення доступу міжнародних рейтингових агентств до достовірної інформації про економічний стан у державі для підтримки високої кредитної репутації і рейтингу держави-позичальника.

За умов неспроможності держави через певні причини забезпечити погашення позик і виплат за ними процентів, можуть прийматися рішення щодо новації, уніфікації, конверсії, консолідації, відстрочки погашення боргів або ж анулюванні державного боргу

Новація – домовленість між позичальником і кредитором щодо заміни зобов'язання по певному фінансовому кредиту іншим зобов'язанням

Уніфікація позик – об'єднання декількох раніше випущених позик. При цьому облігації та сертифікати раніше випущених позик обмінюються на облігації та сертифікати нової позики

Конверсія – одностороння зміна доходності позики, коли держава заявляє про зниження для кредиторів доходності по позиках, отриманих державою

Консолідація – зміна умов обертання позик в частині терміну їх погашення, тобто рішення про перенесення дати виплати по зобов'язаннях на пізніший термін

Обмін облігацій за регресивним співвідношенням – кілька раніше випущених облігацій прирівнюються до однієї нової облігації

Відстрочення погашення позик – провадиться, коли випуск нових позик використовується на обслуговування раніше випущених позик

Анулювання боргу – відмова держави від усіх зобов'язань щодо раніше випущених позик. Може бути зумовлене фінансовою неспроможністю держави або політичними мотивами

Управління державним боргом складається з трьох стадій:

**залучення державних
запозичень**

використання коштів

**погашення та
обслуговування боргу**

Залучення коштів може здійснюватися шляхом випуску державних цінних паперів та отримання позик.

Кошти від державних запозичень можуть використовуватись на:

– підтримку інвестиційних програм та розвиток матеріального виробництва (фінансове розміщення);

– задоволення поточних потреб бюджету, тобто покриття його дефіциту, в тому числі обслуговування та погашення державного боргу (бюджетне використання);

– покриття дефіциту платіжного балансу

Погашення боргу - виконання боргових зобов'язань перед кредиторами щодо сплати основної суми боргу, тобто суми позики, визначеної угодою про позики або номінальної вартості державних цінних паперів.

Обслуговування боргу - це комплекс заходів держави з погашених позик, виплати процентів за ними, уточнення і змін умов погашених позик.

Проценти - це дохід, що сплачується на користь кредитора за умовами угоди про позику або про випуск державних цінних паперів.

Основними джерелами погашення та обслуговування боргу можуть бути:

– кошти, передбачені у державному бюджеті на погашення та обслуговування державного боргу відповідно до закону про Державний бюджет України на поточний рік;

– кошти, які надійшли від приватизації державного майна;

– внутрішні та зовнішні державні запозичення;

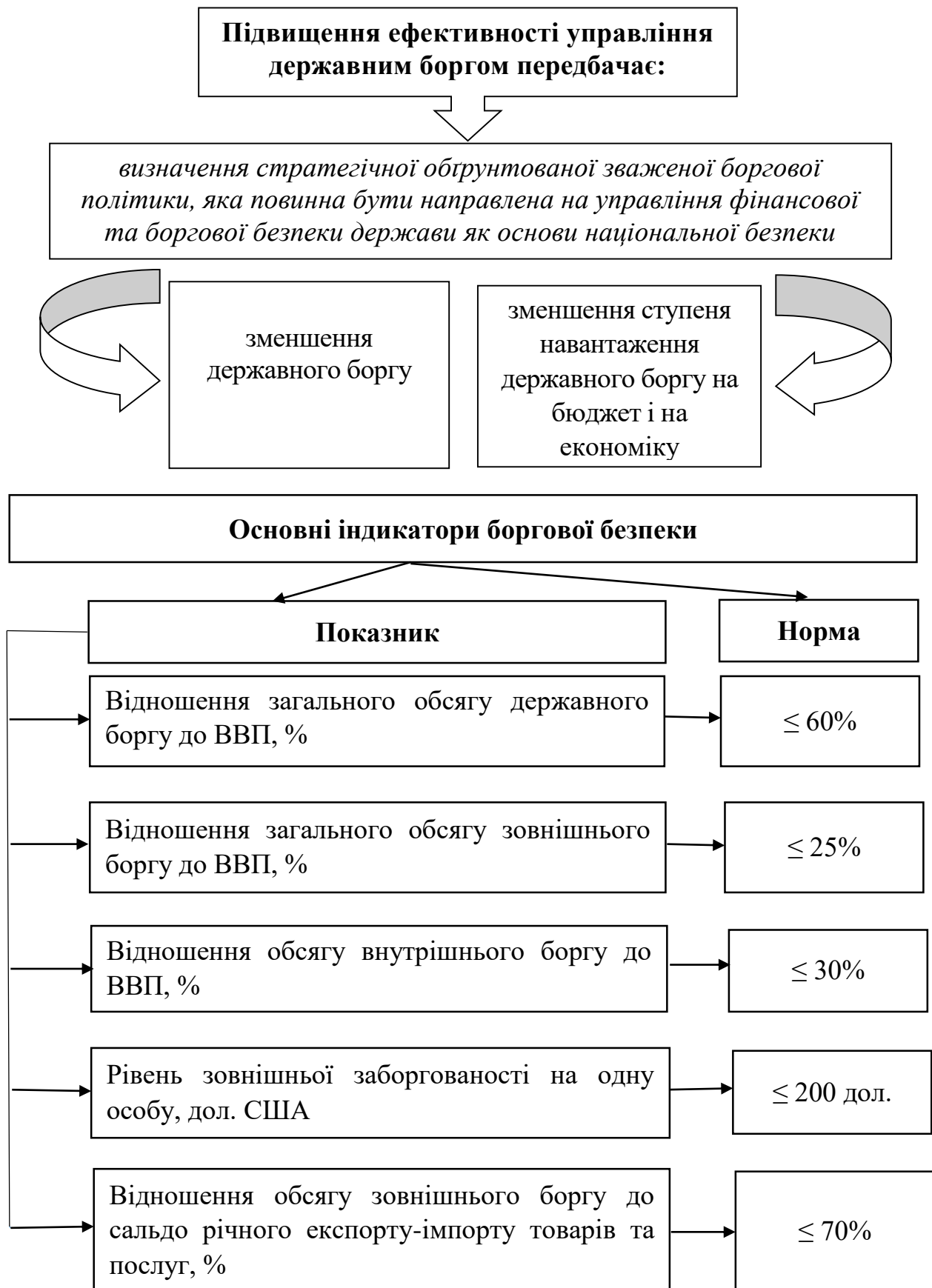
– золотовалютні резерви держави тощо

З метою вдосконалення роботи та уникнення дублювання функцій з питань погашення, обслуговування, оперативного обліку державного боргу та обміну інформацією наказом Міністерства фінансів України затверджено

Порядок казначейського обслуговування державного бюджету за витратами від 24.12.2012 року № 1407 (редакція від 01.01.2021).

(Розділ IX. Особливості здійснення витрат з погашення і обслуговування боргових та гарантійних зобов'язань держави, видатків на виплати за державними деривативами)

11.4. Державний борг і економічна безпека держави.

Боргова безпека держави – рівень внутрішнього та зовнішнього боргу з урахуванням вартості його обслуговування та ефективності використання залучених ресурсів, достатніх для задоволення соціальних та економічних потреб суспільства, що не загрожує втратою суверенітету та руйнуванням економічної системи країни.

Тести для самоперевірки знань

1. Оберіть визначення терміну «державне запозичення»:

- а) комплекс заходів, визначених на основі національної системи цінностей;
- б) операції, пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного бюджету;
- в) загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату;
- г) операції з отримання до бюджету Автономної Республіки Крим чи міського бюджету кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування бюджету Автономної Республіки Крим чи міського бюджету.

2. Гарантований державою борг – це:

- а) загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення;
- б) загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України щодо повернення отриманих та непогашених станом на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями;
- в) операції, пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного бюджету;
- г) операції, пов'язані з отриманням державою та органами місцевого самоврядування кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного й місцевих бюджетів.

3. Оберіть визначення терміну «управління державним (місцевим) боргом»:

- а) метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу;
- б) сукупність дій, пов'язаних із здійсненням запозичень, обслуговуванням і погашенням державного (місцевого) боргу, інших правочинів з державним

(місцевим) боргом, що спрямовані на досягнення збалансованості бюджету та оптимізацію боргового навантаження;

в) операції з повернення позичальником кредитів (позик) відповідно до умов кредитних договорів та/або випуску боргових цінних паперів;

г) сукупність дій учасника бюджетного процесу відповідно до його повноважень, пов'язаних з формуванням та використанням бюджетних коштів, здійсненням контролю за дотриманням бюджетного законодавства, які спрямовані на досягнення цілей, завдань і конкретних результатів своєї діяльності та забезпечення ефективного, результативного і цільового використання бюджетних коштів.

4. Загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати:

а) 60% фактичного річного обсягу зведеного бюджету держави;

б) 60% фактичного річного обсягу державного бюджету;

в) 60% річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України;

г) 60% валового регіонального продукту.

5. Термін «конверсія» означає:

а) збільшення строків дії випущеної позики;

б) зміну доходності позики;

в) об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених кількох позик обмінюються на облігації нової позики;

г) випуск нових позик для того, щоб розплатитися з власниками облігацій старої позики.

6. Консолідація – це:

а) зміна доходності позики;

б) продовження терміну дії раніше випущеної позики;

в) об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених кількох позик обмінюються на облігації нової позики;

г) випуск нових позик для того, щоб розплатитися з власниками облігацій старої позики.

7. Уніфікація позики – це:

а) зміна доходності позики;

б) збільшення строків дії випущеної позики;

в) об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених кількох позик обмінюються на облігації нової позики;

г) випуск нових позик для того, щоб розплатитися з власниками облігацій старої позики.

8. Операції з отримання до бюджету Автономної Республіки Крим, обласного чи міського бюджету кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості – це:

а. доходи бюджету;

б. міжбюджетні трансферти;

в. залишок бюджетних коштів;

г. місцеве запозичення.

9. Рефінансування – це:

а) зміна доходності позики;

б) збільшення строків дії випущеної позики;

в) об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених кількох позик обмінюються на облігації нової позики;

г) випуск нових позик для того, щоб розплатитися з власниками облігацій старої позики.

10. Якщо декілька облігацій старих позик обмінюються на облігації нової позики у співвідношенні 3 : 1, то це:

а) зміна доходності позики;

б) збільшення строків дії випущеної позики;

в) обмін за регресивним співвідношенням;

г) рефінансування.

Практичні завдання

Завдання 1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними:

1. Економічна суть державного боргу виявляється через його функції фіскальну та регулюючу.

2. Кабінет міністрів України надає державні гарантії відповідно до встановленого порядку виключно в межах повноважень та граничного обсягу надання державних гарантії встановлених законом про державний бюджет України на відповідний рік.

3. Управління державним боргом складається з чотирьох стадій.

4. Залучення коштів може здійснюватися шляхом випуску державних цінних паперів та отримання позик.

5. Обслуговування державного внутрішнього боргу країни здійснюється ДКСУ.

6. В управлінні державним боргом України беруть участь: Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Національний банк України, ДКСУ.

7. Обслуговування зовнішнього боргу здійснюється в процесі виконання державного бюджету.

8. Одним із найпоширеніших методів управління державним боргом є рефінансування.

9. Виплата відсотків за внутрішнім та зовнішнім державним боргом належить до капітальних видатків бюджету.

10. Основними завданнями управління державним боргом є оптимізація структури державного боргу, мінімізація витрат на обслуговування державного боргу, мінімізацію ризиків, пов'язаних з цим боргом, сприяння розвитку внутрішнього ринку державних запозичень.

Завдання 2. Поєднайте термін і його значення.

Термін	Значення
А. Внутрішній борг	1. Зміна умов позики, пов'язана з їх строками (як у бік збільшення, так і в бік зменшення строку уже випущених позик)
Б. Зовнішній борг	2. Заборгованість держави власникам державних цінних паперів та іншим кредиторам
В. Конверсія позики	3. Об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених кількох позик обмінюються на облігації нової позики
Г. Консолідація позики	4. Зміна дохідності позики
Д. Уніфікація позики	5. Заборгованість держави за залученими з-за кордону коштами у вигляді позик і кредитів іноземних банків та міжнародних фінансових установ, відсоткам, що сплачуються по них, а також коштами, отриманими шляхом розміщення на міжнародних ринках державних цінних паперів

Криптограми

□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---

кредит, наданий державою юридичним особам з державною користю

□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---

□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

як економічна категорія - поєднує в собі фінансові та кредитні відносини; як ланка фінансової системи - обслуговує формування і використання централізованих грошових фондів держави

□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---

□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

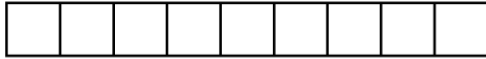
загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення

□	□	□	□
---	---	---	---

□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---

визначає межі та умови державного запозичення, співвідношення між його формами, між кредиторами держави, а також порядок і механізм погашення державного боргу

□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---

один із найдавніших цінних паперів та способів залучення грошових коштів чи покриття дефіциту бюджету

Глосарій

Державний борг - загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення.

Державне запозичення - операції, пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного бюджету

Гарантований державою борг - загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України щодо повернення отриманих та непогашених станом на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями.

Управління державним боргом - сукупність дій, пов'язаних із здійсненням запозичень, обслуговуванням і погашенням державного (місцевого) боргу, інших правочинів з державним (місцевим) боргом, що спрямовані на досягнення збалансованості бюджету та оптимізацію боргового навантаження.

Державний кредит – сукупність грошових коштів, мобілізованих державою яка виступає в ролі позичальника та гаранта.

Прямі боргові зобов'язання - це зобов'язання, що беруться державою як безпосереднім позичальником шляхом випуску державних цінних паперів, укладання угод про позику або іншими шляхами, передбаченими законодавством України.

Умовні (гарантовані) боргові зобов'язання - це зобов'язання, що беруться безпосередньо юридичними особами та гарантуються державою, у тому числі зобов'язання за кредитами МВФ, крім випадків їх безпосереднього спрямування до державного бюджету.

Уніфікація позик – об'єднання декількох раніше випущених позик. При цьому облігації та сертифікати раніше випущених позик обмінюються на облігації та сертифікати нової позики

Конверсія – одностороння зміна доходності позики, коли держава заявляє про зниження для кредиторів доходності по позиках, отриманих державою.

Консолідація – зміна умов обертання позик в частині терміну їх погашення, тобто рішення про перенесення дати виплати по зобов'язаннях на пізніший термін.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте державний борг і економічну безпеку державі.
2. У чому полягає обслуговування державного боргу?
3. Які є форми управління державним боргом?
4. Назвіть суб'єкти системи управління Державним боргом в Україні.
5. Які існують завдання та особливості боргового планування?
6. Проаналізуйте досвід зарубіжних країн з управління Державним боргом.
7. Яким чином відбувається організація процесу запозичення коштів?
8. Які особливості накопичення та обслуговування внутрішнього Державного боргу України?
9. Перелічить форми державного кредиту.
10. Які основні риси державного кредиту?
11. Чим зумовлена необхідність державного кредиту?

Список рекомендованих джерел

1. Основна література

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 № 16/98-ВР URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>
5. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці (нова редакція Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування») URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/77-19>
7. Про Державний бюджет України на 2021 рік: Закон України від 15.12.2020 № 1082-IX. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20>
8. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 № 1602-III URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
9. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 № 2017-III URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>
10. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
11. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 № 1768-III URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>
12. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>
13. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
14. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
15. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
16. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
17. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
18. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
19. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
20. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

21. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>
22. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 № 2623-III URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>
23. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/966-14>
24. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
25. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
26. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
27. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>
28. Про Положення про Державну казначейську службу України : Указ Президента України від 13.04.2011 р. № 460/2011 URL: <http://ovu.com.ua/articles/10404-pro-polozhennya-pro-derzhavnu-kaznacheysku-sluzhbu>.
29. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 09.12.2010 р. №1085/2010 URL: <http://www.president.gov.ua/documents/12584.html>.
30. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>.
31. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п>.
32. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 (із змінами) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=228-2002-%EF>.
33. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-р>.
34. Про утворення Державної аудиторської служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 868 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/868-2015-п>.
35. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11 (зі змінами) URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16737440>.
36. Про внесення змін до наказу Державного казначейства України від 26.06.2002 р. № 122 / Положення про єдиний казначейський рахунок від 30.11.2010 р. № 449. (із змінами) : Наказ Державного казначейства та Мінфіну України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1262-10>
37. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету (Інструкція про складання і виконання розпису Державного бюджету України) : Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 р. № 57 (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0107-11>.

38. Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету : Наказ Міністерства фінансів України від 12.03.2012 р. № 333. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12>.

39. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами: Наказ Міністерства фінансів України від 22.12.2012 р. № 1407 (із змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13>.

40. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування доходів та інших надходжень державного бюджету : Наказ Міністерства фінансів України від 29.01.2013 р. № 43 (із змінами). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0291-13>.

41. Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державного казначейства України : Наказ Міністерства фінансів України від 22.06.2012 р. № 758 (із змінами). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1206-12>

42. Про затвердження Порядку формування Єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів : Наказ Міністерства фінансів України від 22.12.2011 р. № 1691 (із змінами). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0033-12/paran16#n16>

2. Додаткова література

43. Артус М.М., Хижа Н.М. Бюджетна система України: навч. посіб. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 220 с.

44. В.І. Оспіщев, В.П. Левченко, І.Л. Шевчук Бюджетна система : навч. посіб. Харків, 2012. 304 с.

45. Бюджетна система: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 624 с.

46. Бюджетна система: Навчальний посібник / [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. В.П. Хомутенко. Одеса: Видавництво Бартенєва, 2014. 392 с.

47. Бюджетна система: навч. посіб. / Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін., за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів «Магнолія 2006», 2014. 296 с.

48. Бюджетна система: підручник / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. Тернопіль: Екон.думка, 2012. 871 с.

49. Бойко С.В. Структурні диспропорції державного боргу України та напрями їх мінімізації // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2015. Вип.13. С. 37-46

50. Барановська І.В., Варварич Т.А. Проблеми реформування податкової системи в умовах кризи Актуальні проблеми економіки. 2009. № 8 (98). С.194-202.

51. Бешков К.Г. Становлення і розвиток бюджетної системи України Економіка і управління. 2000. № 1. С. 45-53.

52. Біла книга 2017. Збройні сили України. Київ: Міністерство оборони України, 2018. 113 с.

53. Бундзяк Н. Проблеми податкових надходжень до Державного бюджету України URL: http://conftiapv.at.ua/publ/konferenciji_2011/section_5/problemi_podatkovikh_na_dkhodzhen_do_derzhavnogo_bjudzhetu_ukrajini/11-1-0-698

54. Буряк П.Ю. Актуальні проблеми формування загального фонду державного бюджету України Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки «Економічні науки». 2010. Вип. 7 (25) С. 4-9.

55. Бюджетна система України та Євросоюзу: монографія / [С.О. Булгакова, О.І. Барановський., Г.В. Кучер та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазараки. Київ: КНТЕУ, 2010. 409 с.

56. Бюджетна система України: тренінг-курс: навч. посібник. / За загал. ред. В.М. Опаріна; Т.І. Єфименко. Київ: ДННУ, 2012. 392 с.

57. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2017 р. / Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. URL: <http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/richnyu>

58 Волохова І.С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні: монографія. Одеса: Атлант, 2014. 461 с.

59. Ситар Л.Й., Скриньковський Р.М. Сучасний стан та проблеми розвитку соціальної сфери України // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2015. № 4. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3954>

60. Управління державним боргом : навчальний посібник / О. Прутська, О. Сьомченков, Ж. Гарбар [та ін.]. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 215 с.

3. Перелік офіційних сайтів органів влади і управління

61. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.u>.

62. Офіційний сайт: Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

63. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua>

64. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>

65. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>.

66. Офіційний сайт: Комітет з питань бюджету. URL: <http://budget.rada.gov.ua/>

67. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/>

68. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

69. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/>

70. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/>

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТИ І ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тема 1. Сутність, призначення та роль бюджету держави

Тести для самоперевірки знань: 1. в; 2. а; 3. б; 4. а; 5. г; 6. а; 7. в; 8. а; 9. б; 10. г.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. вірно; 2. вірно; 3. ні, невірно; 4. ні, невірно; 5. ні, невірно; 6. ні, невірно; 7. вірно; 8. вірно; 9. ні, невірно; 10. вірно.

2. Поєднайте термін і його значення: А 5; Б 1; В 4; Г 3; Д 2.

Криптограми: 1. бюджет; 2. бюджетна програма; 3. бюджетник; 4. бюджетний процес; 5. бюджетна тактика

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави

Тести для самоперевірки знань: 1. б; 2. а; 3. б; 4. г; 5. а; 6. а; 7. а; 8. в; 9. б; 10. в.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. вірно; 2. ні, невірно; 3. ні, невірно; 4. вірно; 5. вірно; 6. ні, невірно; 7. вірно; 8. ні, невірно; 9. вірно; 10. вірно.

2. Заповніть пусті клітинки в схемі «Головні етапи формування місцевих бюджетів»: 1. підготовка; 2. аналіз; 3. проект рішення про бюджет; 4. затвердження.

Криптограми: 1. бюджет; 2. бюджет розвитку; 3. наукова обґрунтованість; 4. бюджетна програма; 5. балансовий.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Тести для самоперевірки знань: 1. в; 2. в; 3. а; 4. б; 5. б; 6. а; 7. в; 8. а; 9. б; 10. в.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. вірно; 2. ні, невірно; 3. ні, невірно; 4. вірно; 5. вірно; 6. ні, невірно; 7. вірно; 8. вірно; 9. ні, невірно; 10. вірно.

2. Згрупувати джерела фінансування бюджетного дефіциту за наступними ознаками: за способом залучення, за характером впливу на інфляційні процеси, за рівнями управління: за способом залучення – емісійні, неімісійні; за характером впливу на інфляційні процеси – інфляційні, нейнфляційні; за рівнями управління – центральні, місцеві.

Криптограми: 1. дефіцит; 2. профіцит; 3. циклічний дефіцит; 4. структурний дефіцит; 5. прихований.

Тема 4. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи України

Тести для самоперевірки знань: 1. г; 2. в; 3. в; 4. в; 5. а; 6. в; 7. г; 8. г; 9. б; 10. а.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. вірно; 2. вірно; 3. ні, невірно; 4. ні, невірно; 5. вірно; 6. ні, невірно; 7. ні, невірно; 8. ні, невірно; 9. вірно; 10. вірно.

2. Заповніть пусті клітинки в схемі: 1 - встановлення принципів побудови бюджетної системи ; 2 - розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи .

Криптограми: 1. повноти; 2. бюджетний устрій; 3. бюджетна система; 4. зведений бюджет; 5. обласні.

Тема 5. Система доходів бюджету

Тести для самоперевірки знань: 1. а; 2. а; 3. в; 4. а; 5. а; 6. в; 7. а; 8. а; 9. а; 10. в.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. вірно; 2. ні, невірно; 3. вірно; 4. вірно; 5. вірно; 6. ні, невірно; 7. ні, невірно; 8. вірно; 9. вірно; 10. вірно.

2. Розподілити доходи між державним і місцевими бюджетами (обласним, районним, об'єднаної територіальної громади, міським, сільським, селищним) відповідно до положень Бюджетного кодексу України. Вказати, які з цих доходів зараховуються: до загального фонду відповідного бюджету; до спеціального фонду відповідного бюджету:

1) Ст.29 п. 2. пп. 1-2 Державний бюджет, загальний фонд;

2) Ст.29 п. 2. пп. 1 - 25%, Державний бюджет, загальний фонд, Ст. 64 п1. пп. 1 - 60% бюджет сільської територіальної громади, загальний фонд, Ст.66. п1. пп.1 - 15% Обласний бюджет, загальний фонд;

3) Ст.66 п.1 пп.25 Обласний бюджет, загальний фонд;

4) Ст.71 п. 1 пп.3, Бюджет розвитку міста, спеціальний фонд;

5) Ст 69-1, п.1 пп.4-1 Бюджет місцевої територіальної громади - 25%, Обласний бюджет - 30%, спеціальний фонд, Ст.29 п. 16-1 - 45% Державний бюджет, загальний фонд;

6) Ст.29 п.2 пп.5 - 75% Державний бюджет, загальний фонд Ст. 66 п.1 пп.4 - 25% Обласний бюджет, загальний фонд;

7) Ст. 66 п.1 пп.1-1 - 10% обласний бюджет, загальний фонд Ст.29 п.2 пп.2 - 90% Державний бюджет, загальний фонд;

8) Ст.29 п.2 пп.10 Державний бюджет, загальний фонд;

9) Ст. 69-1 п.1 пп.6 бюджет міської територіальної громади спеціальний фонд;

10) Ст.29 п.2 пп.30 Державний бюджет, загальний фонд.

3. Необхідно вказати коди бюджетної класифікації з нижческазаних доходів:

1) 14020400;

2) 21081300;

3) 22011000;

4) 22090400;

- 5) 22150200;
- 6) 25020100;
- 7) 33010400;
- 8) 41010700;
- 9) 41031000;
- 10) 31010200.

Криптограми: 1. доходи бюджетів; 2. податкова система; 3. бюджетна класифікація; 4. міжбюджетні трансферти; 5. місцеві податки.

Тема 6. Система видатків бюджету

Тести для самоперевірки знань: 1. г; 2. б; 3. в; 4. а; 5. б; 6. в; 7. б; 8. г; 9. в; 10. г.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. вірно; 2. ні, невірно; 3. ні, невірно; 4. вірно; 5. ні, невірно; 6. вірно; 7. вірно; 8. ні, невірно; 9. вірно; 10. ні, невірно.

2. Розподілити видатки по видах бюджетів, вказавши ст., п., пп.: 1. ст.90 п.1 пп.3а (обласний бюджет); 2. ст.89 п.1 пп. 4г (бюджет міської територіальної громади); 3. ст.89 п.1 пп. 3е (бюджет міської територіальної громади); 4. ст.90 п.1 пп.3в (обласний бюджет); 5. ст.87 п.1 пп.6 (державний бюджет); 6. ст.90 п.1 пп.2б (обласний бюджет); 7. ст.87 п.1 пп.2 (державний бюджет); 8. ст.89 п.1 пп.4а (бюджет міської територіальної громади); 9. ст.91 п.1 пп.18 (обласний бюджет); 10. ст.87 п.1 пп.11 (державний бюджет).

3. Вкажіть коди бюджетної класифікації з нижче вказаних видатків:

№	Найменування видатків	КФК	КВК	КЕК
1	Видатки на придбання ролетів комунального закладу освіти - дошкільного навчального закладу (ясла-садка)	0910	06	2210
2	Оплата монтажу пожежної сигналізації управління соціального захисту населення	1090	08	2240
3	Придбання кондиціонерів для обласного перинатального центру	0733	07	3110
4	Державна підтримка концерту, організатором якого є громадська організація	0822	10	2610
5	Оплата послуг за розробку веб-сайту театрально-художнього коледжу	0930	06	2240
6	Оплата послуг з установки лічильників води у районній лікарні	0731	07	2240
7	Придбання дезінфікувальних засобів для амбулаторії	0721	07	2220
8	Оплата поточного ремонту приміщення філармонії	0829	10	2240
9	Придбання будівельних матеріалів для капітального ремонту амбулаторії	0721	07	3132
10	Передплата періодичних видань обласного музею	0824	10	2210

Криптограми: 1. Видатки; 2. Поточні видатки; 3. КЕКВ; 4. Кошторис; 5. Витрати.

Тема 7. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання

Тести для самоперевірки знань: 1. б; 2. а; 3. б; 4. а; 5. а; 6. а; 7. в; 8. б; 9. в; 10. а.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. ні, невірно; 2. вірно; 3. вірно; 4. вірно; 5. ні, невірно; 6. вірно; 7. ні, невірно; 8. вірно; 9. ні, невірно; 10. вірно.

2. Розрахувати розмір міжбюджетних трансфертів для міської територіальної громади К:

Варіант	60% ПДФО, тис. грн.	надходження ПДФО (60%) на одного жителя	відсоток до середнього по Україні	Сума реверсної/базової дотації, тис. грн.
1	906454,7	2435,66	1,2	491136,59
2	3008085,1	3029,02	0,7	6246453,89
3	1546993,0	2018,97	1,3	902619,26
4	585144,8	1055,53	0,7	1195440,65
5	284475,3	953,11	0,6	613061,37
6	2086944,9	2392,16	0,8	3863958,25
7	4479155,7	2566,23	1,7	3011315,93
8	2930079,8	2275,72	1,1	вирівнювання не здійснюється
9	3201983,5	2271,96	1,5	2016767,38
10	3473887,3	2268,79	1,1	вирівнювання не здійснюється
11	3745791,0	2266,10	1,5	2355698,60
12	4017694,7	2263,77	1,0	вирівнювання не здійснюється
13	4289598,5	2261,75	0,6	9108621,64
14	4561502,2	2259,97	0,9	8236791,81
15	4833406,0	2258,39	1,5	3033569,47

Криптограми: 1. Субвенція; 2. Базова дотація; 3. Трансферт; 4. Освітня субвенція; 5. Реверсна дотація.

Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку

Тести для самоперевірки знань: 1. а; 2. г; 3. а; 4. г; 5. б; 6. г; 7. б; 8. в; 9. в; 10. а.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. вірно; 2. ні, невірно; 3. ні, невірно; 4. ні, невірно; 5. вірно; 6. вірно; 7. вірно; 8. ні, невірно; 9. ні, невірно; 10. вірно.

2. Згідно Бюджетної класифікації, визначити групи видатків за функціональною класифікацією видатків:

Код	Найменування
0400	<i>Економічна діяльність</i>
0410	Загальна економічна, торговельна та трудова діяльність
0411	Загальна економічна та торговельна діяльність
0412	Регулювання трудових відносин

Криптограми: 1. Грант; 2. Молодий вчений; 3. Наукова діяльність; 4. Наукова продукція; 5. Вчений.

Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу

Тести для самоперевірки знань: 1. в; 2. а; 3. в; 4. б; 5. г; 6. б; 7. а; 8. а; 9. а; 10. г.

Практичні завдання:

1. 51 грн.; 2. 2440,7 грн.; 3. 2319,14 грн.; 4. 2446,34 грн.; 5. 1) 11000,72 грн. 2) 15333,25 грн. 3) 11652,61 грн. 4) 10254,08 грн.; 6. 1) 14445,38 грн. 2) 11206,8 грн. 3) 9546,9 грн.; 7. ФОП 9,9 млн.грн., нарахування 2,2 млн. грн., харчування 19,6 млн. грн.; 8. 60,2 млн. грн.; 9. ФОП 12,06 млн. грн., нарахування 2,65 млн. грн.; 10. 1) 9303,84 грн. 2) 6848,6 грн. 3) 9091,5 грн.; 11. ФОП 6,99 млн. грн., нарахування 1,54 млн. грн.; 12. ФОП 7,17 млн. грн..

Криптограми: 1. Бюджетна установа; 2. Кошторис; 3. Соціальний захист; 4. Державна допомога; 5. Житлова субсидія.

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління

Тести для самоперевірки знань: 1. а; 2. а; 3. в; 4. г; 5. а; 6. г; 7. а; 8. г; 9. г; 10. в.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. вірно; 2. вірно; 3. ні, невірно; 4. вірно; 5. ні, невірно; 6. вірно; 7. вірно; 8. ні, невірно; 9. вірно; 10. вірно.

2. Поєднайте термін і його значення: А 4; Б 5, В 1; Г 2; Д 3.

Криптограми: 1. Державна служба; 2. Державна мова; 3. Посада державної служби; 4. Бюджетна установа; 5. Військовий бюджет України.

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

Тести для самоперевірки знань: 1. б; 2. б; 3. б; 4. в; 5. б; 6. б; 7. в; 8. г; 9. г; 10. в.

Практичні завдання:

1. Вкажіть, які твердження є вірними, а які хибними: 1. вірно; 2. вірно; 3. ні, невірно; 4. вірно; 5. ні, невірно; 6. вірно; 7. вірно; 8. вірно; 9. ні, невірно; 10. вірно.

2. Поєднайте термін і його значення: А 2; Б 5, В 4; Г 1; Д 3.

Криптограми: 1. Державна позика; 2. Державний кредит; 3. Державний борг; 4. Боргова тактика; 5. Облігація.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

від 14 січня 2011 року N 11

Про бюджетну класифікацію¹

Із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України

<u>№ 50 від 31.01.2011</u>	<u>№ 874 від 09.10.2015</u>
<u>№ 497 від 12.04.2011</u>	<u>№ 996 від 06.11.2015</u>
<u>№ 575 від 30.04.2011</u>	<u>№ 1024 від 13.11.2015</u>
<u>№ 643 від 26.05.2011</u>	<u>№ 2 від 05.01.2016</u>
<u>№ 740 від 21.06.2011</u>	<u>№ 217 від 25.02.2016</u>
<u>№ 892 від 18.07.2011</u>	<u>№ 396 від 28.03.2016</u>
<u>№ 1028 від 11.08.2011</u>	<u>№ 469 від 05.05.2016</u>
<u>№ 1066 від 26.08.2011</u>	<u>№ 619 від 14.07.2016</u>
<u>№ 1167 від 19.09.2011</u>	<u>№ 973 від 16.11.2016</u>
<u>№ 1663 від 19.12.2011</u>	<u>№ 974 від 16.11.2016</u>
<u>№ 1813 від 29.12.2011</u>	<u>№ 1230 від 30.12.2016</u>
<u>№ 1738 від 26.12.2011</u>	<u>№ 358 від 13.03.2017</u>
<u>№ 484 від 19.04.2012</u>	<u>№ 561 від 07.06.2017</u>
<u>№ 595 від 23.05.2012</u>	<u>№ 691 від 11.08.2017</u>
<u>№ 846 від 17.07.2012</u>	<u>№ 1002 від 05.12.2017</u>
<u>№ 937 від 22.08.2012</u>	<u>№ 1054 від 20.12.2017</u>
<u>№ 1028 від 25.09.2012</u>	<u>№ 1175 від 29.12.2017</u>
<u>№ 1090 від 12.10.2012</u>	<u>№ 70 від 01.02.2018</u>
<u>№ 1127 від 25.10.2012</u>	<u>№ 392 від 29.03.2018</u>
<u>№ 1215 від 23.11.2012</u>	<u>№ 775 від 21.09.2018</u>
<u>№ 1448 від 28.12.2012</u>	<u>№ 865 від 01.11.2018</u>
<u>№ 5 від 09.01.2013</u>	<u>№ 959 від 04.12.2018</u>
<u>№ 19 від 17.01.2013</u>	<u>№ 1084 від 21.12.2018</u>
<u>№ 378 від 07.03.2013</u>	<u>№ 1176 від 28.12.2018</u>
<u>№ 568 від 29.05.2013</u>	<u>№ 182 від 26.04.2019</u>
<u>№ 688 від 24.07.2013</u>	<u>№ 282 від 01.07.2019</u>
<u>№ 704 від 26.07.2013</u>	<u>№ 474 від 12.11.2019</u>
<u>№ 786 від 02.09.2013</u>	<u>№ 493 від 22.11.2019</u>
<u>№ 911 від 31.10.2013</u>	<u>№ 545 від 18.12.2019</u>
<u>№ 952 від 21.11.2013</u>	<u>№ 124 від 24.03.2020</u>
<u>№ 1105 від 13.12.2013</u>	<u>№ 191 від 05.05.2020</u>
<u>№ 1176 від 26.12.2013</u>	<u>№ 434 від 20.07.2020</u>
<u>№ 44 від 07.02.2014</u>	<u>№ 463 від 31.07.2020</u>
<u>№ 397 від 11.04.2014</u>	<u>№ 544 від 01.09.2020</u>
<u>№ 630 від 27.05.2014</u>	<u>№ 615 від 15.10.2020</u>
<u>№ 800 від 05.08.2014</u>	<u>№ 620 від 16.10.2020</u>
<u>№ 1290 від 31.12.2014</u>	<u>№ 730 від 27.11.2020</u>
<u>№ 6 від 19.01.2015</u>	<u>№ 777 від 15.12.2020</u>
<u>№ 347 від 23.03.2015</u>	<u>№ 796 від 22.12.2020</u>
<u>№ 651 від 20.07.2015</u>	<u>№ 827 від 30.12.2020</u>

¹ Про бюджетну класифікацію: наказ Міністерства фінансів України № 11 від 14.01.2011 (зі змінами та доп.) / остання редакція 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11> (дата звернення 02.01.2021)

Класифікація доходів бюджету

Код	Найменування
10000000	Податкові надходження
11000000	Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб
11010100	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати
11010200	Податок на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами
11010400	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата
11010500	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування
11010600	Фіксований податок на доходи фізичних осіб від зайняття підприємницькою діяльністю, нарахований до 1 січня 2012 року
11010700	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати податку на доходи фізичних осіб
11010800	Податок на доходи фізичних осіб із доходу у вигляді процентів
11010900	Податок на доходи фізичних осіб від оподаткування пенсійних виплат або щомісячного довічного грошового утримання, що сплачується (перераховується) згідно з Податковим кодексом
11011000	Військовий збір
11020000	Податок на прибуток підприємств
11020100	Податок на прибуток підприємств і організацій, що перебувають у державній власності
11020200	Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності
11020300	Податок на прибуток підприємств, створених за участю іноземних інвесторів
11020400	Податок на прибуток від здійснення букмекерської діяльності та азартних ігор (у тому числі казино)
11020500	Податок на прибуток іноземних юридичних осіб
11020600	Податок на прибуток банківських організацій, включаючи філіали аналогічних організацій, розташованих на території України
11020700	Податок на прибуток страхових організацій, включаючи філіали аналогічних організацій, розташованих на території України
11020900	Податок на прибуток організацій і підприємств споживчої кооперації, кооперативів та громадських об'єднань
11021000	Податок на прибуток приватних підприємств
11021100	Інші платники податку на прибуток

11021300	Реструктурована сума заборгованості податку на прибуток підприємств і організацій
11021600	Податок на прибуток фінансових установ, включаючи філіали аналогічних організацій, розташованих на території України, за винятком страхових організацій
11021900	Надходження від погашення податкового боргу, в тому числі реструктуризованого або розстроченого (відстроченого), з податку на прибуток підприємств (з урахуванням штрафних санкцій, пені та процентів, нарахованих на суму цього боргу), що склався станом на 1 січня 2018 року, який сплачується підприємствами електроенергетичної, нафтогазової, вугільної галузей
11022000	Податок на прибуток підприємств електроенергетичної, нафтогазової, вугільної галузей, що залучається до розрахунків на виконання положень частини другої статті 21 Закону України "Про Державний бюджет України на 2018 рік"
11022100	Податкова заборгованість з податку на прибуток підприємств (крім підприємств комунальної власності), додаткові податкові зобов'язання з цього податку, розстрочені податкові зобов'язання НАК "Нафтогаз України" та її підприємств з податку на прибуток (у тому числі відсотки за користування податковим кредитом), що спрямовуються на субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот
11022200	Надходження від погашення податкового боргу, в тому числі реструктуризованого або розстроченого (відстроченого), з податку на прибуток підприємств, що сплачується підприємствами електроенергетичної, нафтогазової, вугільної галузей, підприємствами, що надають послуги з виробництва, транспортування та постачання теплової енергії, підприємствами централізованого водопостачання та водовідведення, та нараховані суми податку на прибуток таких підприємств, які виникають після проведення розрахунків по субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, визначеній п. 16 статті 14 та ст. 32 Закону України "Про Державний бюджет України на 2015 рік"
11024700	Податок на дохід, який сплачують суб'єкти, що здійснюють діяльність з випуску та проведення державних лотерей
11024800	Податок на дохід, отриманий від букмекерської діяльності та азартних ігор (у тому числі казино)
12000000	Податки на власність
12020000	Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів
12020100	Податок з власників наземних транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів (юридичних осіб)
12020200	Податок з власників наземних транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів (з громадян)
12020300	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати податку власниками транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів
12020400	Податок з власників водних транспортних засобів

12020500	Податок з власників наземних транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів (юридичних осіб), зареєстрованих у місті Києві
12020600	Податок з власників наземних транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів (з громадян), зареєстрованих у місті Києві
12020700	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати податку власниками транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, зареєстрованих у місті Києві
12020800	Податок з власників водних транспортних засобів, зареєстрованих в місті Києві
13000000	Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів
13010000	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів
13010100	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування
13010200	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів (крім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування)
13010300	Надходження сум реструктурованої заборгованості рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів
13020000	Рентна плата за спеціальне використання води
13020100	Рентна плата за спеціальне використання води (крім рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення)
13020200	Рентна плата за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення
13020300	Рентна плата за спеціальне використання води для потреб гідроенергетики
13020400	Надходження рентної плати за спеціальне використання води від підприємств житлово-комунального господарства
13020500	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати рентної плати за спеціальне використання води
13020600	Рентна плата за спеціальне використання води в частині використання поверхневих вод для потреб водного транспорту (крім стоянкових і службово-допоміжного флотів)
13030000	Рентна плата за користування надрами
13030100	Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення
13030200	Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення
13030400	Рентна плата за користування надрами континентального шельфу і в межах виключної (морської) економічної зони
13030500	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати рентної плати за користування надрами
13030600	Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин
13030700	Рентна плата за користування надрами для видобування нафти
13030800	Рентна плата за користування надрами для видобування природного газу
13030900	Рентна плата за користування надрами для видобування газового конденсату
13031000	Рентна плата за користування надрами для видобування бурштину

13031100	Рентна плата за користування надрами для видобування нафти, що нарахована до 1 січня 2018 року, погашення податкового боргу та повернення помилково або надміру сплачених сум до 31 грудня 2017 року,
13031200	Рентна плата за користування надрами для видобування природного газу, що нарахована до 1 січня 2018 року, погашення податкового боргу та повернення помилково або надміру сплачених сум до 31 грудня 2017 року,
13031300	Рентна плата за користування надрами для видобування газового конденсату, що нарахована до 1 січня 2018 року, погашення податкового боргу та повернення помилково або надміру сплачених сум до 31 грудня 2017 року,
13060000	Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України
13070000	Плата за використання інших природних ресурсів
13070100	Плата за спеціальне використання диких тварин
13070200	Плата за спеціальне використання рибних та інших водних ресурсів
13070300	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати платежів за використання інших природних ресурсів
13080000	Рентна плата за транспортування
13080100	Рентна плата за транзитне транспортування трубопроводами природного газу територією України, що нарахована до 1 січня 2016 року
13080200	Рентна плата за транспортування нафти та нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами територією України
13080300	Рентна плата за транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України
14000000	Внутрішні податки на товари та послуги
14020000	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)
14020100	Спирт
14020200	Лікєро-горілочана продукція
14020300	Виноробна продукція, для виробництва якої не використовується спирт етиловий
14020400	Пиво
14020600	Тютюн та тютюнові вироби
14021000	Кузови для моторних транспортних засобів
14021300	Електрична енергія
14021900	Пальне
14022000	Інші підакцизні товари вітчизняного виробництва
14022100	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)
14022300	Виноробна продукція, для виробництва якої використовується спирт етиловий
14030000	Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)
14030100	Спирт
14030200	Лікєро-горілочана продукція
14030300	Виноробна продукція
14030400	Пиво
14030600	Тютюн та тютюнові вироби

14030800	Транспортні засоби (крім транспортних засобів, що були ввезені на митну територію України та поміщені в митні режими транзиту або тимчасового ввезення у період з 1 січня 2015 року до дня набрання чинності ЗУ від 8 листопада 2018 року "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів")
14031000	Кузови для моторних транспортних засобів
14031200	Транспортні засоби, що були ввезені на митну територію України та поміщені в митні режими транзиту або тимчасового ввезення у період з 1 січня 2015 року до дня набрання чинності ЗУ від 8 листопада 2018 року "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів"
14031900	Пальне
14032000	Інші підакцизні товари іноземного виробництва
14040000	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів
14050000	Податки на окремі категорії послуг
14060000	Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування
14060100	Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)
14060200	Бюджетне відшкодування податку на додану вартість
14060300	Реструктурована сума заборгованості податку на додану вартість
14060400	Податок на додану вартість із імпортованих на територію України робіт, послуг
14060500	Надходження від підприємств податку на додану вартість по операціях, пов'язаних з виконанням інноваційних проектів
14060600	Надходження від погашення податкового боргу, в тому числі реструктуризованого або розстроченого (відстроченого), з податку на додану вартість (з урахуванням штрафних санкцій, пені та процентів, нарахованих на суму цього розстроченого (відстроченого) боргу), що сплачуються підприємствами електроенергетичної, нафтогазової, вугільної галузей, підприємствами, що надають послуги з виробництва, транспортування та постачання теплової енергії, підприємствами централізованого водопостачання та водовідведення
14060700	Податкова заборгованість з податку на додану вартість підприємств, додаткові податкові зобов'язання з цього податку, розстрочені податкові зобов'язання НАК "Нафтогаз України" та її підприємств з податку на додану вартість (у тому числі відсотки за користування податковим кредитом), що спрямовуються на субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот
14060800	Податок на додану вартість від операцій з постачання на митній території України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів та медичних виробів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України; а також лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на

	проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я
14060900	Податок на додану вартість сільськогосподарських підприємств за операціями з сільськогосподарськими товарами/послугами (крім операцій із зерновими і технічними культурами та операцій з продукцією тваринництва)
14061000	Податок на додану вартість сільськогосподарських підприємств за операціями із зерновими і технічними культурами
14061100	Податок на додану вартість сільськогосподарських підприємств за операціями з продукцією тваринництва
14070000	Податок на додану вартість з ввезених на митну територію України товарів
14070100	Податок на додану вартість з ввезених на митну територію України товарів (крім лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів та медичних виробів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України, а також лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я; транспортних засобів, що були ввезені на митну територію України та поміщені в митні режими транзиту або тимчасового ввезення у період з 1 січня 2015 року до дня набрання чинності ЗУ від 8 листопада 2018 року "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів")
14070200	Податок на додану вартість від операцій з ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів та медичних виробів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України; а також лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я
14070300	Податок на додану вартість з ввезених на митну територію України транспортних засобів, що були ввезені на митну територію України та поміщені в митні режими транзиту або тимчасового ввезення у період з 1 січня 2015 року до дня набрання чинності ЗУ від 8 листопада 2018 року "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів"
15000000	Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції
15010000	Ввізне мито
15010100	Мито на товари, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності
15010200	Мито на товари, які ввозяться (пересилаються) громадянами
15010300	Інші збори з імпорту
15010500	Мито на нафтопродукти, транспортні засоби (крім транспортних засобів, що були ввезені на митну територію України та поміщені в митні режими транзиту або тимчасового ввезення у період з 1 січня 2015 року до дня набрання чинності ЗУ від 8 листопада 2018 року "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів") та шини до них, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами

15010800	Спеціальне мито
15010900	Антидемпінгове мито
15011000	Компенсаційне мито
15011100	Додатковий імпортний збір
15011200	Мито на транспортні засоби, що були ввезені на митну територію України та поміщені в митні режими транзиту або тимчасового ввезення у період з 1 січня 2015 року до дня набрання чинності ЗУ від 8 листопада 2018 року "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів"
15020000	Вивізне мито
15020100	Мито на товари, що вивозяться суб'єктами підприємницької діяльності
15020200	Мито на товари, які вивозяться (пересилаються) громадянами
15020300	Надходження від реалізації валютних коштів, одержаних у результаті проведення операцій за державним контрактом
16000000	Окремі податки і збори, що зараховуються до місцевих бюджетів
16010000	Місцеві податки і збори, нараховані до 1 січня 2011 року
16010100	Податок з реклами
16010200	Комунальний податок
16010400	Збір за припаркування автотранспорту
16010500	Ринковий збір
16010600	Збір за видачу ордера на квартиру
16010700	Курортний збір
16010800	Збір за участь у бігах на іподромі
16010900	Збір за виграш у бігах на іподромі
16011000	Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі
16011100	Збір за право використання місцевої символіки
16011200	Збір за право проведення кіно- і телезйомок
16011300	Збір за право проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей
16011500	Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг
16011600	Збір із власників собак
16011700	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати місцевих податків
16011800	Збір на розвиток рекреаційного комплексу в Автономній Республіці Крим
16011900	Збір на розвиток пасажирського електротранспорту в Автономній Республіці Крим
16012100	Податок на промисел
17000000	Збори на паливно-енергетичні ресурси
17060000	Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності, нарахований до 1 січня 2016 року
17060100	Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності, який справляється за поставлений природний газ споживачам на підставі укладених з ними договорів, нарахований до 1 січня 2016 року
17060200	Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності, який справляється за імпортований

	суб'єктами господарювання природний газ для споживання ними як палива або сировини, нарахований до 1 січня 2016 року
17060300	Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності, який справляється за видобутий суб'єктами господарювання та спожитий ними природний газ як паливо або сировина, нарахований до 1 січня 2016 року
17070000	Надходження нарахованих і не сплачених зобов'язань Державного підприємства "Енергоринок" перед державним бюджетом по збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію за минулі роки
18000000	Місцеві податки
18010000	Податок на майно
18010100	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості
18010200	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений фізичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості
18010300	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений фізичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості
18010400	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості
18010500	Земельний податок з юридичних осіб
18010600	Орендна плата з юридичних осіб
18010700	Земельний податок з фізичних осіб
18010800	Реструктурована сума заборгованості з плати за землю
18010900	Орендна плата з фізичних осіб
18011000	Транспортний податок з фізичних осіб
18011100	Транспортний податок з юридичних осіб
18020000	Збір за місця для паркування транспортних засобів
18020100	Збір за місця для паркування транспортних засобів, сплачений юридичними особами
18020200	Збір за місця для паркування транспортних засобів, сплачений фізичними особами
18030000	Туристичний збір
18030100	Туристичний збір, сплачений юридичними особами
18030200	Туристичний збір, сплачений фізичними особами
18040000	Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, що справлявся до 1 січня 2015 року
18040100	Збір за провадження торговельної діяльності (роздрібна торгівля), сплачений фізичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року
18040200	Збір за провадження торговельної діяльності (роздрібна торгівля), сплачений юридичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року
18040300	Збір за здійснення торгівлі валютними цінностями, що справлявся до 1 січня 2015 року
18040500	Збір за провадження торговельної діяльності (оптова торгівля), сплачений фізичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року
18040600	Збір за провадження торговельної діяльності (ресторанне господарство), сплачений фізичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року

18040700	Збір за провадження торговельної діяльності (оптова торгівля), сплачений юридичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року
18040800	Збір за провадження торговельної діяльності (ресторанне господарство), сплачений юридичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року
18040900	Збір за провадження торговельної діяльності із придбанням пільгового торгового патенту, що справлявся до 1 січня 2015 року
18041000	Збір за провадження торговельної діяльності із придбанням короткотермінового торгового патенту, що справлявся до 1 січня 2015 року
18041300	Збір за провадження діяльності з надання платних послуг, сплачений фізичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року
18041400	Збір за провадження діяльності з надання платних послуг, сплачений юридичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року
18041500	Збір за провадження торговельної діяльності нафтопродуктами, скрапленим та стиснутим газом на стаціонарних, малогабаритних і пересувних автозаправних станціях, заправних пунктах, що справлявся до 1 січня 2015 року
18041600	Надходження сум реструктурованої заборгованості із сплати збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності, що справлявся до 1 січня 2015 року
18041700	Збір за здійснення діяльності у сфері розваг, сплачений юридичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року
18041800	Збір за здійснення діяльності у сфері розваг, сплачений фізичними особами, що справлявся до 1 січня 2015 року
18050000	Єдиний податок
18050100	Єдиний податок з юридичних осіб, нарахований до 1 січня 2011 року
18050200	Єдиний податок з фізичних осіб, нарахований до 1 січня 2011 року
18050300	Єдиний податок з юридичних осіб
18050400	Єдиний податок з фізичних осіб
18050500	Єдиний податок з сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків"
19000000	Інші податки та збори
19010000	Екологічний податок
19010100	Екологічний податок, який справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (за винятком викидів в атмосферне повітря двоокису вуглецю),
19010200	Надходження від скидів забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти
19010300	Надходження від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини
19010400	Екологічний податок, який справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензій строк
19011000	Екологічний податок, який справляється за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення

19020000	Надходження для фінансового забезпечення реалізації заходів, визначених п.33 розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України
19020100	Кошти, що передаються до місцевих бюджетів з державного бюджету
19020200	Кошти, отримані місцевими бюджетами з державного бюджету
19020300	Кошти, що передаються (отримуються) як компенсація з державного дорожнього фонду місцевим бюджетам за рахунок коштів, передбачених абз. 2 частини четвертої статті 242 Бюджетного кодексу України
19030000	Кошти для фінансового забезпечення реалізації заходів, визначених пп. 15,16 статті 14 Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік"
19050000	Збір за забруднення навколишнього природного середовища
19050100	Надходження коштів від енергопідприємств до Державного фонду охорони навколишнього природного середовища
19050200	Інші збори за забруднення навколишнього природного середовища до Фонду охорони навколишнього природного середовища
19050300	Надходження від сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища фізичними особами
19060000	Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства, нарахований до 1 січня 2015 року
19060100	Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства, нарахований до 1 січня 2015 року
19060200	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства, нарахований до 1 січня 2015 року
19090000	Податки і збори, не віднесені до інших категорій, та кошти, що передаються (отримуються) відповідно до бюджетного законодавства
19090100	Кошти, що передаються (отримуються), як компенсація із загального фонду державного бюджету бюджетам місцевого самоврядування відповідно до вимог п.43 розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України та постанови Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 96 "Деякі питання зарахування частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального до бюджетів місцевого самоврядування"
19090400	Кошти, сплачені в рахунок погашення податкового боргу відповідно до норм ПКУ за доходами, визначеними частиною 2 статті 29 Бюджетного кодексу України, зокрема за податками і зборами (обов'язковими платежами), які справлялися до 1 січня 2011 року та встановлені Податковим кодексом України
19090500	Податки та збори, не віднесені до інших категорій,
20000000	Неподаткові надходження
21000000	Доходи від власності та підприємницької діяльності
21010000	Частина чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного бюджету, та дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність
21010100	Частина чистого прибутку (доходу) господарських організацій (державних унітарних підприємств та їх об'єднань), що вилучається до державного бюджету відповідно до закону

21010200	Надходження від сплати частини чистого прибутку (доходу), що вилучається до державного бюджету відповідно до ст 25 Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік", за результатами фінансово-господарської діяльності у 2019 році акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України"
21010300	Частина чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного місцевого бюджету
21010500	Дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність
21010600	Надходження від погашення податкового боргу, в тому числі реструктуризованого або розстроченого (відстроченого), із сплати частини чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до державного бюджету відповідно до закону (з урахуванням штрафних санкцій, пені та процентів, нарахованих на суму цього боргу), що склався станом на 1 січня 2018 року, який сплачується підприємствами електроенергетичної, нафтогазової, вугільної галузей
21010700	Надходження від сплати дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки) за результатами фінансово-господарської діяльності у 2019 році акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України"
21010800	Дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно Автономної Республіки Крим, комунальна власність,
21010900	Заборгованість за минулі періоди із сплати частини чистого прибутку (доходу) Національної акціонерної компанії "Нафтогаз України" та її підприємств
21011000	Надходження від підприємств електроенергетичної, нафтогазової, вугільної галузей дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, що залучаються до розрахунків на виконання положень частини 2 статті 21 Закону України "Про Державний бюджет України на 2018 рік"
21011100	Надходження від підприємств електроенергетичної, нафтогазової, вугільної галузей із сплати частини чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, який вилучається до державного бюджету відповідно до закону, що залучаються до розрахунків на виконання положень частини 2 статті 21 Закону України "Про Державний бюджет України на 2018 рік"
21020000	Кошти, що перераховуються Національним банком України відповідно до ЗУ "Про Національний банк України"
21040000	Плата за розміщення тимчасово вільних коштів державного бюджету
21050000	Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів
21080000	Інші надходження
21080100	Платежі, пов'язані з перебуванням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України, відповідно до укладеної міжурядової угоди
21080200	Платежі, пов'язані з виконанням Угоди між Урядом України і Урядом Російської Федерації про участь Російської Федерації в розвитку соціально-економічної сфери міста Севастополя та інших населених

	пунктів, в яких дислокуються військові формування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України
21080500	Інші надходження
21080600	Суми, стягнені з винних осіб, за шкоду, заподіяну державі, підприємству, установі, організації
21080800	Суми, стягнені з винних осіб за порушення правил пожежної безпеки
21080900	Штрафні санкції за порушення законодавства про патентування, за порушення норм регулювання обігу готівки та про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг
21081000	Пеня за порушення термінів розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності, за невиконання зобов'язань та штрафні санкції за порушення вимог валютного законодавства
21081100	Адміністративні штрафи та інші санкції
21081200	Штрафні санкції за порушення законодавства з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів
21081300	Адміністративні штрафи у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху (крім адміністративних штрафів за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі)
21081400	Надходження податків і зборів (обов'язкових платежів), які справлялися до 1 січня 2011 року, але не визначені ПКУ (крім податків та зборів, які надходили до місцевих бюджетів), включаючи розстрочені та відстрочені суми грошових зобов'язань, суми податкового боргу з урахуванням штрафних санкцій та пені, що обліковувались станом на 31 грудня 2010 року та сум донарахованих за актами перевірок
21081500	Адміністративні штрафи та штрафні санкції за порушення законодавства у сфері виробництва та обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів
21081600	Плата за експлуатацію газорозподільних систем або їх складових
21081700	Плата за встановлення земельного сервіту
21081800	Адміністративні штрафи за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі
21081900	Штрафні (фінансові) санкції за порушення установленого законодавством порядку проведення розрахункових операцій із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій, у тому числі для перерахування покупцям (споживачам) компенсації частини сум зазначених санкцій у порядку, визначеному законодавством
21082000	Надходження коштів від сплати особами з інвалідністю часткової вартості автомобілів та коштів від реалізації автомобілів, повернутих особами з інвалідністю
21082100	надходження від реалізації майнових прав на використання фільмів, вихідних матеріалів фільмів та фільмокопій, передбачені п.16 частини третьої статті 29 Бюджетного кодексу України,
21082200	платіж, що сплачується суб'єктом кінематографії за розгляд заяв щодо отримання державних субсидій, визначений п.137 частини третьої статті 29 Бюджетного кодексу України,

21082300	кошти, що сплачуються суб'єктом кінематографії до державного бюджету у вигляді 50 відсотків прибутків, отриманих від прокату та/або передачі прав на використання фільму, відповідно до п.138 частини третьої статті 29 Бюджетного кодексу України
21083000	Надходження від реалізації автомобілів, засобів наземного, водного та повітряного транспорту, сільськогосподарської техніки, обладнання та устаткування, що перебувають на балансі органів державної влади та інших державних органів, утворених органами державної влади підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету
21084000	Внески на регулювання, які сплачуються суб'єктами господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, відповідно до ст.13 Закону України "Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг"
21090000	Кошти від використання (реалізації) частини виробленої продукції, що залишається у власності держави відповідно до угод про розподіл продукції, та/або кошти у вигляді грошового еквівалента такої державної частини продукції"
21110000	Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва
22000000	Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності
22010000	Плата за надання адміністративних послуг
22010200	Плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати, що видаються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчими органами місцевих рад і місцевими органами виконавчої влади
22010300	Адміністративний збір за проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
22010400	Кошти в іноземній валюті за реєстрацію представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності
22010500	Плата за ліцензії на виробництво спирту етилового, коньячного і плодового та зернового дистиляту, дистиляту виноградного спиртового, біоетанолу, алкогольних напоїв та тютюнових виробів
22010600	Плата за ліцензії на право оптової торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодовим та зерновим дистилятом, дистилятом виноградним спиртовим, біоетанолом
22010900	Плата за державну реєстрацію (крім адміністративного збору за проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань)
22011000	Плата за ліцензії на право оптової торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами
22011100	Плата за ліцензії на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами
22011200	Плата за видачу, продовження, переоформлення ліцензій і за видачу дублікату ліцензій на мовлення, та ліцензій провайдера програмної послуги

22011400	Плата за видачу, переоформлення, продовження терміну дії ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України та видачу дублікатів таких ліцензій
22011500	Плата за ліцензії, сертифікацію оператора системи передачі електричної енергії, оператора газотранспортної системи, видані/здійснену Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг
22011700	Плата за видачу, переоформлення, продовження терміну дії ліцензій на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій та видачу копій і дублікатів таких ліцензій
22011800	Плата за ліцензії та сертифікати, що сплачується ліцензіатами за місцем здійснення діяльності
22011900	Збори за підготовку до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються прав автора на твір, та плата за одержання контрольних марок
22012000	Плата за видачу дозволів на право ввезення на територію України, вивезення з території України або транзиту через територію України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів
22012100	Збір за видачу спеціальних дозволів на користування надрами та кошти від продажу таких дозволів
22012200	Плата за виділення номерного ресурсу
22012300	Плата за державну реєстрацію джерел іонізуючого випромінювання (реєстраційний збір)
22012400	Плата за оформлення посвідчення закордонного українця
22012500	Плата за надання інших адміністративних послуг
22012600	Адміністративний збір за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень
22012700	Плата за надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, за одержання інформації з інших державних реєстрів, держателем яких є центральний орган виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної правової політики та центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
22012900	Плата за скорочення термінів надання послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, а також плата за надання інших платних послуг, пов'язаних з такою державною реєстрацією
22013000	Плата за ліцензії на здійснення діяльності у сфері організації і проведення азартних ігор
22013100	Плата за ліцензії на виробництво пального
22013200	Плата за ліцензії на право оптової торгівлі паливом
22013300	Плата за ліцензії на право роздрібною торгівлі паливом
22013400	Плата за ліцензії на право зберігання пального
22030000	Судовий збір та надходження від звернення застави у дохід держави

22030100	Судовий збір
22030200	Надходження від звернення застави у дохід держави
22060000	Кошти, отримані за вчинення консульських дій
22070000	Виконавчий збір
22080000	Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим державним майном
22080100	Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом
22080200	Надходження від орендної плати за користування майном бюджетних установ
22080300	Надходження від орендної плати за користування іншим державним майном
22080400	Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності
22080500	Надходження платежів за надані орендареві грошові кошти та цінні папери на умовах кредиту
22090000	Державне мито
22090100	Державне мито, що сплачується за місцем розгляду та оформлення документів, у тому числі за оформлення документів на спадщину і дарування
22090200	Державне мито, не віднесене до інших категорій
22090300	Державне мито за дії, пов'язані з одержанням патентів на об'єкти права інтелектуальної власності, підтриманням їх чинності та передаванням прав їхніми власниками
22090400	Державне мито, пов'язане з видачею та оформленням закордонних паспортів (посвідок) та паспортів громадян України
22090500	Надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати державного мита
22130000	Орендна плата за водні об'єкти (їх частини), що надаються в користування на умовах оренди Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, районними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, місцевими радами
22150000	Портовий (адміністративний) збір
22150100	Портовий (адміністративний) збір (за винятком портового (адміністративного) збору, що надходить від риболовних портів)
22150200	Портовий (адміністративний) збір, що надходить від риболовних портів
22160000	Інші адміністративні збори та платежі
22160100	Плата за проїзд автомобільними дорогами транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні
22200000	Плата за виконання митних формальностей органами доходів і зборів поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них
24000000	Інші неподаткові надходження
24010000	Кошти від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду (крім майна, конфіскованого за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення)

24010100	Кошти від реалізації конфіскованого майна за матеріалами митних органів
24010200	Кошти від реалізації товарів та інших предметів, конфіскованих за матеріалами правоохоронних та інших уповноважених органів
24010300	Надходження конфіскованої національної та іноземної валюти за матеріалами митних органів
24010400	Надходження конфіскованої національної та іноземної валюти за матеріалами правоохоронних й інших уповноважених органів
24020000	Кошти від реалізації майна і надходження національної та іноземної валюти, конфіскованих за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення (крім надходжень до цільового фонду для забезпечення оборони і безпеки держави),
24030000	Надходження сум кредиторської та депонентської заборгованості підприємств, організацій та установ, щодо яких минув строк позовної давності
24040000	Кошти від реалізації надлишкової космічної техніки військового та подвійного призначення
24050000	Кошти від реалізації надлишкового озброєння, військової та спеціальної техніки, нерухомого військового майна Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів та інших державних органів
24060000	Інші надходження
24060300	Інші надходження
24060500	Відрахування від суми коштів, витрачених на рекламу тютюнових виробів та/або алкогольних напоїв у межах України
24060600	Надходження коштів з рахунків виборчих фондів
24060700	Нез'ясовані надходження
24061500	Надходження до Державного спеціалізованого фонду фінансування загальнодержавних витрат на авіаційну діяльність та участь України у міжнародних авіаційних організаціях
24061600	Інші надходження до фондів охорони навколишнього природного середовища
24061800	Плата за подання скарги щодо процедур закупівлі до органу оскарження
24061900	Кошти, отримані від надання учасниками процедури закупівель як забезпечення їх тендерної пропозиції (пропозиції конкурсних торгів), які не підлягають поверненню цим учасникам
24062000	Кошти, отримані від учасника - переможця процедури закупівлі під час укладання договору про закупівлю як забезпечення виконання цього договору, які не підлягають поверненню учаснику - переможцю
24062100	Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності
24062200	Кошти за шкоду, що заподіяна на земельних ділянках державної та комунальної власності, які не надані у користування та не передані у власність, внаслідок їх самовільного зайняття, використання не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу; відшкодування збитків за погіршення якості ґрунтового покриву тощо та за недержання доходів у зв'язку з тимчасовим невикористанням земельних ділянок

24062400	Кошти, отримані від продажу частин встановленої кількості викидів парникових газів, передбаченого ст.17 Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату
24063100	Кошти, отримані відповідно до ст.8 Закону України "Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки" (включаючи надходження заборгованості минулих років за цими коштами), та дохід від розміщення цих коштів у цінні папери відповідно до статті 9 цього ж Закону України
24063500	Кошти від реалізації продуктів утилізації твердого ракетного палива
24110000	Доходи від операцій з кредитування та надання гарантій
24110100	Плата за надання державних гарантій та кредитів (позик), залучених державою
24110200	Плата за користування кредитами (позиками), залученими державою
24110300	Відсотки за користування державним пільговим кредитом, наданим індивідуальним сільським забудовникам
24110400	Відсотки за користування пільговим довгостроковим державним кредитом, наданим молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла
24110500	Інші (курсові різниці)
24110600	Відсотки за користування позиками, які надавалися з місцевих бюджетів
24110700	Плата за гарантії, надані Верховною Радою Автономної Республіки Крим та міськими радами
24110800	Плата за користування кредитом з державного бюджету
24110900	Відсотки за користування довгостроковим кредитом, що надається з місцевих бюджетів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла
24111000	Плата за користування суб'єктами малого підприємництва мікрокредитами з державного бюджету
24111100	Відсотки за користування пільговим довгостроковим державним кредитом, наданим внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла, і пеня за несвоєчасну сплату відсотків
24130000	Збір на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження
24130100	Збір на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, що сплачується експлуатуючими організаціями ядерних установок
24130200	Збір на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, що сплачується підприємствами з видобування і переробки уранових руд
24130300	Збір на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, що сплачується підприємствами, які є замовниками будівництва нових ядерних установок або об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення
24140000	Збори на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій

24140200	Збір при поданні ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів на клеймування державним пробірним клеймом до казенних підприємств пробірному контролю
24140300	Збір під час набуття права власності на легкові автомобілі
24140500	Збір з операцій придбання (купівлі-продажу) нерухомого майна
24140600	Збір з користування та надання послуг стільникового рухомого зв'язку
24160000	Концесійні платежі
24160100	Концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності (крім тих, які мають цільове спрямування згідно із законом)
24160200	Концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності (які мають цільове спрямування згідно із законом)
24160300	Концесійні платежі щодо об'єктів державної власності
24170000	Надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту
25000000	Власні надходження бюджетних установ
25010000	Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством
25010100	Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю
25010200	Надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності
25010300	Плата за оренду майна бюджетних установ, що здійснюється відповідно до ЗУ "Про оренду державного та комунального майна"
25010400	Надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна)
25020000	Інші джерела власних надходжень бюджетних установ
25020100	Благодійні внески, гранти та дарунки
25020200	Надходження, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, у тому числі заходів з відчуження для суспільних потреб земельних ділянок та розміщених на них інших об'єктів нерухомого майна, що перебувають у приватній власності фізичних або юридичних осіб
25020300	Надходження, що отримують державні і комунальні заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти від розміщення на депозитах тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг, якщо таким закладам законом надано відповідне право; надходження, що отримують державні і комунальні заклади фахової передвищої та вищої освіти, наукові установи та заклади культури як відсотки, нараховані на залишок коштів на поточних рахунках, відкритих у банках державного сектору для розміщення власних надходжень, отриманих як плата за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, благодійні внески та гранти
30000000	Доходи від операцій з капіталом
31000000	Надходження від продажу основного капіталу
31010000	Кошти від реалізації скарбів, майна, одержаного державою або територіальною громадою в порядку спадкування чи дарування, безхазяйного майна, знахідок, а також валютних цінностей і грошових коштів, власники яких невідомі

31010100	Кошти від реалізації скарбів, які є пам'ятками історії та культури, майна, одержаного державою в порядку спадкування чи дарування
31010200	Кошти від реалізації безхазяйного майна, знахідок, спадкового майна, майна, одержаного територіальною громадою в порядку спадкування чи дарування, а також валютні цінності і грошові кошти, власники яких невідомі
31020000	Надходження коштів від Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння
31030000	Кошти від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим та майна, що перебуває в комунальній власності
32000000	Надходження від реалізації державних запасів товарів
32010000	Надходження від реалізації матеріальних цінностей державного резерву
32010100	Надходження від реалізації матеріальних цінностей державного резерву
32010200	Надходження від погашення підприємствами паливно-енергетичного комплексу та нафтогазової галузі перед Державним агентством резерву України заборгованості та зобов'язань за матеріальні цінності (включаючи зобов'язання з податку на додану вартість, що виникають за результатами проведення таких розрахунків, та із сплати штрафних санкцій і відсотків за користування ресурсами), а також надходження Державного агентства резерву України від реалізації матеріальних цінностей, повернутих підприємствами паливно-енергетичного комплексу та нафтогазової галузі
32020000	Надходження від реалізації розброньованих матеріальних цінностей мобілізаційного резерву
33000000	Кошти від продажу землі і нематеріальних активів
33010000	Кошти від продажу землі
33010100	Кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебувають у державній або комунальній власності, та земельних ділянок, які знаходяться на території Автономної Республіки Крим
33010300	Кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них, що перебувають у державній власності, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації
33010200	Кошти від продажу прав на земельні ділянки несільськогосподарського призначення, що перебувають у державній або комунальній власності, та прав на земельні ділянки, які знаходяться на території Автономної Республіки Крим
33010400	Кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення до розмежування земель державної та комунальної власності з розстроченням платежу
33020000	Надходження від продажу нематеріальних активів
33030000	Кошти від відчуження земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти нерухомого військового майна, що підлягають реалізації, та земельних ділянок, які вивільняються у процесі реформування Збройних Сил України і Державної спеціальної служби транспорту
34000000	Податки на фінансові операції та операції з капіталом
40000000	Офіційні трансферти
41000000	Від органів державного управління
41010000	Кошти, що надходять з інших бюджетів

41010100	<i>Реверсна дотація</i>
41010200	Кошти, що надходять за взаємними розрахунками із додаткової дотації до державного бюджету
41010300	Кошти, що надходять за взаємними розрахунками із додаткової дотації з державного бюджету
41010400	Кошти, що надходять за взаємними розрахунками із додаткової дотації з районних та міських (міст Києва і Севастополя, міст республіканського та обласного значення) до міських (міст районного значення), селищних та сільських бюджетів
41010500	Кошти, що надходять за взаємними розрахунками із додаткової дотації з міських (міст районного значення), селищних та сільських бюджетів до районних та міських (міст Києва і Севастополя, міст республіканського та обласного значення) бюджетів
41010600	Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів
41010700	Кошти, що надходять за взаємними розрахунками до державного бюджету з місцевих бюджетів
41010800	Кошти, що надходять за взаємними розрахунками до місцевих бюджетів з державного бюджету
41010900	Кошти, що надходять за взаємними розрахунками між місцевими бюджетами
41020000	<i>Дотації з державного бюджету місцевим бюджетам</i>
41020100	<i>Базова дотація</i>
41020200	Додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я,
41020400	Додаткові дотації з державного бюджету місцевим бюджетам
41020600	Стабілізаційна дотація
41020800	Додаткова дотація з державного бюджету міському бюджету міста Славутича на забезпечення утримання соціальної інфраструктури міста Славутича
41021000	Додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності та літакобудування
41030000	<i>Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам</i>
41030200	Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Івано-Франківської області для здійснення природоохоронних заходів із видалення, перевезення та утилізації небезпечних відходів гексахлорбензолу у зоні консервації Домбровського кар'єру в Калуському районі
41030500	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення,

	перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пп.11-14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пп.19-20 частини першої статті 6 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та які потребують поліпшення житлових умов
41030600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, тимчасової державної допомоги дітям, тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, допомоги по догляду за особами з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, компенсаційної виплати непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, а також за особою, яка досягла 80-річного віку
41030700	Субвенція з державного бюджету бюджету Автономної Республіки Крим для здійснення природоохоронного заходу з розроблення матеріалів до проекту зміни меж та розширення території Ялтинського гірсько-лісового природного заповідника
41030800	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), управління багатоквартирним будинком, поводження з побутовими відходами (вивезення побутових відходів) та вивезення рідких нечистот, внесків за встановлення, обслуговування та заміну вузлів комерційного обліку води та теплової енергії, абонентського обслуговування для споживачів комунальних послуг, що надаються у багатоквартирних будинках за індивідуальними договорами
41030900	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг з послуг зв'язку, інших передбачених законодавством пільг (крім пільг на одержання ліків, зубопротезування, оплату електроенергії, природного і скрапленого газу на побутові потреби, твердого та рідкого пічного побутового палива, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот), на компенсацію втрати частини доходів у зв'язку з відміною податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів та відповідним збільшенням ставок акцизного податку з пального і на компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян
41031000	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу
41031100	Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Бучі Київської області на будівництво дошкільного дитячого закладу по вул. Лесі Українки в м. Бучі Київської області
41031200	Субвенція з державного бюджету на обслуговування боргу за запозиченнями, здійсненими у 2012 році до загального фонду бюджету міста Києва

41031300	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених у абз. 14 пункту 1 статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", для осіб з інвалідністю I - II групи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у Революції Гідності, визначених п.10 частини другої статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та які потребують поліпшення житлових умов,
41031400	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України
41031500	Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Жовтих Вод на виконання заходів щодо радіаційного та соціального захисту населення міста Жовтих Вод
41031600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво мультифункціональних майданчиків для занять ігровими видами спорту
41031700	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво нових, реконструкцію та капітальний ремонт існуючих спортивних п'ятдесятиметрових і двадцятип'ятиметрових басейнів
41032000	Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Одеської області на проведення реконструкції та будівництва будівель і споруд комунального підприємства "Аеропорт Ізмаїл"
41032100	Субвенція з державного бюджету бюджету міста Києва на ремонт та реконструкцію мосту імені Є. О. Патона
41032200	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проекту "Житло для внутрішньо-переміщених осіб"
41032400	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів транскордонного співробітництва
41032500	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на покращення соціального захисту окремих категорій педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти
41032700	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію програми "Спроможна школа для кращих результатів"
41032800	Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Львівської області на погашення кредиторської заборгованості, що утворилася за придбане у 2012 році медичне обладнання (мамографічне, рентгенологічне та апарати ультразвукової діагностики) вітчизняного виробництва
41032900	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток системи екстреної медичної допомоги
41033000	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я
41033200	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на підтримку розвитку об'єднаних територіальних громад
41033300	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості
41033500	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання ангиографічного обладнання

41033800	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти
41033900	Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам
41034400	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа
41034500	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій
41034600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України
41034900	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реформування регіональних систем охорони здоров'я для здійснення заходів з виконання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту "Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей
41035100	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження
41035400	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами
41035800	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом "гроші ходять за дитиною", оплату послуг із здійснення патронату над дитиною та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримку малих групових будинків
41036100	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених абз. 5-8 пункту 1 статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", для осіб з інвалідністю I - II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, визначених п.11-14 частини другої статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та які потребують поліпшення житлових умов
41036300	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування Програм - переможців Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування
41036400	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей учасників бойових дій на території інших держав, визначених у абз.1 пункту 1 статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх

	соціального захисту", для осіб з інвалідністю I - II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах, визначених п.7 частини другої статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та які потребують поліпшення житлових умов
41036600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, послуг з централізованого опалення, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню, бюджетним установам і організаціям та/або іншим підприємствам теплопостачання, централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають такі послуги, та тарифами, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування
41036700	Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Донецької області на погашення заборгованості за електричну енергію підприємств водопостачання
41036800	Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Івано-Франківської області на будівництво сучасного біатлонного комплексу
41036900	Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Херсонської області на будівництво шляхопроводу по просп. Адмірала Сенявіна - вул. Залагерсег у м. Херсоні
41037000	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів
41037100	Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Харкова на подовження третьої лінії метрополітену у м. Харков
41037200	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа"
41037300	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах
41037400	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення нових, будівельно-ремонтні роботи існуючих палаців спорту та завершення розпочатих у попередньому періоді робіт з будівництва/реконструкції палаців спорту
41037700	Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Дніпра на завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі
41039100	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення робіт, пов'язаних зі створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі "Прозорий офіс"
41040000	Дотації з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам
41040100	Дотація з місцевого бюджету за рахунок стабілізаційної дотації з державного бюджету

41040200	Дотація з місцевого бюджету на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету
41040300	Дотація з місцевого бюджету на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності та літакобудування за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету
41040400	Інші дотації з місцевого бюджету
41050000	Субвенції з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам
41050100	Субвенція з місцевого бюджету на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), управління багатоквартирним будинком, поводження з побутовими відходами (вивезення побутових відходів) та вивезення рідких нечистот, внесків за встановлення, обслуговування та заміну вузлів комерційного обліку води та теплової енергії, абонентського обслуговування для споживачів комунальних послуг, що надаються у багатоквартирних будинках за індивідуальними договорами за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41050200	Субвенція з місцевого бюджету на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41050300	Субвенція з місцевого бюджету на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, тимчасової державної допомоги дітям, тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, допомоги по догляду за особами з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, компенсаційної виплати непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, а також за особою, яка досягла 80-річного віку за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41050400	Субвенція з місцевого бюджету на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених абз. 5-8 пункту 1 статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", для осіб з інвалідністю I - II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, визначених пп. 11-14 частини другої статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та які потребують поліпшення житлових умов за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41050500	Субвенція з місцевого бюджету на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей учасників бойових дій на території інших держав, визначених у абз.1 пункту 1 статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", для осіб з інвалідністю I - II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії,

	каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах, визначених п.7 частини другої статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та які потребують поліпшення житлових умов за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41050600	Субвенція з місцевого бюджету на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пп.11-14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пп.19-20 частини першої статті 6 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та які потребують поліпшення житлових умов за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41050700	Субвенція з місцевого бюджету на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом "гроші ходять за дитиною", оплату послуг із здійснення патронату над дитиною та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримку малих групових будинків за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41050800	Субвенція з місцевого бюджету на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41050900	Субвенція з місцевого бюджету на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41051000	Субвенція з місцевого бюджету на здійснення переданих видатків у сфері освіти за рахунок коштів освітньої субвенції
41051100	Субвенція з місцевого бюджету за рахунок залишку коштів освітньої субвенції, що утворився на початок бюджетного періоду
41051200	Субвенція з місцевого бюджету на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41051300	Субвенція з місцевого бюджету на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41051400	Субвенція з місцевого бюджету на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету

41051500	Субвенція з місцевого бюджету на здійснення переданих видатків у сфері охорони здоров'я за рахунок коштів медичної субвенції
41051600	Субвенція з місцевого бюджету за рахунок залишку коштів медичної субвенції, що утворився на початок бюджетного періоду
41052100	Субвенція з місцевого бюджету на реформування регіональних систем охорони здоров'я для здійснення заходів з виконання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту "Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей" за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41052200	Субвенція з місцевого бюджету на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості, за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41052300	Субвенція з місцевого бюджету на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41052400	Субвенція з місцевого бюджету на підтримку розвитку об'єднаних територіальних громад за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41052500	Субвенція з місцевого бюджету на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41052600	Субвенція з місцевого бюджету на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41052700	Субвенція з місцевого бюджету на створення нових, будівельно-ремонтні роботи існуючих палаців спорту та завершення розпочатих у попередньому періоді робіт з будівництва/реконструкції палаців спорту за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41052800	Субвенція з місцевого бюджету на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України, за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41052900	Субвенція з місцевого бюджету на погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, послуг з централізованого опалення, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню, бюджетним установам і організаціям та/або іншим підприємствам теплопостачання, централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають такі послуги, та тарифами, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування, за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41053000	Субвенція з місцевого бюджету на проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41053100	Субвенція з місцевого бюджету на проведення робіт, пов'язаних зі створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в

	форматі "Прозорий офіс", за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41053300	Субвенція з місцевого бюджету на утримання об'єктів спільного користування чи ліквідацію негативних наслідків діяльності об'єктів спільного користування
41053400	Субвенція з місцевого бюджету на виконання інвестиційних проектів
41053500	Субвенція з місцевого бюджету на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах
41053600	Субвенція з місцевого бюджету на здійснення природоохоронних заходів
41053700	Субвенція з місцевого бюджету на співфінансування інвестиційних проектів
41053800	Субвенція з місцевого бюджету на реалізацію проектів співробітництва між територіальними громадами
41053900	Інші субвенції з місцевого бюджету
41054000	Субвенція з місцевого бюджету на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості, за рахунок залишку коштів відповідної субвенції з державного бюджету, що утворився на початок бюджетного періоду
41054100	Субвенція з місцевого бюджету на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій за рахунок залишку коштів відповідної субвенції з державного бюджету, що утворився на початок бюджетного періоду
41054200	Субвенція з місцевого бюджету на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених у абз.14 пункту 1 статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", для осіб з інвалідністю I - II групи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у Революції Гідності, визначених п.10 частини другої статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та які потребують поліпшення житлових умов за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41054500	Субвенція з місцевого бюджету на будівництво мультифункціональних майданчиків для занять ігровими видами спорту за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41054600	Субвенція з місцевого бюджету на будівництво нових, реконструкцію та капітальний ремонт існуючих спортивних п'ятдесятиметрових і двадцятип'ятиметрових басейнів за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету,
41054800	Субвенція з місцевого бюджету на покращення соціального захисту окремих категорій педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
41054900	Субвенція з місцевого бюджету на реалізацію програми "Спроможна школа для кращих результатів" за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету

41055000	Субвенція з місцевого бюджету на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету
42000000	Від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ
42010000	Кошти, отримані від секретаріату ООН, НАТО, ЄС, ОБСЄ або іншої міжнародної організації за участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки
42020000	Гранти (дарунки), що надійшли до бюджетів усіх рівнів
42030000	Надходження в рамках програм допомоги Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ
42030100	Надходження в рамках програм секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу
42030200	Інша допомога, надана Європейським Союзом
42030300	Надходження в рамках програм допомоги урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ
50000000	Цільові фонди
50070000	Надходження до Фонду соціального захисту інвалідів
50080000	Надходження до цільового фонду для забезпечення оборони і безпеки держави
50080100	Конфісковані кошти та кошти, отримані від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення
50100000	Інші фонди
50110000	Цільові фонди, утворені Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади

{Класифікація із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 50 від 31.01.2011, № 497 від 12.04.2011, № 575 від 30.04.2011, № 1028 від 11.08.2011, № 1066 від 26.08.2011, № 1663 від 19.12.2011, № 1813 від 29.12.2011, № 484 від 19.04.2012, № 846 від 17.07.2012, № 1028 від 25.09.2012, № 1090 від 12.10.2012, № 1127 від 25.10.2012, № 1215 від 23.11.2012, № 1448 від 28.12.2012, № 5 від 09.01.2013, № 19 від 17.01.2013, № 378 від 07.03.2013, № 568 від 29.05.2013, № 786 від 02.09.2013, № 911 від 31.10.2013, № 1105 від 13.12.2013, № 1176 від 26.12.2013, № 44 від 07.02.2014, № 397 від 11.04.2014, № 630 від 27.05.2014, № 800 від 05.08.2014, № 1290 від 31.12.2014, № 6 від 19.01.2015, № 347 від 23.03.2015, № 874 від 09.10.2015, № 1024 від 13.11.2015, № 2 від 05.01.2016, № 217 від 25.02.2016, № 469 від 05.05.2016, № 973 від 16.11.2016, № 1230 від 30.12.2016, № 358 від 13.03.2017, № 561 від 07.06.2017, № 691 від 11.08.2017, № 1002 від 05.12.2017, № 1054 від 20.12.2017, № 1175 від 29.12.2017, № 70 від 01.02.2018, № 392 від 29.03.2018, № 775 від 21.09.2018, № 959 від 04.12.2018, № 1084 від 21.12.2018, № 182 від 26.04.2019, № 282 від 01.07.2019, № 474 від 12.11.2019, № 493 від 22.11.2019, № 545 від 18.12.2019, № 124 від 24.03.2020, № 191 від 05.05.2020, № 434 від 20.07.2020, № 463 від 31.07.2020, № 544 від 01.09.2020, № 620 від 16.10.2020, № 730 від 27.11.2020, № 777 від 15.12.2020, № 796 від 22.12.2020, № 827 від 30.12.2020}

Функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету

Код	Найменування
0100	Загальнодержавні функції
0110	Вищі органи державного управління, органи місцевої влади та місцевого самоврядування, фінансова та зовнішньополітична діяльність
0111	Вищі органи державного управління, органи місцевої влади та місцевого самоврядування
0112	Фінансова та фіскальна діяльність
0113	Зовнішньополітична діяльність
0120	Економічна допомога зарубіжним країнам
0130	Інші загальні функції державного управління
0131	Управління системою державної служби
0132	Загальнодержавне планування та статистика
0133	Інша діяльність у сфері державного управління
0150	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері державного управління
0160	Проведення виборів та референдумів
0170	Обслуговування боргу
0180	Міжбюджетні трансферти
0200	Оборона
0210	Військова оборона
0220	Цивільна оборона
0230	Військова допомога зарубіжним країнам
0240	Військова освіта
0250	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері оборони
0260	Інша діяльність у сфері оборони
0300	Громадський порядок, безпека та судова влада
0310	Діяльність із забезпечення громадського порядку, боротьба із злочинністю та охорона державного кордону
0320	Протипожежний захист та рятування
0330	Судова влада
0340	Кримінально-виконавча система та виправні заходи

0350	Діяльність у сфері безпеки держави
0360	Нагляд за додержанням законів та представницькі функції в суді
0370	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади
0380	Інша діяльність у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади
0400	Економічна діяльність
0410	Загальна економічна, торговельна та трудова діяльність
0411	Загальна економічна та торговельна діяльність
0412	Регулювання трудових відносин
0420	Сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство
0421	Сільське господарство
0422	Лісове господарство та мисливство
0423	Рибне господарство
0430	Паливно-енергетичний комплекс
0431	Вугільна галузь та інші галузі з видобутку твердого палива
0432	Нафтогазова галузь
0433	Електроенергетична галузь
0434	Інші галузі паливно-енергетичного комплексу
0440	Інша промисловість та будівництво
0441	Промисловість з видобутку рудних та нерудних корисних копалин
0442	Обробна промисловість
0443	Будівництво
0444	Відтворення мінерально-сировинної бази
0450	Транспорт
0451	Автомобільний транспорт
0452	Водний транспорт
0453	Залізничний транспорт
0454	Повітряний транспорт
0455	Трубопровідний та інший транспорт
0456	Дорожнє господарство
0460	Зв'язок, телекомунікації та інформатика
0470	Інші галузі економіки
0480	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в галузях економіки
0481	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері економічної, торговельної та трудової діяльності

0482	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері сільського господарства, лісового господарства та мисливства, рибного господарства
0483	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері паливно-енергетичного комплексу
0484	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в інших галузях промисловості та будівництві
0485	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері транспорту
0486	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері зв'язку, телекомунікації та інформатики
0487	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в інших галузях економіки
0490	Інша економічна діяльність
0500	<i>Охорона навколишнього природного середовища</i>
0510	Запобігання та ліквідація забруднення навколишнього природного середовища
0511	Охорона та раціональне використання природних ресурсів
0512	Утилізація відходів
0513	Ліквідація іншого забруднення навколишнього природного середовища
0520	Збереження природно-заповідного фонду
0530	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони навколишнього природного середовища
0540	Інша діяльність у сфері охорони навколишнього природного середовища
0600	<i>Житлово-комунальне господарство</i>
0610	Житлове господарство
0620	Комунальне господарство
0630	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері житлово-комунального господарства
0640	Інша діяльність у сфері житлово-комунального господарства
0700	<i>Охорона здоров'я</i>
0710	Медична продукція та обладнання
0720	Поліклініки і амбулаторії, швидка та невідкладна допомога
0721	Поліклініки загального профілю та амбулаторії
0722	Спеціалізовані та стоматологічні поліклініки
0724	Центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, станції екстреної (швидкої) медичної допомоги
0725	Фельдшерсько-акушерські пункти
0726	Центри первинної медичної (медико-санітарної) допомоги
0730	Лікарні та санаторно-курортні заклади

0731	Лікарні загального профілю
0732	Спеціалізовані лікарні та інші спеціалізовані заклади
0733	Перинатальні центри, пологові будинки
0734	Санаторно-курортні заклади
0740	Санітарно-профілактичні та протиепідемічні заходи і заклади
0750	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони здоров'я
0760	Інша діяльність у сфері охорони здоров'я
0761	Будинки дитини
0762	Станції переливання крові
0763	Інші заклади та заходи у сфері охорони здоров'я
0800	<i>Духовний та фізичний розвиток</i>
0810	Фізична культура і спорт
0820	Культура та мистецтво
0821	Театри
0822	Художні колективи, концертні і циркові організації
0823	Кінематографія
0824	Бібліотеки, музеї і виставки
0827	Заповідники
0828	Клубні заклади
0829	Інші заходи і заклади в галузі культури та мистецтва, творчі спілки
0830	Засоби масової інформації
0840	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері духовного та фізичного розвитку
0850	Інша діяльність у сфері духовного та фізичного розвитку та інформації
0900	<i>Освіта</i>
0910	Дошкільна освіта
0920	Загальна середня освіта
0921	Загальноосвітні навчальні заклади
0922	Загальноосвітні спеціалізовані та спеціальні школи-інтернати
0930	Професійно-технічна освіта
0940	Вища освіта
0941	Вищі навчальні заклади I і II рівнів акредитації
0942	Вищі навчальні заклади III і IV рівнів акредитації
0950	Післядипломна освіта

0960	Позашкільна освіта та заходи із позашкільної роботи з дітьми
0970	Програми матеріального забезпечення навчальних закладів
0980	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері освіти
0990	Інші заклади та заходи у сфері освіти
1000	<i>Соціальний захист та соціальне забезпечення</i>
1010	Соціальний захист на випадок непрацездатності
1020	Соціальний захист пенсіонерів
1030	Соціальний захист ветеранів війни та праці
1040	Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді
1050	Соціальний захист безробітних
1060	Допомога у вирішенні житлового питання
1070	Соціальний захист інших категорій населення
1080	Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту
1090	Інша діяльність у сфері соціального захисту

{Функціональна класифікація із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 1167 від 19.09.2011, № 1448 від 28.12.2012, № 545 від 18.12.2019, № 827 від 30.12.2020}

Економічна класифікація видатків бюджету

Код	Найменування
2000	Поточні видатки
2100	Оплата праці і нарахування на заробітну плату
2110	Оплата праці
2111	Заробітна плата
2112	Грошове забезпечення військовослужбовців
2113	Суддівська винагорода
2120	Нарахування на оплату праці
2200	Використання товарів і послуг
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар
2220	Медикаменти та перев'язувальні матеріали
2230	Продукти харчування
2240	Оплата послуг (крім комунальних)
2250	Видатки на відрядження
2260	Видатки та заходи спеціального призначення
2270	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв
2271	Оплата теплопостачання
2272	Оплата водопостачання та водовідведення
2273	Оплата електроенергії
2274	Оплата природного газу
2275	Оплата інших енергоносіїв
2280	Дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм
2281	Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації державних (регіональних) програм
2282	Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку
2400	Обслуговування боргових зобов'язань
2410	Обслуговування внутрішніх боргових зобов'язань
2420	Обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань
2600	Поточні трансферти
2610	Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)
2620	Поточні трансферти органам державного управління інших рівнів

2630	Поточні трансферти урядам іноземних держав та міжнародним організаціям
2700	Соціальне забезпечення
2710	Виплата пенсій і допомоги
2720	Стипендії
2730	Інші виплати населенню
2800	Інші поточні видатки
3000	Капітальні видатки
3100	Придбання основного капіталу
3110	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування
3120	Капітальне будівництво (придбання)
3121	Капітальне будівництво (придбання) житла
3122	Капітальне будівництво (придбання) інших об'єктів
3130	Капітальний ремонт
3131	Капітальний ремонт житлового фонду (приміщень)
3132	Капітальний ремонт інших об'єктів
3140	Реконструкція та реставрація
3141	Реконструкція житлового фонду (приміщень)
3142	Реконструкція та реставрація інших об'єктів
3143	Реставрація пам'яток культури, історії та архітектури
3150	Створення державних запасів і резервів
3160	Придбання землі та нематеріальних активів
3200	Капітальні трансферти
3210	Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)
3220	Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів
3230	Капітальні трансферти урядам іноземних держав та міжнародним організаціям
3240	Капітальні трансферти населенню
9000	Нерозподілені видатки

{Класифікація із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 497 від 12.04.2011; в редакції Наказу Міністерства фінансів № 1738 від 26.12.2011; із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 595 від 23.05.2012, № 937 від 22.08.2012, № 996 від 06.11.2015, № 865 від 01.11.2018, № 615 від 15.10.2020}

ІНСТРУКЦІЯ²

щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету

1. Загальні положення

1.1. Економічна класифікація видатків бюджету призначена для розмежування видатків бюджетних установ та одержувачів бюджетних коштів за економічними характеристиками операцій, які здійснюються відповідно до функцій держави та місцевого самоврядування.

{Абзац перший пункту 1.1 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

Економічна класифікація видатків бюджету забезпечує єдиний підхід до всіх учасників бюджетного процесу з точки зору виконання бюджету.

1.2. Видатки на проведення публічних закупівель здійснюються за відповідними кодами економічної класифікації видатків бюджету залежно від економічної суті платежу.

{Пункт 1.2 глави 1 із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013, № 135 від 14.02.2017}

1.3. Сплата податку на додану вартість, який включений до ціни товарів, робіт і послуг, здійснюється за тим кодом економічної класифікації видатків бюджету, за яким здійснюється основний платіж, або за кодом економічної класифікації видатків бюджету 2800 «Інші поточні видатки», якщо сплата податку відноситься до податкового кредиту платника податку.

{Абзац перший пункту 1.3 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

Перерахування (сплата) податку на доходи фізичних осіб здійснюється за тим кодом економічної класифікації видатків бюджету, за яким здійснюється виплата доходу фізичної особи.

{Абзац другий пункту 1.3 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

1.4. Сплата донарахованих платежів (крім штрафів і пені), визначених контролюючими органами відповідно до законодавства, сум боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення та відсотків річних від простроченої суми договору проводиться за тим кодом, за яким має бути проведений основний платіж.

{Абзац перший пункту 1.4 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

Оплата витрат на транспортування, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування товарів, установку, монтаж, налагодження, заготівлю товарів та оплату тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи здійснюється за тим кодом економічної класифікації видатків бюджету, за яким здійснюється придбання товару, якщо це передбачено умовами договору придбання.

{Пункт 1.4 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

{Пункт 1.4 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

1.5. Видатки одержувачів бюджетних коштів здійснюються за такими кодами економічної класифікації видатків бюджету:

поточні видатки:

2281 "Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації державних (регіональних) програм";

---

² Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету: наказ Міністерства фінансів України № 333 від 12.03.2012 (зі змінами та доп.) / остання редакція 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12> (дата звернення 02.01.2021)

2282 "Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку";

2610 "Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)";
капітальні видатки:

3210 "Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)".

1.6. У цій Інструкції терміни та поняття вживаються у такому значенні:

капітальні видатки - це видатки, які спрямовуються на придбання основного капіталу (обладнання і предметів довгострокового користування), необоротних активів (у тому числі землі, нематеріальних активів тощо), на капітальні інвестиції, капітальний ремонт; на створення державних запасів і резервів; на придбання капітальних активів; невідpłatні платежі, компенсацію втрат, пов'язаних з пошкодженням основного капіталу. Критерії (вартісний та часові показники) капітальних видатків регулюються чинним законодавством; {Абзац другий пункту 1.6 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013, № 135 від 14.02.2017}

капітальні трансферти - це невідpłatні односторонні платежі органів управління, які не ведуть до виникнення або погашення фінансових вимог. Вони передбачені на придбання капітальних активів, компенсацію втрат, пов'язаних з пошкодженням основного капіталу, або збільшення капіталу одержувачів бюджетних коштів. До цієї категорії включаються також трансфертні платежі підприємствам для покриття збитків, акумульованих ними протягом ряду років або таких, які виникли в результаті надзвичайних обставин. Капітальними трансфертами вважаються невідpłatні, безповоротні платежі, які мають одноразовий і нерегулярний характер як для надавача (донора), так і для їх отримувача (бенефіціара). Кошти, що виділяються з бюджету як капітальні трансферти, мають цільове призначення;

поточні видатки - це видатки, які спрямовуються на виконання бюджетних програм та забезпечують поточне функціонування бюджетних установ, проведення досліджень, розробок, заходів та надання поточних трансфертів населенню і підприємствам (установам, організаціям);

субсидії - це усі невідpłatні поточні виплати підприємствам, які не передбачають компенсації у вигляді спеціально обумовлених виплат або товарів і послуг в обмін на проведені платежі, а також видатки, пов'язані з відшкодуванням збитків державних підприємств;

трансферти населенню - це поточні платежі фізичним особам або надання їм матеріальної допомоги у натуральному вигляді, які передбачені для збільшення їх доходу. Трансферти населенню можуть надаватись як у готівковій формі, так і шляхом сплати рахунків. Подібні платежі можуть бути окремою добавкою до бюджету певної сім'ї чи особи або компенсуванням певних видів витрат, наприклад, на харчування, комунальні послуги, оплату проїзду тощо;

трансфертні платежі - це невідpłatні і безповоротні платежі, які не є придбанням товарів чи послуг, наданням кредиту або виплатою непогашеного боргу.

2. Код 2000 „Поточні видатки”

{Текст глави, крім підпункту 2 підпункту 2.2.3 пункту 2.2, після слова «поліцейських» в усіх відмінках доповнено словами «, співробітників Служби судової охорони» у відповідних відмінках згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

2.1. Код 2100 „Оплата праці і нарахування на заробітну плату”

2.1.1. Код 2110 „Оплата праці”

За цією категорією передбачаються видатки на оплату праці всіх працівників бюджетних установ (організацій), а також грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, поліцейських, співробітників Служби судової охорони згідно з установленими посадовими окладами, ставками або розцінками, матеріальну допомогу, у тому числі видатки на премії та інші види заохочень чи винагород відповідно до законодавства.

{Підпункт 2.1.1 пункту 2.1 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

2.1.1.1. Код 2111 „Заробітна плата”

1) заробітна плата за встановленими посадовими окладами (тарифними ставками) або розцінками всіх штатних працівників, у тому числі за трудовими договорами; надбавка за вислугу років; доплата за ранг, надбавки та доплати обов'язкового характеру (оплата роботи в нічний час, доплати за науковий ступінь, за знання та використання в роботі іноземної мови тощо);

2) премії та інші види заохочень чи винагород відповідно до законодавства;

3) матеріальна допомога, допомога на оздоровлення при наданні щорічної відпустки та в інших випадках за рішенням адміністрації установи (організації) відповідно до законодавства;

4) винагороди та інші виплати, нараховані працівникам, які не перебувають у штаті установи (організації), відповідно до умов цивільно-правового договору (за винятком суб'єктів господарювання), якщо інше не встановлено законом;

{Підпункт 4 підпункту 2.1.1 пункту 2.1 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

5) одноразова грошова допомога у зв'язку з виходом на пенсію або, якщо це передбачено законодавством, у відставку.

2.1.1.2. Код 2112 „Грошове забезпечення військовослужбовців”

1) грошове утримання (забезпечення) військовослужбовців, поліцейських, співробітників Служби судової охорони та осіб рядового і начальницького складу, у тому числі основні та додаткові види виплат;

{Підпункт 1 підпункту 2.1.1.2 підпункту 2.1.1 пункту 2.1 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

2) заохочення, передбачені законодавством;

3) відшкодування податку на доходи фізичних осіб, що утримується з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими, співробітниками Служби судової охорони та особами рядового і начальницького складу у зв'язку з виконанням обов'язків несення служби, згідно із законодавством;

{Підпункт 3 підпункту 2.1.1.2 підпункту 2.1.1 пункту 2.1 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

4) одноразова грошова допомога при звільненні зі служби військовослужбовців, поліцейських, співробітників Служби судової охорони та осіб рядового і начальницького складу.

{Підпункт 4 підпункту 2.1.1.2 підпункту 2.1.1 пункту 2.1 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

2.1.1.3. Код 2113 «Суддівська винагорода»

1) суддівська винагорода за встановленими посадовими окладами; надбавка за вислугу років; доплата за перебування на адміністративній посаді в суді, доплата за науковий ступінь, доплата за роботу, що передбачає доступ до державної таємниці;

2) допомога на оздоровлення в розмірі посадового окладу під час надання щорічної відпустки;

3) вихідна допомога у разі виходу у відставку.

{Підпункт 2.1.1 пункту 2.1 глави 2 доповнено новим підпунктом 2.1.1.3 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

2.1.2. Код 2120 „Нарахування на оплату праці”

За цим кодом здійснюється нарахування бюджетними установами (організаціями) на фонд оплати праці, а саме: сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, нарахованого відповідно до законодавства.

2.2. Код 2200 „Використання товарів і послуг”

За цією категорією здійснюється оплата поточних видатків, оплата послуг, придбання матеріалів і предметів, які не беруться на облік як основні засоби.

2.2.1. Код 2210 „Предмети, матеріали, обладнання та інвентар”

1) придбання канцелярського, креслярського, письмового приладдя, пакувального матеріалу, паперу, картону, вітальних листівок, конвертів, марок для відправки службової кореспонденції тощо;

- 2) придбання та виготовлення бланків дипломів, свідоцтв, посвідчень, грамот, класних журналів, бухгалтерських, статистичних та інших бланків; рекламних буклетів, візитних карток, запрошень, мап, схем, макетів, плакатів, медалей, нагрудних знаків, печаток і штампів, стендів тощо;
- 3) придбання або передплата періодичних, довідкових, інформаційних видань, в тому числі електронних, придбання та виготовлення підручників та книг. Видатки на поповнення бібліотечних фондів за цим кодом не здійснюються;
{Підпункт 3 підпункту 2.2.1 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}
- 4) придбання аптечок та їх поповнення (у тому числі дорожніх), лікарських засобів, виробів медичного призначення, якщо установа (організація) не має медичного кабінету чи пункту, та для використання медичними навчальними закладами у навчальному процесі;
{Підпункт 4 підпункту 2.2.1 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}
- 5) придбання матеріалів, будівельних матеріалів, обладнання, інвентарю та інструментів для господарської діяльності, а також для благоустрою території;
- 6) придбання малоцінних предметів (фізкультурного та спортивного інвентарю, велосипедів, калькуляторів, іграшок для дитячих установ тощо);
- 7) придбання та виготовлення меблів (столів, стільців, шаф, тумбочок тощо), жалюзі, ролетів, металевих ґрат, віконних та дверних блоків тощо;
- 8) придбання комплектувальних виробів і деталей для ремонту всіх видів виробничого та невиробничого обладнання; витратних та інших матеріалів до комп'ютерної техніки та оргтехніки (кабельних коробів-кабелеводів, монтажних та комутаційних панелей, розеток, конекторів-з'єднувачів, накопичувачів інформації, картриджів, тонерів тощо); мережевого обладнання (патч-панелей, конекторів, роз'єднувачів, шаф тощо);
{Підпункт 8 підпункту 2.2.1 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}
- 9) придбання води, мінеральної води (крім мінеральної води для лікувальних цілей); тютюнових виробів (якщо таке придбання передбачено відповідними нормативно-правовими актами);
{Підпункт 9 підпункту 2.2.1 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}
- 10) придбання реактивів, хімікатів, біопрепаратів, насіння, добрив тощо (у тому числі для науково-дослідних робіт, наукових цілей, лабораторних досліджень (випробувань) та навчального процесу), продуктів харчування з метою використання у навчальному процесі;
{Підпункт 10 підпункту 2.2.1 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017, № 636 від 27.10.2020}
- 11) придбання квіткової продукції, квітів для оформлення клумб, декоративних насаджень, однолітніх озеленювальних насаджень, рослин (крім багаторічних насаджень), саджанців для багаторічних насаджень віком до 1 року, які не передбачають придбання необоротних активів, ґрунту для клумб тощо;
- 12) придбання тварин для вирощування та відгодівлі, для станцій переливання крові, науково-дослідних установ тощо; придбання корму для тварин; видатки, пов'язані з утриманням тварин;
- 13) придбання сувенірів, подарунків (у тому числі новорічних);
- 14) придбання та виготовлення білизни (у тому числі постільної білизни), рушників, незалежно від вартості: спецодягу, усіх видів обмундирування, спортивної форми (у тому числі спортивного взуття), захисного одягу, захисного та спеціального взуття тощо, одягу та м'якого інвентарю дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування; виплата компенсацій за одяг, взуття, обмундирування тощо відповідно до законодавства; придбання тканин, фурнітури для оздоблення форменого одягу (гудзиків, пряжок, кокард, нарукавних

знаків тощо); придбання чохлаів на спортінвентар, штор та занавісок, килимів та килимових доріжок, матраців;

15) придбання пально-мастильних матеріалів, талонів, смарт-карт (у тому числі для транспортних засобів спеціального призначення);

16) придбання запчастин до транспортних засобів, придбання чохлаів для автомобілів, державних номерних знаків, вогнегасників, автомагнітол для всіх видів транспортних засобів та інших комплектуючих; придбання охоронної сигналізації, засобів голосового та світлового оповіщення для транспортних засобів;

17) придбання посуду, термосів, фляг, кайданків, засобів індивідуального захисту (шоломів, бронежилетів незалежно від вартості та іншого спеціального екіпірування) тощо;

{Підпункт 17 підпункту 2.2.1 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

18) придбання боєприпасів та зброї для установ і організацій, які відповідно до законодавства мають право на їх придбання, але не мають призначень за кодом 2260 „Видатки та заходи спеціального призначення”.

2.2.2. Код 2220 „Медикаменти та перев'язувальні матеріали”

1) придбання лікарських засобів (лікарських препаратів, ліків, медикаментів; діючих речовин (субстанцій); гомеопатичних засобів; засобів, які використовуються для виявлення збудників хвороб, а також боротьби із збудниками хвороб або паразитами; лікарських косметичних засобів та лікарських домішок до харчових продуктів); крові та її компонентів; дезінфекційних засобів; мінеральної води для лікувальних цілей;

2) придбання виробів медичного призначення (інструментів, пристроїв, приладдя, матеріалів та інших виробів, зокрема термометрів, діагностичних тестів, перев'язувальних матеріалів, ланцетів, пінцетів, голок, шприців тощо, які не беруться на облік як основні засоби);

3) придбання та виготовлення незалежно від вартості допоміжних засобів слуху, зору, руху, засобів протезування для кардіології, ендопротезів, інших протезів тощо;

4) видатки на лікування та оплата послуг за лікування у відповідних медичних закладах осіб, які відповідно до нормативно-правових актів мають таке право (військовослужбовці, поліцейські, співробітники Служби судової охорони, особи рядового та начальницького складу системи відповідних структур, працівники органів внутрішніх справ, прокуратури, судді тощо); оплата давання донорами крові та/або її компонентів;

{Підпункт 4 підпункту 2.2.2 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

5) придбання ветеринарних препаратів.

2.2.3. Код 2230 „Продукти харчування”

1) придбання продуктів харчування та/або оплата послуг з харчування для лікувально-профілактичних закладів, будинків-інтернатів, закладів освіти та інших установ (організацій) згідно із законодавством;

{Підпункт 1 підпункту 2.2.3. пункту 2.2. глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів України № 636 від 27.10.2020}

2) придбання продуктів харчування та/або оплата послуг з харчування для контингентів військовослужбовців, поліцейських та осіб рядового і начальницького складу у стаціонарних та польових умовах;

{Підпункт 2 підпункту 2.2.3 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

3) придбання продуктів харчування та/або оплата послуг з харчування для безкоштовного дитячого харчування дітей до двох років з малозабезпечених сімей;

4) придбання продуктів харчування та/або оплата послуг з харчування для спецхарчування осіб, які працюють у шкідливих умовах: продовольчі пайки тощо;

5) компенсаційні виплати за всі види харчування, передбачені законодавством (у тому числі оплата наборів харчування донорам).

2.2.4. Код 2240 „Оплата послуг (крім комунальних)”

1) оплата послуг сторонніх фахівців (адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, фізичних осіб - підприємців, юридичних осіб та суб'єктів господарювання):
{Абзац перший підпункту 1 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013, № 636 від 27.10.2020}
з аудиту, юридичних, інформаційно-обчислювальних, консультативних та консалтингових послуг;
з обробки інформації;
з ветеринарно-санітарного обслуговування тварин, у тому числі штатних, та дресирування собак;
з охорони (у тому числі позавідомчої охорони), монтажу й установки охоронної та пожежної сигналізації;
зі створення та розміщення рекламної та інформаційної продукції;
за палітурні послуги;
{Абзац сьомий підпункту 1 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}
інформаційних послуг, що надаються інформагентствами засобами електронного зв'язку (новини "он-лайн", анонс тощо), послуг з доступу в режимі on-line до електронних баз наукової та науково-технічної інформації, інформаційних ресурсів;
{Абзац восьмий підпункту 1 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 24 від 27.01.2014, № 135 від 14.02.2017}
послуг, що надаються у разі придбання житла (послуги нотаріуса, реєстрації договору купівлі-продажу у бюро технічної інвентаризації, брокерські тощо);
{Абзац дев'ятий підпункту 1 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}
оплата послуг, що надаються у сфері управління державним (місцевим) боргом та державними деривативами (агентські, консультаційні, рейтингові, юридичні, інформаційні, дорадчі, управлінські та інші, послуги, пов'язані з розміщенням цінних паперів на ринку), оплати послуг з відкриття та обслуговування рахунків у цінних паперах, оплата послуг з впровадження, супроводження та розвитку інформаційно-аналітичних систем управління державним (місцевим) боргом тощо;
{Абзац десятий підпункту 1 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}
оплата послуг з побутового обслуговування (у тому числі у пральнях, хімчистках);
оплата послуг та відшкодування витрат, пов'язаних з наданням безоплатної правової допомоги, відповідно до законодавства;
{Підпункт 1 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}
оплата послуг з розробки ескізів (емблем, відомчих відзнак тощо), розробки дизайну інформаційних стійок, президій, сцени, інших тимчасових споруд;
{Підпункт 1 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

2) оплата послуг лікувальних, медичних закладів (проведення медичного огляду), передбачених законодавством (крім санаторно-курортного лікування), оплата послуг лікарів, які мають ліцензію Міністерства охорони здоров'я України (сімейних лікарів);

3) оплата послуг з харчування на період проведення заходу, кейтерингових послуг;
{Підпункт 3 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

4) оплата послуг із страхування власних та орендованих приміщень, страхування транспортних засобів і авіаційної техніки (у тому числі спеціального призначення), страхування обладнання та іншого майна, медичного страхування, цивільно-правової

- відповідальності власників транспортних засобів, страхування водіїв відповідно до законодавства тощо;
- 5) оплата транспортних послуг (у тому числі компенсація відповідних витрат працівникам закордонних дипломатичних установ України відповідно до законодавства), крім видатків з найму транспорту для будівельних робіт і капітального ремонту будівель, які належать до капітального будівництва та капітального ремонту; проведення експертної оцінки транспортних засобів, технічного огляду транспортного засобу, навчання на курсах водіїв, медичного огляду водіїв (у тому числі транспортних засобів спеціального призначення); оплата послуг, безпосередньо пов'язаних з придбанням матеріалів (у тому числі їх відвантаження, подача залізничних вагонів, простій під завантаженням та розвантаженням тощо), якщо вартість таких послуг не включена до ціни товару;
{Підпункт 5 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017; № 636 від 27.10.2020 }
- 6) плата за оренду приміщень (у тому числі гаражів, складів тощо) як для довгострокового, так і короткострокового користування, транспортних засобів усіх видів (у тому числі автомобілів, літаків тощо), обладнання, контейнерів; плата за оренду місця для прокладення кабелю тощо; орендна плата за земельні ділянки, надані в тимчасове користування на умовах оренди власниками цих ділянок, плата орендаря за користування земельною ділянкою, на якій розташоване орендоване приміщення;
- 7) оплата послуг з установки лічильників води, природного газу, теплової енергії; підключення газових котлів та плит;
- 8) оплата послуг з поточного ремонту та технічного обслуговування транспортних засобів, обладнання, техніки, механізмів, локальної мережі, систем пожежогасіння, охоронної сигналізації, систем вентиляції, ескалаторів, ліфтів, смітєпроводів, видатки на технічне обслуговування та утримання в належному стані систем вуличного освітлення, внутрішніх та зовнішніх мереж тепло-, водо-, електро-, газопостачання та водовідведення, підготовку до опалювального сезону теплових господарств; оплата поточного ремонту доріг, будівель, приміщень, об'єктів культурної спадщини тощо;
{Підпункт 8 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013, № 953 від 03.12.2018 }
- 9) оплата послуг з повірки та експертизи засобів обліку (приладів, лічильників, медичного обладнання тощо) та послуг з експертизи зразків продукції;
- 10) оплата послуг з розробки нормативів, паспортів та надання дозволів на водокористування; надання дозволів на відведення земельних ділянок; виготовлення технічної документації на земельні ділянки; технічних умов; експертних висновків, рекомендацій тощо; оплата послуг з розробки проектно-кошторисної документації для поточного ремонту, монтажу обладнання та устаткування; плата за містобудівне обґрунтування та інші передпроектні роботи на проведення капітального ремонту (будівництва, реконструкції), якщо такі роботи не включені до проектно-кошторисної документації;
{Підпункт 10 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017 }
- 11) оплата послуг із благоустрою населених пунктів, утримання в належному санітарно-технічному стані об'єктів благоустрою, зелених насаджень, оплата послуг з проведення дезінфекційних заходів;
{Підпункт 11 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013 }
- 12) оплата послуг з технічного обслуговування обладнання та адміністрування програмного забезпечення:
установлення (інсталяція) програмного забезпечення (програмних продуктів, інформаційних систем та комплексів, баз даних, web-сторінок/сайтів/порталів), подальшого користування, їх супроводження та обслуговування (у тому числі навчання користувачів);

придбання (постачання) програмного забезпечення (ліцензії на право користування програмним забезпеченням), на яке майнові права не передаються користувачу, при цьому майнові та авторські права на об'єкт інтелектуальної власності на зазначене програмне забезпечення залишаються у розробника (постачальника), а замовнику надається право користування цим програмним забезпеченням без права передачі самого програмного забезпечення та/або повноважень на його користування третім особам;

продовження терміну гарантійного обслуговування обладнання, технічне обслуговування і ремонт офісної техніки;

{Абзац четвертий підпункту 12 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

продовження терміну підтримки або післягарантійного обслуговування програмного забезпечення, систем баз даних;

{Абзац п'ятий підпункту 12 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

уведення в експлуатацію придбаного (наявного) обладнання, якщо це є умовою прийняття обладнання на гарантійне (післяпродажне) обслуговування;

пусконаладження та монтаж обладнання (якщо це не передбачено договором на придбання обладнання);

13) оплата послуг з побудови, створення і впровадження локальних мереж, систем відеоспостереження, охоронної сигналізації та перепускних систем, систем пожежогасіння, гарантованого енергоживлення або електропостачання, систем кондиціонування робочих або технологічних приміщень, систем технічного захисту інформації (з урахуванням видатків на їх атестацію), у тому числі оплата пасивного обладнання - монтажних шаф, монтажних коробів, кабелеводів, кабелів, з'єднувачів, розеток, кріплень, комутаційних панелей тощо, якщо зазначене обладнання є невід'ємною частиною послуг;

14) оплата послуг з поводження з відходами, у тому числі біовідходами, відходами із вмістом дорожніх металів або шкідливих речовин тощо (крім послуг, які відносяться до комунальних послуг);

{Підпункт 14 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018; в редакції Наказу Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

15) оплата послуг з перезарядки вогнегасників, картриджів, тонерів, послуг з надання теле-, радіоефіру, фотопослуг та послуг із ксерокопіювання, надання оголошень у засобах масової інформації, у тому числі електронних, виготовлення відеофільму (крім випадків, коли після виготовлення відеофільм береться на облік як нематеріальний актив);

16) оплата всіх банківських послуг та комісійної винагороди (у тому числі при конвертації валюти, виплаті готівки, здійсненні соціальних виплат, компенсаційних виплатах власникам грошових заощаджень через установи банків тощо);

17) оплата послуг з бронювання квитків, якщо з установою (організацією) укладено договір про надання такої послуги на постійній основі і оплата послуг з бронювання проводиться окремо від придбання квитків;

18) оплата участі у короткотермінових семінарах, нарадах, нарадах-навчаннях (у тому числі щодо роз'яснень нової нормативної бази, підготовки та проведення організаційних заходів тощо); послуг з організації конференцій, нарад, семінарів;

19) оплата ритуальних послуг відповідно до законодавства (у тому числі спорудження на могилі померлого (загиблого) надгробка, огорожі навколо могили, оплата послуг священика тощо); поховання одиноких громадян, осіб без певного місця проживання, громадян, від поховання яких відмовилися рідні, знайдених невідомих груп;

20) оплата (відшкодування) витрат експертів, спеціалістів, перекладачів, свідків і потерпілих, які залучаються органами досудового розслідування, органами прокуратури, судом або органами, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення;

- оплата інших послуг (винагороди) експертів, спеціалістів, перекладачів; оплата послуг з доставки померлих на судово-медичну експертизу;
{Підпункт 20 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013; в редакції Наказу Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}
- 21) оплата (відшкодування) витрат на проїзд, наймання житла та добових присяжних за час виконання ними обов'язків у суді;
{Підпункт 21 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013, із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}
- 22) видатки, пов'язані з висланням, добровільним поверненням, примусовим поверненням, примусовим видворенням, реадмісією іноземців-порушників за межі України;
{Підпункт 22 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}
- 23) оплата представницьких видатків, передбачених кошторисами на проведення представницьких видатків; плата за користування залом офіційних делегацій під час зустрічей (проводів) офіційних осіб;
- 24) оплата (відшкодування) проїзду, добових, проживання та інших витрат відповідно до законодавства тренерів, суддів, інших учасників навчально-тренувальних зборів, змагань, олімпіад, молодіжних, національно-патріотичних, фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, наукових конференцій тощо, які надають послуги відповідно до укладених угод та інших підтвердних документів на проведення заходів;
{Підпункт 24 підпункту 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства фінансів [№ 348 від 01.03.2013](#), [№ 135 від 14.02.2017](#)}
- 25) оплата послуг з підключення мобільних телефонів та послуг мобільного зв'язку, оплата послуг фіксованого телефонного (місцевого, міжміського, міжнародного) зв'язку, спецзв'язку, факсимільного зв'язку, супутникового зв'язку, електронної пошти, плата за користування каналами зв'язку; оплата послуг з установки телефонів, абонентних телеграфних апаратів, телефаксів;
- 26) оплата послуг фельд'єгерської служби, доставки дипломатичної пошти, експрес-доставки, радіоточки, плата за користування абонентськими скриньками, поштових відправлень, включаючи телеграми, листи, бандеролі; поштових послуг при переказах коштів (у тому числі пенсій всіх видів та поштових послуг з доставки та виплати сум компенсаційних виплат власникам грошових заощаджень) тощо;
- 27) плата за користування програмними або апаратними засобами захисту електронних платіжних документів (апаратура захисту електронного грошового обігу - АЗЕГО), які передаються засобами зв'язку до інформаційно-обчислювальної мережі Національного банку України по системі "клієнт-банк";
- 28) підключення до мережі Інтернет, придбання стартових пакетів, карток Інтернет, придбання „скретч-карт” для поповнення абонентського рахунку; плата за послуги Інтернет-провайдерів за користування мережею Інтернет; оплата послуг цифрового та кабельного телебачення; обслуговування антен тощо;
- 29) оплата експлуатаційних послуг, пов'язаних з утриманням будинків і споруд та прибудинкових територій;
- 30) оплата послуг з демонтажу (розбирання, знесення) існуючих будівель і споруд, устаткування, обладнання, машин, пристроїв тощо, якщо вартість таких робіт не відноситься до збільшення необоротних активів;
{Підпункт 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}
- 31) оплата послуг зі створення страхового фонду документації;
{Підпункт 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}
- 32) оплата послуг за проведення акредитаційної процедури;

{Підпункт 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

33) винагорода за організацію та проведення тендерів в інтересах замовників відповідно до законодавства;

{Підпункт 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

34) оплата інших послуг, передбачених законодавством.

{Підпункт 2.2.4 пункту 2.2 глави 2 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

2.2.5. Код 2250 „Видатки на відрядження”

1) видатки на оплату проїзду, добових, вартості проживання під час службових відряджень; оплата підйомних, проїзду, добових при переміщенні працівників, військовослужбовців, поліцейських, співробітників Служби судової охорони та осіб рядового і начальницького складу;

{Підпункт 1 підпункту 2.2.5 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

2) оплата проїзду та добових при звільненні військовослужбовців строкової служби; сесійних виїздів народних суддів; відряджень на курси і в навчальні заклади (усі видатки на відрядження, передбачені законодавством України);

3) придбання службових проїзних квитків та оплата проїзду за маршрутними листами;

4) виплата надбавок до заробітної плати, що виплачуються у випадках, передбачених рішеннями Кабінету Міністрів України, окремим категоріям працівників замість компенсації видатків на відрядження;

5) придбання, утримання та ремонт засобів і майна зв'язку спеціального призначення, спеціальної електронно-обчислювальної техніки та апаратури спеціального призначення, яка використовується для потреб зв'язку спеціального призначення, будівництво, реконструкція і капітальний ремонт ліній зв'язку спеціального призначення і технічних споруд об'єктів зв'язку спеціального призначення, ремонт і перевірка вимірювальних приладів і засобів зв'язку спеціального призначення, установка телевізійних антен, придбання та супроводження автоматизованої системи спеціального призначення тощо;

{Підпункт 5 підпункту 2.2.6 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів України № 636 від 27.10.2020}

6) видатки на компенсаційні виплати в іноземній валюті працівникам, направленим у довготермінове відрядження відповідно до законодавства;

{Підпункт 6 підпункту 2.2.5 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

7) видатки на відрядження (у тому числі проїзду, добових, польових тощо) фізичних осіб, які мають правовідносини з бюджетною установою і на яких розповсюджується дія наказу (розпорядження), виданого керівником: учнів, студентів, тренерів, інших учасників на навчально-тренувальні збори, змагання, олімпіади, фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи, наукові конференції тощо;

{Підпункт 7 підпункту 2.2.5 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

8) оплата інших витрат, пов'язаних з відрядженням працівників, відповідно до законодавства; плата за користування залом офіційних делегацій посадовими особами, які їдуть у відрядження або повертаються з нього.

2.2.6. Код 2260 „Видатки та заходи спеціального призначення”

До цієї категорії належать придбання, утримання, ремонт та утилізація виробів військового призначення, військової техніки, військового будівництва (крім житла для військовослужбовців, гуртожитків, казарм, будівництва об'єктів соціально-культурного та побутового призначення):

1) придбання згідно з установленими нормами озброєння, боєприпасів, продукції оборонного призначення, військово-хімічного майна, оптичних та навчальних стрілецьких приладів; утримання і зберігання всіх видів озброєння тощо;

{Підпункт 1 підпункту 2.2.6 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

2) придбання, утримання та ремонт у межах штатів і установлених норм автомобілів спеціального призначення, мотоциклів, моторолерів, тракторів, тягачів, танків, бронетранспортерів, бойових машин піхоти, інших видів бойових, спеціальних машин тощо, придбання і виготовлення спецкузовів, утримання авторемонтних баз для ремонту військової техніки тощо;

3) придбання літаків, гелікоптерів, їх силових установок, обладнання для них, видатки на утримання, експлуатацію, монтаж і ремонт авіаційної техніки, видатки на маскування авіаційної техніки;

4) придбання (будування, виготовлення), утримання та ремонт кораблів, катерів, суден, плавпричалів, плавказарм, корабельних артцитів та інших плавзасобів, озброєння, морської техніки, військово-технічного майна;

5) придбання, утримання та ремонт засобів і майна зв'язку спеціального призначення, спеціальної електронно-обчислювальної техніки та апаратури спеціального призначення, яка використовується для потреб зв'язку спеціального призначення, будівництво, реконструкція і капітальний ремонт ліній зв'язку спеціального призначення і технічних споруд об'єктів зв'язку спеціального призначення, ремонт і перевірка вимірювальних приладів і засобів зв'язку спеціального призначення, установка телевізійних антен тощо;

6) видатки на тактичну, стрілецьку і спеціальну підготовку військовослужбовців, ремонт і утримання ґрунтових доріг і низьководних мостів на території навчальних центрів, полігонів, спеціальне обладнання для навчальних класів, проведення військових тактичних і тактико-спеціальних навчань тощо (тобто видатки установи, на базі якої здійснюються тактична та стрілецька підготовка);

7) видатки на капітальне будівництво, капітальний та поточний ремонт і реконструкцію будов і споруд спеціального призначення військових частин, військових установ (крім житла для військовослужбовців, гуртожитків, казарм, будівництва об'єктів соціально-культурного та побутового призначення);

8) придбання, утримання та ремонт транспортних засобів спеціального призначення, оплата транспортних послуг (у тому числі капітальний і поточний ремонт автомобілів спеціального призначення та транспортних засобів спеціального призначення; планово-технічне обслуговування, придбання запчастин для транспортних засобів спеціального призначення) тощо;

9) утилізація виробів військового призначення (у тому числі утилізація та/або захоронення ракет, боєприпасів, озброєння, військової техніки, компонентів ракетного палива, а також інших вибухових речовин) проведення природовідновлювальних робіт (з рекультивації земель та нейтралізації ґрунтів) на територіях військових частин (у тому числі розформованих).

{Підпункт 9 підпункту 2.2.6 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

2.2.7. Код 2270 „Оплата комунальних послуг та енергоносіїв”

За цією категорією здійснюються платежі з оплати бюджетними установами (організаціями) комунальних послуг та енергоносіїв, включаючи оплату енергоносіїв для виробничих та громадських потреб та оплату енергосервісу.

{Абзац другий підпункту 2.2.7 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 1117 від 04.12.2015}

2.2.7.1. Код 2271 „Оплата тепlopостачання”

Оплата теплової енергії, виробництва, транспортування та постачання, оплата послуг з постачання теплової енергії, постачання гарячої води та пари.

{Підпункт 2.2.7.1 підпункту 2.2.7 пункту 2.2 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

2.2.7.2. Код 2272 „Оплата водопостачання та водовідведення”

Оплата води, водопостачання, оплата послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

{Підпункт 2.2.7.2 підпункту 2.2.7 пункту 2.2 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

2.2.7.3. Код 2273 „Оплата електроенергії”

Плата за електроенергію (у тому числі за освітлення вулиць), включаючи оплату послуг з її передачі, розподілу та постачання, перетікання реактивної електричної енергії.

{Підпункт 2.2.7.3 підпункту 2.2.7 пункту 2.2 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

2.2.7.4. Код 2274 „Оплата природного газу”

Плата за природний газ, включаючи оплату послуг з розподілу природного газу, зберігання, постачання та транспортування (у тому числі оплата потужності); оплата скрапленого (балонного) газу.

{Підпункт 2.2.7.4 підпункту 2.2.7 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017, № 636 від 27.10.2020}

2.2.7.5. Код 2275 „Оплата інших енергоносіїв та інших комунальних послуг”

1) оплата інших енергоносіїв, які використовуються в процесі виробництва теплоенергії або іншого виду енергії (дрова, нафтопродукти (у разі якщо закупівля цього нафтопродукту (пально-мастильних матеріалів) не передбачена на інші цілі за кодом 2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар»), пара, торф, вугілля, природні енергетичні ресурси (ядерна, гідравлічна, геотермальна енергія) тощо). Також за цим кодом здійснюються видатки, пов'язані із завантаженням та перевезенням зазначених енергоносіїв;

2) оплата інших комунальних послуг, в тому числі послуг з поводження з побутовими відходами.

{Підпункт 2.2.7.5 підпункту 2.2.7 пункту 2.2 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

2.2.7.6. Код 2276 «Оплата енергосервісу»

Оплата енергосервісу у межах суми скорочення видатків на оплату комунальних послуг та енергоносіїв (порівняно з видатками, які були б здійснені за відсутності енергосервісу).

{Пункт 2.2 глави 2 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 1117 від 04.12.2015}

2.2.8. Код 2280 „Дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм”

{Назва підпункту 2.2.8 пункту 2.2 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

До цієї категорії належать видатки, передбачені на дослідження і розробки та окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, що включають оплату різноманітних послуг, наданих згідно з укладеними договорами сторонніми установами та організаціями, до ціни яких включаються витрати установи - надавача послуг.

{Абзац перший підпункту 2.2.8 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

Якщо розпорядник бюджетних коштів є безпосереднім виконавцем програм та заходів, то видатки здійснюються за відповідними кодами економічної класифікації видатків бюджету залежно від виду витрат та суті платежу.

Якщо бюджетні асигнування на виконання окремої частини програми виділяються розпорядником бюджетних коштів підвідомчим установам, які є одержувачами бюджетних коштів, то видатки одержувачів бюджетних коштів здійснюються згідно з планом використання бюджетних коштів.

Одержувачі бюджетних коштів здійснюють за цими кодами видатки, які в плані використання бюджетних коштів належать до розділу "Поточні видатки".

2.2.8.1. Код 2281 „Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації державних (регіональних) програм”

За цим кодом здійснюються видатки, які забезпечують розвиток у певній галузі економіки:

- 1) плата за створення науково-технічної продукції, послуги з експериментального проектування тощо (на підставі укладених договорів);
- 2) видатки на виконання державних програм, оплата яких здійснюється на підставі укладених договорів з виконавцями проектів програм, які забезпечують розвиток у певній галузі (наприклад, "Загальнодержавна (Національна) космічна програма" тощо); видатки на розвиток мережі і утримання автомобільних доріг загального користування для оплати послуг з поточного ремонту, експлуатації та утримання доріг загального користування;
- 3) видатки на геологорозвідувальні та топографо-геодезичні роботи, а також видатки, пов'язані з виконанням робіт з експериментального проектування та послугами науково-дослідних організацій, інших установ (як державних, так і госпрозрахункових) з реалізації частки державних багатоцільових та інших програм, що здійснюються відповідно до укладених договорів;
- 4) видатки на складання загальнодержавних норм, технічних умов і технічних інструкцій, а саме: з досліджень, проектування, будівництва, розробки схем генеральних планів промислових вузлів, схем захисту територій від небезпечних геологічних процесів, проектів забудов міст, сіл, селищ, що проводяться за рахунок бюджетних коштів, тощо;
- 5) видатки на розробку (модернізацію, удосконалення) сторонніми підприємствами (організаціями) дослідних зразків обладнання для подальшого його впровадження у серійне виробництво, розробку сторонніми підприємствами (організаціями) дослідних зразків програмного забезпечення, що є результатом науково-дослідних робіт;
{Підпункт 5 підпункту 2.2.8.1 підпункту 2.2.8 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}
- 6) видатки на проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки, що підлягає продажу відповідно до статті 128 Земельного кодексу України, за рахунок авансу, унесеного покупцем земельної ділянки; видатки на підготовку земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них державної чи комунальної власності для продажу на земельних торгах та проведення таких торгів;
- 7) видатки наукових установ відповідно до нормативно-правових актів.

2.2.8.2. Код 2282 „Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку”

За цим кодом здійснюються видатки, які не належать до видатків розвитку (не включені до видатків, що здійснюються за кодом 2281 „Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації державних (регіональних) програм”):

- 1) видатки на виконання окремих заходів відповідно до укладених договорів з підприємствами (організаціями):
молодіжні програми і заходи державних органів у справах сім'ї і жінок;
проведення навчально-тренувальних зборів і змагань;
підготовка й участь національних збірних команд України в Олімпійських та Паралімпійських іграх, Дефлімпійських іграх, всесвітніх універсіадах, чемпіонатах світу та Європи;
програми і заходи в галузі культури та мистецтва і засобів масової інформації;
витрати, пов'язані з виготовленням дипломних та курсових робіт (фільмів) студентами кінофакультетів;
виготовлення фільмів та книжкової продукції на державне замовлення;
проведення учнівських олімпіад, конкурсів, конференцій, міжгалузевих та спортивних заходів тощо;
- 2) видатки на проведення культурно-мистецьких акцій, інформаційно-просвітницьких заходів як в Україні, так і за її межами (виставки, виступи художніх колективів, конференції,

виготовлення фільмів, відеороликів (крім випадків, коли після виготовлення відеофільм береться на облік як нематеріальний актив));

3) поточні видатки на окремі централізовані заходи, які проводяться згідно із законодавством;

4) видатки на проведення організаційних робіт і заходів з оздоровлення та відпочинку дітей;

5) видатки на забезпечення окремих категорій населення технічними (крім автомобілів) та іншими засобами реабілітації;

6) видатки на проведення окремих заходів, пов'язаних з організацією та проведенням виборів і референдумів, міжнародних самітів, з'їздів, конференцій, офіційних державних заходів;

7) видатки на організацію та проведення офіційних заходів за участю керівництва держави;

8) видатки, пов'язані з прийомом офіційних іноземних делегацій в Україні, реалізацією програм міжнародного співробітництва за кордоном, проведенням виставок, фестивалів, днів культури, техніки тощо, якщо це передбачено видатками на міжнародну діяльність;

9) оплата згідно із законодавством післядипломної підготовки (перепідготовки) кадрів, підвищення кваліфікації кадрів за договорами у закладах, які мають необхідну ліцензію на проведення таких навчань, та/або результатом яких є отримання посвідчення (сертифіката) устанавленого зразка щодо набуття відповідних професійних навиків;

10) оплата підготовки студентів, аспірантів на базі іншого навчального закладу за умови, якщо зазначені видатки передбачені програмою підготовки, затвердженою в устанавленому порядку;

11) видатки закладів фахової передвищої та вищої освіти відповідно до нормативно-правових актів;

{Підпункт 11 підпункту 2.2.8.2 підпункту 2.2.8 пункту 2.2 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

{Підпункт 12 підпункту 2.2.8.2 підпункту 2.2.8 пункту 2.2 глави 2 виключено на підставі Наказу Міністерства фінансів № 1117 від 04.12.2015}

12) видатки закладів охорони здоров'я, що утримуються за рахунок бюджетних коштів (крім закладів охорони здоров'я, видатки на які передбачені у статті 87 Бюджетного кодексу України).

{Підпункт 2.2.8.2 підпункту 2.2.8 пункту 2.2 глави 2 доповнено підпунктом 12 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

2.3. Код 2400 „Обслуговування боргових зобов'язань”

2.3.1. Код 2410 „Обслуговування внутрішніх боргових зобов'язань”

1) плата за користування кредитами (позиками), відсотки (дохід) за внутрішніми борговими зобов'язаннями;

2) дисконт/премія за борговими цінними паперами, розміщеними на внутрішньому ринку (різниця між ціною розміщення (продажу) та номінальною вартістю боргових цінних паперів);

3) сплата комісійних зборів за внутрішніми борговими зобов'язаннями, комісійної винагороди банку при здійсненні платежів за державним (місцевим) внутрішнім боргом, у тому числі при купівлі, обміні (конвертації) валютних коштів, та комісійних витрат банків-кореспондентів, а також штрафів та збору на обов'язкове державне пенсійне страхування при здійсненні операцій з купівлі іноземної валюти, сплата яких пов'язана із здійсненням платежів за державним (місцевим) внутрішнім боргом.

{Підпункт 3 підпункту 2.3.1 пункту 2.3 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013, № 571 від 12.05.2014}

2.3.2. Код 2420 „Обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань”

1) плата за користування кредитами (позиками), відсотки (дохід) за зовнішніми борговими зобов'язаннями;

2) дисконт/премія за борговими цінними паперами, розміщеними на зовнішньому ринку (різниця між ціною розміщення (продажу) та номінальною вартістю боргових цінних паперів);

3) сплата комісійних зборів за внутрішніми борговими зобов'язаннями, комісійної винагороди банку при здійсненні платежів за державним (місцевим) зовнішнім боргом, у тому числі при купівлі, обміні (конвертації) валютних коштів, та комісійних витрат банків-кореспондентів, а

також штрафів та збору на обов'язкове державне пенсійне страхування при здійсненні операцій з купівлі іноземної валюти, сплата яких пов'язана із здійсненням платежів за державним (місцевим) зовнішнім боргом.

{Підпункт 3 підпункту 2.3.2 пункту 2.3 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013, № 571 від 12.05.2014}

2.4. Код 2600 „Поточні трансферти”

До цієї категорії належать видатки на надання субсидій, дотацій, поточних трансфертів юридичним особам, іншим бюджетам, грантів юридичним та фізичним особам.

{Абзац перший пункту 2.4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

2.4.1. Код 2610 „Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)”

1) субсидії підприємствам (установам та організаціям), поточні видатки одержувачів бюджетних коштів;

2) дотації сільськогосподарським товаровиробникам;

3) субсидії на покриття збитків підприємств, фінансову підтримку підприємств на безповоротній основі, а також інші субсидії;

4) відшкодування відсотків за користування кредитами;

5) державна підтримка громадських організацій;

6) поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям);

7) гранти, що надаються на безоплатній та безповоротній основі для реалізації проектів.

{Підпункт 2.4.1 пункту 2.4 доповнено новим підпунктом 7 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

2.4.2. Код 2620 „Поточні трансферти органам державного управління інших рівнів”

Поточні трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам, з місцевих бюджетів до державного бюджету та міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами.

2.4.3. Код 2630 „Поточні трансферти урядам іноземних держав та міжнародним організаціям”

1) невідплатні, безповоротні платежі міжнародним організаціям, некомерційним зарубіжним закладам, іншим країнам;

2) членські внески до міжнародних організацій.

2.5. Код 2700 „Соціальне забезпечення”

До цієї категорії належать: поточні трансферти населенню, у тому числі виплата всіх видів соціальної допомоги, пільг, субсидій; стипендій; пенсій; путівок на оздоровлення. Податок на доходи фізичних осіб та всі платежі відповідно до законодавства з цих сум передбачаються за цим самим кодом.

{Абзац перший пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

2.5.1. Код 2710 „Виплата пенсій і допомоги”

1) компенсаційні виплати, передбачені Законом України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, крім витрат на надання пільг громадянам, постраждалим унаслідок аварії на ЧАЕС, на плату за користування житлом, за послуги транспорту і зв'язку та на придбання палива особам цієї категорії, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

2) відшкодування бюджетними установами (організаціями) пільгових пенсій при достроковому виході на пенсію тощо;

3) щомісячне (довічне) грошове утримання відповідно до законодавства;

4) довічна плата, яка встановлюється відповідно до законодавства;

5) регресні та інші виплати, які за своєю суттю прирівняні до виплати пенсії.

2.5.2. Код 2720 „Стипендії”

1) виплати стипендій, крім стипендій, які призначаються Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Верховною Радою України, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування;

2) доплати до стипендії; матеріальна допомога (у тому числі в натуральному вираженні) студентам, учням, аспірантам, докторантам.

2.5.3. Код 2730 „Інші виплати населенню”

1) оплата безоплатно наданих квартир і комунальних послуг у випадках, визначених законодавством (у тому числі проживання депутатів у готелях та службових квартирах); компенсація за піднайом (найом) жилих приміщень військовослужбовцям, поліцейським, співробітникам Служби судової охорони та особам рядового і начальницького складу, не забезпеченим таким житлом;

{Підпункт 1 підпункту 2.5.3 пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

2) додаткові виплати членам сімей у зв'язку із службовими відрядженнями одного з членів сім'ї;

3) надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), управління багатоквартирним будинком, поводження з побутовими відходами (вивезення побутових відходів) та вивезення рідких нечистот, внесків за встановлення, обслуговування та заміну вузлів комерційного обліку води та теплової енергії, абонентського обслуговування для споживачів комунальних послуг, що надаються у багатоквартирних будинках за індивідуальними договорами, на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу, надання пільг з оплати послуг зв'язку, інших передбачених законодавством пільг, компенсація фізичним особам, які користувалися пільгами зі сплати податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, втрати частини їх доходів у зв'язку з відміною такого податку та відповідним збільшенням ставок акцизного податку з пального та компенсація за пільговий проїзд окремих категорій громадян;

{Підпункт 3 підпункту 2.5.3 пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

4) надання допомоги у грошовій формі або натуральному вираженні ветеранам та непрацюючим пенсіонерам;

5) одноразова грошова допомога громадянам, які постраждали від стихійного лиха;

6) виплати за шкоду, заподіяну здоров'ю;

7) оплата путівок на оздоровлення (у тому числі дітей), санаторно-курортне лікування; компенсація витрат, пов'язаних з проїздом на лікування хворої дитини та супроводжуючого за направленням медичних закладів;

8) оплата лікування за кордоном відповідно до законодавства;

9) оплата зубопротезування та відшкодування витрат, пов'язаних з відпуском лікарських засобів безоплатно і на пільгових умовах громадянам, які мають на це право відповідно до законодавства;

10) премії, гранти та стипендії (у тому числі іменні), які призначаються Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, міністерствами та національними академіями наук, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування;

{Підпункт 10 підпункту 2.5.3 пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

11) інші виплати, премії громадянам відповідно до законодавства України, рішень місцевих органів самоврядування та розпоряджень органів виконавчої влади;

12) матеріальна допомога студентам і учням з числа дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, іншим категоріям громадян, якщо це передбачено законодавством;

13) винагорода в грошовій або натуральній формі за участь у рятувальних роботах або в інших надзвичайних ситуаціях;

- 14) винагорода за перемогу в змаганнях, конкурсах, олімпіадах тощо;
- 15) повернення знецінених грошових заощаджень громадян;
- 16) видатки на пільговий проїзд студентів закладів фахової передвищої та вищої освіти, учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
{Підпункт 16 підпункту 2.5.3 пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}
- 17) оплата витрат на додаткове харчування у спеціалізованих лікувальних закладах громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- 18) безоплатне харчування дітей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- 19) видатки на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам з інвалідністю з дитинства, дітям з інвалідністю, тимчасової державної допомоги дітям, допомоги по догляді за особами з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, державної соціальної допомоги на догляд (крім державної соціальної допомоги на догляд особам, зазначеним у пунктах 1-3 частини першої статті 7 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю»), компенсаційні виплати непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, а також за особою, яка досягла 80-річного віку, тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, видатки на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною», оплату послуг із здійснення патронату над дитиною та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримку малих групових будинків;
{Підпункт 19 підпункту 2.5.3 пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013; в редакції Наказів Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018, № 636 від 27.10.2020}
- 20) одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, поліцейських, співробітників Служби судової охорони, працівників міліції, податкової міліції, осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, правоохоронних органів, співробітників кадрового складу розвідувальних органів та в інших випадках, передбачених законодавством;
{Підпункт 20 підпункту 2.5.3 пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}
- 21) оплата видатків на державне обов'язкове особисте страхування відповідно до законодавства;
- 22) оплата освітньо-професійної підготовки спеціалістів, яка забезпечує здобуття повної вищої освіти або другої вищої освіти відповідно до законодавства;
- 23) видатки, пов'язані з виконанням програми розселення і облаштування депортованих кримських татар та осіб інших національностей, які були депортовані з території України (матеріальна допомога, компенсація за проїзд і перевезення багажу депортованих тощо);
{Підпункт 23 підпункту 2.5.3 пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}
- 24) виплати, що здійснюються на виконання судових рішень за позовами суддів на їх користь згідно із законодавством;
- 25) компенсація згідно із законодавством відсоткової ставки за кредитами, наданими фізичним особам;
{Підпункт 25 підпункту 2.5.3 пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

26) виплати особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю та іншим окремим категоріям населення грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації.

{Підпункт 2.5.3 пункту 2.5 глави 2 доповнено новим підпунктом 26 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

2.6. Код 2800 „Інші поточні видатки”

{Пункт 2.6 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

За цим кодом здійснюються видатки, які не пов'язані з придбанням товарів та послуг установами, у тому числі:

{Абзац перший пункту 2.6 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

1) сплата податкових, неподаткових та інших платежів на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством (включаючи плату за адміністративні послуги); сплата грошового внеску (гарантії) для забезпечення виконання зобов'язань у зв'язку з участю у закупівлях (конкурсі);

{Підпункт 1 пункту 2.6 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

2) збір на обов'язкове пенсійне страхування, що сплачується відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03 листопада 1998 року № 1740 "Про затвердження Порядку сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій";

3) сплата штрафів, пені тощо, у тому числі за несвоєчасну сплату податків;

{Підпункт 3 пункту 2.6 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

4) придбання патенту та плата за продовження строку дії патенту, плата за отримання ліцензій та акредитацію (сертифікат) відповідно до законодавства, виплата роялті (плата (винагорода) за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності);

{Підпункт 4 пункту 2.6 глави 2 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

5) матеріальна допомога громадянам України, які постраждали під час перебування за кордоном;

6) відрахування грошових коштів профспілковим організаціям на культурно-масову та фізкультурну роботу відповідно до законодавства;

7) сплата членських внесків громадським та іншим організаціям, якщо це обумовлено законодавством;

{Підпункт 7 пункту 2.6 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

8) відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури та судів;

9) відшкодування моральних збитків та майнової шкоди юридичним та фізичним особам згідно з рішенням суду та судових витрат;

{Підпункт 9 пункту 2.6 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017, № 636 від 27.10.2020}

10) відшкодування підприємствам (організаціям, установам) середнього заробітку працівників або виплата винагороди громадянам, які залучені до виконання обов'язків, передбачених законодавством та не пов'язаних з виконанням своїх службових обов'язків, або які проходять стажування в іншому державному органі;

11) сплата обов'язкових реєстраційних, інших платежів та внесків, пов'язаних з витратами на відкриття та провадження у справах, які розглядаються у закордонних юрисдикційних органах;

{Пункт 2.6 глави 2 доповнено новим підпунктом 11 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

12) відшкодування непередбачуваних витрат державного службовця відповідно до законодавства;

{Пункт 2.6 глави 2 доповнено новим підпунктом 12 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

13) оплата витрат виконавчого провадження;

{Пункт 2.6 глави 2 доповнено новим підпунктом 13 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

14) виплати за державними деривативами та видатки, пов'язані із здійсненням правочинів з державними деривативами, у тому числі сплата комісійних зборів, комісійної винагороди банку при купівлі, обміні (конвертації) валютних коштів та комісійних витрат банків-кореспондентів, штрафів, збору на обов'язкове державне пенсійне страхування під час здійснення операцій з купівлі іноземної валюти, сплата яких пов'язана із здійсненням платежів за державними деривативами.

{Пункт 2.6 глави 2 доповнено новим підпунктом 14 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

{Главу 3 виключено на підставі Наказу Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

3. Код 3000 „Капітальні видатки”

3.1. Код 3100 „Придбання основного капіталу”

За цією категорією передбачаються видатки на придбання або створення основних засобів, окремих інших необоротних матеріальних активів, збільшення вартості активів внаслідок поліпшення об'єкта (модернізація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), капітальний ремонт, створення державних запасів і резервів, придбання землі та нематеріальних активів.

{Абзац другий пункту 3.1 глави 3 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

3.1.1. Код 3110 „Придбання обладнання і предметів довгострокового користування”

1) придбання виробничого обладнання і предметів довгострокового користування для установ (організацій) і для реалізації багатоцільових проектів (програм), створення комплексних систем;

2) придбання транспортних засобів, автомобілів, приладів, машин, механізмів, верстатів, виробничого обладнання;

3) придбання бурового устаткування, геодезичних інструментів, науково-дослідних приладів;

4) придбання спеціальних креслярських столів;

5) придбання обладнання та інвентарю довгострокового користування для санаторіїв, лікувальних закладів, придбання іншого виробничого обладнання довгострокового користування;

6) придбання невиробничого обладнання, меблів і предметів довгострокового користування для установ (організацій), у тому числі для реалізації багатоцільових проектів (програм);

7) придбання килимів, штор, сервізів, які відповідно до законодавства належать до основних засобів;

8) придбання кондиціонерів;

9) придбання оргтехніки, комп'ютерної техніки (у тому числі придбання програмного забезпечення, яке передбачене разом з придбанням комп'ютерної техніки);

10) придбання мережевого та телекомунікаційного обладнання;

{Підпункт 10 підпункту 3.1.1 пункту 3.1 глави 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

11) придбання спортивного обладнання;

12) придбання протипожежного приладдя;

13) придбання обладнання для їдалень, буфетів;

14) видатки на поповнення музейних та бібліотечних фондів, придбання та випуск підручників для бібліотечних фондів навчальних закладів, придбання статутів, порадників, військово-навчальної та спеціальної літератури для навчальних потреб військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу;

- 15) придбання сценічно-постановочних засобів (декорації, меблі й реквізит, бутафорія, театральні й національні костюми, головні убори, білизна, взуття, перуки) відповідно до законодавства;
- 16) придбання невмонтованого обладнання, яке включене у вартість зведеного кошторису на капітальне будівництво та реконструкцію будов і об'єктів;
- 17) придбання (незалежно від вартості) сільськогосподарських машин та знарядь до них;
- 18) придбання усіх видів засобів пересування, призначених для переміщення людей і вантажів;
- 19) придбання племінної худоби, службових собак та інших тварин;
- 20) придбання багаторічних насаджень, а саме: плодово-ягідних дерев, кущів та озеленювальних і декоративних насаджень для облаштування територій установ, дворів будинків, вулиць, площ, садів, які передбачають виникнення необоротних активів;
- 21) придбання зброї для установ (організацій), які відповідно до законодавства мають право на її придбання, але не мають призначень за кодом 2260;
- 22) видатки на монтаж та пусконаладження обладнання на місцях його безпосередньої експлуатації, якщо це обумовлено договором на придбання зазначеного обладнання.

3.1.2. Код 3120 „Капітальне будівництво (придбання)”

До цієї категорії відносяться видатки на будівництво, придбання будівель, приміщень та інших об'єктів.

За цією категорією видатки на експертизу проектної документації, авторський, технічний нагляд, за виданий сертифікат відповідності закінченого будівництвом об'єкта здійснюються за тим кодом економічної класифікації видатків бюджету, за яким здійснюються роботи, якщо це обумовлено кошторисом проведених робіт, та є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт.

{Підпункт 3.1.2 пункту 3.1 глави 3 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

3.1.2.1. Код 3121 „Капітальне будівництво (придбання) житла”

- 1) видатки на капітальне будівництво нових житлових будівель та приміщень;
- 2) придбання житлових приміщень, об'єктів (у тому числі на вторинному ринку), житлових приміщень для військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу, гуртожитків, казарм, об'єктів державного житлового фонду;
- 3) пайова участь у будівництві житла (у тому числі шляхом участі у фонді фінансування будівництва);
- 4) виплата винагороди управителю фонду фінансування будівництва відповідно до Закону України "Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю";
- 5) придбання будівельних матеріалів за рахунок коштів, що передбачаються на капітальне будівництво і використовуються у процесі будівельних робіт;
- 6) придбання обладнання, що підлягає встановленню, а саме: готові до встановлення будівельні конструкції і деталі, до них належать: металеві, залізобетонні і дерев'яні конструкції, збірні елементи, обладнання для опалювальної, вентиляційної, санітарно-технічної систем, обладнання та меблі, що потребують монтажу і передбачаються до встановлення (тобто те, що існує тільки вмонтованим, убудованим, а також комплекти запасних частин такого обладнання), машини та механізми, обладнання та прилади, необхідні для ведення будівельних робіт, якщо це обумовлено кошторисом на будівництво (крім окремих видів устаткування і машин, що є рухомими транспортними одиницями, не пов'язаними з технологією виробництва);
- 7) виготовлення проектно-кошторисної документації на будівництво будівель, споруд і об'єктів та виконання супровідних робіт, які відповідно до державних будівельних норм є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт;
- 8) видатки на найм транспорту для виконання робіт з капітального будівництва;
- 9) видатки на утримання об'єкта (будови) у зв'язку з тимчасовим зупиненням будівництва, консервацію та розконсервацію.

{Підпункт 3.1.2.1 підпункту 3.1.2 пункту 3.1 глави 3 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

3.1.2.2. Код 3122 „Капітальне будівництво (придбання) інших об'єктів”

- 1) видатки на капітальне будівництво інших об'єктів, що не включені в позицію 3121;
- 2) придбання об'єктів виробничого і невиробничого призначення;
- 3) придбання будівельних матеріалів за рахунок коштів, що передбачаються на капітальне будівництво і використовуються у процесі будівельних робіт;
- 4) придбання обладнання, що підлягає встановленню, а саме: готові до встановлення будівельні конструкції і деталі, до них належать: металеві, залізобетонні і дерев'яні конструкції, збірні елементи, обладнання для опалювальної, вентиляційної, санітарно-технічної систем, обладнання та меблі, що потребують монтажу і передбачаються до встановлення (тобто те, що існує тільки вмонтованим, убудованим, а також комплекти запасних частин такого обладнання), машини та механізми, обладнання та прилади, необхідні для ведення будівельних робіт, якщо це обумовлено кошторисом на будівництво (крім окремих видів устаткування і машин, що є рухомими транспортними одиницями, не пов'язаними з технологією виробництва);
- 5) виготовлення проектно-кошторисної документації на будівництво будівель, споруд і об'єктів та виконання супровідних робіт, які відповідно до державних будівельних норм є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт;
- 6) видатки на найм транспорту для виконання робіт з капітального будівництва;
- 7) видатки на утримання об'єкта (будови) у зв'язку з тимчасовим зупиненням будівництва, консервацію та розконсервацію;

{Підпункт 3.1.2.2 підпункту 3.1.2 пункту 3.1 глави 3 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

- 8) видатки на спорудження монументів і пам'ятників.

{Підпункт 3.1.2.2 підпункту 3.1.2 пункту 3.1 глави 3 доповнено підпунктом 8 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

3.1.3. Код 3130 „Капітальний ремонт”

За цією категорією видатки здійснюються на підставі договорів та складених кошторисів на капітальний ремонт. За правильність віднесення видатків до поточного чи капітального ремонту відповідає розпорядник (одержувач) бюджетних коштів.

За цією категорією видатки на експертизу проектної документації, авторський, технічний нагляд, за виданий сертифікат відповідності закінченого будівництвом об'єкта здійснюються за тим кодом економічної класифікації видатків бюджету, за яким здійснюються роботи, якщо це обумовлено кошторисом проведених робіт, та є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт.

{Підпункт 3.1.3 пункту 3.1 глави 3 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

3.1.3.1. Код 3131 „Капітальний ремонт житлового фонду (приміщень)”

- 1) видатки на капітальний ремонт житлових будівель та приміщень (у тому числі гуртожитків та казарм);
- 2) видатки на капітальний ремонт окремих вузлів та систем, які є складовою частиною житлових будівель та приміщень (у тому числі гуртожитків та казарм), а саме: водопостачання, газопостачання, каналізації, кондиціонування, пожежної охорони, сміттєпроводів, пасажирських та вантажних ліфтів тощо;
- 3) видатки на придбання будівельних матеріалів за рахунок коштів, що передбачаються на капітальний ремонт і використовуються в процесі ремонтних робіт;
- 4) видатки на придбання обладнання, що підлягає встановленню, а саме: готові до встановлення будівельні конструкції і деталі, до них належать: металеві, залізобетонні і дерев'яні конструкції, збірні елементи, обладнання для опалювальної, вентиляційної, санітарно-технічної систем, обладнання та меблі, що потребують монтажу і передбачаються до встановлення (тобто те, що існує тільки вмонтованим, убудованим);

5) виготовлення проектно-кошторисної документації на капітальний ремонт будівель, споруд і об'єктів та виконання супровідних робіт, які відповідно до державних будівельних норм є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт;

6) видатки на найм транспорту для виконання робіт з капітального ремонту;

7) видатки на модернізацію (обладнання, устаткування тощо).

{Підпункт 3.1.3.1 підпункту 3.1.3 пункту 3.1 глави 3 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

3.1.3.2. Код 3132 „Капітальний ремонт інших об'єктів”

1) капітальний ремонт інших об'єктів, що не включені в позицію 3131 (у тому числі доріг, об'єктів благоустрою міст, сіл, селищ);

2) капітальний ремонт автомобілів та обладнання, а також оплата запчастин до них, якщо вони включені до кошторису на проведення капітального ремонту інших об'єктів, який є невід'ємною частиною угоди, укладеної з надавачем послуг;

3) капітальний ремонт окремих вузлів та систем, які є складовою частиною інших об'єктів, що не включені в позицію 3131, а саме: водопостачання, газопостачання, каналізації, кондиціонування, пожежної охорони, сміттєпроводів, пасажирських та вантажних ліфтів тощо;

4) видатки на придбання будівельних матеріалів за рахунок коштів, що передбачаються на капітальний ремонт інших об'єктів і використовуються в процесі ремонтних робіт;

5) видатки на придбання обладнання, що підлягає встановленню, а саме: готові до встановлення будівельні конструкції і деталі, до них належать: металеві, залізобетонні і дерев'яні конструкції, збірні елементи, обладнання для опалювальної, вентиляційної, санітарно-технічної систем, обладнання та меблі, що потребують монтажу і передбачаються до встановлення (тобто те, що існує тільки вмонтованим, убудованим);

6) виготовлення проектно-кошторисної документації на капітальний ремонт інших об'єктів та виконання супровідних робіт, які відповідно до державних будівельних норм є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт;

7) видатки на найм транспорту для виконання робіт з капітального ремонту;

8) видатки на модернізацію (обладнання, устаткування тощо).

{Підпункт 3.1.3.2 підпункту 3.1.3 пункту 3.1 глави 3 доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

3.1.4. Код 3140 „Реконструкція та реставрація”

За цією категорією здійснюються видатки на реконструкцію житлового фонду (приміщень), реконструкцію та реставрацію інших об'єктів та реставрацію пам'яток культури, історії та архітектури.

За цією категорією видатки на експертизу проектної документації, авторський, технічний нагляд, за виданий сертифікат відповідності закінченого будівництвом об'єкта здійснюються за тим кодом економічної класифікації видатків бюджету, за яким здійснюються роботи, якщо це обумовлено кошторисом проведених робіт, та є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт.

{Підпункт 3.1.4 пункту 3.1 глави 3 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

3.1.4.1. Код 3141 „Реконструкція житлового фонду (приміщень)”

1) видатки на реконструкцію та модернізацію житлових будівель та приміщень (у тому числі гуртожитків та казарм) або їх складових частин;

{Підпункт 1 підпункту 3.1.4.1 підпункту 3.1.4 пункту 3.1 глави 3 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

2) видатки на розширення житлових будівель та приміщень (у тому числі гуртожитків та казарм);

3) видатки на придбання будівельних матеріалів за рахунок коштів, що передбачаються на реконструкцію і використовуються в процесі робіт;

4) видатки на придбання обладнання, що підлягає встановленню, а саме: готові до встановлення будівельні конструкції і деталі, до них належать: металеві, залізобетонні і дерев'яні конструкції, збірні елементи, обладнання для опалювальної, вентиляційної, санітарно-технічної систем, обладнання та меблі, що потребують монтажу і передбачаються до встановлення (тобто те, що існує тільки вмонтованим, убудованим);

5) виготовлення проектно-кошторисної документації на реконструкцію будівель, споруд і об'єктів та виконання супровідних робіт, які відповідно до державних будівельних норм є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт;

6) видатки на найм транспорту для виконання робіт з реконструкції.

3.1.4.2. Код 3142 „Реконструкція та реставрація інших об'єктів”

1) видатки на реконструкцію та модернізацію інших об'єктів (у тому числі з елементами реставрації) або їх складових частин, що не включені до коду 3141;

{Підпункт 1 підпункту 3.1.4.2 підпункту 3.1.4 пункту 3.1 глави 3 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

2) видатки на технічне переоснащення діючих підприємств (за винятком придбання обладнання і предметів довгострокового користування);

3) видатки на розширення діючих підприємств;

4) видатки на придбання будівельних матеріалів за рахунок коштів, що передбачаються на реконструкцію (у тому числі з елементами реставрації) і використовуються в процесі робіт;

5) видатки на придбання обладнання, що підлягає встановленню, а саме: готові до встановлення будівельні конструкції і деталі, до них належать: металеві, залізобетонні і дерев'яні конструкції, збірні елементи, обладнання для опалювальної, вентиляційної, санітарно-технічної систем, обладнання та меблі, що потребують монтажу і передбачаються до встановлення (тобто те, що існує тільки вмонтованим, убудованим);

6) виготовлення проектно-кошторисної документації на реконструкцію (у тому числі з елементами реставрації) будівель, споруд і об'єктів та виконання супровідних робіт, які відповідно до державних будівельних норм є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт;

7) видатки на найм транспорту для виконання робіт з реконструкції інших об'єктів (у тому числі з елементами реставрації).

3.1.4.3. Код 3143 „Реставрація пам'яток культури, історії та архітектури”

1) видатки на реставрацію будинків, споруд, пам'ятних місць і предметів, пов'язаних з найважливішими історичними подіями в житті народу, розвитком науки, техніки, культури, життям і діяльністю видатних діячів;

2) видатки на реставрацію унікальних ансамблів і комплексів, окремих об'єктів архітектури, а також пов'язаних з ними творів монументальної скульптури і живопису, декоративно-ужиткового і садово-паркового мистецтва;

3) видатки на реставрацію визначних творів монументального, образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва, а також старовинних рукописів тощо;

4) видатки на придбання будівельних матеріалів за рахунок коштів, що передбачаються на реставрацію і використовуються в процесі ремонтних робіт;

5) видатки на придбання обладнання, що підлягає встановленню, а саме: готові до встановлення будівельні конструкції і деталі, до них належать: металеві, залізобетонні і дерев'яні конструкції, збірні елементи, обладнання для опалювальної, вентиляційної, санітарно-технічної систем, обладнання та меблі, що потребують монтажу і передбачаються до встановлення (тобто те, що існує тільки вмонтованим, убудованим);

6) виготовлення проектно-кошторисної документації на реставрацію будівель, споруд і об'єктів та виконання супровідних робіт, які відповідно до державних будівельних норм є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт;

7) видатки на найм транспорту для виконання робіт з реставрації;

8) видатки на ремонт (реставраційний) та пристосування (збереження) об'єктів культурної спадщини.

{Підпункт 3.1.4.3 пункту 3.1 глави 3 доповнено новим підпунктом 8 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

3.1.5. Код 3150 „Створення державних запасів і резервів”

За цим кодом передбачаються видатки на закупівлю товарів для створення стратегічних та надзвичайних запасів, запасів зерна та інших товарів, що мають особливо важливе значення для країни, зокрема державні фонди дорогоцінних металів та каміння, а також державний матеріальний резерв. За цим кодом не здійснюються видатки на звичайні запаси або оборотні матеріальні кошти, а також резервні фонди.

3.1.6. Код 3160 „Придбання землі та нематеріальних активів”

За цим кодом здійснюється придбання землі, лісів, внутрішніх вод, родовищ корисних копалин, але не будівельних об'єктів і споруд, розміщених на них. Коли вартість земельної ділянки неможливо відділити від вартості споруди, сплачена сума повинна відображатись повністю на придбання того компонента, який є переважаючим. Оплата права на використання надр.

Придбання нематеріальних активів, тобто активів, що не мають фізичної та/або матеріальної форми та використовуються підприємством, установою (організацією) в процесі її господарської діяльності більше року:

1) право на користування природними ресурсами (право на користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо);

2) право на знаки для товарів і послуг (товарні знаки, торгові марки, фірмові назви тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

{Підпункт 2 підпункту 3.1.6 пункту 3.1 глави 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

3) право на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

{Підпункт 3 підпункту 3.1.6 пункту 3.1 глави 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

4) авторські та суміжні права (літературні, художні та музичні твори, відеофільми, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення, програми для комп'ютерної техніки, бази даних тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

{Підпункт 4 підпункту 3.1.6 пункту 3.1 глави 3 в редакції Наказу Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

5) придбання програмного забезпечення для комп'ютерної та обчислювальної техніки (програмних продуктів, інформаційних систем та комплексів, баз даних, web-сторінок/сайтів/порталів тощо) з передачею виключних прав на володіння, користування і розпорядження замовнику;

6) інші нематеріальні активи (право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо);

7) оплата послуг із створення програмного забезпечення (програмних продуктів, інформаційних систем та комплексів, баз даних, web-сторінок/сайтів/порталів) за умови передачі майнових прав власності замовнику

{Підпункт 8 підпункту 3.1.6 пункту 3.1 глави 3 виключено на підставі Наказу Міністерства фінансів № 636 від 27.10.2020}

3.2. Код 3200 „Капітальні трансферти”

За цією категорією здійснюються видатки на капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям), капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів, капітальні трансферти урядам зарубіжних країн та міжнародним організаціям та капітальні трансферти населенню.

3.2.1. Код 3210 „Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)”

1) капітальні трансферти одержувачам (тобто всі капітальні видатки одержувачів), підприємствам (установам, організаціям);

{Підпункт 1 підпункту 3.2.1 пункту 3.2 глави 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

2) внески у статутні капітали суб'єктів господарювання відповідно до законодавства;

{Підпункт 2 підпункту 3.2.1 пункту 3.2 глави 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

3) капітальні видатки вищих навчальних закладів та наукових установ відповідно до нормативно-правових актів;

{Підпункт 4 підпункту 3.2.1 пункту 3.2 глави 3 виключено на підставі Наказу Міністерства фінансів № 1117 від 04.12.2015}

4) капітальні видатки закладів охорони здоров'я, що утримуються за рахунок бюджетних коштів (крім закладів охорони здоров'я, видатки на які передбачені у статті 87 Бюджетного кодексу України).

{Підпункт 3.2.1 пункту 3.2 глави 3 доповнено підпунктом 4 згідно з Наказом Міністерства фінансів № 135 від 14.02.2017}

3.2.2. Код 3220 „Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів”

Капітальні трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам, з місцевих бюджетів до державного бюджету та міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами.

3.2.3. Код 3230 „Капітальні трансферти урядам іноземних держав та міжнародним організаціям”

Невідплатні, безповоротні платежі органів державного управління, призначені для здійснення капітальних видатків, що передаються іншим країнам, міжнародним організаціям, некомерційним установам та іншим суб'єктам, що не є резидентами.

3.2.4. Код 3240 „Капітальні трансферти населенню”

Видатки, пов'язані із забезпеченням житлом (або грошова компенсація), автомобілями тощо громадян, які мають на це право відповідно до законодавства.

{Підпункт 3.2.4 пункту 3.2 глави 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 953 від 03.12.2018}

4. Код 9000 «Нерозподілені видатки»

Кошти резервного фонду бюджету, передбачені у Державному бюджеті України. Кошти на створення резервного фонду місцевого бюджету, передбачені рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим або відповідної місцевої ради.

Кошти резервного фонду відповідного бюджету можуть використовуватися на здійснення поточних, капітальних видатків та надання кредитів згідно із законодавством.

{Інструкцію доповнено новою главою згідно з Наказом Міністерства фінансів № 348 від 01.03.2013}

{Інструкція в редакції Наказу Міністерства фінансів № 754 від 21.06.2012}

Класифікація кредитування бюджету

Код	Найменування
4000	Кредитування
4100	Внутрішнє кредитування
4110	Надання внутрішніх кредитів
4111	Надання кредитів органам державного управління інших рівнів
4112	Надання кредитів підприємствам, установам, організаціям
4113	Надання інших внутрішніх кредитів
4120	Повернення внутрішніх кредитів
4121	Повернення кредитів органами державного управління інших рівнів
4122	Повернення кредитів підприємствами, установами, організаціями
4123	Повернення інших внутрішніх кредитів
4200	Зовнішнє кредитування
4210	Надання зовнішніх кредитів
4220	Повернення зовнішніх кредитів

Відомча класифікація видатків та кредитування державного бюджету

Код	Найменування
11	Апарат Верховної Ради України
30	Державне управління справами
41	Господарсько-фінансовий департамент Секретаріату Кабінету Міністрів України
042	Господарсько-фінансовий департамент Секретаріату Кабінету Міністрів України (загальнодержавні видатки та кредитування)
50	Державна судова адміністрація України
55	Верховний Суд
80	Конституційний Суд України
85	Вищий антикорупційний суд,
90	Офіс Генерального прокурора
95	Вищий суд з питань інтелектуальної власності,
100	Міністерство внутрішніх справ України
120	Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
121	Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (загальнодержавні видатки та кредитування)
140	Міністерство закордонних справ України
150	Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України,
151	Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України (загальнодержавні видатки та кредитування)
210	Міністерство оборони України
220	Міністерство освіти і науки України
221	Міністерство освіти і науки України (загальнодержавні видатки та кредитування)
230	Міністерство охорони здоров'я України
231	Міністерство охорони здоров'я України (загальнодержавні видатки та кредитування)
240	Міністерство енергетики та захисту довкілля України

241	Міністерство енергетики та захисту довкілля України (загальнодержавні видатки та кредитування)
250	Міністерство соціальної політики України
251	Міністерство соціальної політики України (загальнодержавні видатки та кредитування)
275	Міністерство розвитку громад та територій України,
276	Міністерство розвитку громад та територій України (загальнодержавні видатки та кредитування)
290	Міністерство цифрової трансформації України
291	Міністерство цифрової трансформації України (загальнодержавні видатки та кредитування)
310	Міністерство інфраструктури України
311	Державне агентство автомобільних доріг України
313	Державне агентство автомобільних доріг України (загальнодержавні видатки та кредитування)
340	Міністерство молоді та спорту України
341	Міністерство молоді та спорту України (загальнодержавні видатки та кредитування)
350	Міністерство фінансів України
351	Міністерство фінансів України (загальнодержавні видатки та кредитування)
360	Міністерство юстиції України
380	Міністерство культури, молоді та спорту України
381	Міністерство культури та інформаційної політики України (загальнодержавні видатки та кредитування)
390	Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України
391	Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (загальнодержавні видатки та кредитування)
527	Державна інспекція ядерного регулювання України
556	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації
596	Головне управління розвідки Міністерства оборони України
598	Вища рада правосуддя
597	Уповноважений із захисту державної мови
599	Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
601	Антимонопольний комітет України

612	Національне агентство України з питань державної служби
615	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку
632	Національне антикорупційне бюро України
633	Національне агентство з питань запобігання корупції
634	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг
638	Державне космічне агентство України
642	Державне бюро розслідувань
643	Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів
644	Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення
649	Бюро економічної безпеки
650	Рада національної безпеки і оборони України
651	Рахункова палата
652	Служба безпеки України
654	Національна академія наук України
655	Національна академія педагогічних наук України
656	Національна академія медичних наук України
657	Національна академія мистецтв України
658	Національна академія правових наук України
659	Національна академія аграрних наук України
660	Управління державної охорони України
661	Фонд державного майна України
662	Служба зовнішньої розвідки України
664	Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України
673	Центральна виборча комісія
674	Центральна виборча комісія (загальнодержавні видатки та кредитування)
772	Вінницька обласна державна адміністрація
773	Волинська обласна державна адміністрація
774	Дніпропетровська обласна державна адміністрація
775	Донецька обласна державна адміністрація

776	Житомирська обласна державна адміністрація
777	Закарпатська обласна державна адміністрація
778	Запорізька обласна державна адміністрація
779	Івано-Франківська обласна державна адміністрація
780	Київська обласна державна адміністрація
781	Кіровоградська обласна державна адміністрація
782	Луганська обласна державна адміністрація
783	Львівська обласна державна адміністрація
784	Миколаївська обласна державна адміністрація
785	Одеська обласна державна адміністрація
786	Полтавська обласна державна адміністрація
787	Рівненська обласна державна адміністрація
788	Сумська обласна державна адміністрація
789	Тернопільська обласна державна адміністрація
790	Харківська обласна державна адміністрація
791	Херсонська обласна державна адміністрація
792	Хмельницька обласна державна адміністрація
793	Черкаська обласна державна адміністрація
794	Чернівецька обласна державна адміністрація
795	Чернігівська обласна державна адміністрація
868	Державна регуляторна служба України

{Класифікація із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 643 від 26.05.2011, № 1813 від 29.12.2011, № 484 від 19.04.2012, № 568 від 29.05.2013, № 952 від 21.11.2013, № 44 від 07.02.2014, № 800 від 05.08.2014, № 1290 від 31.12.2014, № 347 від 23.03.2015, № 2 від 05.01.2016, № 1230 від 30.12.2016, № 561 від 07.06.2017, № 691 від 11.08.2017, № 1175 від 29.12.2017, № 1084 від 21.12.2018, № 493 від 22.11.2019, № 545 від 18.12.2019, № 191 від 05.05.2020, № 544 від 01.09.2020, № 620 від 16.10.2020, № 827 від 30.12.2020}

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства
фінансів України
20.09.17 № 793

Типова відомча класифікація видатків та кредитування місцевого бюджету

Код	Ознака головного розпорядника бюджетних коштів
01	Апарат (секретаріат) місцевої ради (Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад, районних рад і рад міст обласного та республіканського Автономної Республіки Крим, районного значення, селищних, сільських рад, районних рад у містах)
02	Виконавчі органи місцевих рад, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, державна адміністрація (обласні державні адміністрації, Київська, Севастопольська міські державні адміністрації, районні державні адміністрації (управління, відділи)
03	Рахункова палата Верховної Ради Автономної Республіки Крим
04	Виборча комісія Автономної Республіки Крим
05	Постійне представництво Автономної Республіки Крим в столиці України - місті Києві
06	Орган ¹ з питань освіти і науки
07	Орган ¹ з питань охорони здоров'я
08	Орган ¹ з питань праці та соціального захисту населення
09	Орган ¹ у справах дітей
10	Орган ¹ з питань культури, національностей та релігій
11	Орган ¹ з питань молоді та спорту
12	Орган ¹ з питань житлово-комунального господарства
13	Орган ¹ з питань палива і енергетики
14	Орган ¹ з питань благоустрою населених пунктів
15	Орган ¹ з питань будівництва
16	Орган ¹ з питань містобудування та архітектури
17	Орган ¹ з питань державного архітектурно-будівельного контролю
18	Орган ¹ з питань охорони культурної спадщини

19	Орган ¹ з питань інфраструктури, розвитку та утримання мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення
20	Орган ¹ з питань інформатизації, аналітичного забезпечення та електронного урядування
21	Орган ¹ з питань пожежної охорони
22	Орган ¹ з питань охорони громадського порядку
23	Орган ¹ з питань інформаційної діяльності, засобів масової інформації та комунікацій з громадськістю
24	Орган ¹ з питань агропромислового комплексу, сільського господарства та продовольства
25	Орган ¹ з питань зовнішньоекономічної та міжнародної діяльності
26	Орган ¹ з питань туризму та курортів
27	Орган ¹ з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій
28	Орган ¹ з питань екології, охорони навколишнього середовища та природних ресурсів
29	Орган ¹ з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру
30	Орган ¹ з питань мобілізаційної підготовки та цивільного захисту населення
31	Орган ¹ з питань управління комунальним майном
32	Орган ¹ з питань реклами та масових заходів
33	Орган ¹ з питань реєстрації та державного реєстру
34	Орган ¹ з питань надання адміністративних послуг
35	Орган ¹ з питань промисловості, розвитку інфраструктури та науково-технічної, інноваційної політики
36	Орган ¹ з питань земельних відносин
37	Орган ¹ з питань фінансів
38	Орган ¹ з питань внутрішнього фінансового контролю
40-49	Районні державні адміністрації у містах з районним поділом за відсутності районних у містах рад

¹ Відповідне міністерство чи республіканський комітет Автономної Республіки Крим, відповідний структурний підрозділ місцевої державної адміністрації чи виконавчого органу місцевої ради (департамент, головне управління, управління, відділ)

Класифікація фінансування бюджету за типом кредитора

Код	Найменування
200000	Внутрішнє фінансування
201000	Фінансування за рахунок коштів державних фондів
201100	<i>Позики, одержані з державних фондів</i>
201110	Одержано позик
201120	Погашено позик
202000	Фінансування за рахунок позик банківських установ
202100	<i>Фінансування за рахунок позик Національного банку України</i>
202110	Одержано позик
202120	Погашено позик
202200	<i>Фінансування за рахунок інших банків</i>
202210	Одержано позик
202220	Погашено позик
203000	Інше внутрішнє фінансування
203100	<i>Позики інших фінансових установ</i>
203110	Одержано позик
203120	Погашено позик
203200	<i>Позики нефінансових державних підприємств</i>
203210	Одержано позик
203220	Погашено позик
203300	<i>Позики нефінансового приватного сектора</i>
203310	Одержано позик
203320	Погашено позик
203400	<i>Фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку</i>
203410	Одержано
203420	Повернено
203500	<i>Фінансування за рахунок випуску цінних паперів</i>
203510	Одержано позик
203520	Погашено позик

203600	Інше внутрішнє фінансування
203610	Одержано позик
203620	Погашено позик
204000	Надходження від приватизації державного майна
205000	Фінансування за рахунок залишків коштів на рахунках бюджетних установ
205100	На початок періоду
205200	На кінець періоду
205300	Інші розрахунки
205310	Курсова різниця
205320	Передача коштів із спеціального до загального фонду бюджету
205330	Передача коштів із загального до спеціального фонду бюджету
205340	Інші розрахунки
206000	Зміни обсягів депозитів і цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю
206100	Повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів
206110	Повернення бюджетних коштів з депозитів
206120	Надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів
206200	Розміщення бюджетних коштів на депозитах або придбання цінних паперів
206210	Розміщення бюджетних коштів на депозитах
206220	Придбання цінних паперів
207000	Коригування
208000	Фінансування за рахунок зміни залишків коштів бюджетів
208100	На початок періоду
208200	На кінець періоду
208300	Інші розрахунки
208310	Курсова різниця
208320	Передача коштів із спеціального до загального фонду бюджету
208330	Передача коштів із загального до спеціального фонду бюджету
208340	Інші розрахунки
208400	Кошти, що передаються із загального фонду бюджету до бюджету розвитку (спеціального фонду)
209000	Зміни обсягів товарно-матеріальних цінностей
209100	На початок періоду
209200	На кінець періоду

300000	Зовнішнє фінансування
301000	<i>Позики, надані міжнародними фінансовими організаціями</i>
301100	Одержано позик
301200	Погашено позик
302000	<i>Позики, надані органами управління іноземних держав</i>
302100	Одержано позик
302200	Погашено позик
303000	<i>Позики, надані іноземними комерційними банками, іншими іноземними фінансовими установами</i>
303100	Одержано позик
303200	Погашено позик
304000	<i>Фінансування за рахунок випуску цінних паперів</i>
304100	Одержано позик
304200	Погашено позик
305000	<i>Інше зовнішнє фінансування</i>
305100	Одержано позик
305200	Погашено позик
306000	<i>Зміни обсягів депозитів і цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю</i>
306100	Повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів
306200	Розміщення бюджетних коштів на депозитах або придбання цінних паперів
307000	<i>Коригування</i>

{Класифікація із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 50 від 31.01.2011, № 497 від 12.04.2011, № 1813 від 29.12.2011, № 397 від 11.04.2014, № 874 від 09.10.2015, № 2 від 05.01.2016, № 619 від 14.07.2016, № 358 від 13.03.2017}

Класифікація фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання

Код	Найменування
	Загальне фінансування
400000	<i>Фінансування за борговими операціями</i>
401000	Запозичення
<i>401100</i>	<i>Внутрішні запозичення</i>
401101	Довгострокові зобов'язання
401102	Середньострокові зобов'язання
401103	Короткострокові зобов'язання та векселі
401104	Інші зобов'язання
<i>401200</i>	<i>Зовнішні запозичення</i>
401201	Довгострокові зобов'язання
401202	Середньострокові зобов'язання
401203	Короткострокові зобов'язання та векселі
401204	Інші зобов'язання
402000	Погашення
<i>402100</i>	<i>Внутрішні зобов'язання</i>
402101	Довгострокові зобов'язання
402102	Середньострокові зобов'язання
402103	Короткострокові зобов'язання та векселі
402104	Інші зобов'язання
<i>402200</i>	<i>Зовнішні зобов'язання</i>
402201	Довгострокові зобов'язання
402202	Середньострокові зобов'язання
402203	Короткострокові зобов'язання та векселі
402204	Інші зобов'язання
500000	<i>Надходження від приватизації державного майна</i>
501000	Надходження від приватизації державного майна та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних з процесом приватизації та кредитування підприємств

502000	Надходження від приватизації об'єктів незавершеного будівництва, що споруджувались відповідно до Чорнобильської будівельної програми
504000	Надходження від приватизації підприємств, що належать до сфери управління Міністерства оборони України
505000	Понадпланові надходження від приватизації державного майна з урахуванням можливого заміщення інших джерел фінансування державного бюджету
600000	Фінансування за активними операціями
601000	<i>Зміни обсягів депозитів і цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю</i>
601100	Повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів
601110	Повернення бюджетних коштів з депозитів
601120	Надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів
601200	Розміщення бюджетних коштів на депозитах або придбання цінних паперів
601210	Розміщення бюджетних коштів на депозитах
601220	Придбання цінних паперів
602000	<i>Зміни обсягів бюджетних коштів</i>
602100	На початок періоду
602200	На кінець періоду
602300	Інші розрахунки
602301	Курсова різниця
602302	Передача коштів із спеціального до загального фонду бюджету
602303	Передача коштів із загального до спеціального фонду бюджету
602304	Інші розрахунки
602400	Кошти, що передаються із загального фонду бюджету до бюджету розвитку (спеціального фонду)
603000	<i>Фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку</i>
604000	Зміни обсягів товарно-матеріальних цінностей
604100	На початок періоду
604200	На кінець періоду

{Класифікація із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 50 від 31.01.2011, № 1813 від 29.12.2011, № 874 від 09.10.2015, № 2 від 05.01.2016, № 619 від 14.07.2016, № 358 від 13.03.2017, № 1084 від 21.12.2018}

Класифікація боргу за типом кредитора

Код	Найменування
200000	Внутрішній борг
210000	<i>Заборгованість за позиками, одержаними з бюджетів різних рівнів та державних фондів</i>
211000	Заборгованість за позиками, одержаними з державних фондів
212000	Заборгованість за позиками, одержаними з бюджетів вищих рівнів
213000	Заборгованість за позиками, одержаними з бюджетів нижчих рівнів
220000	<i>Заборгованість перед банківськими та іншими фінансовими установами</i>
221000	Заборгованість за позиками, одержаними від Національного банку України
222000	Заборгованість за позиками, одержаними від інших банків, фінансових установ
230000	<i>Заборгованість перед іншими органами управління</i>
231000	Заборгованість за позиками, одержаними від інших фінансових установ
232000	Заборгованість за позиками, одержаними від нефінансових державних підприємств
233000	Заборгованість за позиками, одержаними від нефінансового приватного сектора
234000	Інша внутрішня заборгованість
240000	<i>Заборгованість за випущеними цінними паперами</i>
250000	<i>Заборгованість, не віднесена до інших категорій</i>
300000	Зовнішній борг
310000	<i>Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій</i>
320000	<i>Заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав</i>
330000	<i>Заборгованість за позиками, одержаними від іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ</i>
340000	<i>Заборгованість за випущеними цінними паперами</i>
350000	<i>Заборгованість, не віднесена до інших категорій</i>

{Класифікація із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 497 від 12.04.2011, № 397 від 11.04.2014}

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
14.01.2011 N 11

Класифікація боргу за типом боргового зобов'язання

Код	Найменування
400000	Внутрішній борг
410000	<i>Заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями</i>
420000	<i>Заборгованість за середньостроковими зобов'язаннями</i>
430000	<i>Заборгованість за короткостроковими зобов'язаннями і вексялями</i>
440000	<i>Заборгованість за іншими внутрішніми зобов'язаннями</i>
500000	Зовнішній борг
510000	<i>Заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями</i>
520000	<i>Заборгованість за середньостроковими зобов'язаннями</i>
530000	<i>Заборгованість за короткостроковими зобов'язаннями і вексялями</i>
540000	<i>Заборгованість за іншими зовнішніми зобов'язаннями</i>

{Класифікація із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 397 від 11.04.2014}

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства фінансів України

14.01.2011 N 11

(у редакції наказу Міністерства фінансів
України

від 28.12.2012 N 1448)

Структура кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету

Код програмної класифікації містить сім знаків, з яких:

1	2	3	4	Пояснення
XXX	X	XX	X	
XXX	0	00	0	Головний розпорядник (код відомчої класифікації видатків та кредитування державного бюджету)
XXX	X	00	0	Відповідальний виконавець бюджетних програм у системі головного розпорядника:
XXX	1	00	0	<i>якщо головний розпорядник є відповідальним виконавцем бюджетної програми, виконання якої забезпечується його апаратом, четвертим знаком коду визначається цифра "1", щодо всіх інших відповідальних виконавців бюджетних програм використовуються цифри від "2" до "9"</i>
XXX	X	XX	0	бюджетна програма в межах одного відповідального виконавця бюджетної програми:
XXX	X	01	0	<i>якщо бюджетна програма пов'язана з функціонуванням апаратів органів державної влади (в основному це коди діючої функціональної класифікації розділу "Державне управління"), п'ятий та шостий знаки коду визначаються цифрами "01", всі інші бюджетні програми - "02", "03", "04" і далі в межах одного відповідального виконавця бюджетної програми</i>
XXX	X	6X	0	<i>для відстеження усіх бюджетних програм на реалізацію інвестиційних програм (проектів), що реалізуються за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, п'ятим знаком коду таких програм визначається цифра "6"</i>
XXX	X	7X	0	<i>для відстеження усіх бюджетних програм, видатки або кредитування за якими</i>

				здійснюється за рахунок резервного фонду , п'ятим знаком коду таких програм визначається цифра "7"
XXX	X	8X	0	для відстеження усіх бюджетних програм, що складають капітальні вкладення , п'ятим знаком коду таких програм визначається цифра "8"

Код кожної бюджетної програми має відповідність коду функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету.

Програмна класифікація видатків та кредитування державного бюджету відповідно до вимог частини другої статті 40 Бюджетного кодексу України щорічно визначається у законі про Державний бюджет України.

{Структура в редакції Наказу Міністерства фінансів № 1448 від 28.12.2012}

СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ
витрат (видатків) розвитку та витрат (видатків) споживання

Витрати розвитку - видатки розвитку, надання кредитів з бюджету, розміщення бюджетних коштів на депозитах та придбання цінних паперів.

Видатки розвитку - це видатки бюджетів на фінансове забезпечення наукової, інвестиційної та інноваційної діяльності, зокрема: фінансове забезпечення капітальних вкладень виробничого і невиробничого призначення; фінансове забезпечення структурної перебудови економіки; інші видатки, пов'язані з розширеним відтворенням.

Видатки розвитку відповідно до економічної класифікації видатків бюджету формуються за рахунок:

капітальних видатків (КЕКВ 3000);

досліджень і розробок, окремих заходів розвитку по реалізації державних (регіональних) програм (КЕКВ 2281);

матеріалів, інвентарю, будівництва, капітального ремонту та заходів спеціального призначення, що мають загальнодержавне значення (КЕКВ 2260);

субсидій та поточних трансфертів підприємствам, установам, організаціям (КЕКВ 2610), які відповідно до функціональної класифікації видатків бюджету та кредитування відносяться до: наукових досліджень (КФКВК 0150 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері державного управління", КФКВК 0250 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері оборони", КФКВК 0370 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади", КФКВК 0480 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в галузях економіки", КФКВК 0530 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони навколишнього природного середовища", КФКВК 0630 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері житлово-комунального господарства", КФКВК 0750 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони здоров'я", КФКВК 0840 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері духовного та фізичного розвитку", КФКВК 0980 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері освіти", КФКВК 1080 "Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту");

{Абзац восьмий в редакції Наказу Міністерства фінансів № 1813 від 29.12.2011}

економічної діяльності (КФКВК 0400), зокрема: сільське господарство, паливно-енергетичний комплекс, транспорт, будівництво, зв'язок, тощо; житлово-комунального господарства (КФКВК 0600).

Витрати споживання - видатки споживання та погашення боргу.

Видатки споживання - частина видатків бюджетів, які забезпечують поточне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ, поточні міжбюджетні трансферти та видатки на фінансове забезпечення заходів соціального захисту населення та соціально-культурної сфери, а також інші видатки, не віднесені до видатків розвитку та нерозподілених видатків.

Видатки споживання відповідно до економічної класифікації видатків формуються за рахунок:

поточних видатків за КЕКВ 2110 - 2250, 2270, 2282, 2400; КЕКВ 2620, 2630, 2700, 2800;

{Абзац тринадцятий із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 937 від 22.08.2012}

субсидій та поточних трансфертів підприємствам, установам, організаціям (КЕКВ 2610), які відповідно до функціональної класифікації видатків та кредитування відносяться до:
загальнодержавних функцій (КФКВК 0100, крім КФКВК 0150);
{Абзац п'ятнадцятий із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 1813 від 29.12.2011}
оборони (КФКВК 0200, крім КФКВК 0250);
громадського порядку, безпеки та судової влади (КФКВК 0300, крім КФКВК 0370);
охорони навколишнього природного середовища (КФКВК 0500, крім КФКВК 0530);
охорони здоров'я (КФКВК 0700, крім КФКВК 0750);
духовного і фізичного розвитку (КФКВК 0800, крім КФКВК 0840);
освіти (КФКВК 0900, крім КФКВК 0980);
соціального захисту та соціального забезпечення (КФКВК 1000, крім КФКВК 1080).
{Складові частини витрат із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 1813 від 29.12.2011, № 595 від 23.05.2012, № 397 від 11.04.2014}

ДОДАТОК Б

І. ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ

<i>Категорії</i>	<i>з 1.01.2021р.</i>	<i>з 1.07.2021р.</i>	<i>з 1.12.2021р.</i>
Працевдатні особи	2270	2379	2481
Особи, які втратили працевдатність	1769	1854	1934
Для дітей віком до 6-ти років	1921	2013	2100
Для дітей віком від 6 до 18-ти років	2395	2510	2618
Середній в розрахунку на одну особу	2189	2294	2393
Розмір мінімальної зарплати на 2020р	6000		6500
<i>Рівень забезпечення прожиткового мінімуму, грн</i>	<i>з 1.01.2021р.</i>	<i>з 1.07.2021р.</i>	<i>з 1.12.2021р.</i>
Для працевдатних (35% ПМ працевдатних)	794,5	832,65	868,35
Для осіб, які втратили працевдатність та інвалідам (100% ПМ непрацевдатних)	1769	1854	1934
Для кожної дитини до 6-ти років (130% ПМ кожної дитини до 6-ти років)	2497,3	2616,9	2730
Для кожної дитини 6 до 18-ти років (130% кожної дитини 6 до 18-ти років)	3113,5	3263	3403,4

ДОДАТОК В

Таблиця В1.

СХЕМА

тарифних розрядів посад педагогічних працівників³

загальноосвітніх навчальних закладів (середніх загальноосвітніх шкіл трьох ступенів, шкіл-дитячих садків, гімназій, ліцеїв, колегіумів, інтернатів при школах, навчально-виробничих комбінатів та центрів тощо), навчальних закладів для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації (шкіл-інтернатів усіх типів і найменувань, дитячих будинків), позашкільних навчальних закладів (палаців, будинків, центрів, станцій дитячої, юнацької творчості, шкіл мистецтв, естетичного виховання тощо), приймальників-розподільників для неповнолітніх, виховних колоній, навчальних закладів післядипломної освіти, методичних установ, училищ, технікумів і коледжів (в тому числі у структурі університетів, академій та інститутів), училищ фізичної культури, професійно-технічних навчальних закладів (професійно-технічних училищ, навчально-курсівих комбінатів, центрів та інших типів закладів, що надають робітничу професію), закладів охорони здоров'я, соціального забезпечення, культури та інших підприємств та організацій

Найменування посад	Тарифні розряди
Учителі всіх спеціальностей, викладачі, вихователі *, логопеди, завідувачі логопедичних пунктів, методисти, педагоги-організатори, концертмейстери, соціальні педагоги ¹ , практичні психологи ¹ :	
✓ вищої категорії	14
✓ першої категорії	13
✓ другої категорії	12
✓ без категорії**	10 - 11
✓ асистент вчителя-реабілітолога, асистент вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням	10 - 12
✓ перекладач-дактилолог	10

* старшим вихователям дитячих будинків, шкіл-інтернатів, приймальників-розподільників для неповнолітніх, виховних колоній, спеціальних професійно-технічних навчальних закладів, спеціальних шкіл для дітей і підлітків, що потребують особливих умов виховання, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста або магістра (до введення в дію Закону України "Про освіту" - Вищу освіту), установлюється 14 тарифний розряд, а тим, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста або бакалавра (до введення в дію Закону України "Про освіту" - Середню спеціальну освіту), - 11 тарифний розряд. Тарифні розряди вихователів поширюються на всі типи навчальних закладів (крім зазначених у додатку 9).

** фахівцям, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста або магістра (до введення в дію Закону України "Про освіту" - Вищу освіту), установлюється 11 тарифний розряд. Тарифні розряди встановлюються за наслідками атестації. Фахівцям, які не мають освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста (до введення в дію Закону України "Про освіту" - Середньої спеціальної освіти), установлюється 10 тарифний розряд.

¹ умови визначення тарифних розрядів для соціальних педагогів та практичних психологів поширюються й на вищі навчальні заклади.

³ Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ: Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>

**СХЕМА
тарифних розрядів посад⁴**

керівників шкіл, шкіл-дитячих садків, шкіл-інтернатів, дитячих будинків, дитячих будинків-інтернатів, приймальників-розподільників для неповнолітніх, шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації, спеціальних шкіл, спеціальних шкіл-інтернатів, санаторних шкіл, санаторних шкіл-інтернатів, ліцеїв, гімназій, колегіумів, училищ фізичної культури

Найменування закладів	Тарифні розряди
Загальноосвітні школи (в тому числі опорні), спеціальні школи для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, санаторні школи для дітей, які потребують тривалого лікування, вечірні (змінні), середні музичні і художні школи, школи-дитячі садки, школи-інтернати, училища фізичної культури з кількістю учнів:	
до 300	14-16
від 301 до 1000	16-17
понад 1000	17-18
Філії опорного загальноосвітнього навчального закладу	14-15
Спеціальні школи-інтернати для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, санаторні школи-інтернати для дітей, які потребують тривалого лікування, дитячі будинки всіх типів, школи та професійні училища соціальної реабілітації, приймальники-розподільники для неповнолітніх дітей, школи-інтернати для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, гімназії, ліцеї, колегіуми з кількістю учнів (дітей, вихованців):	
до 150	14-16
від 151 до 300	16-17
понад 300	17-18

⁴ Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ: Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>

СХЕМА
тарифних розрядів посад⁵
*керівних та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів III-IV
рівнів акредитації*

Найменування посад	Тарифні розряди
Ректор	23-24
Директор філіалу	19-20
Декан	20-22
Керівник навчально-наукового або науково-виробничого інституту (центру)	15-21
Завідувач кафедри (професор)	20-21
Професор	20
Доцент	19
Старший викладач	17
Викладач, асистент	16
Викладач-стажист	15

Науково-педагогічним працівникам, які обрані чи призначені на посади професорів чи доцентів, але не мають відповідного вченого звання, один раз строком до двох років від часу першого обрання чи призначення встановлюються відповідно тарифні розряди:

професор - 20;

доцент - 19.

Тарифні розряди провідних концертмейстерів та концертмейстерів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (факультетів, відділень) з підготовки працівників мистецтв, учителів музики і співів устанавлюються відповідно на рівні тарифних розрядів, передбачених для старшого викладача і викладача.

⁵ Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ: Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>

**СХЕМА
тарифних розрядів посад⁶**

керівних працівників училищ, технікумів і коледжів (в тому числі у структурі університетів, академій та інститутів)*, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, центрів, професійно-технічних навчальних закладів (професійно-технічних училищ, навчально-курсівих комбінатів, центрів та інших типів закладів, що надають робітничу професію)**, училищ фізичної культури***

Найменування посад	Кількість студентів, учнів	Тарифні розряди
Директор	до 300	15-16
	від 301 до 800	16-17
	понад 800	17-18
Завідувач відділення		13
Завідувач виробничої практики		12
Завідувач: навчально-виробничої (навчальної) майстерні (господарства, центру), навчально-методичного кабінету, лабораторії		13
Керівник фізичного виховання ****		13

* Начальнику організаційно-стройового відділу та командиру роти у вищих навчальних закладах цивільної авіації, морського та річкового транспорту встановлюються відповідно 9-й та 8-й тарифні розряди.

** Посадові оклади старшим майстрам професійно-технічних навчальних закладів та завідувачам філіалів професійно-технічних і вищих навчальних закладів устанавлюються на 5-15 відсотків нижче від посадового окладу керівника.

*** Крім тарифного розряду директора училища фізичної культури.

**** Керівникам фізичного виховання, які не мають освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста (до введення в дію Закону України "Про освіту" - середньої спеціальної освіти), устанавлюється 10-й тарифний розряд.

⁶ Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ: Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>

ДОДАТОК Д

Т А Б Л И Ц Я Д 1
посадових окладів (тарифних ставок) працівників бюджетної сфери,
оплата праці яких здійснюється за Єдиною тарифною сіткою, на 2021 рік

Розряди	Коефіцієнт підвищення окладу	Оклад (тарифна ставка) згідно розряду (грн.)	
		з 01.01.2021	з 01.12.2021
1	1,00	2670	2893
2	1,09	2910	3153
3	1,18	3151	3414
4	1,27	3391	3674
5	1,36	3631	3934
6	1,45	3872	4195
7	1,54	4112	4455
8	1,64	4379	4745
9	1,73	4619	5005
10	1,82	4859	5265
11	1,97	5260	5699
12	2,12	5660	6133
13	2,27	6061	6567
14	2,42	6461	7001
15	2,58	6889	7464
16	2,79	7449	8071
17	3,00	8010	8679
18	3,21	8571	9287
19	3,42	9131	9894
20	3,64	9719	10531
21	3,85	10280	11138
22	4,06	10840	11746
23	4,27	11401	12353
24	4,36	11641	12613
25	4,51	12042	13047

Посадові оклади (тарифні ставки) за розрядами єдиної тарифної сітки визначаються шляхом множення окладу (ставки) працівника I тарифного розряду на відповідний тарифний коефіцієнт. У разі коли посадовий оклад (тарифна ставка) визначені у гривнях з копійками, цифри до 0,5 відкидаються, від 0,5 і вище – заокруглюються до однієї гривні.

Ставка вчителя за ЄТС із 1 січня 2021 року

<i>Кваліфікаційна категорія</i>	<i>Тарифний розряд</i>	<i>Оклад працівника 1 т.р.</i>	<i>Тарифний коефіцієнт</i>	<i>Ставка з/п, грн.</i>	<i>Ставка з/п з 10% - вим підвищенням, грн.</i>
вища	14	2670	× 2,42	6461	7107,1
перша	13		× 2,27	6061	6667,1
друга	12		× 2,12	5660	6226
спеціаліст	11		× 1,97	5260	5786
	10		× 1,82	4859	5344,9

Ставка вчителя за ЄТС із 1 грудня 2021 року

<i>Кваліфікаційна категорія</i>	<i>Тарифний розряд</i>	<i>Оклад працівника 1 т.р.</i>	<i>Тарифний коефіцієнт</i>	<i>Ставка з/п, грн.</i>	<i>Ставка з/п з 10% - вим підвищенням, грн.</i>
вища	14	2893	× 2,42	7001	7701,1
перша	13		× 2,27	6567	7223,7
друга	12		× 2,12	6133	6746,3
спеціаліст	11		× 1,97	5699	6268,9
	10		× 1,82	5265	5791,5

ДОДАТОК Е

Види доплат і надбавок для педагогічних працівників шкіл

Види доплат і надбавок	Розмір
<p style="text-align: center;">Надбавки:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ вчитель-методист ✓ старший вчитель ✓ заслужений вчитель ✓ за престижність праці ✓ за роботу в ліцеї, гімназії, коледжі педагогічним працівникам ✓ за вчений ступінь: <ul style="list-style-type: none"> ▪ кандидата наук ▪ доктора наук 	<p>15 %</p> <p>10%</p> <p>20%</p> <p>5-30%</p> <p>10%</p> <p>15%</p> <p>25%</p>
<p style="text-align: center;">Доплати: за перевірку зошитів: I-IV класи</p> <p style="text-align: center;">V-XI класи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ мова та література ▪ математика ▪ іноземна мова 	<p>у % (від ставки з урахуванням підвищення)</p> <p>15% без урахування тижневого навантаження</p> <p>З урахуванням тижневого навантаження</p> <p>20%</p> <p>15%</p> <p>10%</p>
<p style="text-align: center;">за класне керівництво: в I-IV класах в V-XI класах</p> <p>за завідування навчальним кабінетом</p>	<p>20%</p> <p>25%</p> <p>10-15%</p>

Доплата за вислугу років встановлюється в % від суми оплати педагогічного навантаження залежно від стажу педагогічної роботи

Стаж педагогічної роботи	%
понад 3 роки	10%
понад 10 років	20%
понад 20 років	30%

ДОДАТОК Ж

СХЕМИ ТАРИФНИХ РОЗРЯДІВ ПОСАД ЛІКАРІВ

Посади	Тарифні розряди
Лікарі-хірурги всіх найменувань* і лікарі-ендоскопісти, лікарі-анестезіологи, загальної практики-сімейні лікарі**:	
вищої кваліфікаційної категорії	14
першої кваліфікаційної категорії	13
другої кваліфікаційної категорії	12
без категорії	11
Лікар-інтерн, лікар-стажист хірургічного профілю	10
Лікарі інших спеціальностей:	
вищої кваліфікаційної категорії	13
першої кваліфікаційної категорії	12
другої кваліфікаційної категорії	11
без категорії	10
Лікар-інтерн, лікар-стажист	9

✓ Посадові оклади лікарів-хірургів усіх найменувань, лікарів-анестезіологів та лікарів-ендоскопістів, у тому числі керівників структурних підрозділів – лікарів цих спеціальностей, підвищуються за здійснення оперативних втручань у залежності від обсягу, складності й характеру їх праці при роботі: в амбулаторно-поліклінічному закладі (відділенні) – до 15 відсотків посадового окладу; денному стаціонарі хірургічного профілю – до 25 відсотків, стаціонарі – до 40 відсотків.

✓ Керівникам структурних підрозділів (відділень, кабінетів, відділів, лабораторій тощо) – лікарям посадові оклади встановлюються, виходячи з тарифних розрядів лікарів відповідних спеціальностей та кваліфікаційних категорій (за умови, що спеціальність, за якою їм присвоєна кваліфікаційна категорія, відповідає профілю підрозділу, який вони очолюють) з урахуванням підвищення на 10-25 відсотків у залежності від обсягу роботи:

- на 10 відсотків – при кількості посад лікарів у підрозділі згідно зі штатним розписом до 3 одиниць включно (з урахуванням посад керівників цих структурних підрозділів і без урахування посад лікарів-інтернів)

- на 20 відсотків – при кількості посад лікарів у підрозділі згідно зі штатним розписом понад 3 до 6 одиниць включно (з урахуванням посад керівників цих структурних підрозділів і без урахування посад лікарів-інтернів);

- на 25 відсотків - при кількості посад лікарів у підрозділі згідно зі штатним розписом понад 6 одиниць (з урахуванням посад керівників цих структурних розділів і без урахування посад лікарів-інтернів).

ДОДАТОК К

Надбавка за вислугу років лікарям і фахівцям з базовою та неповною вищою медичною освітою державних та комунальних закладів охорони здоров'я

Надбавка нараховується лікарям і фахівцям з базовою та неповною вищою медичною освітою державних та комунальних закладів охорони здоров'я щомісячно до посадового окладу (з урахуванням підвищень за фактично відпрацьований час без урахування інших доплат та надбавок (графа 12 тарифікаційного списку) залежно від стажу роботи в такому розмірі:

Стаж роботи	Розмір щомісячної надбавки до посадового окладу, %
Понад 3 роки	10
Понад 10 років	20
Понад 20 років	30

ДОДАТОК Л

Тарифікаційний список працівників лікарні _____ на _____ рік

(назва закладу)

№ за/п	Назва структурного підрозділу, посада, кваліфікаційна категорія (розряд)	Прізвище, ім'я та по батькові	Тарифний розряд	Посадовий оклад, визначений за тарифним розрядом або за пунктом 3 наказу*	Підвищення посадового окладу						Посадовий оклад з підвищенням Σ (гр. 5-11)	Обсяг роботи за даною посадою (1,0; 0,75; 0,5; 0,25)		Доплати, що мають обов'язковий характер		Надбавки, що мають обов'язковий характер		Місячний фонд заробітної плати (у грн.)		
					за кваліфікаційну категорію керівникам та їх заступникам, завідування, старшинство, санітарний транспорт (до посадового окладу за графою до 5)	за оперативні втручання (до посадового окладу за графою 5 + графа 6)	за диплом з відзнакою (до посадового окладу за графою 5)	інші підвищення, передбачені пунктом 2.2 (до посадового окладу за графою 5)	у зв'язку зі складивими і важкими умовами оплати праці (до посадового окладу за графою 5+гр. 6+ гр. 7+ гр. 8+ 9 гр.)	інші підвищення (до посадового окладу за графою 5+гр. 6+ гр. 7+ гр. 8+ 9 гр.)		за основною посадою	за сумісництвом	за науковий ступінь, складиві умови роботи (до додаток 6), шеф-кухарю, за використання дезінфікуювальних засобів	розмір доплати	розмір надбавки				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21

Разом

у т.ч.

лікарі фахівці з базовою та неповною вищою медичною освітою
 молодші медичні сестри
 інший персонал

Керівник закладу
 Головний бухгалтер
 Члени комісії:

* При визначенні посадового окладу за пунктом 3 наказу застосовується такий порядок заокруглення: у разі, коли посадовий оклад визначений у гривнях з копійками, цифри до 0,5 відкидаються, від 0,5 і вище заокруглюються до однієї гривні.

Навчальне видання

Качула Світлана Валентинівна
Павлова Галина Євгеніївна
Лисяк Любов Валентинівна
Добровольська Олена Володимирівна
Катан Людмила Ігорівна

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Навчальний посібник
(в схемах і таблицях)

Редактор: Олешкевич В.В.

Підписано до друку 01.04.21. Формат 60x84/16.
Папір друкарський. Гарнітура таймс. Ум.друк.арк. 19,76.
Обл.-вид.арк. 14,51. Тираж 300 прим. Вид. № 253. Зам. № 03/121.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет
49600, м. Дніпро, вул. Сергія Єфремова, 25

Видавець і виготовлювач ПП «Монолит»
49038, м. Дніпро, вул. Ярослава Мудрого, 56, e-mail: monolit97@i.ua
Свідоцтво про внесення видавця видавничої продукції
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 273 від 08.12.2000 р.